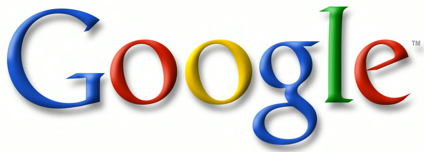

Google

Baggesen og Oehlenschläger.

Literaturhistorisk Studie

Af

Kr. Arentzen.

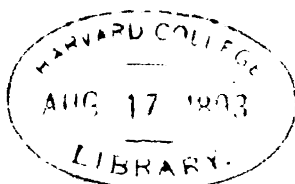

Kjøbenhavn.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

O. C. Olsen & Co.

1875.

HARVARD COLLEGE
AUG 17 1893
LIBRARY.

V.

1815—1816.

Beslægtede, som Lys og Varme der,
hvor Straaler spille,
er jeg og Du i Mørkets Samfund her,
min Sangs Bro'erlille
Beslægtet er min Aand med din, ei blot
i Smil paa Læben,
men og, med dyb Foragt for Tidens Spot,
i hellig Stræben.

Baggesen til Grundtvig i Januar 1816.

Velkommen Du, hvem jeg har ventet længe!
velkommen Du, hvis Døvhed bandt min Mund!
velkommen, Aand! i gamle Danmarks Vænge!
velkommen, Aand! i Skjolds Kjærmindelund!
velkommen, Aand, som ynkes over Vrimlen!
velkommen, Aand, som stirrer op mod Himlen
og speider Stjernerne paa Nattevagt!

Grundtvig til Baggesen i Marts 1816.

1.

Da Oehlenschläger i December 1814 udgav „Helge“ — hvis Fremstormen og tragiske Skjæbne uvilkaarligt fører Tanken hen til den hviletøse moderne Helt, hvem Nemesis netop dengang havde rammet — burde unegtelig Baggesen ridderligt have sænket Kaarden, der var bleven brugt saa skrapt, og lykønsket Digteren til den herlige poetiske Seir. Baggesen vidste naturligvis at vurdere det Mesterværk, ved hvilket Forfatteren af „Hakon Jarl“ atter hævede sig til sin gamle Storhed. Dette fremgaaer af nogle Yttringer et Par Aar efter i et af Baggesens heftigste Stridsskrifter, hvor det, blandt Andet, hedder om Oehlenschläger:

„— — — — Saa tidt han og har svigtet,
hvis og vor Digter, der nu dræber sig,
Halvparten kun af Helge havde digtet,
han var og er og bli'er udødelig!“

Og Henrik Hertz, der blev Student 1817, refererer en lignende mundtlig Yttring af Baggesen. „Som ung Student“ — fortæller han — „var jeg tilstede i et Selskab, hvor ogsaa Baggesen var. En af de nærværende Herrer, en bekjendt Embedsmand fra hin Tid, omtalte „Helge“ i temmelig nedsættende Udtryk. Men Baggesen tog strax meget alvorlig tilorde derimod og sagde: „Hvis Oehlenschläger

ikke havde skrevet Andet end dette Digt, var han vis paa Udødelighed".*) Kritikeren havde jo, efter sit eget Udsagn, kun angrebet den dalende Forfatter for „at gjøre den talentfulde Digter opmærksom paa sin egen Samvittighed", som det hedder i Slutningen af den store Anmeldelse af „Axel og Valborg" den 31te December 1814, altsaa samme Maaned, hvori „Helge" udkom**). I det sidste Nummer af „Lille Søndag-Aften" fra samme Aars Sommer havde Baggesen — i Konsekvens med Rimbrevet „Noureddin til Aladdin" fra 1806***) — tilstaaet, at Oehlenschläger virkelig engang havde staaet paa en af Parnassets tvende Toppe, og derpaa tilføiet: „Hvo veed, om han ikke, før jeg ser mig til, kan være der igjen, i hvilket Tilfælde min kritiske Kamp imod hans Adfærd vilde ende sig med en kritisk Omfavnelse"†). Dette Tilfælde var nu indtraadt, men der fulgte ingen kritisk Omfavnelse. Baggesen kunde desværre ikke overvinde sig dertil. Han ophørte vel foreløbig med sin Feide, men mælede ikke et Ord om „Helge".

Under Baggesens forrige Ophold i Danmark 1806—7, der fremkaldte den store Krisis i hans Aand, havde han endt sit Rimbrev „Noureddin til Aladdin", der danner ligesom en Indledning til den senere Feide:

„— Hvad jeg finder, efter mange Kampe,
(ifald jeg ellers finder en),
det bliver neppe den forunderlige Lampe,
men ventelig Vaulundurs Sten"††).

*) Se „Per Vrøvlers Kommentar over Oehlenschlägers Sang ved Fugleskydningen, ved Baggesen, 1816", Side 64, og Henrik Hertz'es »Ugenlige Blade«, 1859, Nr. 56, Side 667.

**) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 218.

***) Se dette Værks anden Afdeling, Side 271.

†) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 153—154.

††) Se dette Værks anden Afdeling, Side 274.

Medens Aladdin-Oehlenschläger atter, ved at gnide sin Tryllelampe, havde frembragt et vidunderlig skjønt Værk, søgte Noureddin-Baggesen ufortrødent de Vises Sten: han syslede paa dette Tidspunkt med „Det evige Sindbillede, ikke blot Literaturens Oprindelse, men Filosofiens Maal og Ende“.

Hvad Baggesen, til liden Ære for sig, undlod: at hylde Forfatteren af „Helge“, det gjorde Kritikerens gamle Ven, den ildfulde Normand, Forfatteren af „Stærkodder“, Pram i rigeligt Maal, idet han i Marts 1815 — samme Maaned som Napoleon fra Elba landede i Frankrig — helligede en Oversættelse af et Drama af Voltaire, „Gengiskan i Kina“, (som dog først udkom i Februar næste Aar) til Oehlenschläger med en Tilegnelse paa næsten to Ark, for at bringe den „elskelige, skjønne, store Digter et offentligt Vidnesbyrd om ogsaa min Erkjendelse af dit Værd, min inderligste Høiagtelse og hjerteligste Tak for den rene, skjønne, høie Nydelse, samtlige dine Digter-Arbeider, især dine Skuespil, have givet ei alene mig, men ogsaa samtlige dit Publikum, af hvilket jeg haaber at turde anse ogsaa mig for et Medlem og som saadant at have en Stemme, hvilket jeg tør troe mig ei alene berettiget, men vel endog forpligtet til at afgive“. Det er „et Afdrag paa den Taknemmeligheds Gjæld, jeg erkjender at staae i til Dig, ædle Digter!“ Det hedder: „At næppe Noget vil forgaae eller engang forældes af alt det Meget, hvormed Du i en endnu saa kort Aarrække har stiftet Dig et Monument, større i Masse end de fleste af deres, som til at opføre sig et lignende anvendte halve Aarhundreder, skjønt som de skjønneste deslige — vil være nok til at forevige din Hæder. Hæder vil dit Navn og dine Værker udbrede over vor Tidsalder“; de „ville, stedse nye, kjendes, studeres, elskes overalt, hvor Menneskeværd og Kjendskab til, hvad der fremmede det og hædrede Menneskekjønnet, skal vorde

i Agt, til alle Tider". Der siges senere, med umiskjendelig Hentydning til Baggesens Feide og med den stærkeste Misbilligelse af Angrebene paa Oehlenschläger: „Dersom mellem den Mængde Literaturplanter, som idag staae, imorgen fordetmeste kastes i Ilden, enkelt Exemplar ogsaa af dette Tilegnelsesskrifts Blade undgaaer den almindelige Skjæbne og maaske drages frem, saa vil det samme ogsaa vorde Tilfældet med kun altfor mange andre Blade, hvor Du eller Arbeid af Dig omtales paa en Maade, som den dømmende Efterverden vil finde synderligen stridende mod det, den vil troe sig, end meget mere os, din Samtid, at skylde Dig. Hvad vil den dømme om vor Skjønsomhed, vor Erkjendelse af Skjønhed og Hædersværd, hvis den opdager, at en den, bemeldte vor Efterverden, fuldeligen ubekjendt En (thi hvor lang kan den Evighed vel blive, som Mange more sig med at troe, de have givet deres Navne!) omtaler Arbeider af Tryllelampens, Palnatokes, Correggios Digter som Fuskeri, hvis Feil de ville lære ham at rette, og det i en Tone, der viser, hvor smal en Sag de troe sig det, at gjøre, om de vilde, noget uendeligen Bedre — hvis den faaer se, at det er taalt blandt os at blive ved med Saadant — hvis den finder Spor af, at saadanne Blade dog virkeligen ere blevne læste, ifald den ellers finder dem læselige, enten for det Smuds, Nutids-Læseres Fingre efterlode, eller for det, Forfatterne selv have indæltet saadant deres Produkt? Medens der af vore Dages Literatur-Frembringelser ogsaa ere nogle, der give saa mislige Spor af, hvorledes den, som fortjente hædrende Opmærksomhed, af os modtages, er det ei uvigtigt, at der er Nogen, som gjør, hvad han kan, til at forekomme, at Efterverdenen ei skal dømme værre om vor Alder, end den fortjener — Nogen, der (medens En i saa afgjørende Dommertone, som var det Udtalelsen af samtlige Stemmeberettigedes forenede Stemmer, afsiger Ringeagt over hver Anden end blot sig

selv) nedlægger sit hel anderledes lydende Vidnesbyrd og, saa godt han kan, tilraaber Efterverdenen: „Hin, som udraabte den Dom, havde idetmindste ei min Stemme; og der er Mange, o sikkerligen en stor Pluralitet, o sikkerligen den sande Totalitet af virkelig Stemmeberettigede, der ei vedkjende sig den Dom, Hin ubeføiet vil have gjældende som Almenhedens". Hvad jeg forkynder om vor Digter, er vel vistnok egenligen kun min Stemme; men med Vished veed jeg, den er Manges, og ei befrygter jeg, at nogen eneste i Sandhed Stemmeberettiget jo i sit Hjerte bistemmer som sit eget det Vidnesbyrd, jeg her har villet bringe Dig, herlige Skjald! om den Erkjendelse af Hædersværd, den Høiagtelse, den Tak, jeg og Samtiden skylder vor Oehlenschläger. — — — Prydende med dit Navn, Du Digter, som kommende Alder skal anvise værdig Plads blandt de faa ægte Klassikere, dette mit Forsøg, tegner jeg derhos mit Vidnesbyrd om, hvorlunde jeg og (trods en hel Del af min Samtids Mening om, hvad der er klassisk) Mange med mig anser Dig for god til at staae i Klasse med dem, paa hvilke man nu ødsler, om ei saa ligefrem dette Navn, saa dog den ei dem tilkommende Hæder, medens de ei blues ved at haane Tidsalderen og sig med at gjøre deres til, at Efterverdenen skulde troe, at Du ei var paaskjønnet." Der udmales, hvorledes man engang i Fremtiden „opsøger det, der er igjen af Originaludgaverne af dine Skrifter, for at rette Trykfeil og trættes om Varianter ved deres tyvende Udgave, medens de andre nitten ere saaledes adsplittede, at man af de ældre uhyre dyrt vil have betalt forsjaskede Fragmenter" — hvorledes man opbevarer „Alt, hvad der bærer dit Navn lige til i Krogene glemte Theaterplakater, ja Theaterkritiker og deslige Krammeri, for at se, hvorofte man da opførte dine Skuespil og deraf slutte, hvorledes de optoges" — og at „man da ærgrer sig over Plakatbunkens Ufuldstændighed ved der ei oftere at

se Anmeldelser af dine Skuespil, selv i deres Nyhed". Til Slutning tales der om, „at selv af dine Skuespil, endog i deres Nyhed, nogle endog slet ikke bragtes paa Skueplads, nogle saagodtsom ikke, alle saare meget for sjelden, men at ikke desmindre dens eller, om der er flere end Een, deres Id, som forsøgte paa at behandle dine Skuespil saaledes, at det maatte forudsætte, de troede idetmindste ei Faa at være ligesaa følesløse og blinde for deres Værd som de selv, om den end blev upaatalt, dog vakte kun almen Indignation — at ei alene den bedre, men og langt den større Del af de Dansk læsende, om ei af de Kjøbenhavns Skueplads besøgende Mennesker deltoge i denne retfærdige Indignation og dog endnu havde sund Følelse nok for ei at lade sig skræmme til at miskjende den Digter, hvis udbredte og taalte Miskjendelse vilde være national Skjændsel — at, uagtet hine Kritikeres Haan (vel og sammes eller andres ligesaa impertinente, thi ligesaa ilde motiverede, Skamroes, da det allerede gaaer, vistnok og fremdeles vil gaae, Dig, som det altid gaaer Literaturens sande Ypperste: ofte at beundres og af servo imitatorum pecore at efterlignes i det, som Eders sande Paaskjønnere, vel og ofte, efter bedre Omtanke, I selv ønske anderledes) var der alligevel i din Samtid ei Faa, som skjønnede paa dit sande Værd, din sjælfulde Indbildnings-, din rige Opfindelses-, din mageløse Fremstillelses-Evne, det Trolddomsblik, hvorved Du i hvilkesomhelst, i Mythologiens eller Oldhistoriens eller anden Tidens Taage og med allehaande Skrammel tilhyllede Gjenstande altid vidste at faae Øie paa hvers interessanteste Side — den Tryllekraft, hvormed Alt, hvad Du saa fremstillede, henrev hver din Tilskuers hele Sjæl, opfyldte ganske hver dens hele Følelse, som ei uden Sjæl eller Følelse saae det — den Visdom, hvormed Du aldrig fremstillede Andet, end hvad der ved umiddelbar Kraft eller ved dyb Betydning ledede og dan-

nede det af Dig henrevne Hjerte til stor og skjøn eller idetmindste ren og blid, altid forædlende Følelse. Dette at faae en sildig Fremtid sagt, dette, Opfyldelsen af min Trang til saa offentligen og saa høitideligen, som det er i min Evne, at bevidne Dig min og de med mig Ligesindedes taknemmelige Skjønnen paa, hvad vi erkjende Dig, ædleste Skjald! at være — var med dette Tilegnelsesskrift min Hensigt."

Oehlenschläger havde som ungt Menneske gjort den næsten 23 Aar ældre Prams Bekjendtskab i Dreyers Klub og drukket Dus med ham. Pram var, som de fleste Digtere dengang, af den franske Skole: „hans Smag er fordærvet af Voltaire", skriver Baggesen i et Brev 1789. Goethe og Schiller vare en Torn i Øiet paa ham. „Hør!" raabte den heftige Mand engang, da han disputerede med den unge Oehlenschläger om Schiller, „naar jeg siger til en tydsk Underofficer: Du skal skrive mig saadan et Stykke som Wallenstein, og den Slyngel ikke gjør det inden fire og tyve Timer, saa har han fortjent syv og tyve Stokkeprygl!"*) Baggesen havde som ung Student i flere Aar været Husven hos Pram — hvem han, paa sin egen Bekostning, hyldede i Slutningslinierne af „Poesiens Oprindelse" i sit første større Værk, „Komiske Fortællinger", 1785 — og sværmet for dennes Kone, ligesom senere for A. S. Ørsteds Hustru, Oehlenschlägers Søster. Dengang talte Pram i et Brev om Baggesens „aldeles eminente Talenter", sagde, at hans Hjertes Egenskaber vare endnu langt ypperligere end hans Hoveds, og kaldte ham „den

*) Flertallet af Underofficererne i vor Hær var dengang hvervede Tydskere, der naturligvis mer eller mindre hørte til Udskuddet af deres Nation (se Werlauff's efterladte Optegnelser om „Danske, især kjøbenhavnske Tilstande og Stemninger ved og efter Overgangen til det nittende Aarhundrede" i „Historisk Tidsskrift", 1874, Side 294-295) — Jfr. Peder Hjort: „Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie«, literærhistorisk Afdeling, II, Indledning, Side XXXII.

ypperste Dødelige, jeg endnu har mødt eller skal møde paa Livets Bane". Det varme Ungdomsvenskab fulgtes imidlertid af „et halvt Menneskelivs gjensidige Taushed", som det hedder i en Baggesensk Skrivelse til Pram fra 1812. Da Baggesen i Vinteren 1811—12 opholdt sig et Par Maaneder i Kjøbenhavn, vare Pram og Oehlenschläger (ifølge den sidstnævnte Skrivelse fra 1812) „de eneste af Baggesens Ligemænd", som intet Gjenbesøg gjorde ham, og Baggesen fik heller ikke nogen Indbydelse fra Pram, der var utilfreds med Maaden, hvorpaa „Gjengangeren" havde behandlet den ældre Skoles Mænd. Pram misbilligede alt dengang Baggesens Adfærd mod Oehlenschläger*). De heftige Angreb paa Digterkongen 1814 gjorde naturligvis Ondt værre, og den varmtfølende Normand rykkede i Marken. Det er unegtelig et ikke ringe Bevis paa Tryllekraften i Oehlenschlägers Poesi, at den saaledes formaaede at betage den foregaaende Generation. Pavels, der i sin Anmeldelse af Oehlenschlägers første større Værk, „Digte, 1803", havde saamange Betænkeligheder ved den nye Romantik**), blev ligeledes vunden: der bebreides ham i Januar 1815 i Norge, hvor han dengang var Præst, at ogsaa han bekjendte sig til „den nye Lære, efter hvilken kun Oehlenschläger, Ingemann og høist Baggesen maa være Digtere"; og i Mai samme Aar skriver han i sin Dagbog: „Helge vidner om, hvor usandfærdig den Beskyldning er, at Oehlenschläger har kulmineret. Tvertimod! Helge er maaske det mest Fuldkomne, der nogensinde er kommet fra hans Haand, og et af de mest fuldendte Digte, nogen Literatur kan opvise"***). Der er forresten noget Komisk i, at Pram (som 1817 i „Drømmeren, Skuespil i fem Op-

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 17 o. s. v., anden Afdeling, Side 304 og tredie Afdeling, Side 220 o. s. v.

**) Se dette Værks anden Afdeling, Side 52—55.

***) Se Pavels' Dagbogs-Optegnelser, udgivne af Riis, II, 18 og 92.

toge," endog vovede sig ind i vor Aladdins østerlandske Eventyrverden fra „Tusind og een Nat" og slet ikke kom saa ilde derfra, som man kunde være tilbøielig til at troe) tilegner Oehlenschläger Oversættelsen af et Værk af — Voltaire, hvem „Langelands-Reise" ingenlunde foer lempeligt med*). Thaarup udgav i Marts 1816, altsaa Maaneden efter at Prams „Gengiskan" var udkommen, en Oversættelse af et andet Drama af Voltaire, „Mahomed" og siger i sin „Forerindring" til den, blandt Andet: „Min Hensigt har ikke været blot en Oversætters. Det synes, som det snart vil komme til en Kamp mellem Ynderne af det franske og engelske Sørgespil. — — — Det lader, som om Mysticismen mulmede mod en Nat, der ikke varsler Oplysningen noget Godt." Den sidste Bemærkning er sagtens ikke mindst myntet paa N. F. S. Grundtvig. Prams Forherligelse af den angrebne Digterkonges „samtlige" Værker og ubetingede Protest mod den dog i mange Henseender berettigede Polemik af „en vor Efterverden fuldeligen ubekjendt En" — Baggesen havde i Juni 1814 vedkjendt sig sin Polemik**) — hører til hin forunderlige Naturs sædvanlige Overdrivelser og Forløbelser; og Dedikationens næsten ulæselige Sprog er en slaaende Kommentar til den Forherligedes Bemærkning i „Erindringer"***), at den gode Normand „sædvanlig udtrykte sig vidtløftigt i tunge Perioder og Parentheser" (en Anmeldelse af Oversættelsen i „Dansk Literaturtidende for 1816" siger ogsaa om Tilegnelsen, at „den gamle Etatsraad Pram finder langt mere Behag i haarde og forviklede Konstruktioner, end den unge Sekretær fordum fandt"). Modsætningen mellem de to Forfattere af hver sin „Stærkodder" i denne Dedikation vækker iøvrigt uvilkaarligt Erindringen om en lignende

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 134—135.
**) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 156.
***) I. 177.

Dedikations-Kontrast: N. F. S. Grundtvigs „Nordens Mythologi eller Udsigt over Eddalæren, 1808,“ begynder med et Tilegnelsesdigt til Pram*). I November- og December-Heftet 1816 af Rahbeks Maanedsskrift „Dansk Minerva“ lod Pram forresten trykke en, ingenlunde god, Oversættelse af en Irlænders Betragtninger i Aarhundredets Begyndelse over den nyere tydske Poesi, som i lidenskabelig kras Ensidighed langt overgaae Baggesens Polemik mod de romantiske Udskeielser, og hvori selv Schiller og Goethe omtales i de hensynsløseste Udtryk. Konsekvens var aabenbart ikke den iltre Normands Sag.

Samme Maaned, som Pram — der endnu 1818 i J. K. Høst's „Søndagsblad for Videnskab og Kunst“ i en Anmeldelse af „Drømmeren“ kaldtes „en af vore mest berømte Digtere“, og „den udødelige Skjald“**) — skrev sin Tilegnelse til Oehlenschläger, udkom Tragedien „Hagbarth og Signe“, der forresten alt var forfattet i Vinteren 1813—14, altsaa før „Helge“. Medens paa den ene Side den begeistrede Akklamation ikke behøvede at rødme ved dette Digterværk, hvori en Normand, umiddelbart efter Norges Adskillelse fra Danmark, var Helten, findes der paa den anden Side heller ikke saa ganske Lidet deri, som viser Nødvendigheden af, at Oehlenschläger underkastedes en alvorlig Kritik. Grundtvigs Protest mod den Oehlenschlägerske Nordiskhed, der saa stærkt lyder i Brevet fra Udby 1812***), maa saaledes paa mange Maader

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 86.

**) I sin Dedikation til Oehlenschläger erklærer Pram derimod selv: „Altfor vel veed jeg, Hædersven! — hvad Du, hvad vor Rahbek, hvad maaske nogle faa Flere enten ikke have bemærket eller lade, som I ikke vide —, at jeg for længe siden har overlevet det Smule Navn, den liden æsthetiske Tilværelse, som engang syntes mig tilstaaet ved en nu henrunden Tids nogenledes almindeligt overbærende Dom“.

***) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 42.

godkjendes. Man vil ikke uden Grund kunne bebreide „Hagbarth og Signe“ vel stor sydlig Blødhed, vel megen moderne Sentimentalitet. Ossian, der i Oehlenschlägers Prisafhandling 1801 om den nordiske Mythologi opstilles som Mønster for, hvorledes vor Fortids Poesi skal behandles,*) og i hvis Fodspor Oversætteren Blicher 1814 var traadt i sit fortællende Digt „Habor og Signe“**), klinger endog et enkelt Sted igjennem, saa det ikke var for Intet, at Oehlenschläger i sin anden Udgave af Tragedien 1831 ombyttede Replikken til Skjalden:

„— — — — — — — — — Gaa
til Island, til det ædle Digterland!“

med:

„— — — — — — — — — Gaa
til Skotland, hvor man agter Skjaldene!***)

Hvor Oehlenschläger i sit Maanedsskrift „Prometheus“†) 1832 omtaler „Hagbarth og Signe“ forsvarer han ogsaa Sentimentaliteten, blandt Andet, ved at henvise til „de Ossianske Sange“. P. L. Møller bemærker med Føie: „Oehlenschläger var, saavel af Ydre som af Indre, i Grunden en langt mere sydlig end nordisk Natur. Langtfra som Digter eller Menneske at have Noget af den nordiske Indesluttethed, Ordkarrighed og beske Tværhed var han Aabenheden og Expansionen selv; han undsaae sig aldrig for at udtale en varm og ædel Følelse og stræbte aldrig efter at holde den saakaldte „Inderlighed“ skjult, men aabenbarede den til Forstaaelse og Glæde for saa Mange som muligt“. Og P. L. Møller siger træffende i Anledning af nogle af Oehlenschlägers tidligere Digte:

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 199.

**) Se dette Værks fjerde Afdeling Side 273.

***) „Tragedier“, II, 209—210.

†) I, 68.

„Man maa uvilkaarligt smile ved den aabenbare Dissonans mellem alle disse Forfærdeligheder og det sunde, rødmussede Liv i Diktionen, hvorved Digteren hvert Øieblik røber sig selv og hvem han egenlig er"*). Derved forulempedes nu ikke blot det Nordiske, men ogsaa det Dramatiske, der ikke mindst (for at bruge J. L. Heibergs Ord i hans Kritik over „Væringerne i Miklagard") bestaaer i „at lade os fatte det Hele igjennem det, som forties, og Sandheden gjennem dens Fordreielse"**). En Polemik vilde heller ikke i andre Henseender savne Stof ved Bedømmelsen af „Hagbarth og Signe". Signes Haarlok, der i den herlige gamle Folkevise spiller en saa virkningsfuld Rolle, er saaledes her malplaceret, tilmed da den breder sig utilbørligt. J. L. Heiberg siger med Grund i den Anledning: „Det smukke Træk i Romancen, at Hagbarth, efter at have sønderslidt de stærkeste Baand, lader sig binde med et af Signes Haar, er aabenbar aldeles uskikket for Theatret; thi, binder man hans Hænder med eet Haar, saa kan Ingen se det; tager man derimod, som nu sker, en hel forloren Nakke, saa er det intet Under, at selv en Holger Danske ikke kan rive den over; men i begge Tilfælde bliver Trækket parodisk, og Effekten gaaer over til sin Modsætning"***). Heiberg spøger ogsaa med denne Haarlok i sin i Slutningen af 1816 udgivne Komedie „Julespøg og Nytaarsløier"†). Replikker som:

„Alger (inderlig).
Tilgiver Du
en Ynglings Ubetænksomhed, hvis Ed
nu skiller Dig ved Livet?

*) „Adam Oehlenschläger. Et Erindringsblad." („Den Berlingske Tidende", 1861, November, Feuilletonen.)

**) J. L. Heibergs „Prosaiske Skrifter", III, 1861, Side 179, jfr. 271.

***) »Om Vaudevillen«, 1826 Side 34-35. („Prosaiske Skrifter", VI. 1861, Side 38).

†) Se Intermezzoet, Side 115-116.

Hagbarth. (trækker paa Skuldrene).

Det var Skjæbne!“

minde uvilkaarligt om Gretes Replik i „Kjærlighed uden Strømper“ af Vessel*):

„Naar Helte Feil begaae, er Skjæbnen Gjerningsmanden!‘,“

Og hele denne Edshistorie er desuden alt Andet en heldig. Der fattes heller ikke vrange Udtryk, som „Kampen skuffes“, „Du søge vil at vakle min Beslutning“, „Ingen veed Saarlægekunsten“. I „Hagbarth og Signe“ prøvede Oehlenschläger desuden (som han udtrykker sig i „Prometheus“) at „seile den franske Tragedie endnu nogle Grader nærmere“ end i sin i Paris skrevne første Kjærlighedstragedie, „Axel og Valborg“, med hvilken „Hagbarth og Signe“ langtfra ikke kan maale sig. Baggesens Accentueren af Korrektheden har upaatvivlelig influeret paa den letbevægelige Oehlenschläger og bragt ham til at bøie sig lidt vel meget for den franske ars poetica med dens overdrevne Fordringer til Dramaet om Tidens, Stedets og Handlingens Enhed uden Episoder — neppe til Gavn for det romantiske Æmne, der aabenbart havde været bedre tjent med friere Bevægelighed, end det ufornødent stive franske Snørliv tillader. Peder Hjort fortæller: „Søtoft, som var saa stram i sin Dom, sagde, da vi stode sammen paa Benefitsaftenen: „Det er i Grunden en fransk Tragedie!“**) I Januar næste Aar opførtes „Hagbarth og Signe“ med Bifald, uagtet kun Madame Rosing som Dronning Bera og Haack som Hagbarths Staldbroder, Hamund, udmærkede sig, medens hverken Foersom som Helten eller Madame Zinck som Heltinden gjorde fyldest i deres Roller***).

---

*) Femte Optog, syvende Optrin.

**) Se „Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie“, literærhistorisk Afdeling, I, 37.

***) Se Overskou: „Den danske Skueplads“, IV, 419-420.

Da Frederik den sjette i Napoleons „hundrede Dage“ kom tilbage fra Kongressen i Wien feiredes hans og Dronningens Kroningsfest, som var bleven udsat formedelst Krigen, i Frederiksborg Slotskirke, efter Napoleons endelige Fald og Indskibelse til St. Helena, paa Kongeparrets Sølvbryllupsdag den sidste Juli 1815. Oehlenschläger skrev i den Anledning et Digt og en „Folkesang“. Til Digtet knytter sig en ret karakteristisk Historie, som Oehlenschläger i sine „Erindringer“ fortæller saaledes: „I en Audiens hos Kongen bad jeg ham om at maatte forelæse ham Digtet. Han tillod mig det, stillede sig stivt hen for mig, støttede sig til sin Sabel og stirrede paa mig, som en General, der venter en Rapport af en Adjutant. Jeg læste og mærkte, det rørte ham. Da jeg kom til det Sted:

„— — — — — — Hvem holdt i Faderarme
de grønne Øer fast til gyldne Jotaland,
da trindt Naturen skjalv? Det gjorde han med Varme,
det gjorde Frederik, den ægte Søn af Dan!“

trillede en Taare ned fra hans Øine; men han fortrak ikke en Mine, holdt sig i sin militære Position og slog til Taaren med Haanden, som om det havde været en Flue, der vilde sætte sig paa hans Kind. Da jeg kom til det Sted om Skjæbnens forunderlige Lykkeskifte, saa at:

„— — — — — — — Margaretes Fader
blev den, som kort tilforn var kun Kristoffers Søn,“

slog han Øiet eftertænksomt iveiret, som om han i sin Hukommelse bladrede efter, hvem jeg mente med det. Da jeg var færdig, sagde han i en næsten barsk Tone: „Jeg vil ikke sige Dem Noget; De har selv set, hvilket Indtryk

Deres Digt har gjort paa mig.“ Sangen foredroges af Studenterne nogle Dage efter Kroningen — ved hvilken Oehlenschläger var Tilskuer — paa Frederiksberg, efterat Digteren i Spidsen for en Deputation havde overrakt Kongen sin Muses Hyldest.*) Ved denne Leilighed blev Oehlenschläger Ridder af Dannebroge, ligesom hans Venner H. C. Ørsted, Brøndsted og J. P. Mynster, hvilken sidste desuden disputerede for den theologiske Doktorgrad, efter Fakultetets Indbydelse. Steffens, der 1811 var bleven Professor i Breslau i Fysik og filosofisk Naturvidenskab, fik Æresdiplom som Doktor medicinæ fra Universitetet i Kiel, hvor han i Slutningen af forrige Aarhundrede, som Privatdocent, havde kæmpet saa haardt for Existensen og faaet den filosofiske Doktorgrad**); A. S. Ørsted modtog baade fra Kjøbenhavns og Kiels Universitet den juridiske Doktorværdighed.

Samme Sommer tryktes i Rahbeks Maanedsskrift „Dansk Minerva“ en Oehlenschlägersk Oversættelse af Schillers skjønne Digt „Das Glück“, hvori Aladdins-Naturen prises. Begyndelsen lyder:

„Salig den, hvem de naadige Guder alt længst før sin Fødsel
elsked, hvilken som Barn Venus alt vugged i Arm,
hvem strax Føbus Øiet oplod og Læberne Hermes,
og som paa Panden sin Magts Segl Kronion har trykt!
Et høitideligt Liv, et guddommeligt, er der forundt ham;
thi, før Kampen var stridt, blev ham alt Tindingen krands't.
Ham er, før han blev født, alt det hele Levnet beregnet;
før han Møien udstod, Karis erhvervet han har.
Stor bør kaldes den Mand, som, sin egen Danner og Skaber,

*) Se Oehlenschlägers „Erindringer“, III, 89—93, jfr. Peder Hjort's „Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie“, literærhistorisk Afdeling, II, Indledning, Side LII—LIV.

**) Se dette Værks anden Afdeling, Side 4—6 og 359—371.

stærk ved Dydernes Magt, Parcen at tvinge forstaaer;
men forgjæves tvinger han Lykken; hvad Karis ham engang
nidsk har negtet, opnaaer aldrig det stræbende Mod.
For det Uværdige kan bevare Dig Villiens Alvor —
alt det Høieste gaaer frit kun fra Guderne ned!
Som din Elskte Dig elsker, saa komme de himmelske Gaver;
lig i Kjærligheds Land, hersker i Jupiters: Gunst.
Attraa Guderne har, de elske den blomstrende Ungdoms
lokkede Tinding, den Fro vinder den Freidiges Hu.
Ei den Stirrende de med Aabenbaring henrykke,
deres Herligheds Glands ikkun den Blinde har set.
Enfolds barnlige Sjæl for Alle gjerne de kaare,
i det beskedne Kar sluttes Guddommeligt ind."

Valget af dette Digt, som Oversætteren vistnok har anvendt paa sig selv og Baggesen, er unegtelig karakteristisk. Oversættelsen viser iøvrigt — som ikke faa andre Arbeider af Oehlenschläger efter hans straalende Ungdom, i hvilken næsten Alt lykkedes ham — at man heller ikke i Kunsten ustraffet unddrager sig Arbeidets strenge Møie, og at Noureddin-Baggesen med Grund foreholdt den altfor sorgløse Aladdin-Oehlenschläger „Kulturskjaldens Pligter"*), som den store Schillers alvorligt stræbende Liv i høiere og høiere Grad stræbte at fyldestgjøre under ædel Kappestrid med Vennen Goethe.

I det af C. Molbech udgivne Maanedsskrift „Athene" lod Oehlenschläger samme Sommer trykke „Den vandrende Digter eller Don Quixote den yngre (et Fragment)". Disse to Sange i Hexametre ere Begyndelsen til en fuldstændig Omarbeidelse af „Der irrende Ritter oder Don Quixote der jüngre, ein Abenteuer in vier Romanzen", der blev til under Oehlenschlägers Ophold i Paris 1806—8, da

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 157.

han vendte sig bort fra den romantiske Skoles Udskeielser*). Den danske Digtning begynder.

„Syng ved Harpen, o Skjald! en Sang om Ynglingen Filip
som, af en sværmerisk Ild forført, af ungdommelig Blindhed
søgte sin Lyst kun i Oldtids sælsomt dæmrende Skygger,
oversaae, hvad Skjønt der blomstred frodigt i hans Tid
med ensidig Foragt, fordi utallige Torne
skjulte den svulmende Knop af den halvt kun udsprungne Rose!

— — —

Dette være din Sommersang, min smilende Musa!"

At Oehlenschläger saaledes herhjemme gjenoptog sin Polemik fra Udlandet, var upaatvivlelig, idetmindste tildels, foranlediget af Grundtvig, om hvem det i Oehlenschlägers „Erindringer"**) hedder: „Ved min Hjemkomst fandt jeg en ny Aflægger af den nyere Skole med nogen Variation, men dog i samme Natur, hvis Formand var Grundtvig". Alt i „Tidens Perspektiv" i Oehlenschlägers første nye Arbeide efter Hjemkomsten, „Digtninger 1811", havde Forfatteren vistnok havt Grundtvig for Øie***), der efterhaanden mere og mere stillede sig i Opposition til Oehlenschläger. Hvor skarpt Præsteskjalden til sine Tider kunde udtale sig om Digterkongen, kan, blandt Andet, ses af nogle Linier af ham under Oehlenschlägers Billede, der lyde:

„Saa stærk var Aand i vore Dage
ei over nogen Hovedskjald,
thi han Guldharpen slog som Brage,
skjøndt ham kun Spas var Odins Hal.
Ja, Mage til hans Mesterværker
i Nutid søger man omsonst,

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 197-200.
**) III, 24.
***) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 102-104.

skjøndt det er klart af alle Mærker,
at Misforstand var al hans Konst"*).

Grundtvigs stadigt mere exklusive Kristendom har sikkert heller ikke været uden Indflydelse paa Skildringen af Sværmerens Fanatisme i Fragmentets Slutning, som er en ganske ny Tildigtning — Grundtvig havde jo skrevet til Oehlenschläger: „Jeg veed, at De og mange Andre anse mig for en Sværmer, en Fanatiker"**). Denne karakteristiske Skildring lyder:

„Men ærværdig udtren af Kirkedøren en Herre,
from hovmodig, med ukæmt Haar; med stirrende Blik han
skued mod Himmelens Blaa og svang sin knudrede Knortkjep.
Derpaa skreg i Affekt med kunstig hylende Tone
Manden, thi den naturlige Røst han haded som syndig:

Babel, Babel! o, naar vil Herren knuse dit Hoved —
Hevnens og Vredens Gud og Han, som lærte paa Jorden
ei for at bringe den Fred (skjøndt tidt han taled om Freden),
men for at tirre til Kiv og Splid, for at opægge Barnet
mod sin Fader og selv hver Søn mod den skjælvende Moder!
Øienskalke! forhærdede Flok! forblindede Taaber!
Men I har det tilfulde fortjent! Hvi lytted I ikke
til min ærværdige Røst? Gud veed, jeg skreg som en Thingstud.
Siden Moses og Jesus og Luther virked der Ingen
kjækt for Troen som jeg. Selv spotter jeg Martyrdøden;
thi jeg veed dog, I hænge mig ei — det har I ei Mod til.
Men saa længe jeg kan, jeg høit skal brøle: „Forbandet
ned i den sorteste Pøl Enhver, som vover at tænke
anderledes end jeg!" — Men, ak! hvad hjælper min Iver?
Kjæreste Venner! for Naadens Skyld dog ser mine Taarer!

*) Se »Dansk Folketidende«, udgivet af S. Høgsbro, 1867, Nr. 38.
**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 121.

Græde kunde jeg Blod, I Elskelige! for Eder;
thi kun bygt Eders Hus I har paa Sandet — det dratter;
inden I vide deraf, I ligge paa Næsen i Dyndet.
Men jeg veed det, jeg veed: det er de falske Profeter,
faareklædte, men dog indvortes rivende Ulve,
som fordærve mit Folk med gudsforgaaen Oplysning."

Oehlenschlägers Venner Ørstederne nærede heller ikke blide Følelser mod Grundtvig; og H. C. Ørsted havde jo taget ham drøit i Skole, i hvilken Anledning Grundtvig udgav: „Hvem er den falske Profet? Hvem forvirrer Folket?"*) — hvortil Oehlenschläger sagtens sigter i de sidste Linier. Hvor hidsigt Digterkongen til sine Tider kunde udtale sig om Digterpræsten, røber sig i den af Peder Hjort gjengivne Oehlenschlägerke Yttring, „at Grundtvig var ikke værdig at løse Baggesens Skotvinge"**).

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 244-256.

**) »Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie«, literærhistorisk Afdeling, I, 111.

2.

„Helge“ havde ved Udgangen af 1814 slaaet Baggesen Sværdet af Haanden, og „Noureddin“ fordybede sig saa i sin „Gaade“.

Først efter næsten et halvt Aars Forløb lod Baggesen igjen høre fra sig, idet han, i Anledning af Frederik den sjettes Tilbagekomst fra Kongressen i Wien, efter henved tre Fjerdingaars Fraværelse, i Begyndelsen af Juni lod fire hyldende Verslinier indrykke i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn“ og „Den nordiske Tilskuer“*). Prinds Kristians Formæling med Karoline Amalie paa Slottet Augustenborg i Slutningen af Mai — til hvilken Oehlenschläger forfattede en ikke vellykket Kantate — havde ogsaa bragt Baggesen til at forherlige en Fest med en lille Digtning, hvori den mer end almindeligt fintdannede Brudgom optraadte som Herkules Musagetes og Bruden som Hebe. Denne oversendtes Brudens Moder, Baggesens Aaret iforveien afdøde tidligere Mæcens varmt besungne Gemalinde, Hertuginde Louise Augusta, Frederik den sjettes eneste Søster, med følgende smukke Strofer til den beundrede „Pallas“:

*) Rimbrevet »Horn-Koncerten« stod vel i »Den nordiske Tilskuer« i Slutningen af Januar, men stammede fra den første Halvdel af December 1814 (se dette Værks fjerde Afdeling, Side 219-220).

„Livsaligste blandt elskede Fyrstinder!
tør end med denne sildig bundne Krands
den gamle Skjald opfriske hine Minder
om fordums Smil af hulde Pierinder
og Pallas selv i Gratiernes Dands?

Tør, udelukt af sine Sanges Eden,
af Himlen, som Louise ham oplod,
forfulgt, landflygtig og forladt herneden,
hans Aand end een Gang, før den vandrer heden,
i Sang sig kaste for Augustas Fod?

Tør blot i Tanker, hvis ham selv forbydes
personlig Offring paa den skjønne Fest,
hvor Himlens hele Nektarstrøm udgydes,
hans Sjæl, usynlig, foran Altret frydes
som Visdoms, Dyds og Elskovs Offerpræst?

O, da skal end i evig unge Sange
hans Liv forynges ved Minervas Smil,
lovsynge Hebe selv og Hebes Fange,
og Amors Pil skal læge ham de mange
Livssaar, han fik af hver en anden Pil."

Ak, hvilken Modsætning til Baggesens Ungdomsdage paa det smukke Als i Slutningen af det foregaaende Aarhundrede, da han „var Lektor hos en Kronprindsesse og Du og Du med en Hertug" — for at bruge Digterens egne Ord i Epistelen til Pram fra 1812*) — og skrev Rimbrevet „til de ni Muser i Gravensten" o. s. v.!

Til Kroningen paa Frederiksborg forfattede Baggesen, der et Par Aar i forveien saa varmt havde talt Jødernes Sag i den literære Jødefeide**), en Kantate, „Israeliternes

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 225.
**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 260-269.

Lovsang", hvis Komposition imidlertid ikke udførtes, hvorfor Digtet blev uafbenyttet. Baggesen, der ikke var tilstede ved Høitideligheden, forbigikkes ved Titel- og Ordensregnen, uagtet (ifølge et „alfabetisk Register over danske Forfatteres Befordringer og Hæderstegn 1815", der medfulgte som Tillæg til det sidste Nummer af „Dansk Literatur - Tidende for 1815") foruden Oehlenschläger næsten et halvthundrede andre „danske Forfattere" fik Del i den. Den 51aarige Baggesen maatte naturligvis betragte denne Tilsidesættelse som en stor Krænkelse. Han blev aldrig Ridder.

Medicineren Pfaff, Baggesens tidligere Kollega ved Universitetet i Kiel, der tilligemed Filosofen Reinhold og og et Par andre kielske Professorer kom som Deputation til Kroningen, fortæller i sine „Lebenserinnerungen"*), at han til sin store Overraskelse traf den gamle Ven Baggesen ifærd med, ikke uden Held, at forsøge sig i et nyt Fag — Oliemaleri. Det var tildels groteske Billeder, vor Statssatyrikus producerede. Baade Pfaff og Reinhold bleve ved denne Leilighed Riddere. At disse to Tydskere ogsaa nøde Godt af Naadens Solskin, medens deres danske Ven sad i Skyggen, har neppe forbedret Digterens Stemning. Sligt spillede jo tilmed dengang en langt utilbørligere Rolle end nu.

Oehlenschläger havde ved „Helge" viist, at, om han end, som en Aladdin, ved Sorgløshed kunde forspilde sin forunderlige Lampe, vendte denne dog atter tilbage til Eiermanden, der ikke for Intet priste „Lykken", som ogsaa i det Udvortes stod Digterkongen bi: selv paa Augustenborg, Baggesens Ungdomsterrain, lød Oehlenschlägers Bryllupskantate — medens Baggesen, „udelukt af sine Sanges Eden", maatte tage tiltakke med en underordnet Med-

---

*) Side 173.

virkning ved et Festarrangement; ved Kongekroningen foredrog Oehlenschläger sit Hyldingsdigt for Majestæten, var tilstede i Kirken, førte Studenterne, som sang hans Vers ude i Digterens Barndomshjem, og blev Ridder — medens Baggesen ikke tog Del i Høitideligheden, ikke engang (hvad han vilde have ladet sig nøie med) blev Ordfører for de jødiske Pariaer og sad aldeles upaaagtet. Han kunde vel have Grund til Mismod; og man ser ikke uden en vemodig Følelse den ulykkelige, syge, distancerede og krænkede Sanger med sin Gaade i bitter Humor male groteske Billeder, som Noureddin, der, grublende og punkterende i sin Ørken, udbryder:

„Ha, Skjæbne, hvi est Du mig saa imod?“*)

Baggesens Klage lød i Begyndelsen af Oktober i et større Digt „til Frøken Line Olsen paa hendes Konfirmationsdag“, der tryktes i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn“. Baggesen var en velset Gjæst i Huset hos Etatsraad Olsen, Notarius publicus og Medlem af Theaterdirektionen, til hvem han 1813 havde skrevet den smukke poetiske Epistel, „Fortsættelsen af „Da jeg var lille“ “**), og til hvis Hustru — en Datter af Biskop Balle og dennes første Kone, som var en Søster til N. F. S. Grundtvigs Fader — der findes et Par Digte i Aprilheftet af „Danfana“ 1816, hvor der ogsaa optoges et Fødselsdagsdigt til Datteren Elina, „den bedste Faders englehulde Datter,“ som det hedder deri. „Gift med den fordringsfrie, oprigtige, hulde Elise Balle“ — siger J. K. Høst, blandt Andet, i sine „Erindringer“***) om Olsen — „var han Fader til sex Piger, alle udmærkede enten ved Udvortes eller ved Talent“. Konfirmationsdigtet begyndte:

*) »Aladdin«, tredie Akt.
**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 254-258.
***) Side 153-154.

„Jeg har holdt op min Nutid at bebude
min Glæde ved hvert Lys i Støvets Nat;
det er for mig med Digterlivet ude,
og Sangens Muser har jeg sagt Godnat.

Om Gratier er ikke mer min Tale,
jeg søger dem ei mer — og sandelig
(med omvendt Lykke lad en Anden prale!)
de søger endnu meget mindre mig.

Kjed af at kjede selv som af at more,
jeg rent er tabt, endogsaa for de Faa;
jeg var det alt i lang Tid for de Store,
nu er jeg det tillige for de Smaa.

Er jeg paa een Gang da saa gammel bleven,
saa sandselens og følesløs og svag,
som unge Kjendere mig har beskreven?
Jeg dømmer ei — mindst i min egen Sag!

Man nødes tidt, før Død og Doktor kalder*),
at sige Liv og Verden sit Farvel.
Selv Dyr ei døer af Sygdom blot og Alder —
og Digt'ren kan, som disse, slaaes ihjel.“

Digtet vedbliver smukt:

„Men, trods det tomme, døve, mørke Stille,
som hyller mig i Sangens dybe Grav,
hvor neppe Taaren selv nu mer kan trille,
der mig det første danske Nyn indgav —

idag, Elina! vakte mig en Susen
af Englevinger i en Rosensky
med Edens Melodier, som om Musen,
jeg legte med som Barn, mig sang paany.

*) De sidste Ord i denne Verslinie findes i en »Drikkesang« af Baggesen fra Ungdomsaarene (se dette Værks første Afdeling, Side 89).

Mig syntes i min Aands ensomme Gjemme,
som om selv alle Gratier var med,
ledsagende den samme søde Stemme,
der tonte mig min første Salighed.

Og, lyttende med atter barnligt Øre,
som fordum tidt til Bedeklokkens Klang,
min andagtsfulde Studsen troede høre,
som i et Kor af Engle, denne Sang:

„Kan Harpen, stemt af Uskylds søde Minder,
som tonte Kjærlighed i Paradis,
som, helliget de hulde Dannekvinder,
sang Emmas, Lynas og Selines Pris*) —

kan den, der selv til Glemsel lod sig vie,
som Dannersprogets altfor kydske Brud,
kan denne jomfrurene Harpe tie
den Dag, Elina vies ind til Gud?

Kan den paa denne Søndag ikke glemme
sin egen Høitids jordiske Forlis;
og skal man aldrig mer fra den fornemme
det Skjønnes, Yndiges og Renes Pris?

Var Ida Brun den sidste Nordens Muse,
som lokked af dens knuste Barm en Lyd?**)

---

*) Baggesen havde jo i sin Ungdom, à la Werther, viet sværmeriske Kjærlighedsdigte til Vennen Prams Hustru, under Navnet »Seline«, og behandlet det gamle Sagn om Karl den stores Datter Emma i et større Digt som han indledede med en begeistret Apostrofe til »sin Sjæls tilbedede Veninde« (se dette Værks første Afdeling, Side 25 og 29). Den i sin Tid saa yndede Romance om Lyna — »Midnattens Maane gik Skyen forbi« — fandtes i Operaen »Erik Eiegod«, der alt var forfattet før Baggesens første Udenlandsreise 1789, men først kom paa Scenen og i Trykken 1798.

**) Baggesen havde jo besunget den unge, skjønne, talentfulde Ida Brun (se dette Værks tredie Afdeling, Side 218—219).

Kan intet Himmelsk mere den beruse
til salig Glemsel af dens tabte Fryd?

Skal vi, der om en anden Søster svæve,
vi, der maaske nu ene minde den,
før vi har hørt dens gamle Strenge hæve,
fra den forstumte flyve hjem igjen?"

— Nei, hulde, søde, kjælne Tryllerinder!
nei, vel er knust min danske Harpes Bryst,
nei, vel mig ingen Digtertaare rinder,
saa glemt for mig er hver en Sangens Lyst — .

vel er min Vinge mer end stækket vorden,
mit Hjerte truffet af en giftig Pil;
og vel er Ingen død som jeg i Norden
for Drømmen om min Nutids Bifaldssmil —

vel skal jeg vare mig at helligholde
herefter paa Parnasset mindste Fest,
og aldrig mer skal Søndagssang mig volde
Tab af min spildte Lykkes sidste Rest*) —

men, Himmelske! men aldrig skal jeg glemme,
man mer end Mennesker bør lyde Gud.
End een Gang hæver jeg min Søndagsstemme,
trods alle søgne Dages strenge Bud."

— — — — — — — — —

Allerede kort efter dette Digts Trykning spredtes Skyerne forresten igjen lidt paa Digterhimlen, idet Baggesen ikke blot modtog Beviser paa Hoffets, især Prinds

*) Hentydning til Baggesens Aaret iforveien udgivne Ugeblad »Søndagen«, der havde bragt Digteren i Kollision med Autoriteterne (se dette Værks fjerde Afdeling, Side 23-26, 89-91 og 159-160).

Kristians Velvillie, men ligeledes fra forskjellige andre Sider mødte varm Anerkjendelse. Digtet fremkaldte saaledes følgende anonyme Linier til Baggesen i „Den nordiske Tilskuer“ i Begyndelsen af November:

„O, hvilken Klage fra min Digters Læbe!
Miskjend dog ei dit høie Kald!
Kan fræk Partiaand nogensinde dræbe
Dig, Dans udødelige Skjald?“

I Midten af samme Oktober Maaned, i hvis Begyndelse Digtet „til Line Olsen“ tryktes, erklærede Baggesen i en Skrivelse til sin og Sofie Hallers paa Augustenborg fødte Søn August, der et Par Aar iforveien var bleven Lieutenant, at han i over et halvt Aar ikke havde ladet trykke saagodtsom en eneste Linie eller skrevet saagodtsom et eneste Brev, næsten ikke gjort et eneste Besøg og aldeles indelukket sig og Sine i en haardnakket, Alt trodsende Ensomhed, da han følte sig inderlig fornærmet og haardt mishandlet af Regering og Fædreland og havde fast besluttet: hellere at forgaae i fysisk Elendighed end at fornedre sig ved at give efter for, hvad han foragtede — men at det nu lod til, at Flere endelig vare blevne opmærksomme paa, at han dog havde Ret, selv i sine bittre Sandsigelser*), og at man dog maaske tabte Noget ved aldeles at tabe Baggesen. „Man begynder“ (hedder det videre) „atter at søge mig, og jeg har paany begyndt en Virksomhed. Min Sundhed, som ogsaa truede at forlade mig ganske, er vendt tilbage, din Moders ligesaa, og den lille Paul — Vidunderet af alle Børn, jeg har kjendt, der nu, i sit tolvte Aar, veed mere end mangen tyveaarig Student — er aldeles frisk og rask, gjør Opdagelser i Ento-

*) Hermed sigtes til Baggesens Profetier om Napoleons Undergang (se dette Værks tredie Afdeling, Side 258).

mologien og tegner Insekter med en Mesterhaand, der søger sin Lige."

I Slutningen af samme Oktober Maaned udkom „Drømmen i Kronprindsessegaden Nr. 390, Natten før den 28nde Oktober, en dansk Fortælling af salig Baggesen", ledsaget af „Den opstandne Sang, et Blomst, hendes kongelige Høihed Kronprindsesse Karoline helliget den 28nde Oktober af Baggesen". Efterat Digteren længe — i den Tanke muligvis at ombytte Kjøbenhavn, hvor han heller ikke nu kunde trives, med Hustruens Fødeby Genf — havde boet paa en Gjestgivergaard, var han nemlig flyttet ovennævnte Sted hen, i hvis Husnummer han fandt de tre Gratier, de ni Muser og sig selv som ét stakkels Nul. Den 28nde Oktober var den 22aarige Kronprindsesses Fødselsdag saavelsom den 48aarige Dronnings, til hvilken Sidste „Drømmen" oversendtes, ledsaget af et Tilegnelsesdigt „Til Nordens Urania"*). „Drømmen" begynder:

„Jeg havde lagt mig, træt af Dagens Kummer,
i det for Verden skjulte lille Hul,
som mig og hvad er mit paa Jorden rummer
i Kronprindsessegaden Tre, Ni, Nul.

—

De Tre, de Ni med deres gamle Sanger,
(det Handelshus, mig engang blev bestemt),
skjøndt udenfor endnu dets Firma pranger,
var indenfor, som et Fallitbo, glemt.

---

*) Et Par Trykfeil i Begyndelsen af »Den opstandne Sang« bragte Baggesen til strax at lade dette Digt fremkomme endnu en Gang i »Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn«. Digterens af Sønnen August udgivne »Danske Værker«, som overhovedet, baade hvad Fuldstændighed og Nøiagtighed angaaer, lade ikke Lidet tilbage at ønske, har dog benyttet den feilagtige Text. — »Til Nordens Urania« tryktes i Aprilheftet af »Danfana« 1816.

Men, som jeg i min tomme Vraa saa rolig,
saa godt som noget Nul i Gravens Skjød,
med Dødens stille Taushed ret fortrolig,
mit lange Digterlivs Belønning nød —

blev hørt paa Døren Noget sagte pikke,
hvis jeg min pludselige Drøm kan troe.
„Det banker!" sagde den. Jeg svared ikke.
„Det ringer ogsaa!" sagde den og lo.

Det er „husvilde stakkels Pigebørn". Digteren anstiller saa sine Betragtninger:

„Husvilde Smaa mig altid Hjertet røre,
og Pigebørn især; endogsaa død,
jeg ofte, ved det blotte Navn at høre,
mig finder pludselig som nylig fød.

Men nu, en Sol min Maane rent fortrænger,
nu, dennes sidste Skin endog er slukt,
nu kjende selv de Mindste mig ei længer —
hvad nu sig nærmer mig, er neppe smukt!"

Der hentydes naturligvis her til Oehlenschläger, der jo alt i Digtet „Knud Vidfadmes Svanesang" fra 1807 var karakteriseret som Solen:

„Din Oehlenschläger stiger op
med Brudgomsskridt og Bue,
og Dalens Skjød og Klippens Top
er tændt af Solens Lue."*)

Det hedder videre i „Drømmen":

---

*) Se dette Værks tredje Afdeling, Side 27.

„Eliner“ (var mit Svar) „er det vist ikke!“*)
Men Drømmen, jeg afviste, paastod jo.
Da syntes Noget ind ad Vindvet kikke,
saa knap jeg vidste, hvad jeg skulde troe.

Men, fuldt bestemt at holde, hvad blev lovet,
da jeg fra Dans Parnas min Afsked fik,
beslutted jeg, som saligen hensovet,
at hytte mig for Drømmes Trylleblik.

„Sig, hvis det er de Ni, jeg er ei hjemme!
Sig, hvis det er de Tre, jeg er et Nul!“
—„„Men““, sagde Drømmen, „„lad mig dog fornemme
først, hvad de ville her i dette Hul!““

— „Fornem Du, hvad Du vil, men lad mig sove!“
gjentog jeg, „det er dog kun Veir og Vind!“
—„„Men, hvis de kom fra . . .““ — „Hvis de kom fra Hove,
fra Himlen selv, jeg lukker Ingen ind!“

Der reiser sig saa en Trætte mellem Drømmen og Skjalden, hvori Drømmen, blandt Andet, efter at have talt om Kariterne, siger:

„Der aandes sødt og sagte.

Skjalden.

Det er Vinden!

Drømmen.

Der hviskes om en Fest, der nærmer sig.

*) Under dette Navn besang Digteren et Par Aar iforveien en ung, smuk Datter af v. Astrup paa Antvorskov (se dette Værks tredie Afdeling, Side 258-260), ligesom nu Eline Olsen.

Skjalden.

Det sikkert er til Modehandlerinden,
der boer i Stuen — det er ei til mig!

— — — —

Drømmen.

De sige, de vil ind, de ere Muser,
de fryse, Natten er saa sort som Kul.

Skjalden.

Min Grav til Nød mig selv og Mine huser.
Sig dem, at den er intet Musehul!

Drømmen.

De have noget Himmelskt at bebude,
de komme for til Fryd at vække Dig.

Skjalden.

Imellem mig og Muser er det ude,
og Glædens Bud kan aldrig gjælde mig!

Drømmen.

Der spørges dog om Gratiernes Sanger.

Skjalden.

Sig dem, hvis det er mig, at han er død!

Drømmen.

Men nylig saaes i Kirken en Gjenganger.

Skjalden.

Den gik sin Gang igjen til Gravens Skjød!

Drømmen.

Du fordres af de tvende Kor at synge
De danske Døttres Fest endnu engang.

Skjalden.

Mit Fag var Klang kun. Sig den hele Klynge,
at jeg forstod mig aldrig ret paa Sang!

— — — —

Drømmen.

De bede Dig med Gjestfrihed betænke:
Du dog som Rimer ei er ganske død.

Skjalden.

Sig dem: Min Frihed her er lagt i Lænke,
og for min Gjest jeg har kun Vand og Brød!"

Der sigtes upaatvivlelig her til Digterens Kollision med Regeringen Aaret i forveien i Anledning af hans Ugeblad „Søndagen"*). Drømmen vedbliver:

„De sige: Naar Du blot paa Rim vil snakke
og paa den brustne Harpes Strenge slaae,
de tage med dit Vand og Brød tiltakke.

Skjalden.

Saa er det Betlerpiger! Lad dem gaae!"

Her hentydes til en smagløs Komedie i fem Akter af N. T. Bruun, „Betlerpigen", der var bleven opført om Foraaret og havde lidt haard Medfart, ikke mindst af Studenterne, deriblandt Poul Møller, Nikolai Søtoft og Peder Hjort, hvilke tre unge Venner dengang begyndte at gjøre sig gjældende**).

Da Drømmen begeistret priser de „paradisisk skjønne, hulde Smaa", udbryder Skjalden:

---

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 23 o. s. v.

**) Se »Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie« af Peder Hjort, literærhistorisk Afdeling, II, Indledning, Side XLVI-XLIX.

„For mig er slukt de Evighedens Fakler,
som mig belyste Tidens Dødningdands;
og Himmelidealernes Mirakler
forsvandt med min i Støv nedtraadte Krands.
Det kolde, brustne Hjerte troer ei længer
paa Væsner, af dets Feberdrømme skabt.
Ak! i det Virkeliges golde Vænger
er Mulighedens Paradis mig tabt.

Drømmen.

Du taler om en Krands, som man nedtræder —
hvi træder Du saa grusomt selv derpaa!
Din Drøm at trøste Dig Du ei tilsteder
men bliver ved at ligge, hvor Du laa.
Hvis og hver jordisk Lyst dit Hjerte svigter,
igjennembort af alle Skjebnens Spyd,
er det da værdigt Skyggen af en Digter
at jage bort den sidste Drøm om Fryd?
Hvis og Dig Avind seirende forfølger
paa Bredden af den gule Nutids Elv —
sang Orfeus ei, bestænkt af Styxes Bølger,
for Cerberus og Furierne selv?“

C. Molbech manes her frem — „den gule Athene“, hans Maanedsskrift med det gule Omslag, var jo faret heftigt løs paa vor „Orfeus“*). Drømmen vedbliver:

„Lød ikke sidste Gang din egen Stemme,
trods alle Dagens Magters strenge Bud:
„Men, Himmelske! men aldrig skal jeg glemme,
man mer end Mennesker bør lyde Gud.“ “

De sidste Linier forekom jo i Digtet „Til Frøken Line Olsen“ fra Begyndelsen af Maaneden. Skjalden replicerer:

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 94 o. s. v.

„Det er ei Himmelske! Hvem Melpomene
har aldrig i sit Mausolee lukt ind,
kan nuomstunder ingen sand Kamene,
besøge — det er lutter Veir og Vind!
I Danmarks ny Kastale Blod kun flyder;
Alt, indtil Sproget selv, maa slaaes ihjel;
og ingen Muse, der ei Blod udgyder,
erkjendes mer af nogen Moders Sjæl.
De Himmelske besøge kun den Sanger,
der veed som Gjenfærd at indjage Skræk,
og flye den tamme, spøgende Gjenganger,
der ingen Draabe Blod har i sit Blæk."

Det er naturligvis Oehlenschlägers tragiske Muse med dens Blod, Gjenfærd o. s. v., hvortil her specielt sigtes. Senere siger Skjalden:

„Det sikkert kun er Nummeret paa Huset
i Kronprindsessegaden, hvor jeg boer,
der har din Drømmehjerne saa beruset,
at Du det hele Himmelhoffet troer.
Sæt og, det var Noniden og Triaden,
der udenfor sig aabenbare Dig,
saa gjælder dog Besøget ene Gaden
for Navnets Skyld — og ingenlunde mig!

— — — —

Mig undres ei, at overfor den Have,
hvor Frederik stundom med sin Datter gaaer,
skjøndt nær det Sted, hvor jeg mig lod begrave,
paa Vagt imellem et Par Engle staaer.
Kan, som en Kerub, Kristian den fjerde
sig vise med et draget Flammesværd
paa Frederiksberg, naar der er Sang paafærde,
kan og et Under her staae ved sit Værd."

De sidste Linier hentyde til et Vers i Oehlenschlägers af Studenterne for Kongeparret paa Frederiksberg sungne Digt i Anledningen af Kroningen, hvilket egenlig var bestemt til at synges paa Frederiksborg:

„Hvo svæver over Borgen der,
hvor Gyldenspiret funkler?
En Kerub med et Flammesværd,
som Stjernen selv fordunkler!
O, kjender I ham ei igjen!
Kan slig en Aand forfærde?
Den gamle Fædrelandets Ven
Kong Kristian den fjerde!“

Skjalden lader sig endelig overbevise om, at det er „Dannegratierne selv“, hvorpaa Drømmen siger:

„De staae her alt, usynlige dit Øie —
jeg lukked op, trods dit fortvivlte Bud.
De ville nok engang dit Hjerte bøie
til mer end Mennesker at lyde Gud.
De ville, Du skal end i Drømme nyde,
før Du bag Lethes Flod staaer op igjen,
den største Musers Lyst, en Fest kan byde
det Skjønnes, Yndiges og Renes Ven.

Skjalden.

De staae der for mig, siger Du, herinde?
Hvor blusser mig den nys saa blege Kind!
O, store Taarer, som i Øiet rinde,
gjør Eders Dug for Gratierne blind?“

Han klager:

„Ak, nedbrudt er min lille Søndagshytte,
nedbrudt det Alter der, engang de saae;

jeg har tilbage kun den simple Støtte
med Holbergs, Evalds, Vessels Navne paa."

Der hentydes her til Baggesens Ugeblad „Søndagen“ fra forrige Aar og specielt til den poetiske Brevvexling med de tre Gratier, som indledede det, hvori Digteren, blandt Andet tiltaler Gratierne:

„Ja, hulde, søde Smaa! jeg vil berede
Jer Uskylds Overgivenhed
midt i den store Byes stedmoderlige Keede,
saa godt jeg kan, et lille Tilflugtssted.
Ja, jeg vil bygge Jer et Tempel ei, men krandse
den Hytte, jeg Jer alt har bygt;
og i den lille Sal derinde skal vi dandse,
trods Vintrens Sne derude, trygt —
og, oplyst, i en Hulning dybt i Grunden
skal Dannersprogets Støtte staae,
med friske Blomster hver en Helligdag omvunden,
med Holbergs, Evalds, Vessels Navne paa —
men foran Støtten skal, af tre Gestalter
som baaret, hver min Elskte lig,
af snehvidt Marmor hæve sig det Alter,
hvortil I kaldte mig"*).

Skjalden springer saa op fra sit Leie. Da synes et Par spæde Hænder at føre ham hen til Vinduet, der lukkes op, og bløde Fingre at berøre Digterøiet.

„Og, huldt omslyngt af trinde Liliearme,
omaandet sødt af Natviolers Duft,
saae jeg, oplivet af uskyldig Varme,
af Vindvet ud i Himlens rene Luft.

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 17.

Til Tempe var forvandlet Kongens Have
og Kronprindsessegaden til dets Hegn.
Hvor før kun Blus en jordisk Skimmer*) gave,
oplyste Guddomsglands en himmelsk Egn.

I Midten hæved sig et Slot, det samme,
jeg ofte, sorgfuld selv, saae dækt med Sorg,
igjennemsigtigt, bygt af Nordlysflamme,
som Dans Apollos lyse Rosenborg."

Dronningen forherliges derpaa som „Danmarks Gratiers Urania" tilligemed Døttrene, Karoline — med hvem Moderen, som ovenfor sagt, havde Fødselsdag sammen — og den ikkun syv Aar gamle Vilhelmine.

„Da sammenklang i Lyd, som kvalte mine,
det trefold søde Huldguddommens Navn:
Maria — Karoline — Vilhelmine!
og Skjalden vaagned op af Dødens Favn."

I nogle Slutningsstrofer hedder det derpaa, at Synet forsvandt, men at Livet, som denne Drøm i Graven skjenkede Digteren, blev tilbage; og der ønskes, at det maatte tækkes Huldgudinderne, at han paany har offret sig den gamle Leg.

„Da reiser sig igjen den knuste Sanger
i hulde Modersmaalets rene Glands —
der, Perlen lig, i broget Pomp ei pranger —
tilfreds med Dans Apollos mindre Krands**).

Og, reist — Udødeligheds Vink for Øiet,
der ene smiler ham i hine Smil —
skal han, med Trællens ringe Kaar fornøiet,
taalmodig trodse hver en Livets Pil.

*) Germanisme (»Schimmer«, Skjær).
**) »Still harping on« — Oehlenschläger.

Da skal han sig med Syden daglig vende,
Teutona tolkende sit Danmarks Lyst,
og natlig Thoras Sørgekvad fuldende
med Nordens dybe Klang i lægte Bryst*).

Da skal han, gammel, end af Ungdom lue,
naar noget Sangen Værdigt her ham leer,
og, blind, den Evighedens Flamme skue,
som Øiet, lukt for Tidens Blus, kun ser**).

Og naar han, træt af Møie, mæt af Kummer,
uskuffet vinkt af Dødens elskte Bud,
den Drøm, der trylled ham i Livets Slummer,
opsender i det sidste Suk til Gud —

da skal ham hæve høit den svage Stemme
Marias Himmels Engleharmoni;

*) I en Anmeldelse af Baggesens »Poetiske Epistler« i »Dansk Literatur-Tidende for 1815« siger Recensenten, Jens Møller, at »de Holbergske Komediers Oversættelse paa Tydsk for nærværende Tid skal udgjøre vor Digters Hovedsyssel«; og Peder Hjort hentyder ligeledes dertil i sine anonyme »Tolv Paragrafer om Jens Baggesen« (se »Athene«, 1816, Oktober, Side 366). Det var Grosserer Nathansons Hensigt at lade besørge baade en tydsk og en dansk Pragtudgave af Holbergs Komedier i Kvart som Baggesens »Niels Klim« fra 1789, og den tydske Oversættelse blev overdraget Baggesen (se »M. L. Nathanson, en biografisk Skizze,« af G. Siesby, 1845, Side 89), men der blev ikke Noget af dette Foretagende. Imellem Baggesens Papirer paa det kongelige Bibliothek findes en tydsk Oversættelse af »Den politiske Kandestøber« samt af Begyndelsen af Prologen til »Ulysses von Ithacia«. Oehlenschläger oversatte senere Holbergs Komedier paa Tydsk, men ikke videre heldigt. — Af den mørke Hexameterdigtning, »det natlige Kvad« om Thora fra Havsgaard vare jo fem Sange blevne trykte i Baggesens Blad »Skuddagen« forrige Aar (se dette Værks fjerde Afdeling, Side 71-73).

**) Baggesen led jo af Øiensvaghed (se dette Værks fjerde Afdeling Side 24).

og Fjender selv, udsonte, skal fornemme
den Salighed, han blev indviet i."

Disse Poesier sætte os levende ind i Digterens Situation og Stemning paa dette Tidspunkt, da „salig Baggesen" stod op, efter i længere Tid at have været død og hjemfaren; og de indeholde ikke saa ganske lidet Aandfuldt og Smukt ved Siden af endel Forceret, Søgt og paa andre Maader, selv for Udtrykkets Vedkommende, Uheldigt — ikke at tale om, at den hyperroyalistiske Begeistring, hvorved Baggesen ad Skjørteveien bestræbte sig for atter at komme paa en god Fod med Kongehuset, med hvis Hoved han var kollideret Aaret i Forveien*), nødvendigvis maa ses med ganske andre Øine af vore Dages Læsere end af den faderlige Enevoldskonge Frederik den sjettes Undersaatter i Restaurationstiden, der, f. Ex. i Frankrig, frembragte ganske anderledes utaalelige Ting end vor kvindekjære Digters Hylding af Kongehusets Moder og Døttre.

Ogsaa N. F. S. Grundtvig forherligede den 28nde Oktober i et den Dag i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn" trykt stort og smukt Digt, „Høstgildet", hvori det blandt Andet — ligeledes med Fremhæven af „Øiet, lukt for Tidens Blus, som kun ser Evighedens Flamme" — hedder:

„Kun med lukte Øienlaage
Skjalden ser det favre Syn.
Mændene, de er saa kloge —
Daarer dog for Aande-Lyn.
Skjalden kun med Barne-Tunge
sagte vil i Lunden sjunge
for de fromme Kvinder faa."

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 24 o. s. v.

Uagtet Baggesen Aaret i Forveien havde railleret med „Udby's Vender-om", erklæret, at han var langt fra at billige en vis nymodens, dels eftergjort, dels selvgjort „Gammeldagssværmer", talt om hans „hellige Vanvid", sagt, at han forsøgte „at opbygge paany et, den sande kristelige Kirke vanærende, Munkekapel af Dumhed og Overtro, som sand kristelig Oplysning forlængst har nedbrudt," og kaldt ham „denne aldeles bagvendte nye Morten Luther"*) — sendte Digteren af „Drømmen i Kronprindsessegaden Nr. 390" dog Autor af „Verdens Krønike" sit Arbeide med Tilskriften: „Til Danneskjalden Grundtvig fra Forfatteren"**).

3.

I „Den nordiske Tilskuer" tryktes den anden November Begyndelsen af „Literaturens Oprindelse. En Prisopgave." — Gaaden, som Baggesen alt havde fuldført i Februar, da han fyldte sit 51nde Aar — med Motto af Ovid: „Litera pro verbis"***). En Præmie af hundrede Rigsbankdaler udsattes for „én fuldkommen Opløsning af samme i Vers eller Prosa". Den begynder:

„Jeg Alderdommens Sfinx, som her paa Dansk fremtriner
med gordisk knyttet Haand, paa alexandrisk Fod,
udfordrende hver Kløgt, som gjør Ødipske Miner,
at nævne mig mit Navn og sige mig min Rod —

—

jeg Gaadernes Fugl Rok, mod hvilken, nok saa broget,
vor store Digters Ham er lig en simpel Gaas,

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 18 og 137-138.
**) Bogen med denne Tilskrift eies af en af Grundtvigs Sønner.
***) Ovid. Metam. I, 649 (den til en Ko forvandlede Io forklarer sin Fader, Flodguden Inakus, hvem hun er, ved at ridse et Bogstav i Sandet).

og fra hvis Ragnamørk selv Ragnarokur-Sproget
er længer end et Pyt sa'e Per fra — Hallingaas,"
o. s. v.

I den sidstanførte Strofe maa, som man ser, Oehlenschläger atter holde for. Udtrykket „Ragnarokur-Sproget" bringer En uvilkaarligt til at tænke paa Fr. Paludan-Møllers Udbrud i „Adam Homo"*):

„— det Ginungagab, det underjordiske,
hvor Kragemaalet er det Gammel-Nordiske".

Efter, ifølge sin egen Mening, at være taget af Dage som Noureddin optræder Baggesen her paa en Maade med en for sig endnu farligere Sammenstilling — som den forklædte Broder Hindbad, der i Slutningen af Digterkongens berømte dramatiske Eventyr siger om Aladdins Palads:

„— — Alt, hvad I har viist mig her,
er af en sjelden, uskatterlig Pragt,
som blænder fast mit tarvelige Øie.

—

Den høie Kuppel, venlig, himmelblaa,
indsprængt med luende, forgyldte Stjerner,
og Blomsterhængler, som nedslynge sig
med broget Farvepragt ad Væggens Sider,
— — — — — — — Alting vidner
om sjelden Rigdom, Kraft og Kunstnersands" —

men vedbliver:

„— — — — — — — — Een Ting
kun mangler!" —

*) Niende Sang.

og tilføier:

„Ser Du, heroppe i den høie Kuppel,
saa vid og hvælvet lig en Stjernehimmel,
der mangler Noget“ —

idet han forklarer, at der fattes

„— — — — — for det kjælne Blik,
som pirres blot af et vellystigt Syn,
slet Intet. For den unge, stolte Sjæl,
som bryster sig af menneskelig Kraft,
er denne Hvælvings Dristighed en Fryd.
— — — — — Men det fromme Øie,
som seer i Alt kun et Symbol af Gud,
det kunde ønske vel endnu en Ting,
som gjorde Synet mer betydningsfuldt,
om ogsaa Lidt ved denne Leilighed
der gik i Løbet for den lave Sands:
— — — — — — — — et Rok-Æg!
fordi, naar det var ophængt under Kuplen,
det kunde være et betydningsfuldt
Symbol paa Allah, paa den stærke Urkraft,
som sidder midt i Centret af sin Himmel.“

Baggesen kredser bestandig om Aladdin, som Myggen om Lyset — og han brænder ogsaa, som den, sine Vinger. Henimod Slutningen vender „Gaadernes Fugl Rok“ atter tilbage til sin, om just ikke „kjære“, saa dog idetmindste „stadige“ Tanke“*):

„Naar Du har set det Alt, saa længe Dig behager,
vend Dig i Sengen om paa Venstre mod din Væg,

*) Se Oehlenschläger: »Landet fundet og forsvundet«, Slutningen af første Handling.

bliv Tragiker med Et, drøm gyselige Sager,
se Basiliskens Braad pik't ud af Hanens Æg!

Med Kjep og Pose se Mo'er Hel gaae om at tigge,
se Kjeppen drikke Vand og Posen æde Hø,
se Midgardsslangen staae og Midgardsormen ligge,
som Johan Evalds **I** og Oehlenschlägers **Ø**!

Se Begges Baldere, hin magre med hin fede,
hin med den store Pind, hin med det store Hul,
Halvguder begge to, den første lidt vel rede
med Gudens Tankestreg*), den anden med dens Nul.

Sku Scenens runde Taarn høit over Evalds Kjælder,
af norsk og saxisk Ler opmuret indeni,
Tieckspækket udenpaa, behængt med alskens Bjelder,
som der er stundom Klang af Goethes Klokker i —

sku dette, fyldt med Blod, som Blækhorn, for Dig stande;
men se derhos den fast uendelige Pen,
der, dypt, fra Bunden naaer til Helteslagt'rens Pande,
det er: fra Jordens Bag til for paa Himmelen!

Betydningsfulde Syn! hvis det din Aand ei bringer
paa Spor, saa nytter lidt din Leden, frygter jeg,
om Melpomene selv i Drømme gav Dig Vinger
til Mørkets sidste Nul og Lysets sidste Streg."

Enkelte af de her gjengivne Yttringer føre Tanken tilbage til Baggesens foregaaende Ophold i Danmark, da han i Rimbrevet „Noureddin til Aladdin" fra 1806 — den Baggesen-Oehlenschlägerske Feides Udgangspunkt — talte

*) »Evald var stærk i Streger, som man veed« — hedder det med Føle i Baggesens Anmeldelse af »Røverborgen« i »Dannora« 1814 (se dette Værks fjerde Afdeling, Side 173).

om, at Aladdin havde fyldt sine Lommer med „Tieck'ske Blommer" og proppede Buxefikken altfor fuld af „Goethes underjordiske Granater", og da han i „Gjengangeren" fra 1807 ankede over, at der var altfor meget „Saxisk" i Digterkongens Sprog*).

I næste Nummer af „Den nordiske Tilskuer" den ellevte November fulgte „Fortsættelse og Slutning" af Prisopgaven, hvori der, blandt Andet, polemiseres mod Pantheismen, som Baggesens Ven F. H. Jacobi i Tydskland (hvis samlede Værker netop dengang udkom) og Grundtvig og Ingemann hos os jo ligeledes droge heftigt tilfelts imod**):

„Vel paastaaer mangen Viis — at sige paa Gebærden!
at selv min Differens er blot Identitet;
man har paa Tydsk, at Alt og Intet, Gud og Verden,
Hvidt, Sort og Ja og Nei for sand Fornuft er Et.

Men denne Visdom har i Daarekisten hjemme,
trods Schellings Tænkekraft og trods Spinozas Navn.
Jeg haaber, man vil snart, som meget Andet, glemme,
hvad man kun halv har hørt derom i Kjøbenhavn."

Man kommer uvilkaarligt til at tænke paa Baggesens filosofisk-religiøse Eneboerliv paa Landstedet i Marly i Vinteren 1809-10, da han saa afgjort brød med Filosofien og kastede sig i Armene paa Troen, forfægtende „evig oprindelig Dualisme" og anprisende den billedlige Udtryksform***): hans Situation i Kjøbenhavn den Vinter, Gaaden blev til, var jo ligeledes isoleret og forpint. Oehlenschläger er naturligvis ogsaa her uundgaaelig, det hedder:

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 267 og 310.

**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 77, 183 o. s. v. samt fjerde Afdeling, Side 254 og 262-263.

***) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 200 o. s. v.

„Romantisk overalt og runisk uden Mage
min jublende Triumf med Rette sig kan troe;
dens første Lyd er **A**, den anden **O** saa fage —
hver Jyde veed, hvad nu betyder **A** før **O**."

Den 24nde November skrev Digteren et, hidtil utrykt, Brev til Sønnen August, der, som Lieutenant, var ved det danske Auxiliarkorps under Prinds Frederik af Hessens Befaling (en Datter af August er i Besiddelse af Skrivelsen): „Min dyrebare Søn! Nu er Alting godt. Lovet være den Evige, som selv i Tiden allerede skjænkte mig et Øieblik, hvori jeg kunde udraabe dette af fulde Hjerte! Jeg har vundet Seir over mig selv; jeg har vundet Seir over mine mange og tildels mægtige Fjender i Kjøbenhavn; jeg har min hele Sjæls- og Legemsstyrke i høiere Grad, end jeg nogensinde erindrer mig; jeg har fuldendt et Digt; som er mere værdt — ikke blot efter min Dom — end Alt tilsammen taget, hvad jeg forhen har skrevet; jeg har et muntert Brev fra min August; og jeg har en beroligende Efterretning om min Carl*). Hvad der nu mangler mig, er sande Bagateller. Min Fanny og min lille Paul — et ubegribeligt Vidunder af et Barn — ere begge friske, begge i deres stille Kunstnerliv — studerende, malende, musicerende — lykkelige, medens jeg Dag og Nat arbeider paa Fuldendelsen af det aandelige Residuum, jeg bør efterlade mig paa Jorden som Medarbeider i Opbyggelsen

*) Baggesens og Sophie Hallers i Bern fødte Søn Carl Reinhold, der 1803, i en Alder af en halv Snes Aar, af Faderen var bleven bragt fra Paris til Fødebyen, var dengang, kun 22 Aar gammel, alt Lærer ved Akademiet i Bern. Han havde først studeret Filologi og siden Theologi, men følte sig stærkt hendraget til Mathematik og Filosofi og endnu stærkere til Historie. Han var »meget tilbøielig til Hypokondri«, som han selv siger i et hidtil utrykt Brev fra Oktober 1815 til Broderen August, hvilket eies af dennes Datter.

af Guds Rige. Reis Du nu, min Søn! og strid derfor — ikke for de allierede Magter, men for de usynlige allierede Kræfter — i Opfyldelse af dit Kald og din Pligt paa din ogsaa hæderlige Bane! Det er mig inderlig kjært, hvis det ogsaa er Dig det, at Du kommer til Frankrig. Ingensteds kan den ægte nordiske Kraft faae saa Meget af hvad den behøver — Diamanten nødes der til at polere sig i sit eget Støv. Jeg troer, som Du, at det vil blive varmt der, som formodenlig i hele Europa; thi Hovedrevolutionen i vor Nutid har først nu for Alvor begyndt at begynde. For Guds Skyld, meld min herlige Carl, at min Lykke har vendt sig pludselig; at Hoffet selv paany tilsmiler mig; at jeg har Haab til en Slags Erstatning af mine store Tab; at Engledronningen, vi har, vil, at jeg skal understøttes i mine Bestræbelser; at jeg glæder mig over ham, som over min Larves Sommerfugl*); at jeg ingen større jordisk Salighed kjender end et muntert Brev fra ham, som de sidste fra Dig; at han endelig maa tilskrive mig; at jeg ikke begriber, hvi jeg intet Svar har faaet paa mit sidste, lange Hjertebrev. Min Broder er død i Jylland samme Nat, som jeg drømte min egen Død og skrev „Drømmen i Kronprindsessegaden Nr. 390", et Digt, der har henvendt hele Verden til min Side. Da jeg vil sende Dig dette, min store Gaade „Det evige Sindbillede", der beskjæftiger alle Tænkende i dette Øieblik, og andre Sager, saa opsætter jeg Tilsendelse af Adresser for Dig til Pakken, som jeg næste Gang overdrager Dronningen eller Prindsesserne, naar første Kureer gaaer til Prindsen, at sikkre Dig til-

*) I en tidligere anført Skrivelse til Sønnen Carl udtales det Samme. »I ham« — siger Digteren der til sig selv — »vil jeg gjentage mit Liv roligere og besindigere; hvad der fattedes mig, vil vorde ham tildel o. s. v.« (se dette Værks tredie Afdeling, Side 240 og 241).

sendt. Jeg talte sidst Meget om Dig med hende. Hav godt Mod, min Søn! Forsynet smiler igjen til mig og sikkrere endnu til Mine. Din Moder og Broder omfavne og velsigne Dig. Jeg kjender aldeles Ingen paa den Vei, I tage, før Paris. Jeg trykker Dig til mit Bryst. Din elskende Fader, Baggesen."

Som saa ofte tidligere, var den elastiske Baggesens overvættes Mismod aabenbart nu bleven afløst af ligesaa overvættes Livshaab. I et stort, ligeledes hidtil utrykt, Brev til Fanny fra Forlovelsesdagene (i Musikeren A. P. Berggreens Eie) siger Digteren strax i Begyndelsen træffende om sig: „Il n'est que trop vrai que mon imagination ne me fait jamais voir que deux pays, le ciel et l'enfer, et ne me fait bien connoître que deux manières d'exister diamétralement opposées; que par conséquent dans tous les cas où elle exerce un pouvoir absolu, je me sens ou souverainement heureux ou complètement misérable, et qu'alors je suis capable d'oublier entièrement que je demeure sur la terre. A mesure que j'avance en âge, cette imagination ardente et exaltée, à dire vrai, semble plutôt augmenter que diminuer en force." I „Per Vrøvlers Kommentar over Oehlenschlägers Sang ved Fugleskydningen, 1816"*) siger Baggesen ogsaa træffende:

„— — — — — Dersom lidt kan skrække
den, der er virkeligen født Poet,
saa kan igjen en Bagatel ham vække
til fast Forvovenheds Extremitet".

I Slutningen af November udkom „Det evige Sindbillede, ikke blot Literaturens Oprindelse, men Filosofiens Maal og Ende. En Gaade, som Prisopgave for aandelig

*) Side 20.

Levende. Af Jens Immanuel Baggesen.“ Som Motto stod paa Titelbladet: „Signa te, signa, temere me tangis et angis!“ med Underskriften: „Sphinx, Monachus“. Denne lille Bog indeholder den i „Den nordiske Tilskuer“ trykte Begyndelse af Gaaden med kun et Par Smaaforandringer. I Verset:

„Se, hvad man underligt i Drømme kan opleve —
se Vinkel med et Horn og Molbæk med et Skjold,
hin langs ad Hekkenfjeld, den rundt om Bloksbjerg svæve,
mens baade Svands og Gump gaae Pokkeren i Vold!“

udstyres saaledes Assessor og Birkeskriver Horn, der for et Par Aar siden — for ikke at dele Navn med sin Slægtning, den efter Gustav den tredies Mord landsforviste svenske Grev Horn, der havde bosat sig i Kjøbenhavn — antog Navnet Vinkel-Horn (han var gift med en Vinkel), yderligere med endnu et Horn. Det var „den skrappe Regnemester“, Oehlenschläger for et Decennium siden kolliderede med ved et festligt Gilde i Dreiers Klub*), som Baggesen nu var i Kast med. „Fortsættelse og Slutning“ i „Den nordiske Tilskuer“ er i Bogen bleven til „Midten“ og har faaet til Motto: „Ἐντελέχεια. Aristoteles**)“. I dette Parti findes ikke blot forskjellige

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 161 162; jfr. »Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie« af Peder Hjort, literærhistorisk Afdeling, II, Indledning, Side XI.

**) »Abstrahiren wir bei einem Gegenstand von allem, was an ihm noch unfertig und erst auf dem Weg zur Vollendung begriffen ist, denken wir uns das Ziel des Werdens schlechthin erreicht, so erhalten wir die reine und vollkommene Verwirklichung seines Begriffs, welcher nicht Ungeformtes, kein erst zu gestaltender Stoff mehr anhaftet: die Form oder das begriffliche Wesen eines Dings fällt mit seiner vollkommenen Verwirklichung und die Form überhaupt mit der Wirklichkeit — ἐνέργεια oder ἐντελέχεια — zusammen. Die Form ist dasjenige, was dem Stoff seine Voll-

Smaaforandringer („en Rendesten“ er saaledes bleven til „en Molbæks Flud“), men der er ogsaa kommet næsten en Snes nye Vers til, deriblandt følgende, hvori det Religiøse gjør sig stærkt gjældende, saa stærkt, at „Troen“ endog kommer den ellers saa talentfulde Versifikator lidt paatværs:

„Tag, stolte Filosof, Dig vel i Agt! Du ynker
den Pog, der paa min Skat Papir-fortrøster sig;
men, trods din Girobank af Species*), Du synker,
med al din Sølvværdi, tilsidst dog ned i mig.

Linnés Bank-Specier i Tankevægten vippe,
selv efter Blumenbachs og Schellings Reduktion;
Kielmeyers Organon, som Bacos, selv vil glippe,
lig hvert Finantssystem, der støttes ei af Troen**).

Hvis Du fortærer ei Kjernhjertet af min Gaade,
omsonst Du sluger selv Profetens lukte Bog.
Det skyldes ene mig og min anraabte Naade,
hvis Biblen selv er mer end blot et Katalog.“

---

endung giebt, das in ihm nur der Möglichkeit nach Gesetzte zur Wirklichkeit bringt, sie ist die Energie oder Entelechie der Materie. Sofern die Form als bewegende Kraft wirkt, nennt sie Aristoteles Entelechie.« (Zeller: »Die Philosophie der Griechen, zweite Auflage, II, 241, 263-264, 371). Enteleki er hos Aristoteles det Stoffet iboende virksomme Formende (Brøchners »Filosofiens Historie i Grundrids«, 1873, I, 153).

*) Girobank er en offentlig Anstalt, hvori fornemmelig Kjøbmænd kunne indsætte deres Penge og gjøre Betalinger ved blotte Anvisninger paa samme samt Af- og Tilskrivning i Bankbøgerne.

**) Af de her nævnte Naturforskere omtales Fysikeren Kielmeyer — hvem H. C. Ørsted, der 1802 paa sin Udenlandsreise traf sammen med ham, kalder »et af de største Hoveder«, han kjender (se »Breve fra og til H. C. Ørsted«, første Samling, Side 86), og hvis Forelæsninger Baggesen 1809 hørte i Tübingen — i dette Værks tredie Afdeling, Side 186.

Derpaa følger en aldeles ny „Ende“ med Motto:

„Hvat mælti Óðinn,
áðr á bál stigi,
sjálfr í eyra syni?“

Hvad hviskede Odin sin Søn i Øret, før denne besteg Baalet? Saaledes lyder det sidste Spørgsmaal, som Odin forelægger den gamle, kloge Jætte i Kløgtkampen, Eddadigtet „Vafþrúdnismál“ skildrer. Jætten formaaer ikke at besvare det. Efter Gaadens „Ende“, som er fuld af mystisk religiøs Pathos, følger et lille Digt „Til Læseren“, der lyder saaledes:

„Lad være dødt med mig, hvad jeg har lidt og levet!
Lad i dets Grav i Ro mit aandelige Støv!
Saml ingen Blade mer af dem, jeg før har skrevet!
Lad Vinden strøe dem bort som andet spraglet Løv!

Glem alle Toner af min Vellyst og min Smerte,
der i dit aabne Bryst, da Du var Barn, gjenklang!
Glem selv, hvad end maaske Du gjemmer i dit Hjerte,
hvad jeg i Uskylds Sprog, da jeg var lille, sang!

Men læs det høie Kvad, som end mig blev forundet
i Tidens mørke Larm, som Lysets ringe Tolk,
med Tungebaandet løst og Tanken mindre bundet,
før jeg gaaer hjem til Gud, at stamme for mit Folk!

For lidt at trylle, det maa høres flere Gange —
det turde blót til Lyst selv være Lytten værdt —
men, naar man udenad det veed, som glemte Sange,
saa siger man sig selv: „Du har dog Noget lært!“

Thi Noget lærte jeg, før jeg det lærte stamme.
Mit Øie luttredes i mangt et Himmellyn,
mit Hjerte rensedes i Lidelsernes Flamme,
før, hvad Du leder om, jeg fandt i dette Syn.

O, naar det Flammespil, som end til Støv er bundet,
hvis Sprutten hist og her af andre Praase skyes,
til mindste Glimt er slukt og Røgen selv forsvundet —
lad spille paa min Grav uhaanet dette Lys!"

Baggesen har paa følgende, just ikke meget klare, Maade udtalt sig om sin Gaade i et Brev til Sønnen August (November 1816) i Anledning af dennes Forsøg paa en Løsning: „Den Grundkraft, som frembragte Nøddens Skal og Kjærne, kan ingen endelig Forstand udvikle. Denne Grundkraft kan troes og vides, saavidt Viden er Overbevisning. Det er Gud, Naturens Skaber. Gud kan ikke udvikles, kan ikke begribes, kan ikke fattes; men Grundtegningen i hans Væsen, hvad der er over Verden, skjøndt under ham, kan vises i et Billede, i alle Tankers og Anskuelsers nødvendige Grundbetingelser — og dette er Gaadens Kjærne. Hav Korset uophørligen for Øie, ikke Korset paa Golgatha, som er blot et Derivatum blandt utallige andre, men Korset i Naturen, Korset i dit og ethvert existerende Væsen! Sky Ensidighed, som fører til Vanvid og er det allerede i ethvert kun paa een Linie bygget System! Tænk paa Grundtrækket i hver spirende fuldstændig Tanke foran Dig og bag Dig, over Dig og under Dig! Tænk Dig, hvad Atomet og Verdensaltet nødvendigen have tilfælles! Annam det hellige Korses Betegnelse baade paa dit Ansigt og paa dit Bryst og føl det baade i dit Hoved og i det Hjerte! Tab aldrig Korset af Sigte og orienteer Dig i alle dets Betydninger! Hav det fornemmelig mathematisk for Øie og begrib det som

Mathematikens hidtil søgte, ikke fundne Grund*)! Begrib det i dobbelt (elektrisk og magnetisk) Bevægelse som Universums Konstruktion**) og betænk, at det ikke var Euklid muligt at definere den lige Linie! Tænk paa Varighedens evige Krydsen af Udstrækningen eller det store Kors, som Tiden danner med Rummet! Gaa videre uden at gruble blot, det vil sige: foreen din Grublen i det Høie og Dybe med Skuen til begge Sider! Se ikke blot frem og tilbage, men tillige op og ned, ikke blot op- og nedad, men fremad og tilbage, og betænk, at det er kun saaledes, at din Aand kan lyse for sig selv og Andre som en Gnist af Gud. Man har hidtil anset den lige Linie for regula regularum, den er det saa lidt som den krumme, praktisk endnu mindre. Korset er regula regulæ, regina regum; Og Korsets Mangel er al aandelig Undergang. Det ligger til Grund for Centrifugal- og Centripetal-Bevægelsen. Frelsen i al Evighed er hængt paa dets hellige Træ, det vil

---

*) I Gaaden kalder Baggesen Geometrien »den herligste Videnskab«, han kjender. Alt i sin Ungdom havde Digteren erklæret: »Jeg elsker Mathematik og Tal«; og under Eneboerlivet i Marly havde han for faa Aar siden som en Nypythagoræer — Nypythagoræismen udviklede, som bekjendt, Tallæren i metafysisk-theologisk Retning, ikke uden Fantasteri — fordybet sig i »Meditation over Tal og Linier« (se dette Værks første Afdeling, Side 44, og tredie Afdeling, Side 204.).

**) I »Gjengangeren«, der blev til under Baggesens Ophold i Kjøbenhavn 1806-7, da han i Naturfilosofiens »levende Fremstilling af Naturkrafterne« saae »Spirerne til en ny Digter-Religion«, hedder det jo:

»— Mon Elektron buldrer ud
med mindre Kraft end Tordnen: Jeg er Gud!
— — — — — — —
Mon Magnes mindre stærk udfolder os sin Magt,
fordi han har udvidet os sit Rige?«

(Se dette Værks anden Afdeling, Side 319 og 332).

sige: Guds aabenbarede Virken i Korset paa Golgatha, vel forstaaet, er ligesaa betydningsfuldt for vort Hoved, som det til alle Tider var helligt og bør blive det for vort Hjerte. Det trykker Fuldkommenheds-Stemplet paa Kristendommen, at dens Religionsform ikke blot er den varmeste, men og den viseste. Hold Dig lige langt fra Overtro og Vantro, min Søn, i din Tro! Hold Dig lige langt fra Vantro som fra Overtro i din Viden!"

I „Drømmen" forherligede Baggesen Thronen, i sin „Gaade" Alteret — til disse to, ikke lidet ormstukne, Planker klyngede Restaurationens Mænd sig jo efter Revolutionens store Skibbrud. Begeistringen for 1789 og for Kants Kritik var vegen Pladsen for Drøm og Gaade; og naar Digteren paa sin lille sidste Bog sætter sit adopterede Fornavn: Immanuel, tænker han neppe paa den store Filosof, efter hvem han havde antaget det, men upaatvivlelig paa Jomfruens Søn*). Ligesom Gaaden selv, saaledes fører Brevet om den til Sønnen August Tanken ofte tilbage til „den seende Troes salto vitale", som Baggesen gjorde hin Vinter i Frankrig nogle Aar i Forveien, og som, blandt Andet, har efterladt sig talende Vidnesbyrd i Brevene til Reinhold fra samme Tidspunkt og den senere Skrivelse til Sønnen Carl**). Baggesen bevæges, ligesom Vennen F. H. Jacobi, af „Trangen til at opdage og overalt at gjenfinde Gud som al Videnskabs første Grund"***); og han gjør det dristige Forsøg „i et Billede" at vise „Grundtegningen" i Guds Væsen.

Ikke blot den tyveaarige Lieutenant August Baggesen,

---

*) »Jomfruen vorder frugtsommelig og føder en Søn, og Du skal kalde hans Navn: Immanuel« hedder det hos Profeten Jesaja (Kap. 7, Vers 14). Det hebraiske Ord »Immanuel« betyder: Gud med os.

**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 200-211 og 240-244.

***) Se F. H. Jacobi's Werke, vierter Band, erste Abtheilung, Vorbericht, S. XVI-XVII.

men forskjellige Andre søgte at løse Digterens Gaade. Det vàr saaledes Tilfældet med den ligeledes kun en Snes Aar gamle, 1874 døde, Just Thiele, den tydskfødte Bogtrykkers Søn, der 1816 dimitteredes til Universitetet af Stud. theol. A. G. Rudelbach. Hans „Forsøg til en Forklaring af Gaaden“ med Motto af Terents: „Davus sum, non Oedipus!“*) tryktes i Januarheftet af „Danfana“, et Maanedskrift, som Baggesen begyndte at udgive 1816. Det indlededes med en Sonet. „Sfinxes Tiltale“:

„Jeg synker dybt og dybere i Sandet,
skjøndt hævet høit i mine Velmagts Dage;
min Sten kan Intet holde mer tilbage,
til Undergang og Død er den forbandet.

Dog kneiser jeg endnu vidt over Landet,
endnu kan Ades ei mig helt neddrage:
der svinder Sløret først, Du bort vil tage,
for her at se, hvorfor min Art er blandet.

Saa mystisk som mit Væsen i det Hele
er dette Slør dog ei for dine Blikke;
tolk det, ifald Du kan — mig kan Du ikke!

Min Hieroglyf har stemplet alle Dele,
og hver af dem vil Du dog neppe raade,
da jeg, som Sfinx, er alle Gaaders Gaade!“

Forklaringen begynder:

„De underlige Tegn og Tvefigurer,
som Du, o store Sfinx! har virket ind
med mørke Træk i halvopfyldte Furer,
som Mærker paa dit underfulde Sind —
den dunkle Skrift af mystiske Tinkturer,
hvis Farvespil har et mangfoldigt Skin —

*) Andria, Act. I, Scene 2, Vers 23.

din store Hieroglyf vil jeg forklare,
hvad Billederne er, og hvad de vare.“

Der erklæres strax:

„Kun eet Begreb er Mærket i det Hele,
skjøndt overalt det ser forskjelligt ud;
som Tegn bestaaer det kun af tvende Dele:
Begreb om Evigheden og om Gud.“

Løsningsforsøget, der, baade hvad Indhold og Form angaaer, bærer Præg af en for en Yngling usædvanlig — man kunde fristes til at sige: betænkelig — Modenhed, fulgtes af en Sonet „Til Sfinx“:

„Hav Tak, Du gamle Sfinx! at Du laa stille,
at Du mig rundtom lod dit Slør betragte,
at, naar Du rørte Dig, var det saa sagte,
og at Du lod mig krybe, hvor jeg vilde!

Jeg i dit Slør saae mange Farver spille,
og gyldne Traade var imellem lagte;
og denne Hals mig tidt paa Tanken bragte:
Du var dog ei saa smuk, da Du var lille!

Jeg krøb herop paa Bræmmernes Ovaler
og vilde ret din Herlighed beskue,
men brændte mig paa Solens Middagslue.

Jeg tænkte ikke paa de hundred Daler.
Hvor kunde jeg — i hvad det skulde gjælde —
som halv Student en hel Professor fælde?“

Slutningen af denne Sonet refererer sig til et Vers i Gaaden:

„Saa kan jeg veed ei hvad i denne Verden gjælde,
trods Alt, hvad sund Fornuft indvender derimod;
saa kan en halv Student en hel Professor fælde,
hvis han og nok saa fast og hin paa Hov'det stod!"

Baggesen hilsede begeistret den unge Just Thieles mærkelige Fremtræden i en „Elegi" med et Motto, der hentyder til dennes Fornavn:

„Fallor? an & Justus, ceu Cæsaris æmulus, atra
nocte laborantem tollit ad astra crucem?
Maximil: de Vriendt*)."

Elegien begynder:

„Hvad ser jeg! Kan et ungt, uvæbnet Øie
med blot Uskyldighedens lyse Blik
opdage Lønnen, efter mandig Møie
min Stræben først som Stirrer-Olding fik?
Kan hvad jeg for hver Lærers Kløgt henstilled
staae for en Yngling som fortroligt Billed?

Hvad hører jeg? Kan fra den Ynglings Læbe,
hvis uerfarne Hjertes Rosenknop
Tidsstraalerne, der Himlens Spirer dræbe,
har mellem kalkte Grave lukket op,
min vaagne Gaades sindrigt tolkte Drømme
med Nektarfald, paa Perle Perle, strømme?

—

Vær mig velsignet høit, Du Elskelige!
Vær mig velsignet som min fjerde Søn!
I Naade som i Alder stige, stige
fremdeles Du for Verden og i Løn!

*) Maximilian de Vriendt, en nederlandsk Poet, levede i den sidste Halvdel af det 16de og Begyndelsen af det 17de Aarhundrede og skrev paa Latin.

Hvad var den Dæmring, fordum steg imøde
mit Aftenblik, imod din Morgenrøde?“

Heller ikke i dette Baggesenske Digt gaaer Oehlenschläger — der samme Aars Sommer, efter Schiller, havde hævdet, at Guderne „ei henrykke den Stirrende med Aabenbaring“, men „ikkun den Blinde“ — Ram forbi af vor poetiske „Stirrer-Olding“*). Det hedder om den unge, lovende Gaadegjætters Fremtid i Relation til den ældre Gaadesanger:

„Du vil dog ei, skyleiret i det Høie,
hvortil Du lærte kravle paa hans Ryg,
udtræde ham det blinde Faderøie,
fordi Du er saa frisk og han saa syg —
lig Kæmpen, der med Fredriksbergske Miner
nedtraadte det Korsørske Slots Ruiner!“

I Baggesens Replik „Til Oehlenschläger i Anledning af hans Svar paa mit Rimbrev: Noureddin til Aladdin“, hvormed „Nye blandede Digte“ 1807 endte, havde den ulykkelige Sanger jo erklæret om sig og Medbeileren:

„— — — — — — — Altfor syg
jeg ofte været har, som Du for frisk“.

Og i Digtet „Korsør“ i „Langelands-Reise i Sommeren 1804“, der optoges i „Poetiske Skrifter“ Aaret efter, havde Digterkongen med umiskjendelig Symbolik karakteriseret Baggesens Fødeby som „liden, brøstfældig, sørgelig, mørk“ o. s. v. — i Modsætning dertil stillede den Distancerede saa „Frederiksbergs Slot“, Aladdins Udgangspunkt, „solbart, smilende, muntert og skjønt“ o. s. v.**).

*) Baggesen havde jo forresten i »Drømmen« hævdet, at »kun Øiet, lukt for Tidens Blus, skuer Evighedens Flamme«.

**) Se dette Værks anden Afdeling, Side 183, 293 og 297.

Ogsaa den 24aarige J. L. Heiberg, hvem Baggesen Aaret i Forveien varmt havde hilset som Digter*), prøvede sine Kræfter paa Gaaden. Den 28nde October 1815, Dronningens og Kronprindsesse Karolines Fødselsdag, der begeistrede Baggesen til „Drømmen i Kronprindsessegaden Nr. 390" og „Den opstandne Sang, et Blomst", forærede J. L. Heiberg som — ifølge sine autobiografiske Fragmenter — con amore ligefra sin tidlige Barndom havde beskjæftiget sig med Naturhistorie**), Baggesens elleveaarige Søn Paul, der jo (som vi nylig hørte) syslede med Entomologien, sin Insektsamling. Denne Foræring aflokkede Faderen „Ode til Sommerfuglene, Ludvig Heiberg helliget," hvilket Digt tryktes i Januarheftet af „Danfana" næste Aar. Det hedder deri:

„— Du, som, da mig nylig, midt i Toget
mod Øgler, Tudser, Kryb og saadant Noget,
den knappe Støvets Pandserskjorte sprak,
mig, nøgen, baded i den rene, milde
Danfanas styrkende krystalne Kilde,
hvis Grotte skjulte mig for Flokkens vilde
Forfølgelser med Skjerm mod Pølens Pak —
laan mig, Du Perle mellem blide Muser!
hver Lyd, der i dit lette Nordlys suser,
hvert Sommerfugletræk i Dannersproget
til med lidt Glands at spragle Sangens Tak!

— —

Opvaagnet nylig selv af Sangens Dvale
ved Bredden af mit lille Blomsts Kastale
paa Rosens og paa Liliens Fødselsdag —
med egen Larve dybt i glemte Gruber,
en Kerub selv imellem fro Keruber,

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 112.
**) J. L. Heibergs »Prosaiske Skrifter«, XI, 1862, Side 492.

høit hævet over Fjenders tause Dale,
skyleiret i bevinget Vennelag —
med skærpet Sands, med Millioner Øine
Naturens Pantheon jeg ser sig høine —
mens alle Kunstens Aftenstjerner dale —
dækt med Uranioners Himmeltag.

Jeg ser de Farver, Lysets Pensel maler;
jeg mærker Ord, som Livet ene taler;
jeg hører Lyd, som intet Ekko naaer;
jeg lytter til ukjendte Melodier
i Blomsternyn og Nordlysharmonier,
i Slag paa Slag af Idas Idealer*)
og Klang af Harpen, Livets Engel slaaer.
Men Sangen selv slaaer lyse, gyldne Triller;
og Klangen, som i Blomsterhimlen spiller,
er Havets Rødme lig, naar Solen daler,
og Luftens Smil, naar atter den opstaaer.

—

Men hvad er i det Stjernehav af Luer,
hvori jeg de bevingte Blomster skuer,
min hjertebrustne Larves Stjerneskud?
Den næste Kerubs Blik det neppe skimter —
det flyver op af Støvets Mulm og glimter
i Himmelhøiden over Jordens Tuer,
eet Lyn blandt dem, der aldrig slukkes ud —
det nynner mellem Stjernerne, som spille:
Hvor er Du stor, Natur! selv i det Lille;
og hvad var i din Skjønheds Tempelbuer
min Gnist, hvis den ei tabte sig i Gud!

Held denne Gnist — ei blot i Evigheden,
i Lysets Favn høit over Ørnereden,

*) Den 23aarige smukke og musikalske Ida Brun, hyldet af den unge Heiberg som af den aldrende Baggesen.

i Tanke-Kilden, af hvis Væld den sprang,
hvor den med dem, som længst i Tiden brændte,
hvis aldrig slukte Lys tilbagevendte,
med alle Gjætterne, som vandred heden,
Kor-flammer i den løste Gaades Klang —
held den, hvis Farvespillet her i Livet,
som blev dens givne Tankestraale givet,
og fandt en venlig Andagts-Gnist herneden,
der gjerne sig med den til Kilden svang!"

Dette Digt, hvori den gjenopstandne Sanger bringer de Bevingedes Yndling, den unge, poetiske Naturforsker, sin „Nymfes Tak paa sin Forvandlingsdag", er unegtelig af en forunderlig betagende Klang; og der er visselig ikke ganske Lidet i disse begeistrede, mod Himlen stræbende Toner, som fører Tanken tilbage til Evalds brusende Pathos i dens høieste og bedste Øieblikke — saaledes som det var muligt for en Baggesen at gjenføde denne i det nittende Aarhundrede. Det tør vel overhovedet siges, at Oehlenschläger som Lyriker ingenlunde har skrevet smukkere Ting end Baggesen og Staffeldt, der begge saa ufortjent stilledes i Skygge. Der er alt tidligere i dette Værk*) fremhævet, at Baggesen var af disse nervøse, letbevægelige Naturer, der fra den største Deprimerthed med en Staalfjæders Spændkraft pludselig kunne udvikle uventede Kræfter; og Digterens Gjenopstandelse 1815 giver, ligesom den tidligere 1806-7, grundet Anledning til at minde herom. „Helge" gjorde vel øieblikkelig Baggesen maalløs, ligesom „Digte, 1803" Staffeldt**); men i begge Tilfælde afløstes den forbausede Taushed snart af fornyet Anspændelse. Vexelvirkningen mellem Baggesen og Oehlenschlä-

*) Anden Afdeling, Side 335.
**) Se dette Værks anden Afdeling, Side 107.

ger var forresten gjensidig, den Førstes Polemik havde jo aabenbart bragt den Sidste til at gaae i sig selv og mande sig op*).

I samme Hefte af „Danfana", hvori „Ode til Sommerfuglene" og Thieles „Forsøg til en Forklaring af Gaaden" stod, optoges Heibergs „Den sidste Prøve. Til Jens Baggesen. I Anledning af hans Gaade: Det evige Sindsbillede samt hans Ode til Sommerfuglene." Psyche staaer for Sfinx, det er hendes sidste Prøve. Hun siger, blandt Andet:

„Saa ere vi da altsaa tvende Psycher!
Du selv har sagt for ikke længe siden,
at, Larve nys, nu Vingepar Dig smykker —

at længe død Du laa i Chrysaliden;
men at din aandelige Slum fik Ende,
da Du med Evighed omskifted Tiden,

vakt paa en Tvillinghøitidsdag for Tvende,
en Kongemoder og en Kongedatter,
ved Musers Ni og Gratiernes Trende.

Jeg elsker, jeg beundrer, og jeg skatter
de høie Toner, hvorved Strengen hæved —
skjøndt deres fulde Sands ei ret jeg fatter —

da nys dit Blik med Psyche-Vellyst svæved
om Danaider, Nymfer, Serafiner,
som Naalen kun fra Voxets Jordhund hæved.

Men Sommerfugleflugten Du forfiner:
ei blot tilveirs, tilbunds Du og kan stige
og henter Guld fra Bjergets dybe Miner."

---

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 221 - 222.

Den geniale 41aarige Urtekræmmersøn fra Altona, Organisten, Komponisten af „Sovedrikken“, „Faruk“, „Ludlams Hule“ o.s.v., Weyse, Baggesens saavelsom Oehlenschlägers og J. L. Heibergs Omgangsven, forsøgte ligeledes en Løsning af Gaaden, der, under Titel „Io, en filosofisk Ballade,“ og med Motto af Horats: „Sapere aude!“*), tryktes i samme Hefte af „Danfana“ som Thieles og Heibergs. Weyse fortæller derom i sin Autobiografi: „Langtfra at ville gjøre mindste Fordring paa Titel af Digter, nøiedes jeg længe med blot at drive allehaande Spøg med de poetiske Former i venskabelige Cirkler. Da imidlertid Baggesen udgav sin store Gaade, kom Spaadomsaanden over mig; og i en Ballade skrev jeg en Opløsning af den“**). Denne Ballade ender sin Fortælling om Io, der her optræder som Baggesens Sindbillede, med øiensynlig spøgende Allusion til Gaadesangeren, der brød sit Hoved med Tilværelsens dybeste Problemer og i en Slags Desperation søgte Tilflugt i Troen, paa følgende Maade:

„Vist er, at hun gik i sig selv
og rent sig isolerte,
udgrandskende hver Kundskabs Elv,
og Dag og Nat studerte.
Fordybet i Mathematik,
Fysik og selv Metafysik,
hensvandt hun som en Skygge.

I Kants Kritik hun pilled ud
hver speiet Syllogismus
og fik i Hov'det mangt et Brud
med Tankens Schematismus;

*) Horatii epistolarum liber I, 2, 40.
**) Rahbeks »Hesperus«, III, 177.

af Kvantitet og Kvalitet,
Relation, Modalitet
hun fik en firfold Tæring."

I Kants første, epokegjørende Hovedværk, „Kritik der reinen Vernunft", som udkom 1781, Aaret før Baggesen blev Student, henføres Dommene til fire Klasser: Kvantitet, Kvalitet, Relation og Modalitet.

Det hedder videre i Balladens Slutning om Io:

„Med ikke-Jegets Stav hun maa
nu traske gjennem Sandet,
hvor hun i Fichte-Jeget saae
sit Billed som i Vandet.
„Jeg" — raabte hun saa hjerteglad —
jeg er! Men veed jeg det? O, hvad!
Jeg er, thi jeg bør være!"

Men med et vældigt Spring hun snart
fra Fichte foer til Schelling.
Hun stødte sig i denne Fart,
og Hov'dets Grød blev Vælling.
I Væld paa Væld den Vælling randt,
i Absoluthed Alt forsvandt
og X-et selv i U-hed."

Den kritiske Idealismes Udvikling ud over Fichtes Videnskabslære, der realiseredes i Schellings Identitetssystem, karakteriseres saaledes af H. Brøchner*): „Det uendelige Princip, der hos Fichte sattes som de endelige Subjekters (Jegers) og Objekternes fælleds Grund og dog, skjøndt staaende over Modsætningerne, betegnedes som Jeg, altsaa ved et Navn, der udtrykker den ene Modsætning, frigjøres hos Schelling fra denne tvetydige Betegnelse af det

*) »Filosofiens Historie«, II, 227.

absolute Jeg og bestemmes nu som det Absolute, Fornuften, der er Modsætningernes Enhed".

Der siges saa om Io i Balladen, tildels med Udtryk, hentede fra Baggesens Gaade:

„Nu blev den Arme rent konfus,
lod Neden Oven være,
saae Sort i Hvidt, i Minus Plus,
forflød i Alheds Sfære,
laa muttersene hos sig selv
og blev af Ocean en Elv,
der i sig selv sig tabte.

„Ve!" raabte hun, „mit Jeg nu ser
sit eget Skrækkebilled!
Hvor fælt det mig imøde ler,
som Benrad hist opstillet!"
Hun flygtede, fortvivlet, op
paa Chimborassos sidste Top
og tabte det i Flugten."

Balladen slutter saa paa følgende Maade med Overgangen til Troesfilosofien:

„Men hendes Aand, ved Tabet stor,
paa tvende lyse Vinger
let fra den lille, mørke Jord
til Soles Sol sig svinger.
Blandt Stjerner er nu hendes Bo,
og huldt nedstraaler: „Haab og Tro!"
vor Io's rene Billed."

J. M. Thiele fortæller om sin Gaadegjætning: „En Dag henved Aarets Udgang 1815, da jeg sad hjemme i Dagligstuen, som var mit Studereværelse, ifærd med at repetere mine Autores, indfandt Dr. Jens Kragh Høst, Udgi-

veren af „Den nordiske Tilskuer“, sig i Forretninger med Bogtrykkeren. Det var mærkelige literære Nyheder. Baggesen vilde udgive et Maanedsskrift „Danfana“; og dette skulde aabnes med en Gaade, for hvis Løsning han vilde udsætte 100 Specier. Dette Maanedsskrift skulde trykkes i vort Officin. En Del af Manuskriptet bragte han med sig, og der skulde strax tages fat. Det slog ned som et Lyn; og jeg havde en Forudfølelse af, at dette vilde faae en Betydning for mig. Da Høst var gaaet, faldt jeg strax over det sirlige Manuskript — Baggesens Haandskrift var næsten Fraktur — og gjennemløb det med en brændende Begjærlighed. Uden at jeg endnu havde fundet et eneste Udgangspunkt, og førend endnu det hele Manuskript var indsendt til Trykkeriet, skrev jeg til Weyse, som var i et Besøg i Roskilde, og fortalte ham om Baggesens Gaade. Det gjaldt nu mellem Weyse og mig at forklare Vers for Vers i Gaaden. Da vi snart vare paa det Rene med, at Alt maatte dreie sig om „Ti“, baade som Tal og i alle andre Sammensætninger og Betydninger, og da vi havde udfundet, at det romerske X var et liggende Kors, fik vi ved at reise Korset Nøglen til den kristelige, filosofiske Del af Gaaden, og her var Weyse mig til den største Hjælp, da jeg var langtfra at kjende Kant, Fichte og Schelling. Men Weyse forklarede mig, hvad jeg ikke kunde forstaae, thi han var en ivrig Kantianer og havde tidligere lagt sig lidt efter Filosofien. Det blev nu et stadigt Arbeide ved Hjælp af alle mulige Lexika, baade i forskjellige Sprog og Videnskaber, at efterspore alle Slags Forekomster af Ordet „Ti“; og saaledes lykkedes det, Vers for Vers, at kunne give Forklaringerne. Jeg kastede mig da over en Besvarelse, som skulde være paa Vers, i ottave rime. Hjemme var der i det eneste varme Værelse, Dagligstuen, ikke Ro til saadant Versemageri. Weyse, som mest var ude, baade om Formiddagen og om Middagen, foreslog

mig at benytte hans Værelse og indrettede mig et Arbeidsbord, hvor jeg kunde sidde i Ro, selv om han var hjemme ved sin Pult for at komponere. Det Bifald, jeg allerede strax mødte, naar jeg forelæste ham mine Strofer, var som Ild under min Dampkjedel; og det varede ikke længe, førend mit Manuskript laa færdigt. Jeg skrev endnu en Slutnings-Sonet bag i Manuskriptet; og da det Hele var stadseligt indpakket, blev det sendt ind til Baggesen, som boede et Par Huse fra Weyse i Kronprindsessegaden. Nu vare vi spændte paa, hvad Baggesen vilde sige. Jeg fik derfor min Broder til, som Bogtrykker, at gjøre sig et Ærinde hos ham Dagen efter. Med et smilende Ansigt kom han tilbage og fortalte mig, at Baggesen havde læst min Opløsning og sagt ham, at fra idag af skulde min Lykke være gjort i Danmark. Dagen efter indfandt Høst sig med Hilsener og Udtalelser af samme Art. Baggesen ønskede at se mig, og Høst var parat til at at følge mig til ham. Jeg førtes lige ind i hans Arbeidsværelse, en af de sædvanlige Spisestuer med et skraat afskaaret Fag Vindue ind mod Gaarden. Ved dette Vindue stod et udslaget Spillebord, bedækket med Bøger og Papirer; og ved Spillebordet sad en høi og mager Mand, indsvøbt i en broget Slaabrok, med et stærkt purret graat Haar omkring et gjennemfuret og koparret Ansigt, uafbrudt ifærd med at skrive. Uden at sige et Ord eller synderligt at forandre sin Stilling bød han os med Haanden at tage Sæde saalænge. Medens jeg sad der med Høst, begge tause, havde jeg Leilighed til at se mig om i Værelset. Der var langtfra ikke Mangel paa Møbler; men disse opfyldte Stuen, som nærved en Flyttedag, uden tilsyneladende Orden. Skrivebordet, som stod foran Sofaen, var saa overfyldt, at det var rimeligt, at han, fordreven derfra, havde maattet tye hen til Spillebordet ved Vinduet. Stolene vare for største Delen optagne til Klædningsstykker, Bøger og

desligе. I Sofaen stode adskillige Rammer opstillede, og i disse Rammer endel malede Papirer, der syntes at være Efterligninger af forskjelligt afslebet Marmor. Senere fik jeg at vide, at det var en af Baggesens Passioner at efterligne Marmor ved at male paa Marienglas*). Snustobaksdaaser saae jeg allevegne, hvor der var Plads til en; og paa selve Bordet, hvor Digteren nu sad i Extase, stode til Høire og Venstre flere halvt aabne: imedens han skrev med den ene Haand, søgte altid den anden uvilkaarligt hen i en Daase, hvor de to Fingre paa den venstre Haand jævnligt førte en overvæltende Pris ikke blot til Næsen, men til Kalvekrøset og til Papirerne og gjorde Strøsand overflødigt. Han syntes nu at være færdig og vendte sig til mig med de Ord: „Undskyld! Med Dem maa jeg først tale paa Vers.“ Jeg mærkede nu, at det, han havde skrevet, var et Digt til mig; og, imedens han læste den Elegi til mig, der er bekjendt, rullede ved nogle Steder Taarer ham ned ad Kinderne. Jeg blev naturligvis ogsaa rørt, og Høst ligesaa; og der sad vi alle Tre svømmende i Taarer, da han i sit Digt gjorde mig til sin „fjerde Søn“. Da han var færdig, reiste han sig, greb begge mine Hænder i sine, trykkede mig til sit Bryst og kyssede mig tre Gange høitideligt. Efter denne Indvielses første Øieblikke blev han roligere, og den naturlige Samtale kom nu snart i Gang. Men, førend vi skiltes, formanede han mig til Beskedenhed og til et ydmygt Sind, formodenlig fordi han vel kunde indse, at alt dette vel nok kunde være istand til at gjøre mig lidt ør i Hovedet. Angaaende min Opløsning gjorde han mig opmærksom paa, at hans Gaade endnu ikke var sluttet med det, som var trykt i „Den nordiske Tilskuer“, men at den hele vilde blive særskilt udgivet, og at jeg derefter maatte forsøge

*) Blandt de Baggesenske Relikvier paa det kongelige Bibliothek findes saadanne Ting i en Mappe, mærket: »Poeta petrefactus«.

paa at løse den. Dette lovede jeg og fortsatte i de følgende Dage Opløsningen, som udkom i det første Hefte af „Danfana“. Om Præmien blev der aldrig talt; og mig syntes det i denne Sag, at Æren maatte være nok“.*)

Ikke blot den mandlige Verden, ligefra den ubekjendte tyveaarige Studiosus artium til den mer end dobbelt saa gamle berømte Komponist, søgte at løse Sfinxens Gaade; ogsaa Kvindekjønnet traadte i Skranken. Den 55aarige Frøken Juliane Marie Jessen — Datter af en afdød Etatsraad og Kæmmereer ved Øresunds Toldkammer, tidligere et Par Aar Lektrice hos Enkedronningen Juliane Marie og Søster til Kapitain Jessen, Chefen for „Prinds Kristian“, Linieskibet, som, efter en heltemodig Kamp, fandt sin Undergang mod engelsk Overmagt under Sjællands Odde 1808 — prøvede ligeledes en Besvarelse, som indrykkedes i Februarheftet af „Danfana“ 1816. Baggesen hilsede denne ham dengang personlig ubekjendte, ældre „sindrige Gjætterske“ med et galant Digt sammesteds, der begynder:

„Prisen, ædle Gjætterinde!
Prisen for at raade det,
Gaadens Troldborg slutter inde,
logisk-mathematisk ret,
har din Sang ei kunnet vinde,
skjøndt og nok saa tankefuld —
dertil er den hulde Kvinde
Kjønnets Gratie for huld.“**)

Februarheftet af „Danfana“ 1816 endte med „Gaadebordet“, et Poem af Baggesen, som foranlediges ved, at Dig-

*) »Af mit Livs Aarbøger« 1873, Side 100-103, 104-108 og 116-117.
**) Jfr. »Til Læseren« foran »Smaa Mark-Violer« af J. M. Jessen, 1819, Side XXII-IXXV, hvor hun taler om sin Gaadeløsning og sit Forhold til Baggesen.

terens Blik i et stort Selskab hos en Ven, hvor ogsaa Gaadegjætteren Weyse var tilstede, i Spisesalen mødte Sindbilledet i Skikkelse af et i Korsform dækket

„— — — — — — — — — — Bord,
hvorpaa, hvorom, hvorved i hellig Orden,
var synlig Øst og Vest og Syd og Nord,
en Kvartessens af Himmelen og Jorden".

Baggesens Filosoferen var i det Hele taget — for at bruge et betegnende Udtryk af ham selv — altfor meget kun „Tankeleg"*), og hans religiøse Filosofi bar heller ikke Lidet af det samme Præg. Naar „det evige Sindbillede, Filosofiens Maal og Ende," nu optræder som et Spisebord, er Legen unegtelig ved at udarte — C. Hauch raillerer derfor ikke uden Grund hermed 1818 i sit polemiske lille Skrift „om første Del af Baggesens Breve til Oehlenschläger"**) — og man kan ikke undlade at ønske, at der maa sættes en Stopper for den.

Der fremkom forresten endnu flere Forsøg paa Løsning af Baggesens Gaade end de nys nævnte, saaledes i „Dagen" den 14de November, i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn" den 18de November, i Adrastea" den 28nde November og i „Hertha, en Samling af Digte," udgivet af Nyerup 1817 — sidstnævnte Sted var det Bondesønnen fra Farum P. E. Rasmussen, Storms Pleiesøn, forhenværende Auditør og Assessor i Kjøbenhavns Fattigvæsens Politiret (Komponisten af Melodien til „Danmark, deiligst Vang og Vænge" og, i Forening med Nyrup, Udgiver af „Udvalg af danske Viser"), som prøvede sine Kræfter***).

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 119.

**) Side 9.

***) I »Hertha, 1817« fandtes ligeledes, under det pseudonyme Navn »Severus S.«, Weyses Romance-Travesti »Signelil«, hvori Linien »Midnattens Maane gik Ruden forbi« spøger med Begyndelsen til den i sin Tid almenyndede Romance i Baggesens Opera »Erik Ejegod«: »Midnattens Maane gik Skyen forbi«.

Tiden blev Gaade-fuld. Et Rimeri i „Adrastea“ den 9ende April, 1816, „Kritikens evige Sindbillede (en Gaade)“, taler om

„— denne Gaade-rige Tid,
da Mangen bruger al sin Flid
for, efter alle Gaaders Gaades Skaber,
at stille sig i Tallet af hans Aber“.

Liv og Bevægelse — om end unegtelig oftere af tvivlsom Beskaffenhed — var uadskillelig knyttet til Baggesens Optræden paa ethvertsomhelst Sted og til enhversomhelst Tid.

I „Gaadebordet“, der har til Motto Ordene af Horatses Ars poetica*): „Tantum series juncturaque pollet“, hedder det forresten:

„Jeg ei vil male dem, der sad derved,
før idetmindste jeg har Eva færdig,
før jeg i Sangens Rafaelers Fjed
har gjort mig disses Malen mere værdig.“

Baggesen har, som man heraf ser, paa denne Tid syslet med det fortællende Digt „Syndefaldet“, der alt et Par Aar iforveien i hans Brochure „Om Jøderne“ opregnedes blandt de „aldeles nye, dels aldeles færdige, dels paa Lidet nær fuldendte“ Værker, der haabes udgivne „endnu i Aar“**). „Adam und Eva oder die Geschichte des Sündenfalls, ein humoristisches Epos,“ udkom imidlertid først 1826, Forfatterens Dødsaar — faa Dage før sin Død overleverede han Manuskriptet til sin tydske Forlægger: det Erotiske og Religiøse, der alt spillede saa betydelig en Rolle i Digterens tidligste Barndom***), fulgte ham til Graven.

*) Vers 242.
**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 268-269.
***) Se dette Værks første Afdeling, Side 2-3.

4.

Ligesom det unegtelig havde sine gode Sider, at Baggesen kaldte den altfor sorgløse Aladdin til Orden, saaledes kunde det aabenbart heller ikke være afveien, om den grublende Noureddin engang fandt en Modstander, som kunde hamle op med ham og gjøre lidt Indsigelse mod hans Drømme-, Gaade- og øvrige Væsen. Den Gjenopstandne fik en saadan i den næsten en Snes Aar yngre, 32aarige N. F. S. Grundtvig. Samme Dag som „Fortsættelse og Slutning“ af „Literaturens Oprindelse, en Prisopgave,“ stod i „Den nordiske Tilskuer“ (11 November 1815), tryktes. i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn“, „Rimelige Strøtanker ved Kallundborgs i Livet vel meriterede Stads-Satyrikus Jens Baggesens Grav“. De have til Motto en lidt forandret Strofe af „Fortalerim“ til „Thryms Kvide eller Hammervisen“ (i de samme Aars Sommer udkomne Grundtvigske „Kvædlinger eller Smaakvad“), der, med Allusion til et af de gamle Vægtervers, lyder:

„At Alvor ei I lide,
det veed jeg nu bestemt;
thi er det paa de Tide,
man bøier sig til Skjemt.
Om I vil Tiden vide,
da er det paa de Tide,
man ler sig rent ihjel.“

Strøtankerne begynde:

„Hør nu, godt Folk! nu skal I høre
en Tidende, som Sten maa røre:
Nu ligger død igjen
Jens Baggesen,

Men hvad er det? Gid I faae Skam,
som ler ad mig og ham
nu, da I skulde, saa med Tugt
at sige, græde smukt!
Ja, Skam faae I! Den skal I faae,
saa sandt som der er Forskjel paa
at ligge død og død at være.
Ja, posito, lad nu saa være,
han, uden Veir og Vandringsstav,
laa nu med Æren i sin Grav,
saa kan I troe: Jens Baggesen
var ingen Nar;
han døde for at gaae igjen —
den Sag er klar!
Og mener I, som han lod smage
sin søde Kniv i gamle Dage*),
det bliver Spøg at nappes med
den Spøgedoktor, naar i Stæd
med Dødens Dyrendal ved Lænd,
han gaaer igjen?
At stikke ham, I veed dog vel,
imens han leved, var omsonst;
har I nu lært den sorte Kunst:
at slaa tilgavns en Død ihjel?
Nuvel, det blæser han kun af,
som i sit Liv, saa i sin Grav;
thi, maa en Død i Græsset bide,
er Vindingen paa Knegtens Side —
det sa'e han selv, mens han var frisk,
og smidskede saa fin polisk,
som om alt da hans Tanke var

*) Hentydning til Baggesens Rimbrev »Min Gjenganger-Spøg eller den søde Kniv« i »Poetiske Epistler, 1814« (se dette Værk tredie Afdeling, Side 273-277 og fjerde Afdeling, Side 29).

at holde godt Folk lidt for Nar
med Dødningdands og Spøgeri,
som han da og blev Mester i."

Der alluderes her til følgende Vers i „Kallundborgs Krønike eller Censurens Oprindelse", hvilken komiske Fortælling Grundtvig tidligere havde rost*), og hvis Læsning Strøtankerne (i en Anmærkning) „især vilde have Baggesens Modstandere høilig anbefalet":

„— Ingen, ingen Moders Sjæl
kan slaae tilgavns en Død ihjel.
Selv naar han Græsset maatte bide,
al Fordel var paa Tyvens Side."

Det hedder saa videre i Strøtankerne:

„Men han er Pokker ikke død!
Det kalder jeg en Nar, som troer
den Skjelmsmester paa hans Ord,
at han er lagt i sorten Jord.

— — — — — — — — — —

Jeg ser jo nok, han ligger der,
hvad Tydsken kalder musedød,
og lader, som han tog saa nær
sig Verden med dens Puf og Stød,
at han derover tog sin Død;
men tro ham Pokker, ikke jeg!
Det var hans Lyst, den Hurlumhei;
og jeg mod Een tør vædde Tusend:
han lurer som en Kat paa Musen.
Han er en Sjællandsfar af Vælten,
med hvem jeg i Styrvolt
saa halv om halv gad holdt
til Hælvten."

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 344, og tredie Afdeling, Side 134.

Der siges til Baggesens Modstandere:

„— Hvad har I at stikke med,
som skulde gjøre Nogen ræd?“

Der spørges videre:

„Men er der da slet ingen Maade
til paa den Vaande Bod at raade?
Kan man ei spille saa sit Kort,
at man dog slap med simpel Jan
og fik sig praktiseret bort
fra samme slemme Jensemand?“

Det hedder saa:

„Ja, veed I hvad, godt Folk!
naar I nu bare nogenlunde
holdt Stik for Stød og rene Munde,
saa stak kanske vi nok den Dolk.“

En Anmærkning forklarer:

„At ved „godt Folk“ jeg dem forstaaer,
som fik ifjor hvad de fortjente
og har tilgode for iaar
endnu en Smule Renters Rente,
det ser man nok.“

Der hentydes naturligvis her til Baggesens Polemik det foregaaende Aar mod Rahbek, N. T. og T. C. Bruun, C. Molbech, A. E. Boye og Oehlenschläger.

Det hedder senere i Anmærkningen:

„Man ved „godt Folk“ skal Hver forstaae,
som fik, som faaer, og som skal faae —
ja, I forstaaer mig nok!“

Baggesen fremhæves saa paa Modstandernes Bekostning med de Ord:

„— Jeg vil tjene Jer, godt Folk!
Se, det er Dyden ved en Dolk,
at den er hvas;
og det er Dyden ved en Hammer,
at den er haard og rammer
saa ret tilpas;
og det er Dyden ved en Tang,
at den gjør godt i Trang,
at den kan naae en Næse,
som ellers sad for høit,
og klemme den saa drøit,
at den la'er vær' at blæse,
ja klemme,
om det saa var en Pave,
saa han maa glemme
saavel at gjøe som gabe.
Det end er Dyden ved en Tang,
naar den er dygtig lang:
man kan med den fremføre,
hvad ei er værdt at røre."

Ved „en Næse, som ellers sad for høit," og „en Pave" sigtes sagtens til Oehlenschläger. Tre Aar efter, 1818, udtalte Grundtvig sig i Slutningen af en mod „Tylvten" rettet Artikel i Skilderiet „Et lidet Bidrag til Dagens Penne-Historie" paa følgende Maade: „Nu mener jeg, tydelig nok, at have givet, hvad der i mine Øine er Sandhed, min Aands Stemme mod den af mig som Digter høit beundrede og inderlig elskede Adam Oehlenschlägers Udraabelse til Pave, Imperator, Pontifex maximus eller hvad man vil kalde ham som ufeilbar og som en Gud i Sko-

ven, Ingen, uden at begaae poetisk og literær Majestæts-Forbrydelse, kan skose eller laste"*). Ved „hvad ei er værdt at røre" sigtes vel nærmest til N. T. og T. C. Bruun.

I næste Nummer af Skilderiet (den 14de November) fortsattes Strøtankerne. Det hedder, efter at der har været Tale om, at Baggesens Modstandere bar sig galt ad ved at maale ham med deres egen Alen:

„Nu staaer jeg just og maaler Ka'len,
jeg mener med hans egen Alen;
før kan vi ei, selv under Muld,
ham maale Skjeppen fuld".

Kortefter siges der:

„Naar jeg betænker Alt med Alt,
og naar det skulde være galt:
jeg heller ligge gad
hos ham, endskjøndt jeg negter ikke,
der maatte Pokker ligge;
men, ligemeget, faae den Skam,
der ikke heller laa med ham
end gik med Jer paa Krykker,
ja, løb med Jer i Taaget
i Tanker og i Sproget,
ja, gik med Jer i Stykker,
som Potteskaar og Glar,
ja, faldt med Jer i Staver,
som Borgermester-Maver,
som gamle Bryggerkar,

Hvad? mukker I? Aa Fjas!
Forstaaer I ingen Spas?

---

*) »Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn«, 1818, den 14de November.

Saa var det ingen Under,
at han, jeg maaler paa,
som aldrig gav sig Stunder
til Andet at forstaae
og var Professor i 'en,
i Spas, i Poesien,
saa nemt Jer kunde viske,
ja, tog Jer som en Svedske —
saa var det ingen Under,
at i det hele Spil
han slap for Stik og Vunder
og blev kun svinet til!"

Strøtankerne forklare saa, hvori Feilen stak:

„I vilde dyppe ham i Skarn
og ikke i hans eget Fedt,
skjøndt aldrig noget Mo'ersbarn
gav bedre Leilighed til det.
I vilde taabelig ham salte,
som Eders Sø'r og Galte*),
og kunde ei opdage:
kun i sin egen Lage
kan saltes overalt,
hvad af Natur er salt.
I gik ham ei paa Klingen,
som det er Kæmpe-Sæd,
ja, ei engang til Bringen,
men til et andet Sted.
De Fleste kun paa lang Distants
fra Posten hans

---

*) Hentydning til den allegoriske Fortælling paa Vers »Pindsvinet« i Baggesens Blad »Lille Søndag Aften« Aaret i Forveien (se dette Værks fjerde Afdeling, Side 29 o. s. v.).

slog Kneps i Lommen, raabte: Bæ!
imens den hele spæ, spæ, spæ,
ja spæde Flok end længerfra
kun hviskede saa smaat: Da-Da!"

Der alluderes her til Moralen af Vessels komiske Fortælling „Den forvovne Sjællands-Faer", som lyder:

„Hør, Læser! paa sin Post om En bebæer Dig,
saa skal Du frisk, om Du vil lyde mig,
bebæe ham igjen, men paa en lang Distants
fra Posten hans".

Ved „den spæde Flok" er der selvfølgelig taget Sigte paa de for den Oehlenschlägerske Romantik begeistrede Ynglinge, som vendte sig imod „Digteren, der maaske vel ikke sang for deres Vugge, men som dog for Skovens lyttende Fugle sang om sin, før der kom Gænger under deres, ham, der, medens de i det Høieste laa tørre i deres Svøb, med en endnu ikke overtruffet Pen beskrev en Del af sin digteriske Vandring i Verdens Labyrinth" — som det, med Hentydning til Baggesens „Da jeg var lille" og „Labyrinten", hedder tre Aar efter i den ovenfor nævnte Grundtvigske Artikel i Skilderiet „Et lidet Bidrag til Dagens Penne-Historie".

Strøtænkeren stiller saa Baggesen sammen med den „Jens Langekniv", som engang slemt huserede paa Alheden. Om „den i sin Tid ilde berygtede og meget frygtede Hederøver Jens Langkniv" fortæller St. St. Blicher*), at han „havde erhvervet sit betydningsfulde Tilnavn af hans Yndlingsvaaben Kniven. Han kastede langt med den; og

*) »Vestlig Profil af den cimbriske Halvø«, 1839, Side 59-65. Jens Langkniv omtales alt i Blichers »Jyllandsreise« 1817, Side 102.

den kom, ligesom Thors Hammer, strax til ham igjen, eftersom Skaftet var fastgjort til en Snor af passende Længde. Denne Omstændighed lader os formode, at vor Langkniv ingen gemen Røver har været; og det er dog saa rart at finde Dannelse og Følelse hos saadanne Folk. Det var den almindelige Mening, at han havde flere Bopæle, og det paa vidt forskjellige Steder; han skal have boet i Rævegrave. At bestemme, hvormange Bissekræmmere den patriotiske Langkniv har ryddet afveien, er plat umuligt. Han var, som en Slags offentlig Person, kjendt af Mangfoldige; thi, frygtløs som han var og havde Grund til at være, indfandt han sig jævnlig paa Markeder, drak sit Krus og var meget omgængelig." Man ser, at der ikke fattes Parallelisme mellem Jens Langkniv og den langt rammende*) Apollos Søn Jens Baggesen med „den søde Kniv", der tumlede sig, hver paa sin Alhede.

Strøtænkeren udbryder kortefter:

„— Se, om derfor jeg gi'er taft!
Hvem har vel nu den Haand paa Skaft,
saa haard og dertil uforskammet,
at den tør stikke mig, naar jeg
betræder slagne Landevei
og Tidens Aand har rigtigt rammet —
og at jeg ramte den, det veed
jeg med en god Samvittighed;
for den Ting kan jeg saamænd vise
et helt Læs Sort paa Hvidt
af smaa og store Verdsligvise."

Der sigtes naturligvis her til Protesterne mod Grundtvig af „den lille Anklager" H. C. Ørsted, C. Molbech, Jens Møller o. s. v. **).

---

*) Homer: ἑκηβόλος.

**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 135, og fjerde Afdeling, Side 244 o. s. v.

Det hedder lidt efter i Strøtankerne:

„Jeg veed jo sagtens nok en Haand,
som ei var bange for i Grunden
at næseknepse Tidens Aand;
og sæt, den var end i sin Kraft
og ikke fløiet rent af Skaft,
saa, om den mig og stikke kunde,
den derfor stak mig ingenlunde —
før stak vi vore Hov'der sammen
og kappedes i Aandens Rammen."

Man feiler neppe ved at adressere dette Sidste til vor Stads-Satyrikus, Jens Baggesen.

Der er her hun gjengivet den mindste Del af Strøtankerne i de to første Nummere af Skilderiet; men Vidtløftigheden, for ikke at tale om Andet, af Grundtvigs „Vid eller Uvid" — hans egne Ord om nogle „Skjemtevers" i „Idunna, en Nytaarsgave for 1811"*) — tvinger til endnu større Korthed ved Gjengivelsen af det Følgende. Det næste Nummer af Bladet (den 18de November) overspringes derfor aldeles; og vi skulle kun dvæle et Øieblik ved det derpaa følgende (den 21nde November), hvori det, blandt Andet, gaaer ud over „Athene" og dette Maanedsskrifts forlorne Hans Mikkelsen**) og hvori det hedder om Baggesen:

„Og nu Ensidigheden! Hvem
bekæmped den med saadant Klem,

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 112.

**) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 97-98. »Sekretær Molbech i Athenes Baggaard« kalder Grundtvig sin tidligere Ven (se dette Værks tredie Afdeling, Side 90) i Skilderiet den 19nde August, sagtens med Hentydning til dennes »Studerekammer i Gyldendals Baghus« (jfr. »Udvalg af Breve til P. Hjort«, 1867, Side 32) — Eieren af Gyldendals Boghandel, Deichmann, var Forlægger af »Athene«.

saa praktisk, ved et stort Exempel?
Hvem satte paa saamangen Side,
som selv ei Dyden godt kan lide,
Geniets Stempel?
Hvor er den Ridder vel af Sproget,
som, skjøndt han vidste Veien godt,
red stundom dog saa rent i Taaget
som nogen anden Don Quixot,
ja, red i Staa og red i Ring
kun for at prøve alle Ting?
Vil I engang dog ret betænke,
hvorledes han har ridt omkring
nu, siden han af Vessels Enke
fik Snak og Kurr som Ingenting!"

I Baggesens mesterlige Rimbrev til Oehlenschläger: „Væddeløbet i det Lave", som tryktes i „Poetiske Epistler, 1814", hedder det jo: „Min Dulle, salig Vessels Enke"*).

Der vedblives i Strøtankerne:

„Hvor er en Vei, jeg vil ei sige
i Dannemark, men Tydsker-Rige,
hvor han har ikke gjort et Hop,
om ikke redet i Galop?
Hvor er der vel en Gjestestue
imellem Hamborg og Paris,
hvor ei den Ridder sig lod skue
og tog sig dog en lille Pris,
saa der er jo fast ingen By,
han jo var i, endog i Thy!**)

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 4.

**) Hentydning til følgende Linier i Peder Paars, første Bog, første Sang:

»Der er fast intet Land, der er fast ingen By,
han jo har været i, endogsaa udi Thy«.

Hvor er der vel
fra Strasborg til Korsør
et Taarn, et Fjeld,
hvor ei han prøvede, trods Kløft og Gavle,
om han endog blev nok saa ør,
om ei at kravle op, saa dog at kravle!
Hvor tidt har han ei rendt
med Panden imod Døren,
paa Nelderne sig brændt
og revet sig paa Tjørn,
ja, vadet ud i Moser
til Belte og til Bryst,
og det af bare Lyst
til Muser og til Roser,
af Lyst til det Almene,
af Afsky for det Ene.

Nu gik det sagtens saa,
som man kan sagtens vide:
det vilde rigtig gaae
kun til den ene Side.
Tidt steiled med ham Skimlen,
saa han gik agterud;
tidt fik han det med Svimlen
og tidt med Værk og Brud;
af Vatersot engang
han havde nær kreperet,
sig nær paa Styltegang
ihjel parodieret;
han, som Ulyss, sin Grav
var nær paa Verdens Hav,
nærved paa Circenborg,
hvor fint han end begyndte,
til Musers Hjertesorg
det sidste Vers at grynte."

A. E. Boye taler ogsaa i sin Polemik mod Baggesen i „Hans Mikkelsens Epistel til Søndagsskriveren“ (i April-heftet af „Athene“ 1814 og i „En liden Morskabsbog eller Bidrag til en Contrafey af den nyeste Critique, 1815“) om „den Vandflod af Ord, hvorudi Tanken ofte drukner“. Baggesens opstyltede Odedigtning, der unegtelig ofte i høi Grad udfordrer til Parodi, var bleven privatim gjort til Gjenstand derfor af Oehlenschläger i „Ode, skreven paa Toppen af St. Hans Hospital“*). De sidstanførte Linier af Strøtankerne sigte aabenbart til „Pindsvinet“.

Strøtænkeren vedbliver:

„Dog derfor ei han er at skose,
nei, meget mer at rose;
thi han var som en Skipper,
der ser han strande maa
paa en af tvende Klipper
og grunder ikkun paa,
hvor, da det galt maa være,
han strande kan med Ære;
og Sjællandsfaren her
I skulde høilig prise,
som vilde før forlise
med Top og Tavl saa nær
end bjerge Liv og Ladning
ved Stranding og ved Vadning
i Lavvand lidt for nær
Ensidighedens Skjær.“

I Anledning af sin Gaade tilraaber jo ogsaa Baggesen Sønnen August: „Sky Ensidighed!“ I de sidstanførte Vers hentydes til Skræddersvenden Johan von Ehrenpreis'es Slutningsarie i andet Optog af „Kjærlighed uden Strømper“, som lyder:

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 233.

„Som en uheldig Skipper,
der forud ser, han strande maa
paa een af tvende Klipper,
ei nogen vis at strande paa
tør vælge sig —
saa gaaer det mig!“

Der stod „Sluttes i næste Nummer“ under denne sidste Ladning af „Strøtanker“ med den aandfulde og skarpe Karakteristik af Baggesen; og Forfatteren havde endnu ikke været navngivet. „Ingen formodede“ — siger Præsten Bastholm i Slagelse, Steffens' Ungdomsven*), i sin Udsigt over Striden i de to første Nummere af de af ham 1816 paabegyndte „Literæriske Avertissementer“ —, „at en Mand, som synes blot at beskjæftige sig med religiøse Materier, kunde være Forfatter dertil“**). Mottoet, for ikke at tale om Andet, var dog alt et Fingerpeg.

Det derpaa følgende „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn“ den 25nde November, aabnede Baggesen, uden at oppebie Slutningen paa Strøtankerne, med „Parenthetisk Interims-Svar til den mig ubekjendte Forfatter af hin, som det lader, snart fuldendte Indsølelse i fremmed Søl og fuldkomne Indsaltelse i eget Salt under Titel af „Rimelige Strøtanker“, som Anmærkning til en eneste Note“. Grundtvigs Note, hvortil her sigtes, endte, med Railleren over Baggesens forandrede Stilling til „den kolossalske Kæmpeaand“ Napoleon og Gjengjæld for Udtrykket „Udby's Vender-om“ i den poetiske Epistel „Til de tre Gratier“ i „Søndagen“ 1814***), paa følgende Maade:

„— Om det Uheld end ei hændte
vor Jens, at han sig ret omvendte,

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 359 o. s. v.

**) »Literæriske Avertissementer« Nr. 1.

***) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 18.

saa vendte han dog Kaaben om;
og, hedder Somme „Vender-om“,
sin egen Høihed, vil jeg haabe,
han kalder: Povel Vendekaabe.“

Baggesens parenthetiske „Interims-Svar“ hertil lød:

„Du, der, en djærv og dygtig Raka-Skjælder*),
„korsfæst ham!“ skrigende, som Odins Ravn,
hver broget, brun og gul Medbeiler fælder
i Kappen om Tilsølen af mit Navn!**)
ja, Du har Ret min Broder! i at haabe —
ved Foregreb af Guds og af min egen Dom —
at høit min „Høihed“ i dens „Venden-om“
sig selv vil kalde „Povel Vendekaabe“.
Men veed Du, hvad min Lavhed kalder sig,
selv dybt i Pølen, som Du troer af Svovel?
Hvad Du vil — omvendt selv — snart kalde mig:
En hidtil miskjendt Kaabe-vendt Sankt Povel!“

I den sidste Ladning af „Rimelige Strøtanker“ havde Grundtvig sagt om Baggesen:

„Det var for ham da al Ulykken,
for Meget havde han paa Nakken

*) I Bjergprædikenen siger Jesus: »Hvo, som siger til sin Broder: Raka! skal være skyldig for Raadet!« (Mathæus' Evangelium, Kap. V, Vers 22). Raka er en græciserende Form af et hebraisk og syro-kaldaisk Ord, der betyder tom, daarlig og brugtes som Haansudtryk.

**) »Brun og gul« sigter naturligvis til T. C. Bruun og »den gule Athene«; »broget« er aabenbart myntet paa Oehlenschläger, om hvem Baggesen jo i Rimbrevet, »Noureddin til Aladdin« 1806 erklærede, at han »er det Brogede for huld« (se dette Værks anden Afdeling, Side 267), hvad han ligeledes gjør stærkt gjældende i sin Polemik 1814 (se dette Værks fjerde Afdeling), ligesom Begyndelsen af Gaaden jo ogsaa taler om, at Oehlenschlägers Digterham er »saa broget«.

og altfor Lidt i Ryggen;
og det var, sandt at sige, Takken,
han fik, fordi med Møie sur
han pilled Kalk af Kirkemur,
saavidt jeg veed, ei med det Gode,
men dels af Skam og dels for Spas,
da engang nu det Drengefjas
var blevet Mode."

Og han havde talt om, at, hvis Baggesen „for al sin Muse-Vrimmel kunde kjøbt en Kirkemur, saa havde han havt Ryggen fri" — hvilken Yttring minder lidt om Jakob von Tyboes: „Det var min Lykke, at jeg havde Ryggen fri mod en Kirkemur!"*) I sit „Interims-Svar" hævder nu Kants tidligere Discipel, at ogsaa han har gjort en Damaskus-Reise, der forvandlede ham fra en Saulus til en Paulus**).

Som „Note til Anmærkningen" fulgte nedenunder Digtet følgende Udtalelse af Baggesen: „Dersom den i et Skrift imod Skribentere mest fornærmede Skribent tør gjøre Paastand paa en Stemme, der er værd at høre, for Skriftet, vilde jeg meget anbefale de Kjøbenhavnske løse Læsere af løse Blade med mer end sædvanlig Opmærksomhed at agte paa hine „Strøtanker" og læse dem idetmindste een Gang om igjen, forinden de platud fordømme Snavset som simpelt gammeldags Styrvoldtsnavs — da det, efter mine ringe Tanker, fra Vittighedens Side betragtet, ikke blot er ulignelig mere værdt end Alt tilsammen taget, hvad man didindtil har trykt og undertrykt imod mig***),

*) »Jakob von Tybo«, Act II, Scene 1.

**) Apostlenes Gjerninger, Kap. 9.

***) Rakbek havde, som Redaktør af »Dagen«, forrige Aar erklæret, at han neppe af alt, hvad mod Baggesen var indsendt, havde indrykket en Femtedel i sit Blad (se dette Værks fjerde Afdeling Side 56).

men et klassisk Mesterstykke i den burleske ægte danske Satire, hvis Hulhed og Tørhed salig Hans Mikkelsen sikkert ligesaa gjerne vilde laane sit Navn, som hans Støv med Ækel har maattet vende sig i Graven ved en vis foregaaende Leilighed*). Hvem forresten denne satiriske Helt kan være, der i alle mine Fjender ser lutter smaa Sexbenere og i mig blot en tyndbenet Skrædder, er mig en Gaade, hvis Nød jeg finder vanskeligere at knække end min egens; kun Saameget er mig klart, at det er ingen almindelig Mads. Skulde han med alt det af en Hændelse virkelig hedde Mads, saa hedder jeg for Fremtiden Jesper". Der alluderes naturligvis her til Mads og dennes „Fortrolige" Jesper i „Kjærlighed uden Strømper".

I Anledning af, at Baggesen, med sin sædvanlige geniale Sporsands, i „Rimelige Strøtanker", trods deres iøienfaldende Skavanker, opdager saamegen „ægte dansk burlesk Satire", at han stiller deres Forfatter sammen med „salig Hans Mikkelsen", fortjener det at anføres, at Grundtvig i en Afhandling i sit Tidsskrift „Dannevirke" 1817**) erklærer: „Uden iøvrigt paa nogen Maade at sammenligne mig med Holberg, tør jeg tillægge mig samme naturlige Smag for Poesi, Sværmeri og alt Sligt som han, hvorfor ogsaa han til mit 23nde Aar var mit Mønster paa en virkelig Poet og en fuldkommen Skribent".

Alt den 13de November, „umiddelbart efter den flygtige Læsning" af det første Bladnummer med „Strøtanker" (11te November), havde Baggesen grebet Pennen for „i største Hast" at sende Skilderiets Udgiver sin

„— — — — — fulde Tak
for den lidt mer end løierlige Snak
med noget mer end „rimelige Tanker" ".

*) Hentydning til A. E. Boyes Polemik mod Baggesen i Holbergsk Stil (se dette Værks fjerde Afdeling, Side 97-98 og 274-278). »Ækel« er en dengang ikke sjelden Germanisme for Væmmelse.

**) II, 187.

En Anmærkning til dette Digt, som tryktes i Februarheftet af „Danfana“ 1816, erklærer: „Jeg skulde næsten troe, at det er Holberg selv, der her har recenseret mig; thi saa lidt Overbæren med min Svaghed med saa megen vittig Bitterhed kunde jeg i det Høieste — til Nød — tiltroe ham. Mine medlevende Recensentere ere gemenligen i det omvendte Fald: megen Overbæren og aldeles ingen Vittighed.“ Baggesens „Poetiske Epistler“ fra 1814 bleve i Slutningen af 1815 anpriste i „Dansk Literatur-Tidende“ af Prof. theol. Jens Møller. I selve Texten hedder det kortefter om „samme Snak“, at den

„— klinger i pudserligt Rimeri
lidt anderledes end Athenes Litani
til gamle salig Søgnedagens Klemten.“

Hermed sigtes til de af Baggesen Aaret i Forveien udgivne Blade „Lille Søndag-Aften“ og „Skuddagen“ og den af dem foranledigede Polemik i C. Molbechs „Athene“*). Det er samme Tankegang, der findes i Anmærkningen til Baggesens parenthetiske Interims-Svar i Skilderiet den 25nde November. Digteren erklærer om sig selv:

„— Skjøndt den lille Jens er ikke bleven stor,
har, med et halvt Aarhundred alt paa Bagen,
han dog lidt mer end Drengedun paa Hagen,
og der er Maade med, hvad om sig selv han troer —
netop fordi han ei er Lærling fra ifjor
og Ridder fra iaar i Digtekunstens Rige.
Er han ei Dannebragur just saa lige,
som Danneskjald er han dog ingen Pog**);

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 27, 28 o. s. v., 94 o. s. v.

**) Der sigtes naturligvis med »Dannebragur« til vor Digterkonge, hvis Ridderorden fra samme Aar en foregaaende Linie har fat i med et aabenbart lidt tvungent Smil.

og, naar det gjælder dannedjærve Krige
mod hele tydske Ladninger af Slige,
just heller ingen Dannebuxebrog.
Ifald han synes og en Dværg mod Jætten*),
gaaer han dog ei paa første strenge Bud
af en usynlig Digter-Herre-Gud,
der bare rækker Tungen ud,
sit Skud.
Naar man udfordrer ham i Fjeldet eller Sletten,
er han paa Pletten
med Lod og Krud.
Men han er og imod den mindste Fjende,
der ei, som bare Gadedreng,
af næste Molbæk ta'er en Gjøvle fuld iflæng**)
(en slig naturligvis han sparker overende),
beskeden og begriber meget godt,
han selv fortjene kan lidt Spas og Spot —
at han, saa lidt som nogen anden Drot,
kan glimre (var det ogsaa blot
i det Korsørske gamle Slot)
gratis —
og at et Angreb paa ham som Poet,
der og imellem sætter Beet,
er intet crimen læsæ majestatis,
da hans Parnas-Autoritet
er ingen hellig Souverænitet.

— — — —

Paa hans Bekostning selv fornøier ham det Skjønne;

*) »Jætte« — selvfølgelig Oehlenschläger — bruges aabenbart her synonymt med »Kæmpe«. Paa samme Maade anvender St. St. Blicher Ordet »Jætte«, naar han 1817 i sin »Jyllandsreise« (Side 66) kalder Niels Ebbesen »Nørrerises ædle Jætte«.

**) »Gjøvle« er uden Tvivl feilagtigt istedetfor »Gjøvn« (paa Islandsk »Gaupn«), den hule Haand.

og Skjemt imod hans Dolk er maaske mere værd
(naar ret den lykkes) end det drøvelige Kjønne,
der skrives for det store Slagtersværd.“

Her sigtes naturligvis til „Helteslagteren“, som Gaaden taler om, — Oehlenschläger. Sander havde i Mai samme Aar i en Artikel i „Adrastea, et Oppositionsblad“, hvori han raillerede med „Parnassets Dalai-Lama, vor ypperste Digter, Hr. Ole Klingklang“, ligeledes ladet „en af vore Særlinge, Hr. Karsten Karstens, en aftakket Virtuos, der lever kummerligen af en Pension og alligevel kneiser som en Borgemester“, i Anledning af „Ole Klingklangs nyeste guddommelige Sørgespil, Nille og Hans Ohnebart“ — — Oehlenschlägers „Hagbarth og Signe“ var jo udkommet i Marts — tale om „Slagtermesterkunst“*).

Senere udbryder Baggesen:

„— — — — — — Jeg elsker, hvad der spæger
den Adam i os selv, der gjør sig altfor tyk.
Det skader Englen ei, det netop vederkvæger
dens høiere Natur, naar Djævlen faaer et Tryk.
Bedst rigtignok, naar ret man veed sig selv at ave;
men sjelden slaaer man sig tilgavns med sin Dada.
Den gamle Adam maa det mer alvorlig have,
det bedste Slag tilsidst dog kommer udenfra.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tidt sagde jeg mig: „Hør, Du er dog kun en Prakker
i Tankebilled-Kolorit.
Ideen er ret smuk, og Tegningen er vakker;
men Farven, ser Du! graaner lidt.
Hvad kolossalske Masser, Kæmpe-lige
Figurer angaaer og Kaotiskhed
i Blandingen — derom, min Ven! Du veed

*) Se »Adrasten« 1815, Side 105-111, jfr. Side 121-123.

saa lidt Besked,
at Du har, troer jeg, aldrig drømt Dig ned
i Mørkets underjord'ske Rige."

Man kommer atter her uvilkaarligt lil at tænke paa Fr. Paludan-Müllers Udbrud i „Adam Homo":

„— det Ginungagab, det underjordiske,
hvor Kragemaalet er det Gammel-Nordiske".

Baggesen vedbliver i Skildringen af, hvad han tidt sagde til sig selv, saaledes:

„Din Muse har i Renlighed ei Lige
som Kokkepige,
sin Kunst forstaaer hun ogsaa ganske godt —
men det er Suppe, ser Du! blot,
Salater, Tærter høit, Makroner og deslige;
og Suppen selv . . . man kunde meget sige!
Hvis Sommes stundom bliver bare Skind
af Overflod paa Flesk og Fedt og Fløde*),
din (ikke sjelden kogt blot paa en Pølsepind)
for sultne Folk med mere Sands end Sind
er ingen ægte kraftig Føde,
end sige Mad for Maans i en barbarisk Luft,
hvor Ingen leve kan af bare Duft.
Hvis i din Suppe stundom ogsaa vanker
en lille Marvebolle, fuld af Tanker,
der ikke strax just smelter i Ens Mund,
den er gemenlig dog saa glat og rund,
at let den blotte Gane med den nøies,
og Himlen veed, om den fordøies,

*) Selvfølgelig sigtes her til Oehlenschlägers fyldige Natur, der, blandt Andet, bevirkede »den rige og af og til noget yppige Deklamation«, som F. C. Dahlmann taler om (se dette Værks anden Afdeling, Side 172).

idet den nemlig glider ned,
før man det veed.
Den gamle Kogekunst Du altfor meget hylder.
Det Plukkeri fra Grækenland og Rom
kan være lækkert nok; men ihukom,
om Andres ei, saa dog din egen Dom:
Det slaaer til Sider ei! Det aldrig fylder
en ægte sjællandsk Smagforpagtervom,
der efter Pølsegilder ser sig om,
der sig med tragisk Øl og Mjød og Finkel tylder."

Man ser, Baggesen savner ikke Selverkjendelse; det Bedste i Grundtvigs Polemik mod ham er neppe mere aandfuldt Træffende, end hvad han selv her præsterer, om der end i det Enkelte kunde være Grund til Modsigelse: Oehlenschläger var saaledes aabenbart mere i Slægt med det Ypperste i Grækenlands Digterverden, som Homer og Sofokles, end Baggesen. Brevet ender med at bede Udgiveren af Skilderiet om at hilse

„den ubekjendte spidse Pen
fra den ukjendte Baggesen,
den vor Tids danske Digter notabene,
der ikke troer at være det alene,
fordi han stikker den og den og den;
der over Sprogets Flor og sande Hæder
og andre danske Musers ægte Vid
sig mer end over egen Fordel glæder —
thi hvis paa Hjertet den især ham laa,
saa lod han Digt-Napoleonen kjøre
og tog sig vel i Agt tilfods, med Strømper paa
ham i sin Jagevogn at standse lidt som saa
paa Heldeveien til det Overmods-Uføre,
hvor, før man saae sig til, med Enevold bag Øre,
saamangen streng Regent før ham alt væltet laa."

Det er selvfølgelig atter Oehlenschläger, her sigtes til. Paa lignende Maade siger Grundtvig i den før anførte Artikel i Skilderiet 1818, „Et lidet Bidrag til Dagens Penne-Historie“, i Anledning af Tylvtens og Ligesindedes Ophøien af Oehlenschläger: „Umisundelsesværdig er hans Lod, om han saa end, ved Hjælp af dristige og brydske Ungersvendes Hurra-Skrig og knytte Næver, kunde, som Tyran i Ordets Republik, forskaffe sig paa Livstid et første Konsulat, ja vorde bukket for som Keiser og holde hver Tunge i Tømme, saa Ingen turde knye“*).

Baade Texten og endnu mere en meget stor Anmærkning spotter med en keitet og opstyltet Anmeldelse ved Jens Møller i „Dansk Literaturtidende“ for samme Aar af en italiensk Oversættelse af Oehlenschlägers „Correggio“, hvilket Drama Anmelderen kalder „den deiligste Plante, som nogensinde udsprang i Dannerkongens Hauge“. Oversættelsen var af den i Pisa fødte Legationsraad Olintho dal Borgo di Primo, Baron del Asilo, som 1812 havde ægtet en Adoptivdatter af Grev Schimmelmann. Baggesen siger om Anmeldelsen: „Den erindrer mig levende om den Trompeter, jeg hørte engang udenfor en af Fjælleboderne i Venedig**), over hvilken stod malet en parmesansk Sehrimner — et tamt Vildsvin***), der valsede paa Bagbenene med en ordenlig Abekat. Nedenunder stod med store, hvide Bogstaver: Qua se vede l'Impossibile d'un agnello!“ ɔ: Her ser man det Umulige af et Lam! Ikke mindre gjenkalder den mig Vidunderdoktorens An-

*) »Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn«, 1818, 14de November.

**) 1794 gjestede Baggesen, 30 Aar gammel, Venedig under Karnevalet (se dette Værks første Afdeling, Side 109). »Ankomsten til Venedig« findes beskrevet i »Skuddagen«, 1814, 3die April.

***) I »Pindsvinet« i »Lille Søndag-Aften« 1814 kaldes Sehrimner »Stammefaderen til de nordiske Vildsvin«, og Oehlenschläger optræder der som en »Asagalt«, en »Vildgalt« (se dette Værks fjerde Afdeling, Side 32 og 33).

befaling af sin Elixir paa Piazzetta, hvis mageløse Indtryk paa de Omkringstaaende jeg aldrig glemmer. Fra sit med utallige Smaaflasker, Æsker, Tutter og Kræmmerhuse behængte og besatte Træ-Taarn nedskraalte denne samtlige Karnevalsmarkskrigeres Overtrumfer med en sand Trompeter-Bas sit „Eccome!“ og, holdende høit i den oprakte venstre Haand en opslagen gammel Bog, foran hvis Titel saaes et Træsnit af, jeg veed ikke hvilken Helgens Portræt, med den nedstrakte høires yderste Fingerkrog en slasket Menneskehud, hvilken han lod dangle og dreie sig rundt — aldeles som Hagbarths hængte Kongekaabe i Tragedien — paa det at man ret kunde beskue den fra alle Sider, udbrølte han: „Ecco la pella di questo povero monaco, che ho guarito io!“ ɔ: Ser Huden af denne stakkels Munk, som jeg har kureret!“

Allerede den 15de November, Dagen efter den anden Ladning „Strøtanker“, skrev Baggesen et „andet Brev“ til Udgiveren af Skilderiet, der, ligesom det første, tryktes i Februarheftet af „Danfana“ 1816, hvori det hedder:

„Hils altsaa, kjære Ven! endnu engang
den Ubekjendte, der i munter Sang
mig saa Vidunder-vittig driller,
at jeg gad drilles tidt i samme Sprog,
skjøndt han just ei forgylder sine Piller.
Han er min Mand med alt det dog
og ikke, som de andre Smaapoeter,
der trodse mig i Spil med lutter Beeter,
et sælle Skrog!
Det er en Mand, med hvem jeg lidt kan snakke —
trods nogle Stænk paa Sjælens Frakke,
foruden Rift i Aandens Brog;
thi han forstaaer i Kamp, som egner Helte,

med søden Kniv saa sødt at spænde Belte,
at, hvis han sin til Hjaltet i mig jog,
saa selv jeg tumlede, jeg raabte høit i Tumlen:
„Einheriar!*) jeg ser, Du kjender Rumlen!
Slaa mig kun frisk ihjel, min Ven!
Kraft øver sig mod Kraft i Pen mod Pen.
Valhallas Tyre maa hinanden stange
tildøde, thi man der gjør ingen Fange.
Jeg falder, men det gjør mig ikke bange —
jeg falder jo for Dig; og Du, min Ven!
Du veed, at jeg staaer op igjen.“

Se, det er Aandeverdnens Balderone**)!
Den Leg forstaaer ei hvert Rabalder-Fjog,
trods alle Snæv af Tydsklands Kalderone***),
trods alle Løv af Goethes plukte Krone,
trods fordums Asa-Kraft og Asa-Sprog,
trods Hakons laante Sværd og Snorros læste Bog
paa den ham ubestredne norske Throne,
og trods et Par Jothunske Heltetog
til Underverdenen, hvor Grundtvig slog ham dog.“

---

*) Baggesen bruger her ligesom senere, feilagtigt Flertalsformen »Einheriar« for Enkelttalsformen.

**) J. M. Thiele begynder Skildringen af sit Liv i Borgerdydsskolen: »Efter Skik og Brug blev enhver nyankommen Dreng indviet ved at lægges paa en Skolebænk og blive trakteret paa Bagstykkerne med en »Ballerone« (se »Af mit Livs Aarbøger«, Side 14). Angaaende Legen »Balderrune« henvises til Thieles »Danmarks Folkesagn«, I, 6-7, og de der citerede Kilder.

***) Med »Tydsklands Kalderone« (den spanske Digter maa oftere finde sig i denne vrange Form, ikke blot hos Baggesen og ikke blot i Rim) menes aabenbart den af Spanierne paavirkede Tieck, der jo ogsaa tidligere i Angreb paa Oehlenschläger, ligesom her, nævnes sammen med Goethe, f. Ex. i Rimbrevet »Noureddin til Aladdin« fra 1806 (se dette Værks anden Afdeling, Side 267).

En Anmærkning erklærer — med en overdreven Fremhæven af Grundtvig, ligesom senere af Ingemann, paa Oehlenschlägers Bekostning —, at her sigtes til „Grundtvigs ikke noksom skattede „Nordens Mythologi“ og især til hans mesterlige Kvad „Thryms Kvide eller Hammervisen“, det sidste af de saakaldte „Kvædlinger eller Smaakvad“, hvori han, som ægte gammel nordisk Skaldaspiller, i alle upartiske Kjenderes Øine straaler høit over alle sine Forgængere og Medbeilere“. Der tilføies: „Da jeg aldrig havde før set noget Forsøg i det Komiske af Grundtvig, drømte jeg, trods denne Hylding af hans Aand, ikke endnu om ham i denne Skrivelse“.

Baggesen vedbliver i sin Epistel:

„Det er den ægte danske Sømandstone!
Din Haand, min Bro'er! Lad Kniven os forsone,
hvis vi dermed hinanden skar —
den søde Kniv, som Tvillingeggen har,
der ikke blot paa Odins Bord maa bruges,
hvor hele Skinker af Sehrimner sluges,
men og, naar giftig Ukrud voxer til,
i Freias Have; thi Du veed, Bro'erlil!
at Meget der maa kappes, skæres, luges,
ifald man vil,
at Yduns Æbletræ blandt de Kjærminder,
Naturen planted rundtom Ygdrasil,
skal blomstre, triv's og vinde Skjønheds Spil
trods Kraftens vilde Nordvinds barske Hinder.
Den søde Kniv
ei flænger blot for Tidsfordriv
herneden,
men skærer deilige Figurer ud;
den skærer bort de vilde Snylteskud

og det for lange Skjæg af Dagens Gud*) —
for hvem, min Bro'er! For Evigheden!

„Hvad er det for en Kniv?" Saa, hørér jeg, med Haan
min Jætte spørger nedenunder Jorden,
hvor han har skjult sig for Kritikens Torden.
„Kan man den ikke faae til Laan?"
— Nei, Thor ei laaner gjerne bort den Hammer,
hvormed han Dig og Dine rammer.
Og hændte sig, Du fandt den i en Krog,
Du skar Dig paa den, hvis Du, fræk, den tog.
Den søde Kniv — i rigtig Haand at sige! —
der dræber kun for Spøg i Sangens Himmerige,
er Sneedorffs, Evalds, Vessels danske Sprog**),
hvis Samskritkildes Renhed uden Lige
hvert andet, mere blandet Sprogs maa vige***).

---

*) Det er aabenbart Oehlenschläger, som dette er myntet paa.

**) Med Sneedorff menes upaatvivlelig daværende Kommandør i Søetaten H. C. Sneedorff — ældste Søn af J. S. Sneedorff, Prof. juris et politices ved Sorø Akademi, »den nuværende Literaturs første veltalende Ordfører« (for at bruge N. M. Petersens Ord i hans »Bidrag til den danske Literaturs Historie«), og Broder til Frederik Sneedorff, Professor i Historie ved Kjøbenhavns Universitet. H. C. Sneedorff (født 1759) vandt i sin Tid et Navn som Poet ved flere Digte, deriblandt »Hr. Henrik han sidder saa tankefuld« om »vor Arkimedes«, Fabrikmesteren ved Holmen Henrik Gerner. Baggesen ønsker en Plads »hos ham, der sang om Gerner,« i Slutningen af sit smukke Digt »Knud Vidfadmes Svanesang, digtet i hans Skibbrud 1807,« (se dette Værks tredie Afdeling, Side 28) og skrev 1807 fra Paris et bevæget, varmt anerkjendende Digt »Havfrusukket« til ham, »vor Evalds, Gerners og Nordhavets yndte Ven«.

***) I Anledning af denne Forherligelse af det danske Sprog henvises, blandt Andet, til Baggesens Forelæsninger i Kiel 1812 om Sprog overhovedet og de nordiske i Særdeleshed (se dette Værks tredie Afdeling, Side 237-239).

Som Utgards-Loke, skjult bag Fjeldets Mur,
taus, Hersker over Troldene paa Lur,
kan Du det ved dit eget Hof undvære;
men vil Einheriar i Odins Hal Du være,
vil Du og vove blot en lille Dyst med Ære
mod den, der fordrer Dig, alt længe kjed
af den Slags Krig, hvorom dit Baghold veed
Besked,
maa Du det lære!
Det skal fornøie mig af Hjertens Grund!
Thi, trods din Svaren med en Andens Mund,
trods din Nedladelse til bare Spanken
i Enevældehulen under Banken,
jeg nærer dog endnu bestandig Tanken,
at Du er Asa-Loke, trods din Bo.
Du veed nok selv, at der er to!
Er Du, som jeg endnu bestandig vil formode,
den gode,
saa lad Smaatroldene, Du maa foragte selv,
ei længer hvisle mig dit: Skjælv!
men stil Dig — Pladsen alt er aaben —
som Digterkæmpe, Skjaldhelt, Bardegud,
hvordan Du vil, med Stød, med Stik, med Skud,
men Mand mod Mand med ædle danske Vaaben!"

I en Anmærkning tilføies der: „Der stikker ikke" — siger Wieland etsteds — „saamegen Visdom i den berømte Taushed, som de Vise ville indbilde os, der med intet Andet formaae at bevise deres". Vi erindre dette i Anledning af den „vise Oehlenschlägerske Taushed", der anprises af Fredsmægleren i Literaturtidendens Recension af de „Poetiske Epistler".

„Fredsmægleren" var den skikkelige Jens Møller, som 1811—18 var næsten ene æsthetisk Recensent

i „Dansk Literatur-Tidende“, og hvem Baggesen alt havde havt fat i paa Grund af hans Anmeldelse af den italienske Oversættelse af „Correggio“ sammesteds. I Recensionen af „Poetiske Epistler“ i Slutningen af 1815 hedder det, at disse „ere læste med Fryd og Gammen allevegne, hvor Danersproget forstaaes“, og der tales om Digterens „selv hos et mindre skjønsomt Folk uforglemmelige Fortjenester“. Jens Møller erklærer: „Har Digteren hist og her stødt paa Symptomer, som syntes at tilkjendegive en aftagende Yndest hos den danske Læseverden, da var det visselig ikke Ligegyldighed for Digteren Baggesen, men maaske vel Uvillie over hans nyeste Polemik, især forsaavidt den var stilet imod Folkets anden Yndling, Digteren Oehlenschläger“. Der siges, at „den Sag, for hvilken han begyndte Krig

„mod Nuets, Timernes og Dagens“,

ei altid

„var Sprogets, Kunstens, Sædernes og Smagens“ “.

Disse to Verslinier ere et Citat af Baggesens store Rimbrev „Alenekampen eller Apologi for Literaturbladene“, hvormed „Poetiske Epistler“ ende*).

Recensenten tilstaaer, at „det vilde være den største Lykke, som kunde vederfares ham paa Kritikens ellers saa tornefulde Bane, hvis han ved sin Mægling kunde bidrage Noget til, at den af alle Poesiens Venner saa længe attraaede Fred paa det danske Parnas omsider blev sluttet og Striden afløst, om ikke af de lykkelige Tider og elskelige Forhold, som vi have at takke for saamangen skjøn Epistel i denne Samling, saa dog af en Vaabenhvile, ved hvilken netop den Digter, som ene har ført Vaaben,

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 202.

vilde vinde allermest. Vistnok ville vore sildige Efterkommere undersøge Forholdet mellem de to berømte samtidige Digtere Oehlenschläger og Baggesen med samme deltagende Iver, hvormed vore Dages Filologer søge at oplyse Grundene til det Uvenskab, som siges at have været imellem de tvende store Filosofer Plato og Xenofon. Hvis det da lykkes en Fremtids Boeckh*) at vise, hvorlunde det formentlige Uvenskab kun var en forbigaaende Misforstaaelse, fremkaldet ved den yngre Digters overordenlige Held og den Ældres ugrundede Frygt for at være forglemt eller miskjendt, men atter udslettet ved den Yngres vise Taushed og den Ældres Erkjendelse af at have ubilligen bedømt saavel sin ædle Medbeiler som sine taknemmelige Landsmænd: hvor ville de da ikke glæde sig, hvor omhyggeligen ville de ikke samle de mange deilige Vers, i hvilke den ældre Broder saa oprigtigt har hyldet den yngres høit stræbende Genius.“ Det hedder senere: „Jo mere Baggesen har bevist sin Digter- og Skribent-Fortræffelighed, desto nødigere se alle patriotiske Danske ham indviklet i en unyttig og frugtesløs Pennekrig, hvori ei alene megen Vittighed spildes, men endog Gemyttet forbittres og berøves den Rolighed, den Frihed og Uafhængighed af Døgnets Dom og Indflydelse, som er det Eneste, Baggesen mangler for at frembringe nye Værker, sig og Evigheden værdige. Rec. ønskede at efterligne de kloge Fredsmæglere, som først søge at vinde den, der er mest stemt for Krigens Fortsættelse, og overbevise ham om, at Freden er ham tjenligst. Hvad enten nu dette er lykket Rec. eller ei, vover han dog at rykke frem med sine Fredsforslag. Ligesom da Diplomatikerne have fun-

*) Hentydning til »Augusti Boeckhii Commentatio academica de simultate, quæ Platoni cum Xenophonte intercessisse fertur,« som udkom 1811 i Berlin.

det, at af alle Fredsgrundvolde er den bekjendte uti possidetis baade den bekvemmeste og gemenlig tillige den varigste, saaledes foreslaaer Rec. Hr. Justitsraad Baggesen som Fredsbasis: at han lader Professor Oehlenschläger beholde det hele Territorium, hvori han engang, efter Baggesens egen Tilstaaelse, er kommen i lovlig Besiddelse. Baggesen, fordum saa ærlig en Dualist som Nogen i det forenede Tvillingrige, tale da ikke mere om det ene tabte Scepter, om den delte Arv, som havde Oehlenschläger af Evalds Tvillingspir kun arvet Halvparten o. s. v. Han vil dog ikke bevæge upartiske Dommere til at underskrive deslige Paastande.“ Det „andet Fredsforslag“ er: „at Baggesen aldrig oftere ved nye Definitioner og ugyldige Distinktioner søger at frakjende Oehlenschläger Geni“. Hermed sigtes til Baggesens poetiske „Sendebrev fra de tre Gratier“ i Ugebladet „Søndagen“ forrige Aar, hvor der tales om

„det Tvillingspir, Skjaldungen Evald bar,
hvis Norge Hakons Digter arvet har,“

og til den i Baggesens Kritik over „Axel og Valborg“ i „Den nordiske Tilskuer“ samme Aar opstillede Distinktion mellem Geni og Talent*). Recensentens „tredie Bøn til B. er, at han ikke i Fremtiden, naarsomhelst han afgiver sin Dom om Oehlenshlägerske Digterværker, hvortil han vistnok har Ret som fortrinligt Kald, dvæler med Forkjærlighed ved de Feil, som ogsaa han mere eller mindre maatte gjøre sig skyldig i. Feil maa paaankes, Misgreb anmærkes, og de yngre Arbeiders Forhold til de ældre bestemmes; men al Mikrologi, Dadlesyge og Ubillighed bør undgaaes.“

Vor theologiske Mediator, der ligeoverfor „Stridens

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 6 og 208–210.

indslumrede Dæmon“ fremkom med sine „Fredsforslag“, greb paa ingen Maade Sagen rigtig an ved at hævde, at Kampen „kun var en forbigaaende Misforstaaelse, fremkaldet ved den yngre Digters overordenlige Held og den Ældres Frygt for at være forglemt eller miskjendt“, samt „unyttig“, medens han derimod unegtelig med Rette gjør gjældende, at „menneskelige Grunde“ ogsaa havde været medvirkende, og at „de jordiske Skjæl her i Verden blænde endog de mest skarpsynede Øine“. Hvad selve de tre Fredsforslag angaaer, maa man vistnok ubetinget sympathisere med det sidste: Baggesen dvælede visselig altfor meget „med Forkjærlighed“ ved Oehlenschlägers Feil og kan ingenlunde frikjendes for „Mikrologi, Dadlesyge og Ubillighed“; det andet Fredsforslags Protest mod Baggesens Distinktion mellem Geni og Talent savner heller ikke Berettigelse, og Oehlenschläger lader ikke uden Grund Guilio Romano i „Correggio“ tilraabe Mikel Angelo:

Talent! et fattigt Ord, en Halveskilling,
som man til hver en Betler pleier kaste!*)

Mod det første Fredsforslag kunde der imidlertid være Adskilligt at indvende: Oehlenschläger havde uimodsigelig ikke i Et og Alt taget Arv efter Evald, der baade i det Alvorlige og det Komiske — man mindes blot Oden „Til Sjælen“, Saameget i „Balders Død“ og „Fiskerne“ samt „Levnet og Meninger“ — var en mægtigere Genius end Forfatteren af „Aladdin“, der rigtignok forresten paa mange Maader overfløiede sin ulykkelige store Forgænger.

Det var ikke ganske uden Grund, at Baggesen raillerede med Anmelderens Anprisning af Oehlenschlägers „vise Taushed“. Alt i Anledning af Baggesens „Gedichte, 1803“

*) »Correggio«, tredie Handling.

skrev Oehlenschläger, som især fortørnedes over Polemiken mod Goethe deri, poetiske Satirer over sin ældre Digterkollega, hvem han et Par Aar iforveien havde beundret og besunget*) — det var uden Tvivl disse „satiriske Vers", Oehlenschläger 1811 reciterede i Præsten og Poeten Frederik Schmidts Nærværelse med det Tilføiende, at han i Paris havde læst dem for Baggesen**). Han lod dog ikke sine mere bittre end vellykkede Expektorationer trykke, men nøiedes klogelig med at læse dem for Venner. Ogsaa nu havde Oehlenschläger skrevet „nogle Antikritiker", men Vennerne raadede ham fra at indlade sig i „literært Kjævleri" og „skaanede" ham jo ogsaa (som han selv siger) „for Uleiligheden"***). Digterkongen fattedes altsaa ikke Villien til at værge sig; men hans Venner og, efter nøiere Overveielse, han selv med kunde umulig Andet end føle, at han ikke formaaede at hamle op med den gamle Stads-Satyrikus og derfor gjorde bedst i at tie. Baggesen hævder ogsaa i Slutningen af sit andet Brev til Skilderiets Udgiver, at Oehlenschläger kun vilde skære sig paa „den søde Kniv", hvis han prøvede paa at bruge den. Naar Polemikeren desuagtet i de heftigste Udtryk bebreider Skjaldenes Adam, at han holder sig tilbage, og opfordrer ham til at give Møde, kommer Sligt unegtelig lidt mal à propos. At Oehlenschläger forresten, endog temmelig direkte, inspirerede sine Forkæmpere, have vi set Exempel paa†) — Baggesens Udtryk „Svaren med en Andens Mund" savnede altsaa ikke Berettigelse.

Baggesen er aabenbart bleven stærkt greben af Strøtankerne i Skilderiet. Han følte, at den Pen, der saaledes

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 177-180 og anden Afdeling, Side 228-234.

**) Se »Fr. Schmidts Dagbøger«, Side 120.

***) »Erindringer«, III, 44 og 80.

†) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 276.

tumlede med ham, havde ganske anderledes aandelige Kræfter i Baghaanden end Nogen, der hidtil var kommen ham i Veien. En Nutids-Læser vil forresten neppe i samme Grad som Baggesen hylde det Grundtvigske Lune, der ikke sjelden fremtræder i en utaalelig bred, selvbehagelig, tung, plump og, sit venia verbo, formløs Form — man erindre vel, at her kun er bleven gjengivet den mindste og bedste Del af Strøtankerne —; men for „den burleske ægte danske Satire“ med dens „Hulhed og Tørhed“ havde vor Stads-Satyrikus ikke blot et skarpt Øre, men til den nærede han ogsaa en Kjærlighed, der gjerne dækker Synders Mangfoldighed.

De i mange Henseender ypperlige Baggesenske poetiske Epistler til Udgiveren af Skilderiet i Anledning af de to første Ladninger af „Strøtanker“ bleve deponerede hos Vedkommende tilligemed et tredie Rimbrev „til den mig ubekjendte Forfatter af rimelige Strøtanker ved Jens Baggesens Grav“. Dette begynder:

„Hvem er Du Sfinx, der paa mig stirrer
saa gaadefuld og tankerig,
der, mens Du mig med Kloen tirrer,
og Halens Sving mig Næsen pirrer,
forkyndende mig Fred og Krig,
med Bifald og med Haan forvirrer?
Hvem er Du, som formaster Dig
(imens Du paa de fule Kroppe
ser ned, som saae Du fra deroppe)
at sparke til mit Sanger-Lig?
Hvem er Du? siig! Hvem er Du? siig!
der med en Strenghed mig bedømmer,
som Barm-Ransageren kun sømmer,
og mer mig dadler end berømmer,
min Dommer i mit Hjerte lig!“

Der vedblives:

„Jeg før har set Dig — om herneden
blandt Efterklangs-Pygmæer ei,
saa dog etsteds i Evigheden
blandt Kæmperne, der vandred heden
paa Sangens lyse Kongevei.
Paa visse Træk, paa visse Blikke,
paa Smilet, norskeligen smult,
paa Brynene, der mod mig nikke
saa sjællandsk tørt og jydehult*),
mig synes grandt til Punkt og Prikke
at kjende Skjemtens Kraftpapa
min Mester in vi comica.“

Det er naturligvis — ligesom i „Parenthetisk Interims-Svar“ — Holberg, med hvem Strøtankernes Forfatter her sammenstilles. Senere hedder det:

„Hvem er da Du, som her paa Randen
af denne timelige Grav,
hvorpaa kun lidt mig ligger Lav,
mig trodsende (som tør Hveranden!)
og Tidens Aand (som evne Faa!),
tør trodse Begge, det vil sige:
saavel den Fattige som Rige,
saavel de Store som de Smaa
med Mod, der synes uden Lige
for En med Livets Buxer paa?

---

*) I den tredie Ladning af »Strøtanker« erklærede deres Forfatter:

»— Skjøndt en Sællandsfar i Munden,
jeg er oprigtig jydsk i Grunden«.

Grundtvig var vel født i det smilende Sydsjælland, men havde tilbragt sex Barndomsaar i en af Jyllands stille, alvorlige Hedeegne (se dette Værks anden Afdeling, Side 841).

Kan Thomas Kingo selv opstaae —
opstanden, Thomas Thaarup blive?
Og, hvis jeg det vil lade gaae
og sætte, de er nu i Live,
kan saa naragtigt vel som saa
den Første — kan i Vers saa raa
den Anden vel saa smagløst skrive?"

Kingo skrev ogsaa Skjemtedigte og Epigrammer. Thaarup (der fra Aarhundredets Begyndelse levede som Landmand paa Gaarden Smidstrup ved Hirschholm) „yndede i Hverdagslivets Omgang meget den bittre Vittighed og var ofte heldig i denne, skjøndt der ikke findes mindste Spor af noget Slags Vittighed i hans Værker"*). H. C. Sneedorff kaldte i et Digt Thaarup:

„en Skjald, hel stiv udi Sinde,"

og sagde sammesteds om ham:

„Hans Tale er hvas som Biens Braad,
hans Viser er som dens Honning."

Og i et andet Digt af Sneedorff hed det om Thaarup:

„Hvor tidt har jeg set Viddets djærve, skarpe Gnister
elektrisk sprude fra Dig! — — — — —"**)

Baggesen vedbliver:

„At saare Mangen kan endnu
saavel det Første som det Sidste,
foruden Kingo-Psalmedyd

*) Se C. Molbechs »Dansk poetisk Anthologi«, II, 120.
**) Se »H. C. Sneedorffs efterladte Digte«, samlede af K. L. Rahbek, Side 156 og 160.

og uden Thaarup-Harpelyd,
det jeg forlængesiden vidste.
Vor Tids Postadamiter-Skok*)
af den Slags Thomasi har nok,
der — før den kommer efter Grunden
til Evighedens Præg paa Sang:
den Form, hvortil dens Kraft er bunden,
den byrdelette Skjønheds Tvang
i Valg af Glands og Valg af Klang,
som vidner, Mesteren er funden
(der, før man ham som Hersker saae,
en Tjeners Skikkelse tog paa) —
maa stikke Fingren først i Vunden.

Hvem er Du da? Dit Øiehvælv —
det stive, skarpe Blik derunder,
som borer sig i mine Vunder,
lig Selvsamvittighedens „Skjælv!“ —
det Blik, som desto mere grunder,
jo mer det lader, som det blunder,
for blinde Folk i Skjemtens Elv —
det: lidt af Nødden, let ei knækket —
det: lidt i Baghaand, lidt i Hu,
der ei for Hver er strax til Sku' —
det: lidt for Kjenderen bag Dækket —
det dybere jeg veed ei hvad —
det ægte Tankens: Spørg mig ad!
mig nøder til imellemstunder,
jo nøiere jeg paa Dig ser,
jo mer end Vesselsk hult Du ler,
at drømme mig et Unders Under.“

*) I Anledning af Udtrykket »Postadamiter«, der aabenbart hentyder til Skjaldenes Adam, hedder det i en Anmærkning: »Det Modsatte af Præadamiter«.

Der udbrydes derpaa:

„Men vig langt bag mig, Satan! vig,
som mig tilhvisker: Det er mig!
som mit forhadte Selv vil lære,
at det mig selv vel kunde være,
fordi det min udvortes Pjalt
indsalter i mit eget Salt,
fordi det stolt, men uden Pralen,
mig maalende med egen Alen,
smukt nøder til at se mig om,
hvormeget end tilkort jeg kom“.

Det hedder kortefter:

„Nei, vittig kan jeg ogsaa være,
paa min Bekostning selv især;
men, Zacharias! denne Pære
(kom jeg den ogsaa stundom nær)
fik jeg i Skjemtesproget ikke,
forsaavidt det er pæredansk.
Selv større Bøsser maatte klikke
med Sigten til dets Punkt og Prikke.
Den Pære fik selv Evald ikke,
den havde Holberg blot i Kikke,
og Vessel sigtede paa Fransk.
Den Skjald, der i Sehrimner-Truget
med pære Genialitet
alt mener den at have sluget,
har aldrig denne Pære set.“

Der sigtes naturligvis her til Oehlenschläger, som jo i „Pindsvinet“ kaldtes en „Asagalt“, en „Vildgalt“, medens Sehrimner tituleredes „Stammefaderen til de nordiske Vildsvin“.

Baggesen vedbliver i Anledning af „denne Pære“ saaledes:

„Om jeg den faaer, vil Tiden lære;
men, faaer jeg den, tilhører Dig,
der med din Runen nøder mig
endnu lidt mere Dansk at lære —
hvis og jeg bli'er udødelig —
til evig Tid den halve Pære“.

Det fortræffelige Digt ender smukt:

„Slaa Hovmod, hvor den find's, for Panden;
thi det er netop selve Fanden!
Men ellers bland — jeg veed ei hvad —
lidt Kjærlighed selv i dit Had!
Glem ei, naar med en Pil, som saarer,
Dig Lyset rusted ud mod Daarer,
naar midt i Tidens Røg og Damp
Du bruger den i hellig Kamp,
at Han, hvis Lys i Tidens Mørke
flød gjennem Barbariets Ørke
som Aande-Mælkeveiens Elv,
den Himmellivets store Lærer,
den Helt, hvis Kors jeg ogsaa bærer,
var netop Kjærligheden selv —
at han, den store Dydens Mester,
Høipræsten over Troens Præster,
ei skjældte paa sit usle Hjem;
men, med lidt Agt for hver en Daare,
med Medynks jammerfulde Taare
græd over det Jerusalem,
mod hvilket, selv i vore Dage,
trods hver en syndig Fryd og Plage,
trods hvert et sædeligt Forlis,
trods hvert et Tab af Evigheden,

vort Jøde-Kjøbenhavn herneden
er dog et kristent Paradis!“

Ogsaa H. C. Ørsted havde jo foreholdt Grundtvig, at „den herlige Lære: at sige Sandhed i Kjærlighed synes ham fremmed“*). Det er iøvrigt lettere at prædike end at handle. Den Kjærlighed, Baggesen her saa gribende minder om, glemte han selv kun altfor tidt at øve — ikke mindst mod Oehlenschläger.

Medens Baggesen saaledes „indtil videre“ besvarede den „ham aldeles ugjættelige“ Forfatter af „Strøtanker“, fik han den 24nde November — altsaa samme Dag, som han skrev det tidligere gjengivne, hidtil utrykte Brev, til Sønnen August, hvori det hedder: „Nu er Alting godt!“ — blandt andre Skrivelser i Anledning af hans Gaade, tilsendt følgende lille mystiske „Varselbrev“ uden Navn og i en Haandskrift, som var ham ubekjendt:

„Gaade-Gjætningen.

Du est Dig selv en Gaade —
det har jeg længe vidst —
og til den ret at raade
Du har kun stakket Frist.
Ifald Du kjender Noget
til Ragnarokur-Sproget,
da se, hvem Gaaden gjætted,
og hvad dens Sfinx forjætted.“

Strax i Begyndelsen af Baggesens Gaade hed det jo forresten, at selv „Ragnarokur-Sproget“ var uendelig langt fra Sfinxens „Ragnamørk“.

„Gaade-Gjætningen“ vedblev:

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 250.

„Let er din Gaade,
Gestur blinde!
Nemt er at raade
Runen derinde.
Salen Du fandt,
hvor Traadene fine
Edderkop spandt
af Tarmene sine.
Geðspeki Heidreks.“

Disse sidste Vers ere en fri Gjengivelse af Heidreks Svar paa en af de Gaader, som Odin i Gest den blindes Skikkelse forelægger Kongen (efter Hervørs og Heidreks Saga). Geðspeki er et islandsk Ord, der forekommer i Eddadigtet Vafþrúdnismál og betyder Indsigt, Visdom.

„Gaade-Gjætningen“ endte:

„Kjender Du Bogen
bedre end Nogen —
se, at den Gaaden har gjættet!
Husk, hvad dens Sfinx har forjættet!
Hvi vil dit Hjerte Du dele?
Giv den det hele!“

Gaaden „Det evige Sindbillede“ havde efter Salomos Ordsprog — hin „Visdoms-Lære“, der begynder med at raade til „at forstaae Ordsprog og Gaader, Vismænds Ord og deres mørke Taler“ — gjentaget Opfordringen: Min Søn! giv mig dit Hjerte!*) ved at sige:

„Eet Offer fordrer jeg: „Min Søn, giv mig dit Hjerte!“
Min Helt paa Golgatha dets rene Tyden lærte.“

*) Kap. 23, Vers 26.

Baade Ordene og endnu mere Klangen i den sidste Linie af „Gaade-Gjætningen“ minde forresten om Slutningslinien af Offerhornets Indskrift i Oehlenschlägers „Hakon Jarl“*):

„Giv dem det Bedste!“

„Rimelige Strøtanker“ havde, i Anledning af „salig Baggesen“, som Forfatteren af „Drømmen“ kaldte sig paa den lille Bogs Titelblad, dvælet „ved Kallundborgs i Livet vel meriterede Stads-Satyrikus Jens Baggesens Grav“ og søgt at gjøre Rede for den soi-disant Afdødes Liv og Forfattervirksomhed. „Gaade-Gjætningen“ tog saa fat paa Gaaden, Prisopgaven „for aandelig Levende“, med hvis fine Hjernespind den aldrende, gaadefulde Baggesen feirede sin Gjenopstandelse.

Det faldt ikke Baggesen ind at drømme om, at Forfatteren af dette „Varselbrev“ kunde være den samme som Strøtankernes. „Mig foresvævede i alt dette“ (erklærer Gaadesangeren i Februarheftet af „Danfana“ 1816, hvori „Gaade-Gjætningen“ optoges, tilligemed de to poetiske Epistler til Skilderiets Udgiver og det tredie Rimbrev „Til den mig ubekjendte Forfatter af „Rimelige Strøtanker“) „en i Mørket optrædende besløret Genius — god? eller ond? Ven? eller Fjende? var mig aldeles skjult under den dobbelte Maske. Kun enkelte Toner synes at forraade min Muses Bagtaler i Literaturtidenden og i Verdenskrøniken**). Jeg havde nemlig didindtil ikke læst Grundtvigs egenlige nordiske Digte og kjendte ham blot

*) Fjerde Akt.

**) I »Kjøbenhavnske lærde Efterretninger« for 1809 og 1810 fremsatte Grundtvig sin »Beskuelse« af Baggesen, der ogsaa karakteriseredes i »Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng, 1812« (se dette Værks anden Afdeling, Side 343-345, samt tredie Afdeling, Side 134-135).

af nogle mindre betydelige Sange som af samtlige hans prosaiske Skrifter, hvis naturlige eller kunstige Virvar lod mig i en bestandig Tvivl om alt Andet end hans, selv i Plattheder, umiskjendelige Geni.“ Baggesen har forresten upaatvivlelig i sine ovenfor gjengivne Expektorationer i Anledning af den beslørede Genius ikke undladt at hentyde til ham, hvem „enkelte Toner synes at forraade“. Udmalingen af den Ubekjendte med „det stive, skarpe Blik, som desto mere grunder, jo mer det lader, som det blunder,“ er ikke fri for at minde Lidt om Frederik Schmidts Skildring af sin præstelige Kollega, efter Autopsi, faa Aar iforveien, hvor det, blandt Andet hedder: „Der er noget Forvirret i hans Øine, dem han undertiden, efter en anstrengt Samtale, tillukker, som om han vilde samle sig igjen“*). Udtrykket „Brynene, der nikke saa sjællandsk tørt og jydehult,“ er vel neppe heller uden Adresse til Grundtvig.

Natten efter Modtagelsen af ovenstaaende Varselbrev nedskrev Baggesen „i denne trefold tykke Taage om Stostænkeren, Gaadegjætteren og Grundtvig“, forunderlig tiltrukken af alle Tre, „trods Maskernes Frastøden“, et stort poetisk Svar, som han, forseglet, lod ligge paa sit Bord til Afhentning, efterat have givet sin ubekjendte Tilskriver et Vink derom gjennem Pressen. I „Kjøbenhavns Adressecomptoirs Efterretninger“ den 27nde November findes dette Vink under følgende Form:

!

! Edderkoppen. !

!

Den mig ubekjendte Tilsender af Gaade-Gjætningen, der truer mig med stakket Frist til Raaden af min egen Gaade, men som jeg ønsker et langt Liv til at raade sin,

*) Se Fr. Schmidts Dagbøger, Side 123-126 og 130-132.

vilde behage at lade afhente mit høist alvorlige skriftlige Svar en Morgen, medens jeg endnu har Frist, i Kronprindsessegaden Nr. 390, første Sal.

Gestur Blinde.

Allerforrest i samme Nummer af Avisen, umiddelbart foran dette Avertissement stod følgende Bekjendtgjørelse fra Forlæggeren af „Det evige Sindbillede“: „Foruden den af Forfatteren selv udsatte Præmie af 100 Rbd. for en fuldstændig Opløsning af Gaaden: „Det evige Sindbillede“ i Vers eller Prosa har en Unævnt tilstillet mig 100 Rbd. som Delings-Præmie for de to næstbedste Opløsninger“. I samme Nummer averteredes desuden: „Det evige Sindbillede, ikke blot Literaturens Oprindelse, men Filosofiens Maal og Ende, en Gaade, som Prisopgave for aandelig Levende, betydelig forøget, af Jens Immanuel Baggesen, har idag forladt Pressen.“

Baggesens Svar til den ubekjendte Forfatter af det anonyme mystiske „Varselbrev“ havde Overskriften „Til Vali Magni“ og det (ligesom Slutningen af „Parenthetisk Interims-Svar“) til Apostlenes Gjerninger hentydende Motto: „Saul! Saul! hvi forfølger Du mig?“ Røsten i Lyset.“*) Dette Svar tryktes senere i Februarheftet af „Danfana“ 1816 og begynder:

„Jeg er mig selv en Gaade“ —
det har jeg længe vidst!
„Til her mig selv at raade“
hvor længe jeg har Frist,
beroer paa Herrens Naade.

Men, Vali! først og sidst
veed Vidar dette vist:

*) Se Apostlenes Gjerninger, IX, 3-4.

at til mig selv at raade
som Del af Altets Gaade,
som Middel til sit Meed —
dertil gav Herrens Naade
min Gjætten Evighed.

Hør, Magni! nu det Svar
paa Svarets mørke Tale
fra Hoved indtil Hale,
beredt alt Modi har."

Vali er en Søn af Odin, om hvem der siges, at han er djærv i Kamp og træffer, hvor han sigter. Vidar er ligeledes en Søn af Odin; han kaldes den tause As, og hans Land skildres som bevoxet med Krat og høit Græs; han karakteriseres som den næststærkeste Gud efter Thor, og Aserne have i ham en stor Støtte. Magni og Modi ere Thors Sønner.

Baggesen vedbliver:

„Dit Navn jeg ikke kjender;
din Styrke kun og Mod
jeg skuer i de Hænder,
Du knytter mig imod.
Hvormeget Du mon vide,
derpaa jeg ei kan lide;
men paa din indre Kraft
jeg fuldt Bevis har havt.
Ser ret jeg paa din Næve,
den kan vel Mjølner hæve;
men — hvordan svinge den?
det la'er jeg staae derhen.
Om Du, som Odins Kæmpe,
dit eget Mod kan dæmpe —
det veed jeg ei endnu.

Men at jeg kjender Noget
til Ragnarokur-Sproget,
det, Vali! mærker Du.

Jeg Vali Magni kalder
Dig, til jeg veed det Navn,
Du bærer i vor Alder
i Rokur-Kjøbenhavn.
Hvis Du engang ved Stævne
paa Ragna-Marken mig
vil Vidar-Modi nævne —
jeg overlader Dig!"

Der alluderes her til „Ragna-Rokur", Gudernes Tusmørke. Det hedder saa:

„Men lad os selv os glemme
(det er vel Gaaden værdt!)
og høre Mestrens Stemme,
der har os begge lært.
Jeg skriger ei som Raaber
i Gaden, hvor jeg boer,
men synger, som jeg haaber,
i Gaaden, hvad jeg troer."

Der hentydes vistnok her til nogle Ord hos Profeten Esaias, som Mathæus' Evangelium refererer sig til: „Se min Tjener, min Udvalgte! Jeg har givet min Aand over ham. Han skal ikke raabe og ikke lade sin Røst høre paa Gaden"*).

Den gaadefulde Vidar hævder, at hans Gaade „neppe er let", og udbryder derpaa:

---

*) Esaias, Kap. 42, Vers 1-2; Mathæus' Evangelium, Kap. 12, Vers 17-19.

„Hvis ogsaa Gestur blinde
den halvt i Tanke randt,
vist Heidrek ingensinde
dens Helbetydning fandt.“

Senere hedder det:

„Thi hør, Du Heidrek Herre!
hvad Gestur Ikkeblind
tilhvisker kun de Færre
med mindre Sands end Sind:

Min Jomfru-Løve*) knuser
vel med en løftet Klo
hver gjættende Fremfuser
mod hendes Truens Ro.
Men for den Fromme bliver
den vrede Løve tam;
og Vinket, hun da giver,
er Blikket af et Lam.
„Kom nærmere!“ det siger.
„Jeg truer ikke Dig.
Hvis ei din Knælen sviger,
din Beden gjætter mig!“

„Men, hvis Du altsaa gjætter
(tilføier Ikkeblind)
paa mer end „Væv for Jætter
af Edderkoppe-Spind“ —
hvis bedre selv end Nogen,
hvis bedre selv end jeg
Du kjender det i Bogen,

*) Den græske Sfinx, der fremsatte den bekjendte Gaade, var halv Løve, halv Jomfru.

der over mig slaaer Streg:
saa kæmp med Gestur Blinde
som Gestur Ikkeblind
den fulde Pris at vinde
paa Sangens lyse Tind.

Kvæd, som jeg kvad min Gaade,
høit for den lave Dal,
hvad Du deraf kan raade
med mig i Bragis Sal!
Hvo veed, om Herthas Ører
i Troldes Hurlumhei
to Hammerslag ei hører,
naar eet de hører ei?

O Vali! Vali! Vali!
smelt Nordens Is med mig!
Fell dögg í diúpa dali!
Hør! Vidar kalder Dig!"

Udtrykket „faldt Dug i dybe Dale" forekommer i Hervararsaga og andetsteds i den gamle islandske Literatur, f. Ex. i Kvadet om Helge Hjørvardssøn i den ældre Eddas heroiske Digte.

Baggesen vedbliver saa:

„Held, hvis to Himmelbundne,
som Mørket skiller ad,
i Lyset sammenfundne,
paa Tinden sammen sad!

Tog hver sit Blad fra Læben
til mere hellig Sang
end den, hvori min Stræben
derefter hidtil klang —
tog hver sit Baand fra Tungen

til Dirren i den Kvalm,
hvor nu kun lyder Rungen
af brustne Klokkers Malm —
tog hver sin Laas fra Munden
til Trusel i den Sal,
hvor Stærkodd gøgler, bunden,
i Larvers Bakkanal!"

De to sidste Linier ere sagtens møntede paa Oehlenschläger.

Det mærkelige Digt fortsætter:

„Ak, skuffer mig i Dampen
Afgrundens Lygtemand,
sig nærmende med Lampen
mit Lys paa Gravens Rand?
Hvad eller steg fra Himlen
den sande Vali ned
og bød i Fjendevrimlen
mig venligen Guds Fred?
Det kanst Du ene raade,
der gav mig blot en Del-
Opløsning af min Gaade —
giv mig dens Løsning hel!
Vind Prisen for dem Alle,
der, kjække, samle sig
til Raaden i min Halle —
vind Prisen selv fra mig!

Vel kjender jeg til Bogen,
hvorpaa Du peger hen,
maaske saa godt som Nogen
og Løsningen i den;
men skal af den og øses,

hvad slukker Tankens Tørst,
maa gamle Seglet løses,
og Brønden aabnes først.
Omsonst af den Du venter
Allivets Kildevand,
hvis ei din Aand det henter
dybt med Fornuftens Spand.

Gud gav Dig blot ei Hjerte,
han gav Dig Hoved og.
Den Frommeste, som lærte,
var mer end barneklog.
„Vær from!“ han derfor byder
ei blot, men og: „Vær snild!“
Hvo halvt ham kun adlyder,
maa halvt og fare vild.“

Jesus siger jo: „Værer snilde som Slanger og enfoldige som Duer!“ idet han udsender Apostlene*).

Digtet ender:

„I Bogen over Bøger
fandt Længslen i mit Bryst
den Salighed, den søger —
men næsten blot til Lyst!
Den Længsel, stilt, forøger
min Lyst i Hjernens Vraa
til Bogen over Bøger
fuldkommen at forstaae.

Vel Hyrdens rene Hjerte
kan rolig slænge bort
hvad jeg med Møie lærte,
som et unyttigt Kort**);

*) Se Mathæus' Evangelium (10ende Kapitel, 16de Vers).

**) »Rimelige Strøtanker« havde havt meget travlt med Kortspil.

men Hyrdens blot, der hytter
sig selv og Engens Lam,
ei Hyrdens, der beskytter
sin Hjord mod Aande-Glam!

Jeg gav, hvad den begjærte —
med ingen anden Bog
den deler dette Hjerte,
som den til Himlen drog;
men den mit Hoved deler
med hin, hvis Sjæle-Skat
Sokrater og Aureler
studerte Dag og Nat*) —
den Bog, der Østens Blinde
til Krybben viste Vei;
thi Vei jeg ei kan finde,
hvor Stjernen lyser ei.

Følg mig i Gaaden gjerne,
trods mangen Krinkelkrog,
trods mangt et Spind af Hjerne
for den, som blot er klog —
følg mig til Kvadets Kjærne:
og Du vil se den Stjerne,
der Tanken ei bedrog,
og maaske læse gjerne
med mig min Hovedbog!"

Havde Baggesen under sit foregaaende Ophold i Fødelandets Hovedstad i Vinteren 1806-7, mægtigt greben af Romantiken, der fremkaldte en stærk aandelig Krisis hos det attende Aarhundredes Søn, naaet et nyt Høidepunkt, som inspirerede ham til mærkelige Værker af en vidun-

*) Markus Aurelius Antoninus, romersk Keiser i det andet Aarhundrede efter Kristus, fik Tilnavnet Filosofen.

derlig betagende Klang — saa var aabenbart (som alt tidligere antydet) noget Lignende Tilfældet i Vinteren 1815-16. Som han i hine Dage sad ved Sofia Ørsteds Fødder med bevæget Hjerte og skrev sit Rimbrev til „Sofias Broder“ (for at bruge den berømte poetiske Epistels karakteristiske Vending), hvori han saae sig ved Oehlenschlägers Side paa Bjergets Top — saaledes drømte han nu, ensom og gaadefuld, som „Sfinx, Monachus“, om at sidde paa Tinden med Grundtvig, hin store Genius, der i dette Aarhundredes andet Decennium, medens Oehlenschläger dalede, hævede sig høiere og høiere. I Napoleonstiden havde „Aladdin“ bemægtiget sig „den forunderlige Lampe“, og „Noureddin“ søgte da „Vaulundurs Sten“ — i Restaurationstiden kom Baggesen saa susende i mystisk Skikkelse som

„— Gaadernes Fugl Rok, mod hvilken, nok saa broget,
vor store Digters Ham er lig en simpel Gaas,“

efter Erklæringen i „Det evige Sindbillede eller Filosofiens Maal og Ende“. Under Udlændighedens Pinagtighed havde Troen faaet mere og mere Magt over den Expatrierede og opkastet sig til Herre over Tænkningen hos den tidligere Discipel af Kant. Det Religiøse havde hvilet dybt i Digtersjælen fra de mørke Barndomsaar i det fattige Korsørske Hjem, hvor den alvorlige, strenge, gudsfrygtige Moder, Skipperdatteren, læste i Biblen og sang Psalmer, og hvor den lille, sygelige, i sig selv indesluttede Jens levede mere med Patriarkerne, Profeterne og Apostlene end med Børn — efter hans egne Ord i et tydsk Brev, som han skrev 1789 i Bern til en Tante af den elskede Sophie Haller*). Til forskjellige Tider, især naar Verden gik ham haardt imod, f. Ex. under Sofie Hallers Sygdom og efter hendes Død, var det i Sjæledybet slumrende Religiøse atter vakt til Live og havde

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 2-3.

gjort sig stærkt gjældende*). Nu var det kommet til Gjennembrud. Det religiøse Element, hvori vor forunderlige Janus paa denne Tid færdedes, maatte nødvendigvis stille ham ligeoverfor vor religiøse Restaurator, ligesom det poetiske havde stillet ham ligeoverfor vor Poesis Gjenføder. I religiøs Henseende holdt nu imidlertid Baggesen paa „den seende Tro“**), ligesom i poetisk paa den seende Poesi; og en Konflikt med den blinde Troes Forfægter var derfor ligesaa uundgaaelig som med den umiddelbare poetiske Aladdin. Grundtvig havde alt 1806 (i Rahbeks „Ny Minerva“), 1808 (i Fortalen til „Nordens Mytologi“) 1809 og 1810 (i „Kjøbenhavnske lærde Efterretninger“) og 1812 (i „Kort Begreb af Verdens Krønike“) taget skarpt Sigte paa ham, der „stod som en Kæmpe mellem Dværgene“, ham, hos hvem „Noget higede mod den Tid, da han var lille, da hans Engel saae Faderens Ansigt i Himlene, og Kjærlighed herskede i Hjertet“. Baggesen havde (som tidligere sagt) 1814 railleret med „Udby's Vender-om“, erklæret, at han var „langt fra at billige en vis nymodens, dels eftergjort dels selvgjort Gammeldagssværmer,“ talt om Grundtvigs „hellige Vanvid“, sagt, at han forsøgte „at opbygge paany et, den sande kristelige Kirke vanærende, Munkekapel af Dumhed og Overtro, som sand kristelig Oplysning forlængst har nedbrudt,“ og kaldt ham „denne aldeles bagvendte nye Morten Luther“***). I Rimbrevet „Til Vali Magni“ hed det:

„Lys uden Varme smelter
ei Klippen, som Du ser;

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 94 og 143.
**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 207.
***) Se dette Værks anden Afdeling, Side 341 og 343-345, tredie Afdeling, Side 34, 87-88 og 134-135, samt fjerde Afdeling, Side 18 og 137-138.

men mørk Opvarmen ælter
kun Dynd i Livets Ler.
Lad begge sig forene,
som Lys og Liv fra Gud,
til Frugten paa de Stene,
der blødnes ei af Slud!"

I Brevet til Sønnen August i Anledning af Gaaden hævder Baggesen jo ogsaa: „Guds aabenbarede Virken i Korset paa Golgatha er ligesaa betydningsfuldt for vort Hoved, som det til alle Tider var helligt og bør være det for vort Hjerte. Det trykker Fuldkommenheds-Stemplet paa Kristendommen, at dens Religionsform ikke blot er den varmeste, men og den viseste." Baggesen stræber, ligesom Vennen F. H. Jacobi, efter „en Filosofi, der er Religion, efter en Hoved og Hjerte tilfredsstillende Sandhed"*).

Umiddelbart efter Baggesens „Interims-Svar" til den ubekjendte Forfatter af Strøtankerne i Skilderiet den 25nde November tryktes sammesteds „Gaade-Gjætningen. Til Baggesen." Den begyndte med den frie Gjengivelse af Kong Heidreks Svar paa en af de ham forelagte Gaader, saaledes som denne fandtes i det Baggesen tilsendte „Varselbrev", hvorpaa fulgte de fire første Linier, hvormed Varselbrevet begyndte — men dertil indskrænkede ogsaa Ligheden sig. Istedetfor de fire følgende Linier hed det i Skilderiet:

„Og ved Dig selv at dele
Du taber i det Hele —
det gjælder To mod En!"

Verset om „Bogen", Gaadens Løser, som Baggesen skulde give hele sit Hjerte, var udeladt.

*) Se F. H. Jacobi's Werke, vierter Band, erste Abtheilung, Vorbericht Side XVII.

Derimod fulgte:

„Din Jeghed at taxere
i Gaadesangs Duet
og Led for Led partere
var sagtens ei saa let;
og det, om og jeg kunde,
jeg gjorde ingenlunde,
medmindre Navnværdi
jeg satte Mere i.“
o. s. v.

Digtet ender smukt:

„Dog, Proteus! om jeg ogsaa kunde,
jeg fulgte ingenlunde
Dig paa den krumme Sti
som Fugl og Bræms og Bi.
Langt heller planted jeg
paa Kryds, som Du kan vide,
en Tvillingstav med Blide
paa Skjaldens Vintervei.

Ja, Du, o, Skjald! hvis Stemme klang
saa liflig over Danevang,
før ret i Graad ved Moders Bryst
jeg løftede min Røst,
hvis Sang mig var i yngre Dage
som Tungeslag af Brage
og er mig indtil denne Stund
som Fuglekvad i Lund,
hvis fine Takt og Tonehold,
hvis Vid og dybe Tanker
stadfæste sig paa Sagas Skjold
som Lilier og som Ranker —

om end, som stundom, Du med Magt
Dig tvinger til at smile,
om Du med taus Foragt,
om Du med hvasse Pile,
hvormed saa tidt Du rutter,
vil svare ham, som Du har nænt
at kalde, hvad Du ei har kjendt,
en bagvendt Morten-Luther:
jeg vil og maa et Alvorsord
dog sjunge for dit Øre;
og husk, det klinger over Nord,
om Du end ei vil høre;
og husk, om end af Latter nu
det Ord blev overdøvet,
det klinger dog igjen, naar Du
maa tie under Støvet;
og husk, om og jeg var en Gaas
og Du den største Svane,
saa blev dog lige falsk din Kaas
og lige krum din Bane!"

Der stod „Fortsættes" under disse Vers.

Man ser, at, ligesom Baggesen med en mærkværdig Sporsands — en lignende som den, han viste hin Efteraarsaften 1800, da han ved Afskedsfesten testamenterede „Manden med de skjulte Talenter" sin danske Lyre, og som den, hvormed han i Sommeren 1814 spaaede den unge J. L. Heiberg, at han, „engang stor", vilde „svinge sig til Sangens Top paa mægtige, fuldvoxne, gyldne Vinger"*) — hilsede Strøtankernes unavngivne Forfatters „lidt mer en løierlige Snak" samt den ligeledes ubekjendte Forfatter af Varselbrevet med den varmeste Anerkjendelse:

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 180, og fjerde Afdeling Side 112.

saaledes har Grundtvig nu, som tidligere, aabent Øie for Skjemtedigterens og Gaadesangerens „sjeldne Fortrin“, ikke mindre end for hans „Mangler“ og „Synder“. Baade for Alvorens og Lunets Vedkommende havde de to mærkelige Sjællændere, uagtet deres store Forskjellighed, væsenlige Sammenknytningspunkter, der, trods al Frastøden, uundgaaelig maatte øve Tiltrækningskraft og bringe dem til at søge at klare deres Stilling til hinanden. Grundtvigs Omtale af Baggesen i „Verdens Krønike, 1812“ endte: „Sommeren er forbi, afbleget er Farveskinnet, og Fjerene graane i de sjunkne Vinger — o, gid Fuglen dog end, før Vinteren kommer, med den levnede Kraft vilde alvorligen stræbe fra Jord!“ Gaadesangerens Forsøg derpaa kunde naturligvis ikke Andet end vække Grundtvigs Interesse, om han end fandt hans Kaas falsk og hans Bane krum.

Efter „Gaade-Gjætningen“ fulgte i samme Nummer af Skilderiet Fortsættelse af „Rimelige Strøtanker“. Næste Nummer den 28nde November aabnedes saa med „Slutning“ paa begge Dele under Titel: „Rimelige Strøtanker, sammengroede i Gaadegjætningen, til Jens Baggesen“ med Grundtvigs Navn under. Denne store Afslutning begynder smukt:

„Du saae det mangen Gang, o Skjald!
at stort som Kaar er og dit Kald,
langt Andet end med Spas at more
de Smaa, de Store.
Du følte Tomheds Dødningvind
omsuse kold din blege Kind
og sank, af Digterlegen kjed,
i Afmagt ned.“

Der sigtes her til Baggesens „underlige Bodsvandring“ —

Grundtvigs Ord i hans Verdenskrønike 1812 — i „Gjengangeren“ 1807 og specielt til Linierne:

„— Digt'ren kaldet blev til mer end til at more
sig selv, sin Pige, Pøblen og de Store.
— Hans hellige, hans høie Kald det blev
i Smil og Graad, i Alvor og i Latter
at sprede Nutids Taage, Døgnets Dunst
og vise Jorden Evighedens Datter,
den himmelske, hvis Skjønhed Ingen fatter,
der Tidens Krands og Mængdens Bifald skatter,
den fri, den rene, den uendelige Kunst.“*)

I Slutningen af 1809 havde Baggesen jo endog i Marly's „Kummer og Kval“ besluttet at opgive Poesien, tildels af religiøse Grunde**).

Grundtvig vedbliver:

„Men stærkt er Livet i din dybe Rod,
som i vort Danmarks gamle Eg.
Med friske Kræfter Du igjen opstod,
adspredte, spildte dem i Leg.
Saa nys opstod Du i den sære Gaade
og lod i den forfængelig Dig skaade.
Ei er jeg blind for ubenævnte Sum:
Du staaer Dig længere, end Mange flyve;
og aldrig saae jeg før paa Havets Skum
saa ægte Perleader fra det Dybe;
Du stikker dybere, end Mange troe;
Du saae, hvad sjelden Nogen saae, og lo.
Men hvis Du da, til Grinebiders Held,
med Fingren i dit Saar og Næven paa din Byld,
endnu vil le og gaade Dig ihjel —

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 312.
**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 200.

det er kun din og ikke Gaadens Skyld*);
thi hvi gjør Du din Bjælke pommersk-bred
og sætter Dig som en Sten-Egenhed,
da dog din danske Selvheds Bøgestamme
er blød og brydes, naar den bedst vil bramme?
Indvikle sig i Livets store Gaade,
det kan jo ogsaa hver Matros;
og selv den overordenlige Maade
fortjener her lidt Andet nok end Roes.
Hvorfor udvikler, løser Du ei heller Gaaden,
som Ingen dog tilgavns kan løse Dig,
end, som for Spas, at demonstrere Maaden,
hvorpaa den tækkeligst indvikler sig!"

Senere hedder det:

„Hvad er det Gaadefuldeste ved Gaaden,
ved Gjerningen saavelsom Handlemaaden,
at Du har kunnet, eller Du har villet,
din Spillesyge eller Gaadespillet?
Ja, visselig er Underværket stort,
at Skjalden i sig selv kan se Guds Rige,
et Billede af alt det Skuelige;
men Underværket har ei Skjalden gjort.
At Skjalden, naar sit Inderste han maler,
til Verden om dens egen Løndom taler,
det er en Følge af hans Under-Syn,

*) Hentydning til et Vers i Baggesens Gaade:

„Hvis her i Kjøbenhavn hver Kristen og hver Jøde,
med Fingren i mit Saar og Næven paa min Byld,
paa mit Mysterium maa gjætte sig tildøde,
det er vor Herres ei, saa lidt som Moses' Skyld."

Flere af de følgende Udtryk i Grundtvigs Digt alludere ligeledes til Gaaden.

som Synet Følgen af et Himmellyn.
Men at han kan en Stund, naar han det vil,
al Verden blænde med et Gaadespil,
forblinde Øinene med Kjerne-Mælken,
saa Verden ser ei Skjæven eller Bjælken,
ja, saa med dyrisk Magnetisme gnide
hvert Lem paa Verdens Side,
at intet Andet den kan se og sandse,
end at dens Aand kan Altet indbegribe,
at efter den i Skjaldens Sækkepibe
maa Gud og hele Universet dandse —
begrib det, store Daneskjald!
det Underværk er ikke stort,
men stor Forsyndelse mod høie Kald.
Og denne Synd, den har Du gjort
i Gaaden og i mange Skjaldeaar,
skjøndt, til dit Held, Du det kun halvt forstaaer.
Det gjorde Du, skjøndt ingen Daneskjald
har klarere beskrevet Skjaldens Kald:
„Fremstille klart for Verden Sandheds Speil
og den i det med sine Bræk og Feil“ —
skjøndt neppe Nogen større Evne fik
til klare Syner og til dybe Blik.
Hvad er din Gaade? Kun et Tidsfordriv?
Du har dog nu ei megen Tid at spilde!
En Skygge af dit hele Skjaldeliv?
Maaske! men, sandelig, da var det ilde!
Et Billede af Livet i det Hele?
Bestaaer da det i sine brudte Dele!
Bestaaer da nogen Enkelthed ved sig!
Er Kjærligheden umeddelelig!
Er Sandhed anderledes i sig selv
end, just som Kjærligheden, Livets Sjæl!
Hvad vil Du da med alt det Hovedbrud?

Dit Liv som Edderkoppen spinde ud
i Aandehallen til saa fine Traade,
at Verden ler ad Livet og dets Gaade
og Edderkoppen med, som, imens Traaden fin
den spinder til sit eget Jordelin,
mens Støvekosten alt i Nornens Haand
dens Spindelvæv med Undergangen truer, —
som midlertid adsprede vil sin Aand,
udspænde Væven for at fange Fluer
og drømmer om at sidde tryg derinde,
saa Nornen ei den mærke skal og finde!“

Digtet ender bevæget:

„Nei, Sællandsfar! det vil Du ei,
saasandt vi begge died Danmarks Bryst,
saasandt vi har paa mest adskillig Vei
dog begge kjendt og elsket Moders Røst.
I Skjemt jeg løftede til Dig min Stemme,
og flux gjenkjendte Du en Broders Røst.
Du følte dybt, at den har aldrig hjemme
undtagen i et ærligt sællandsk Bryst.
Du følte vist: jeg skjemted ei for Lyst
og endnu mindre for den Roes at vinde,
at Dolk jeg stødte i min Broders Bryst
og lod dog, som jeg vilde Saar forbinde.

Nei, Broder! nu jeg føler i min Aand,
at Du ei mer miskjende kan mit Hjerte,
at ei Du stolt bortstøde kan den Haand,
jeg rækker Dig i Skin af Danmarks Kjerte.
Dit Eftermæle vil jeg gjemme nu,
til jeg et bedre kan, med Sorg i Hu,
maaske, ifald jeg ved din Grav skal tale,
med Danmarks Kridt paa Kirketavlen male.

— — — — — — — — — —

Jeg maatte, Broder! dine Feil opregne,
skjøndt vist ei blind jeg er for mine egne.
Nei, visselig, det var et Spaadomsord,
som underlig af Gaademund Dig foer,
at den, som var ei blot paa Næstens Skjæve
men fremfor Alt paa egen Bjælke viis,
han sønderhugged dine Spindelvæve
og vandt din Pris."

Det hedder i „Det evige Sindbillede":

„Det er — naar Du kun vil betragte det lidt nøie —
ei Skjæven blot i mit, jeg her Dig skjulet har,
men Bjælken, kjære Ven! selv i dit eget Øie.
Du vundet har min Pris, hvis den Du bliver vaer!"

Grundtvig vedbliver:

„Jeg maatte vise Dig i Sandheds Speil
din Skikkelse med sine Bræk og Feil;
thi sprede vilde jeg den Kogledunst,
der har omtaaget saa dit klare Øie;
og Verden ei, om det sig nu kan føie,
skal sige høit: jeg beiled til din Gunst.
Men tænker Du, at jeg bedømmer haardt
din viltre Færd i vores Daare-Old,
da viid: mit Syn er ikke ganske kort
og, Gud ske Lov! min Hjerterod ei kold.
Du foer i Verden, som jeg faret vilde,
hvis ei dertil jeg kommet var for silde —
og flere Ord behøves ikke her,
thi Døgnet ei vort Skriftemaal er værd!

Maaske Du spørger, om jeg nu da troer,
at Du er Et med mig i Aand og Ord!
Jeg troer ei let, skjøndt jeg det did har drevet,

at til et Ordsprog alt min Tro er blevet
imellem Folk, imod hvis Overtro
min Tro dog visselig er saare liden,
at de er visere end hele Tiden
og kan til Himlen af sig selv opgroe.
Jeg Intet troer for Vist i denne Sag
undtagen det: at en velsignet Dag
det var, da mig den Tanke foer i Bryst
at tale til Dig med vor Moders Røst,
samt og den Dag, da mig i Øret foer,
som ned af Skyerne, dit Gaadeord,
thi visselig jeg har det ei udgrundet,
og aldrig før jeg Gaader har udfundet.
Jeg troer kun vist, at jeg har, som en Broder,
betalt min Gjæld til Dig og til vor Moder,
at Du har hørt og kjendt det paa min Røst,
at tomt er ei mit Hoved og mit Bryst,
at det bevæger underligt mit Sind,
at Gaaden sig i Skjemten fletted ind,
som for at jeg med Alvor kunde ende,
som for at standse mig, saa ei jeg gav
et Eftermæle over tomme Grav,
hvori maaske Du kunde mig miskjende.

— — — —

Det er min Tro, som sagt, om denne Sag;
mit Haab skal dømmes af den næste Dag:
jeg maatte græde, om det skulde glippe;
men Troen stod dog paa sin faste Klippe.
Og nu far vel, saa godt Du selv vil fare;
og lad dit Liv din Gaade ret forklare!"

— —

Ligesom Grundtvigs „Beskuelse" af Baggesen efter hans foregaaende Ophold i Danmark (i „Kjøbenhavnske lærde Efterretninger" for 1809 og 1810) unegtelig var det mest

Træffende, der indtil da var fremkommet om dette sælsomme poetiske Fænomen — saaledes indeholder denne, trods alle Mangler, dog, især i det ovenfor Gjengivne, ualmindelig aandfulde Afslutning af Grundtvigs Dom over vor tvetydige Janus under hans nye Ophold i Fædrelandet ligeledes det uden al Sammenligning Bedste, som hidtil var bleven sagt om ham, der syntes næsten ligesaa gaadefuld som den Gaade, hvormed han satte Samtiden i Bevægelse. Ved Siden af den varmeste Anerkjendelse af Baggesen, hvem Grundtvig, ligesom den vidtforskjellige J. L. Heiberg (i „Den sidste Prøve“ i Anledning af Baggesens Gaade og „Ode til Sommerfuglene“), endog indrømmer Dybde — som man jo ellers var tilbøielig til at frakjende ham — er der det skarpeste Blik for hans poetisk legende „Spillesyge“, hvilken nylig paa „den overordenlige Maade“ havde gjort sig gjældende i det kløgtige og fine Edderkoppespind, hvori Gaadesangeren søgte „at fange Fluer“. Ved Siden af den strengeste Anklage for „stor Forsyndelse mod høie Kald“, ikke blot i Gaaden, men „i mange Skjaldeaar“, findes der den menneskeligste Sympathi med den „store Daneskjald“, som dog kun halvt ubevidst adspredte sine betydelige Kræfter i „Digterlegen“, ja, Følelsen af, at den Tid, hvis Søn Baggesen var, med dens Gjæring paa alle Punkter, ikke mindst i Aandens Verden, havde sin betydelige Del i hans Brøst. Det sidste Punkt er det værd at dvæle lidt ved. I den store og mærkelige Forerindring til en ny Udgave af „Labyrinten“ under Titel „Digtervandringer“, som Baggesen skrev umiddelbart før sin Afreise fra Danmark 1807, gjorde han med Føie gjældende: „Min lille Bies Flugt gjennem de forskjelligste Tankens, Følelsens og Fantasiens Egne indtraf i Tidsalderens store Vendepunkt, det aandelige Jordskjælv, hvori det nittende Aarhundrede løsrev sig fra det attende, midt i Politikens, Filosofiens og Poesiens anarkiske Gjæring;

gjærende selv, fandt jeg mig ombruset af lutter gjærende Væsner". Og i et Brev til Grev Schimmelmann fra 1793 — Aaret, da Raden kom til Robespierre — skriver han: „Naar Menneskets Selvbevidsthed nogensinde kunde bortveires, saa maatte den gaae tilgrunde i denne Objekternes Storm."*) Om den kun fem Aar yngre Schack Staffeldt, der blev Officer umiddelbart før Revolutionen, og om den ni Aar ældre Steffens, der blev Student 1790, gjælder det Samme**). Baade Oehlenschläger, der var næsten 15 Aar yngre end Baggesen, og Grundtvig, der endog var henved en Snes Aar yngre end Baggesen, bleve derimod først Studenter 1800, altsaa paa et Tidspunkt, da der var bleven gjort Ende paa den „anarkiske Gjæring"***). Grundtvig siger derfor ikke uden Grund de betydningsfulde Ord om Baggesen:

„Du foer i Verden, som jeg faret vilde,
hvis ei dertil jeg kommet var forsilde."

Fra sit religiøse Standpunkts „faste Klippe" — et Standpunkt, hvortil Grundtvig var naaet gjennem de stærkeste Aandskampe, der endog havde ført ham til Vanvidets Rand†), hvilken han ogsaa i sit senere Liv et Par Gange nærmede sig — taler Digterpræsten som den, der har Myndighed, og tilraaber hjertegribende den snart 52 Aar gamle Gaadesanger:

„Du har dog nu ei megen Tid at spilde!"

Kun en halv Snes Aar efter dækkede jo ogsaa alt Jorden Jens Baggesens Livsgaade. Af „et ærligt sællandsk Bryst"

---

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 106, og anden Afdeling, Side 332.

**) Se dette Værks anden Afdeling, Side 1-2 og 88-89.

***) Se dette Værks første Afdeling, Side 193, og anden Afdeling, Side 341.

†) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 126.

løftede Grundtvig Broderrøsten til Sællandsfaren, hvis Vei havde været saa forskjellig fra hans, og rakte ham sin Haand „i Skin af Danmarks Kjerte“.

Om de to, hver paa sin Vis mærkelige Digtere og deres Enighed i at angribe den danske Læseverden lod en Stemme fra Publikum sig høre Dagen efter Grundtvigs Afslutning — i Adresseavisen, der ellers ikke dengang, ligesaa lidt som nu, befattede sig med Sligt:

„Til Tvillingbrødrene.

Selvtænkeren erkjender kun Sandhedens Anseelse,
Eftersnakkeren knæler for Navne.

At I kan begge vække
vor Taare som vort Smil,
skjøndt tidt med Snak I gjække —
derom er ingen Tvi'l:
det har Jer Ingen nægtet,
som plat ei er vanslægtet
fra Danmarks gamle Rod.

Men, at I os mon skose,
fordi vi ei Jert Skidt
af fulde Kjæver rose —
det gaaer vel dog for vidt!
Skal Holbergs Landsmand svige
sin Sands i Smagens Rige
for Eders Overmod?“

En Anmærkning hertil lyder, i Anledning af Ordet „Skidt“: „Den mindste Tvillingbroders Yndlingsord“. Grundtvig havde nemlig i „Strøtanker“ havt meget travlt med „Skidt“ („Kunst-Udtryk i Kortenspil“, som han siger).

Den 5te December besvarede Baggesen i Skilderiet den sidste Henvendelse af Grundtvig (der ikke havde ladet

Digtet „Til Vali Magni“ i Anledning af „Gaade-Gjætningen“ afhente) med et stort Rimbrev „Tankesamleren i Hjertet til Strøtænkeren i Munden“, hvilket havde samme Motto som „Det evige Sindbillede“, nemlig: „Signa te, signa, temere me tangis et angis“. Det hedder her, med Hentydning til de tre hos Skilderiets Udgiver „nedlagte“ poetiske Epistler af Baggesen i Anledning af Strøtankerne:

„Nedvidnelagt er, hvad mit rene Hjerte
for Dig (Gud! det har Plet paa Plet;
men ene Du, Alvidende! har Ret
at kalde dette svage Hjerte slet),
for Dig, skjøndt min erklærte Fjende, nærte —
nedvidnelagt er Palmen, jeg Dig gav
i min Forfængeligheds dybe Grav,
hvor ligger, stinkende for mig, den Jordens Ære,
jeg kunnet har og kan og vil undvære —
nedvidnelagt den Rang, jeg undte Dig
(selv i den Hæder, der mig gjælder noget:
som Ridder af ældgamle Modersproget),
skjøndt Alder-Efterfølger, foran mig.“

Senere hedder det, i Tilslutning hertil, blandt Andet:

„Opvidnelagt for Himmelkongens Fod
er, at (hvis jeg var nok saa slem for Resten)
jeg elskte mindre dog mig selv end Næsten,
naar det gik Næsten altfor slemt imod;
at jeg forsømte glad min egen Lykke,
naar jeg en mig beslægtet Broderaand
lidt høiere, ved Rækken af min Haand,
paa Trappen op i Livet kunde rykke,
at, selv Noureddin skjældt, jeg gjerne veg
for min Aladdin, naar jeg troede finde,
trods Rusten uden, Lampens Lys derinde —

saalænge han endnu mod Himlen opad steg,
saalænge jeg endnu, som Tænker, turde haabe,
han vilde høiere end jeg,
som Skjald, saavel i Alvor som i Leg,
en ædel Herrens Røst, i Ørken raabe."

Det mærkelige Digt vedbliver:

„Det her Nedvidnelagte, skal Du se,
hvis ikkun krum, ei kroget er din Bane
(krumt maa det Lige selv paa hver Planet sig te).
Men det Opvidnelagte vil Du ane,
naar først af Hjertens Grund Du holder op at le.
Trods Renters Renters Tilbud her af Vrimlen
nedlægger jeg det ei for hver Mands Dør,
hvad jeg mig selv for høit ei sige tør,
opsigende min Kapital i Himlen:
jeg var uskyldig Gjenstand for den Spot
som for det Had, hvormed man sønderslider
min Eris-Eros som en Grinebider —
det vil Du sige selv, og dermed er det godt!"

I Anledning af Baggesens aandfulde Udtryk „min Eris-Eros" mindes man uvilkaarligt Ragnhilds Ord i Henrik Hertzes „Svend Dyrings Hus"*) om Kjærlighed og Had, at de „ikke kan skilles ad". Baggesens Kamp — in specie mod Oehlenschläger — var ikke lidet fremkaldt af Kjærlighed. Om en saadan „Groll der Liebe" ligeoverfor Fædrelandet taler Baggesen ogsaa i et Brev umiddelbart efter sin Tilbagekomst til Paris 1820.

Baggesen tiltaler derpaa Grundtvig saaledes:

„Men, Raka-Skjælder! hvad der nu vil undre Dig,
og hvad jeg haaber, dog Du engang siden

*) Første Akt, sjette Scene.

vil finde helt begribeligt med Tiden,
er, hvad jeg, indtil videre, fra mig
her, før vi samles hist, maa sige Dig:
Nu, Du saa pludselig mig rækker Haanden,
til Glatter af min Hud omgjørende din Høvl,
begynder jeg at tvivle selv om Aanden,
der aabenbarte sig mig i dit Vrøvl.

Er det mit Forhold da til Dig alene,
som, selv i Sang, bestemmer Dig til Dom?
Er mine Gaadetanker flux Dig rene,
saasnart kun dine godt jeg synes om?
O, gode Gud! hvorlænge, skal jeg friste
den Kval at skue næsten i hver Vraa,
hvor jeg en Engel uden Jeg'et saae,
en Djævel sig, som Du'et, ind at liste?

Der siges:

„Naar Baggesen i Selskab og Aviser
As-Bragis Kraft i Bræger Grundtvig priser*),
flux vikler sig den ene sande Gud,
jeg i min Gaade, som i andre Digte,
for rent min Tid at bringe ham af Sigte,
har viklet ind, for Dig sig klarlig ud?
Den samme Mand, Du havde nys i Sinde,
som Patriot, Profet og Præst,
til evig Skjændsel, som Du kunde bedst,
at reise paa din Plads et Ulfeldtsminde**) —
den samme Mand, som Du, saa godt Du kan og veed,

*) Edvard Storm havde 1774 debuteret anonymt som Forfatter med »Bræger, et Heltedigt«, hvori en Degn besynges.

**) Hentydning til Ulfeldts Skamstøtte, der endnu i vore Dage stod paa Ulfeldtsplads, det nuværende Graabrødretorv.

udbrændemærker i Voltairisk Vittighed
(i det af Alt, paa Stræde som paa Gade
Du raaber ud, en Hyrde mest maa hade,
der med Enfoldighed, som skrevet staaer,
i Kirken vogter aandelige Faar) —
den samme Mand, Du, hvor det Alvor gjælder,
ei blot som alle Nullers Nul udskjælder,
men og, i Hjertet selv, ei blot i Pen,
som Gudsbespottelsens og Syndens Ven —
den samme Mand, den Kora- Biram-Dathan*)
i en blasfemisk gaadefuld Person,
den Grinebidernes begravne Leviathan**),
Gjengangernes Gespenst-Napoleon,
den . . . o, hvad skal jeg kalde den Patron,
Du kalder, i Begeistring af din Troen,
med alle synonyme Navne, Satan —
ham vil Du, nylig malt saa sort paa Hvidt,
som Had og Haan, forent, formaaer at male
den Ondes Øine, Kløer og Horn og Hale,
med — Dit***),
paa engang (trods den blevne sorte Navle)
prismale, selv paa Helligdommens Tavle,
med „Danmarks Kridt“!

---

*) Kora, Datan og Abiram stillede sig paa Jødernes Vandring i Ørkenen i Spidsen for et Oprør mod Moses og Aron og tilintetgjordes (se fjerde Mose-Bog, Kap. 16).

**) Et stort Havdyr (se Jobs Bog, Kap. 40, Vers 20 o. s. v.).

***) Grundtvigs ovenfor omtalte »Skidt«, der her frembyder sig som Rim, er aabenbart (ligesom nedenfor) antydet ved: »— Dit«. Man kommer uvilkaarligt til at tænke paa Ordene af «Autor til den lille skrevne Pasquinade« mod Holbergs »Peder Paars«:

»Du sætter Streg for Skarn, og det beholder selv«.

(Se »Just Justesens Betænkning over Peder Paarses Historie« — F. L. Liebenbergs Udgave af »Peder Paars«, 1855, S. 19).

**Samvittighed er altsaa Dig en Gaade,
mens det er mig det Eneste, jeg veed?
Du lader altsaa Dig af Andet raade
til Tid og Sted
i Lysning af Velsignen og Forbanden
herneden over mig og hver en Anden
end Jesu Kristi Bud og din Samvittighed?"**

Det hedder senere:

**„— Som min Fjende gik jeg Dig imøde
med Aandens underlige Kjærlighed
med Lyst Dig til, mens end er Tid, at nøde
til dybt at lære, hvad Du løst kun veed —
med Lyst at laane selv min Fjende Vaaben
til Kampen mod Forstandens Overtro,
som vi (saa var min inderlige Haaben),
trods din mig lidt for vilde Brand! Brand! Raaben,
i Tidens Nat bekæmp'de begge To —
med Lyst til Smerten selv af dine drøie,
din Frelsers Fjende kun tiltænkte, Slag,
der ramte dog i Grunden kun en Trøie,
jeg kunde slænge bort, naar det blev Dag —
forvisset saligt Dig at overraske
med Broderaandens fulde Favnetag
i Tidens Fylde med bortkastet Maske,
naar selv engang Du saae den gode Sag,
ei blot som min, ei blot som din, i Leiren,
der mindre paa Triumfen ser end Seiren.
Tryg engang dog, at Du mig ikke fældte,
mindst hvad der egenlig er mit,
med . . . . Dit,
lod jeg Dig staae og skjælde, da det gjældte**

mit Intet; og jo mer Du Feilen skjældte,
som jeg har og begaaet i Sort paa Hvidt,
skjøndt mindre grovt og mindre tidt
end de, der sig i Tidens Smigren ælte —
jo mer jeg agtede den rene Fod,
hvorpaa jeg troede,
trods hver Unode,
dit Indre stod."

Henad Digtets Slutning tiltaler Baggesen Grundtvig:

„Desværre, jeg miskjendte Dig!
„Du skjemtede kun", siger Du, „med mig!"
Det var dit Alvor kun, saalænge
Du troede, med min søde Kniv
jeg ogsaa vilde Dig paa Liv?
Nu derimod, Du haaber Drikkepenge,
vil Du kun mine Kammerater hænge!"

Baggesens Svar ender, ligesom Grundtvigs Tiltale, stærkt pathetisk:

„Hvem er Du da, Du Mørkets Aand,
der, trods den Dig endnu tvivlsomme Gaade,
mig rækker, hvad din fordums Ven forsmaaede,
din Vægterhaand,
mens pludselig Du vender Morgenstjernen*)
fra store Synderen, Du rendte paa,
imod de smaa?
Hvem er Du, falske Lygtemand paa Randen
af Graven, Du Dig selv med Spaden grov,
mig undergravende, som ingen Anden —
i Tanke, naar jeg mistede Forstanden,
at spænde min Fornuft for din maskerte Plov?

*) De nu afskaffede Natvægteres Vaaben.

Hvem er Du med den Kvædlen og den Kvadlen*),
der dybt gjenklinger i det rene Bryst
og lokker, selv i Sumpens Tudsedyst,
den, Smiger ækler, med frimodig Dadlen?
Hvem er Du, der, fordi jeg roste Dig —
skjøndt jeg „i Individet sylter Valle,
som om jeg Stregen var til Altings Nuller,
og leger Tit igjennem Karrets Huller
med Gud og Fanden og med Alle“**) —
med Et vil broderlig omfavne mig?

Du lokker den, Du troer en Gestur-Blinde,
fordi, som Gjest, han ikke paa dit Ord
i Dig just vilde strax den Guds Enbaarne finde
og strax ei tog din Disk for Herrens Bord —
fordi han gik ei ganske fra Forstanden
ved din bagvendte Morten Luther-Banden,
endskjøndt han mod Enhver forsvarte Dig,
der Dig foragtede, foragtelig***) —
Du lokker ham, da Du har set ham smagte†),
hvor Kryben med lidt Vid ei lider Nød,
og set ham i sin Armod trofast agte
hver Aandens frie Næring mer end Brød —
Du lokker ham, da Du har set ham haane
den Frister, der bød Kongeriger fal,
selv da han vilde ham lidt mer end skaane,
hvis han sig vilde nulle til hans Tal —

*) Hentydning til Grundtvigs samme Aars Sommer udkomne »Kvædlinger eller Smaakvad«.

**) Citat af Grundtvigs »Rimelige Strøtanker, sammengroede i Gaade-Gjætningen«.

***) Det foregaaende Aar havde Baggesen forsvaret Grundtvig mod T. C. Bruun (se dette Værks fjerde Afdeling, Side 137-140).

†) Germanisme (»schmachten«, vansmægte), der ogsaa findes hos Evald.

Du lokker ham med hvad Du veed, der rører
det Hjerte, der „Da jeg var lille“ sang —
Du lokker ham med Lyden, der forfører
i dine Bedeklokkers dybe Klang,
og fører ham, tilsyne*) langt fra Vinding,
fra Brød af Sten og Herlighed af Skam,
paa Tiggerveien op paa Templets Tinding
for der i Svindelen**) at styrte ham?“

Baggesen erklærer derpaa, at „den halv opblæste Hedning Hakon Jarl“ — naturligvis Oehlenschläger — nu staaer for ham „hellig som en ydmyg kristlig Engel“, og udbryder: Hvad vil vel „Herskerbram i Heltegøglespil“ sige

„mod Hovmod midt i Himmeriges Rige,
mod Pralen der, hvor Engle lytte til?
Som han, der førte Kristus op paa Templet,
staaer Du der for mit Øie pludselig,
Skalpande-brændemærkt med Hovmodsstemplet.
Vig bag mig, Satan! Nu jeg kjender Dig.

Se det og skjælv, Trold! Ordet er min Hammer.
Erkjend din Herre! Stjernen er mit Lyn.
Min Gaades firfoldlyse Straale rammer
dit pludselig i Skræk opklarte Syn!

Sfinx.

Baggesen.“

For ikke at blive uretfærdig i sin Dom over dette Svar af Baggesen, man man vel erindre, at kun et Udtog, kun det Bedste af Grundtvigs vidtløftige, ofte, mildest sagt,

*) ɔ: tilsyneladende.
**) Germanisme (»Schwindel«, Svimmelhed).

mindre tiltalende Expektorationer har været gjengivet ovenfor. Men, selv om dette nok saa meget tages i Betragtning, lader det sig ei negte, at Baggesen her, som ikke sjeldent, gaaer langt over Stregen, især forsaavidt det er Hjertelaget, han tordner imod. Ligeoverfor Oehlenschläger glemte Baggesen i sin, kun delvis berettigede, ikke altid paa væsenlige Punkter koncentrerede og langtfra helt og holdent ridderlige Kamp altfor meget de Hensyn, der dog uimodsigelig skyldtes vor nyere Poesis store Gjenføder — og det var ligeledes en ikke ringe Forsyndelse mod vor religiøse Reformator at lytte til hans „Bedeklokkers dybe Klang“, der rigtignok tidt lød over Bonde-Møddingers „Skidt“, med et saa ophidset Sind. Især gjør Slutningen af Baggesens Svar, sammenholdt med den hjertegribende, baade dybsindige og høi-poetiske, selv hvad Formen angaaer mer end almindelig vellykkede Slutning af Grundtvigs Tiltale et ligefrem uhyggeligt Indtryk. Det Hele ender i en febersyg Misforstaaelse, som næsten er ubegribelig; og Finalens Pathos er derfor et Slag i Luften, der kun rammer Sfinx-Baggesen selv. „Tankesamleren“ havde ingenlunde samlet sine Tanker tilstrækkeligt ved denne Leilighed, mindst „i Hjertet“. Dette fremgaaer ogsaa af Februarheftet af „Danfana“ 1816, hvori „Gaade-Gjætningen“ og „Rimelige Strøtanker, sammengroede i Gaadegjætningen“ omtales paa følgende Maade: „Tilsenderen af Gaadegjætningen værdigede ikke at lade Svaret afhente. I dets Sted lod han sin Gaadegjætning, aldeles forandret og endeløs (om ikke uendelig) udført, indrykke i Skilderiet paa samme Tid som Fortsættelsen af Strøtankerne i en ikke blot fjendsk, men mageløs fornærmende, min hele Digten og Tragten fordømmende og min Gaade med Latter forhaanende Tone“. Den fortrukne Begyndelse paa Sfinxens Svar — der ikke er gjengivet her, ligesaalidt

som i Baggesens „Danske Værker"*) — røber alt den Mangel paa Selvbeherskelse, hvormed Digteren greb Pennen, som umuligt kunde føre til Andet end til Forblændelse og Forløbelse. Havde han tidligere overdrevet sin Roes, der ganske overdøvede det „Vig bag mig, Satan!" som Vivisektionen iøvrigt allerede dengang afpressede Slagtofferet, saa overdriver han nu i modsat Retning: den lidenskabelige Digter havde altid ondt ved at holde Ligevægten og Middelveien.

Grundtvig havde efter Oehlenschlägers Hjemkomst fra Udenlandsreisen, som Talsmand for „en høiere Aand", foreholdt Digterkongen, hvem han skyldte Saameget, og hvem han varmt havde hyldet, at „den religiøse Alvor" mere og mere fattedes hans Poesi, og bebreidet ham „Leg med det Aandelige". Oehlenschläger kunde, ifølge sin Natur, umuligt sympathisere med Præsteskjalden, hvormeget han end „beundrede" hans „Ild, Begeistring, Veltalenhed", og hvormeget han end var „overbevist" om hans „gode Villie" — idetmindste som Olding i sine „Erindringer"**). Baggesen var nu kommet ind paa Grundtvigs Territorium, som Forfatteren af Tragedien „Stærkodder" ogsaa havde tangeret***); i „Det evige Sindbillede" havde den gaadefulde Proteus, Kants tidligere begeistrede Tilhænger, i Restaurationens Morgentaage prædiket sin „seende Tro" herhjemme og hævdet, at den var „Filosofiens Maal og Ende". Grundtvig, hos hvem Alvor og Gammen godt kunde sammen, havde, nu som tidligere, i de varmeste Udtryk ydet den „store Daneskjald", Rimbrevenes geniale Forfatter, sin Anerkjendelse, ja endog erklæret, at „neppe

*) August Baggesens ingenlunde ombyggelige Udgave af Faderens Værker er heller ikke i Aftrykket af dette Digt fri for Feil: »dyndig« Stengel i Slutningen er saaledes bleven til »dydig«.

**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 121-122.

***) Se samme Afdeling, Side 120.

Nogen fik større Evner til klare Syner og dybe Blik", men tillige paa det Stærkeste protesteret mod „Digterlegen", der nu ovenikjøbet i „et Gaadespil" havde vovet sig ind paa det religiøse Gebet. Baggesen havde begeistret hilset den store Ubekjendte, hvis tørre burlesk-satiriske Lune, uagtet den hyppigt alt Andet end tækkelige Form, hvorunder det fremtraadte — og Baggesen holdt dog ellers saa strengt paa Formen, specielt ligeoverfor Oehlenschläger —, fandt den fuldeste Forstaaelse og varmeste Sympathi hos Vessels Efterfølger paa vort Parnas; men Enden var ikke bleven Begyndelsen lig, og den irritable Gaadesanger havde ikke engang, som Oehlenschläger, havt Øie for Grundtvigs „gode Villie".

Baggesens forfærdelige Misgreb kunde ikke faae noget stærkere Dementi end det fik af Grundtvig i en, idetmindste i det Hele og Store taget, ypperlig Artikel „Om Baggesen", der tryktes i Skilderiet den 9ende December. Den begynder: „Med nogen Forundring, med dyb Bedrøvelse, men end dybere Rolighed læste jeg Baggesens Svar. At svare kan naturligvis ei falde mig ind, da en Baggesen dog umulig for Alvor kan troe, hvad han her, i en mig aldeles ubegribelig Stemning, har sagt, og da hans hartad rasende Beskyldninger maa i enhver Retsindigs Øine afbevise sig selv. Hvad jeg derimod vil og, som jeg troer, bør gjøre, er at aflægge Velsindede Regnskab for min Adfærd i denne Sag, der vel ikke kan være dem mistænkelig, men dog fremmed. I fire Aar har jeg været Gjenstanden hartad for alle deres Haan, der offentlig omtalte mig og min Færd, uden dog at gribe den Svøbe, man alt i tidligere Dage havde set, jeg kunde svinge, idetmindste bedre end de, der vilde dræbe mig med den; og jeg begriber da visselig ikke, hvad der skulde bevæge mig til at prøve den paa en Digter, hvis Mesterskab heri jeg aldrig har betvivlet eller attraaet, og hvis

Smaasnert i Forbigaaende jeg sagtens kunde taale. Dermod maatte det være mit Ønske at se denne store Aand vandre en bedre og værdigere Bane, et Ønske, jeg frimodig udsagde allerede 1812 i mit korte Begreb af Verdens Krønike; og, uden storagtig at mene, jeg kunde omvende ham, maatte det dog være mit inderlige Ønske: at gjøre ærlig det Lidet, der stod i min Magt. Jeg har derfor adskillige Gange tænkt paa: i et Digt at kundgjøre min Beskuelse af ham og hans Bane; og nu faldt det mig ind, at det helst burde ske i en skjemtende Tone, mod hvilken hans Øre snarest oplod sig, og i hvilken jeg tillige kunde revse mangen Dagens Daarskab, der egenlig kun var hans Feil i Karrikatur — og se! derfor skrev jeg mine rimelige Strøtanker, Noget, som alle mine Kyndinge veed, og som vel enhver opmærksom Læser selv vil kunne spore. At Baggesen kunde faae i Sinde at tage mig min alvorlige Skjemt ilde op, det forudsaae jeg og var belavet paa at bære, hvad han i saa Fald vilde overvælde mig med; men at han for Alvor kunde troe, jeg havde talt med et fjendtligt Sind, det ansaae jeg, og det anser jeg endnu, for umuligt. Imidlertid hørte jeg tale om hans Gaade og mærkede af Noget, man læste for mig, at den gjorde sig særdeles kostbar. Det faldt mig ind, at Gaadeordet maatte være Individualitet, som det eneste Ord, der, som Udtryk for Ordet og Sandheden, kunde bruges om alt Existerende. Jeg læste Gaaden igjennem, fandt en Del, jeg ikke forstod og ei engang gad grunde paa, men fandt min Formodning noksom stadfæstet, og midt i et forfængeligt Spil saae jeg dybe, genialske Glimt. Jeg tænkte, det kunde maaske gjøre et godt Indtryk paa Baggesen, hvis han saae, at en Dagens Davus forstod, hvad han mente var skjult for Ødiper, og at det var den samme Davus, som skjemtede; og at det burde gjort et godt Indtryk, er en Overbevisning, som ingen Erfaring

om mit Haabs Skuffelse skal kunne rokke. Baggesen vil, man skal troe, at jeg af en Fjende fik Lyst til at være hans Ven, fordi han roste min Skjemt; men det kan dog umulig være hans Alvor, thi, vilde han end miskjende den venlige Aand, som, jeg tør sige, svæver selv over de stærkeste og alvorligste Bebreidelser i Skjemtetalen, saa maatte han jo dog have set, at i Begyndelsen af Gaade-Gjætningen, der staaer ved Siden af hans parenthetiske Svar, taler den samme venlige Aand, hvis Røst han sikkert har fornummet i sit Hjerte. Hvad nu overalt den Roes angaaer, som, han mener, jeg skal have bygget sataniske Anslag paa, da maa han dog rigtig tiltroe mig en god Portion Dumhed, dersom han mener, at jeg ikke saae Hanken ved Kappen og Halen ved Jesper*), ligesom han dog vel maa se, at jeg har spillet mit Kort som en Dumrian tilgavns, hvis det var Hans Mikkelsens Krands, jeg beilede til, og et Blad af den er jo Alt, hvad Baggesen, med Adskilligt bag Øret, rakte mig. At imidlertid Baggesens Parenthes afbrød mine Strøtanker og gav Anledning til mit Slutningsord i Gaade-Gjætningen, det er ganske rigtigt; men det sagde jeg jo selv, og det maatte vel være et usvigeligt Vidnesbyrd om, at det var ingen Skjelm, jeg havde bag Øret. Mener Baggesen virkelig, at jeg for min Person bryder mig synderlig om, enten han forener sin Stemme med Verdens eller min, da kjender han Mennesket, mig og min Bane langt slettere, end jeg havde troet; thi, naar man har hele Verden imod sig, vil selv det største Geni mer eller mindre ei sige Stort: man bliver ligefuldt

*) I sit parenthetiske »Interims-Svar« havde Baggesen jo sagt, at Forfatteren af Strøtanker fældede hver Medbeiler i »Kappen« om Tilsølen af hans Navn, samt, med Hentydning til »Kjærlighed uden Strømper«, at Grundtvig »ingen almindelig Mads« var, med den Tilføielse: »Skulde han med sit det af en Hændelse virkelig hedde Mads, saa hedder jeg for Fremtiden Jesper«.

Beet, hvis man ikke har Gud med sig; og har man det, staaer man sig nok — ei heller pleier det at være Maaden, hvorpaa man vil tilsmigre sig en Mands Gunst, at man siger ham hans Feil lige i Øinene, ja for hele Verdens Øine; og det har jeg jo gjort i det samme Stykke, der skal indeholde den nederdrægtige, sataniske Smiger. At jeg derimod inderlig ønskede og ønsker at vinde Baggesen for, hvad jeg veed er Sandhed, det har jeg jo for længe siden offentlig sagt*) og fragaaer det aldrig; men, visselig! det er for hans egen Skyld og for de Manges, der, efter min Beskuelse, have deres Centralpunkt i hans Aand. At jeg, som Menneske, har desuden det særdeles Ønske: at staae i venligt Forhold til en Aand, som jeg elsker, og som — den være min nu nok saa overlegen — er mig, efter min Følelse, nærmere beslægtet end de Fleste, jeg kjender, det er dog vel ingen Brøde; og Udsagnet af dette Ønske, som først burde finde Sted, efterat jeg frimodig havde bedømt hans Færd, og efterat han havde erklæret, at han ei ansaae mig for et Dummerhoved, dette Udsagn af en Fø lelse, jeg ei kunde misbillige, er, hvad Baggesen nu vil forvandle dels til et satanisk Hykleri, dels til et drengeagtigt Kammerat-Spil. Fordi jeg sagde, hvad Sandhed er: at jeg aldrig har dømt Mennesket Baggesen haardt, fordi han i en saa forvirret Tid fulgte den saare skjæve Retning, hvortil jeg i yngre Dage følte en mægtig Lyst i min egen Barm, derfor skal jeg have forandret min Dom over Skjævheden; fordi jeg sagde, ‚det glædede mig, at Baggesen, for hvis Skyld jeg skjemtede, havde fundet Andet end **) i Skjemten, derfor skal jeg have løftet mig paa Tæerne, derfor skal jeg have kaldt Baggesen engleren,

*) Hentydning til Ønsket i »Verdens Krønike, 1812«, at Baggesen »vilde alvorligen stræbe fra Jord« o. s. v.

**) Her er ved Trykningen, istedetfor et Ord, kommet en aaben Plads; muligvis angiver den stedfindende Tomhed netop Ordet, der mangler.

naar han kun vilde rose mig." Det hedder derpaa: „Dog, man bør ikke spilde Ord paa at besvare saa latterlige Ting, der kun blive høist alvorlige ved den Betragtning, hvor saare en Aand som Baggesens maa forvirre og omtaage sig, for at finde dem rimelige. Jeg vil da kun endnu bemærke, at vel har jeg brændt det Eftermæle, hvormed jeg havde agtet at slutte mine Strøtanker, af Grunde, som staae paa Prent at læse*); men, ønsker Baggesen det, skal jeg se dog at restituere det saa vidt, at han kan se, jeg frygter ikke for en Dyst, naar det skal saa være. Men slutte vil jeg heller med den Forsikkring, at mine Tanker om Baggesen ere i Dag ligesaa venlige, som da jeg sluttede Gaade-Gjætningen, og at mit Haab om ham endnu er omtrent det samme, skjøndt hans Roes i Tankesamleren dog vist ikke skal fremgøgle indtagende Skikkelser for mig eller indbilde mig, hvad jeg, Gud ske Lov! aldrig har ønsket: at Baggesen skulde tage mit Parti paa Sandhedens Bekostning." Artiklen ender: „Langtfra derfor, som Baggesen vil indbilde sig, at skjælve, sidder jeg ganske rolig og beregner, at det vilde glæde mig dobbelt, hvis Baggesen nu engang blev min Ven for Sandheds Skyld; thi da vilde Verden, netop for Tankesamlerens Skyld, have dobbelt Uleilighed med at samle sine Tanker. Rolig kan jeg ogsaa sagtens være ved de Smæk, Baggesen giver Skyggen af sin egen syge Fantasi, thi de ramme jo slet ikke mig; og om Verden vilde sige, de slog mig

*) I Slutningen af Grundtvigs »Rimelige Strøtanker, sammengroede i Gaadegjætningen,« hed det jo:

»— Det bevæger underligt mit Sind,
at Gaaden sig i Skjemten fletted ind,
som for at jeg med Alvor kunde ende,
som for at standse mig, saa ei jeg gav
et Eftermæle over tomme Grav,
hvori maaske Du kunde mig miskjende«.

ihjel, det lo jeg kun ad. Min Karakter har jeg med ikke saa faa og, efter Verdens Tanker, store Opoffrelser lagt for Dagen, at, fremfor Alt naar Verden sigter mig for Hykleri og Smiger, er jeg ordenlig nødt til at le den lige i Øinene og svare: „Nu, min Ven! vær dog ikke saa spydig! Tag Dig heller selv om Næsen! Har jeg smigret for Dig, da er det saamænd sket af Vanvare, det kan Du troe; og, har jeg hyklet, da har jeg, min Tro! en god Slump alskens gode Ting tilgode hos Dig, thi Du pleier jo dog at betale slige Føieligheder ganske anstændig, og Du vil dog vel ikke bilde Dig ind, at jeg skal tage dine Spottegloser og Næsestyvere o. s. v., o. s. v., o. s. v. for god Betaling!" Se paa den Fod staaer jeg med Verden, og derfor kan jeg sagtens være rolig, naar jeg forresten har en god Samvittighed; og en bedre end den, jeg har i min Handel med Baggesen, har saamænd intet Mo'ers-Barn. Trods om Baggesen omvendt tør sige det Samme om sig!*) Det er den eneste Trods imod ham af

N. F. S. Grundtvig."

Havde „Noureddin" i den navnkundige Turnering i Vinteren 1806—7 staaet med overveiende Besindighed ligeoverfor „Aladdin" med „det heftige Digterblod", saa var nu det Modsatte, endog ulige mere, Tilfældet i Sammenstødet mellem Baggesen og Grundtvig, hvor Besindigheden aabenbart var paa Grundtvigs Side, medens den nervøse Gaadesangers „syge Fantasi" løb løbsk med ham, og det i en Grad, som Aladdins sunde aldrig havde gjort. Grundtvig kunde med Føie tiltalt Baggesen, som denne 1807 tiltalte Oehlenschläger:

„Hvis Pieriden fra Parnasset blot
til Svar Dig havde fremskyndt, en saa grov
Mistydning aldrig havde fundet Sted.

*) Paa samme Maade bruges Udtrykket »Trods o. s. v.« i »Peder Paars«.

Tilstaa det, Ædle! Vredesbrusen, Harm
fremskyndte Dig. — — — — — —"*)

Præsteskjalden staaer endog med en saadan Aandsligevægt overfor „Tankesamleren", at han, uagtet denne grovelig havde miskjendt og fornærmet ham, aabent erklærer, at det er en Aand, som han „elsker", og med hvem han føler sig „nærmere beslægtet" end med „de fleste" Andre, han kjender. Der er tidligere i dette Værk gjort opmærksom paa, at Baggesen, trods al Forskjelligheden, ikke blot hvad aandelig Habitus, men selv hvad det Ydre angik, havde Noget tilfælleds med Grundtvig**); og her haves nu dennes egen Indrømmelse deraf for Hovedsagen, det Sjæleliges Vedkommende. Grundtvig havde nylig vedgaaet, at han med sin beslægtede Natur under samme Tidsforhold som Baggesen ogsaa vilde have gjort sig skyldig i dennes „viltre Færd", og han tilstaaer i sit Svar, at han „i yngre Dage følte en mægtig Lyst" til at gaae i samme Retning som Baggesen. Den poetiske Præsts Ungdom havde været rationalistisk, ligesom Baggesens: Holberg var jo dengang hans „Mønster paa en virkelig Poet og en fuldkommen Skribent". Som han selv erklærer i Fortalen til sin „Nytaarsnat eller Blik paa Kristendom og Historie, 1811", Mindesmærket fra hans religiøse Krisis, havde han været „delagtig i Forstandens Hovmod", ja, hans „Brøde" i saa Henseende „var vel endog større end mange Andres". Han havde ogsaa, ligesom Baggesen, ladet sig „forlede til" at prøve sit „Vid eller Uvid paa bestemte Folk", i hvilken Adfærd

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 292.

**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 251. Præsten og Poeten Frederik Schmidt bemærker ogsaa: »Grundtvig har af Udseende meget Lignende med Baggesen, men er upaatvivlelig et meget bedre Menneske« (se »Fr. Schmidts Dagbøger«, Side 126).

— efter hans egen Indrømmelse i Fortalen til „Idunna, en Nytaarsgave for 1811" — „en vis letsindig og forfængelig Kløe" havde havt Del*). Ligheden mellem de to Sællændere — der mødtes i Forherligelse af det Religiøse, specielt Bibelen, paa Tænkningens Bekostning, i Kjærlighed til Schiller, i Opposition mod Oehlenschläger, i Uvillie mod Napoleon, i Polemik mod Samtiden, og der begge vare saa rigt udrustede til at vække baade Taare og Smil — havde jo endog bragt Stemmen fra Publikum i Adresseavisen til at kalde dem „Tvillingbrødrene". Med fuld Føie erklærer Grundtvig, at „de Smæk, Baggesen giver Skyggen af sin egen syge Fantasi", ikke ramme ham; og en uhildet Læser vil ligeledes, idetmindste i alt Væsenligt, sympathisere med hans Slutningsudbrud: „En bedre Samvittighed end den, jeg har i min Handel med Baggesen, har saamænd intet Mo'ers-Barn". Grundtvig nærer endog efter Alt, hvad der er forefaldet, det særdeles Ønske som Menneske at staae i venligt Forhold til „denne store Aand", idet han — med en ubetinget meget for vidt dreven Beskedenhed — ikke betænker sig paa at tilføie: „den være min nu nok saa overlegen".

I samme Nummer af Skilderiet, hvori Grundtvigs „Om Baggesen" stod, havde Sfinxen en Artikel „Til Læsere, der alvorligen forsøge Gaadens Det evige Sindbilledes Opløsning", hvori det blandt Andet, aabenbart med Hentydning til J. L. Heibergs og specielt til J. M. Thieles Gaadeløsning, hedder: „Uagtet iblandt de mig allerede tilstillede Forsøg et Par udmærke sig som skjønne, Trykken værdige Aandsprodukter, hvilke det hjertelig glæder mig at have fremlokket, og eet især virkelig, fra de grammatiske, mythiske, symboliske og egenlig poetiske Sider betragtet, fuldkommen, paa et Par nær, har løst alle en-

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 112-118.

kelte Knuder, er dog Gaaden i sig selv, som fornemmelig filosofisk Opgave, endnu saa langt fra at være opløst, at Hovedbegrebet, der ligger til Grund for det Hele, og Anskuelsen, der i sidste Analyse skjuler sig bag hver enkelt Del, ikke synes at være bleven klart forestilt, end sige fastholdt — hvilket vel ogsaa turde være umuligt for det vittigste Hoved, der ikke ved mathematiske Studier har sørget for Orden i den filosofiske Husholdning med Tegn og Tanker". Præmien forhøies til 200 Rigsbankdaler, foruden de 100 til Accessit.

Den 19de December rykkede Baggesen sammesteds paany i Marken mod Grundtvig med „Opfordring til Omvenderen, der vender om". Det er en prosaisk Fortsættelse af den poetiske Forløbelse, en Fremturen i Feilsynet, uden Spor af Sands for Hjertet og Aanden i Præsteskjaldens dog saa fortræffelige Replik, der med høieste Uret tituleres „det underlige prosaiske frem og tilbage Vrøvl", „usvarende Svar paa mine Beskyldninger for aandelig Hovmod og Hykleri", „denne en Degn, end sige en Præst uværdige Strøpræken" o. s. v. Der erklæres: „Jeg holder det for dybt under min og det læsende Publikums Værdighed, jeg skriver for, at indlade mig, enten venlig eller fjendtlig, i en for Resten nok saa interessant aandelig Forhandling med en nok saa nærbeslægtet Aand, naar Sammenkomsten skal finde Sted enten paa Kjælderfortog eller i Daarekisten". Efter at have talt om sin „dybtsmertende Tvivl" om Grundtvigs „Apostel-Simoni" og om to Kaar for Grundtvig: enten at holdes for „en uvittig forførende" eller for „en vanvittig forført Sværmer", citerer Baggesen Apostlenes Gjerninger*): „Men en Mand ved Navn Simon havde før brugt Trolddom i den Stad og forvildet det samaritanske Folk og sagt sig selv at være stor. Paa

*) Kap. 8, Vers 9-12 og 18-24.

ham gave Alle Agt, baade Liden og Stor, og sagde: „Denne er den Guds Kraft, den store!" Men de gave Agt paa ham, fordi han havde en lang Tid forvildet dem med Trolddomskunster. Men der Simon saae, at den Helligaand blev given ved Apostlenes Hænders Paalæggelse, frembragte han dem Penninge, sigende: „Giver mig og denne Magt, at, paa hvilken jeg lægger Hænderne, han maa faae den Helligaand!" Men Petrus sagde til ham: „Dine Penninge blive hos Dig til Fordærvelse, at Du mener, man kan bekomme den Guds Gave formedelst Penninge! Du haver ikke Del eller Lod i dette Ord, thi dit Hjerte er ikke ret for Gud. Omvend Dig derfor fra denne din Ondskab og bed Gud, at dit Hjertes Tanker maatte forlades Dig; thi jeg ser, at Du er betagen med en bitter Galde og med Uretfærdigheds Baand." Efterat Baggesen i en Anmærkning har sagt, at „Penninge kan kaldes hvilketsomhelst stemplet Tøieri, hvorfor kan kjøbes", apostroferes Grundtvig saa paa følgende Maade: „Han udslette denne Varsels Anvendelse paa hans tvetydige Fremgangsmaade som Apostel i Danmark af min Sjæl med Voven af en offentlig frimodig Dyst imod den Mand, han i Alvor og i Skjemt karakteriserer som Danmarks Mesterforvilder, som en Grinebiderhelt, der „med angliseret Vid sætter hele Verden X for U" og kroner sin aabenbare Nedriven af det Hellige ved „at skrive spidsbubeagtige Gaader". Der hentydes her til Yttringer i „Rimelige Strøtanker, sammengroede i Gaadegjætningen". Opfordringen ender: „Som min ærlige Fjende rækker jeg ham vel ikke Haanden, men Pennen, og det uden Fjendskab i Hjertet, til Bestriden af hans Vildfarelse. Han vælge mellem min kjærlige Medlidenhed med denne og min ligegyldige tause Foragt!"

Herpaa svarede Grundtvig i Skilderiet den 26nde December i en stor Artikel „Om Baggesen og om mig".

Den begynder: „Havde jeg tvivlet om, at Baggesens Aand er Udtrykket og Hovedet for en saare udbredt Aand i Danmark, da maatte de sidste Dage dog have givet mig Troen i Hænderne; thi hvad der vederfores mig i de forgangne Aar hartad af alle dem, der omtalte mig, og af saa saare Mange, der tav, det vederfares mig nu af Baggesen, kun i høiere Grad og fuldere Maade, fordi Aanden, der kun svagt besjæler de Andre, er hos ham selv hjemme. Naar jeg saaledes betragter Sagen, kan det ikke længere forundre mig, at, jeg maa tale i hvilken Tone, jeg vil, og ærlig i dem alle, saa miskjendes dog mit Hjerte, saa mistydes dog mit Ord. Taler jeg i Harpens dybere kristne, kjærlige Toner, da siger man, jeg sværmer og hykler; og Baggesen siger, jeg er en Trold og en Djævel. Taler jeg Sandheds kraftige, rystende Sprog, da siger man, jeg er intolerant, ukjærlig og hovmodig; og Baggesen siger det Samme, kun i stærkere, udtryksfuldere Ord. Griber jeg Skjemtetonen og stiller Daarskab og Forkerthed i sit fortjente latterlige Lys, da siger man, enten at jeg sludrer, eller at jeg udspyer Gift og Galde; og Baggesen siger begge Dele. Hvorledes skal jeg nu tale til denne Slægt og, som for Øieblikket just er Spørgsmaalet, til Baggesen? Jeg skammer mig ikke ved at bekjende: det er mig en Gaade, som jeg ikke kan løse og altsaa maa lade løse sig selv. Jeg har i den sidste Tid prøvet at tale i den ægte olddanske trohjertige Tone; og jeg haabede, dels at den skulde finde Gjenlyd i hvert Hjerte, hvor der endnu var Levning af Dannished, og at den dog skulde overbevise de Bedre om, hvad min Vandel og min hele Færd forgjæves har prædiket, at jeg hverken er en Hykler eller en Sværmer eller et Pesthuslem — jeg haabede det, fordi jeg mente, ethvert alvorligt Menneske vidste, hvad der baade er umiddelbar vist og stadfæstes af alle Tiders Historie, at Hykleren kan ikke, Sværmeren

vil ikke og den Vanvittige forstaaer ikke at tale let og frit i denne jævne, trohjertige Stil.“ Grundtvig sigter her nærmest til sit „Borgestue-Dansk“ i de af ham i September udgivne „Prøver af Snorros og Saxos Krøniker i en ny Oversættelse“. Han vedbliver i sin Artikel i Skilderiet: „Aldeles har vist dette Haab ikke glippet; men Baggesens sidste Tiltale har dog gjort mig det ret klart, at endnu er Timen ingenlunde kommet, da man vil kjende mig, lade mine Hensigter og min Færd vederfares Ret, thi selv denne Tone gjør Baggesen sig Umage for at mistænke, og, da han dog føler, det ikke vel gaaer an, vrager og haaner han den som Vrævl og Kjærlingepræk, ja laster den som gudsbespottelig og erklærer høit, at jeg kun har to Ting at vælge imellem: at anses af ham for en uvittig Forfører eller en vanvittig, forført Sværmer. Hvor er nu den Tone i Tungemaalet, hvor er de Udtryk for Tanker og Følelser, som jeg end kan bruge, jeg vil ikke sige: for at bevæge Baggesen til en sandere og retfærdigere Dom, men selv kun for at ende hans Uvished? Mig synes ingensteds; og der er da intet andet Raad, end at jeg maa lade ham og alle dem, der, vitterlig og uvitterlig, se med hans Øine, høre med hans Øren og skrive med hans Fingre, blive i Uvisheden, saalænge til de vil oplade Øine og Øren for Sandheden, ja, jeg fristes end ikke længer til at oplyse dem, da jeg ser, de har saa fast bestemt sig for Et af To, der komme mig her ud paa Et.“ Grundtvig vedbliver: „Kan og vil Baggesen og de Andre troe, at man af Hovmod og Hykleri kan drives til at kaare den foragtede, tornefulde Bane, jeg har kaaret, styrkes af dem til at vandre den saa urokkelig og frimodig, som jeg har vandret den, til at staae og svare saa rolig, naar man tilsidst manes som en Djævel — da troe man det! Kan og vil Baggesen og de Andre troe, at jeg hadede ham, der næsten ikke havde nævnet mig

og aldrig angrebet min Færd, fremfor mine bittreste Modstandere og Anklagere og greb Skjemtetonen for at stille ham i saa latterligt og forhadt Lys som muligt — da faaer man troe det; men jeg vil dog minde om, at man troer en Umulighed, jeg vil minde om, hvad jo dog Baggesen maa se, at der i det Hele ikke er Spor af Had og Foragt mod ham, men meget mere villig Erkjendelse af hans Fortrin og heltigjennem det venlige Haab, at han vil beskæmme sine Fjender og glæde Sandheds Venner ved at kaste den Trøie, Slagene, som han selv siger, ene rammede, og spille sit Frikort ud, netop det samme Haab, hvis Spire laa i det Ønske, jeg for tre Aar siden udtalte, tilligemed Dadelen, i de klareste, alvorligste Toner." Der sigtes her til de tidligere gjengivne Yttringer om Baggesen i „Kort Begreb af Verdens Krønike, 1812". Det hedder derpaa: „Baggesen fordrer mig til Regnskab for det Lære-Embede, jeg i Dannemark har ført; han lægger Haanden paa Bibelen og erklærer sig for min Dommer. Det Samme gjorde Professor Ørsted for hartad to Aar siden og sigtede mig, ligesom Baggesen nu, erklærede det for uafgjort, om jeg var en vanvittig Sværmer eller en uvittig Forfører, men for afgjort, at jeg i al Fald havde gruelig forført og forvildet Folket." Her hentydes til H. C. Ørsteds Polemik det foregaaende Aar i Anledning af Grundtvigs „En mærkelig Spaadom"*). Grundtvig vedbliver: „Baggesen synes at have, vel ikke synderlig bedre Tanker om mig, men dog et bedre Sindelag mod mig; og derfor vil jeg minde ham om, at, ligesaa pligtig jeg er til at gjøre Regnskab for min Tale, ligesaa pligtig er den, der vil være min Dommer, til at vise, han kjender og forstaaer den og dømmer Alt efter den eneste Lovbog, hvis Myndighed i aandelige Ting en Kristen kan og maa

---

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 244 o. s. v.

erkjende: Bibelen." Senere siges der: „Jeg har talt for døve Øren. I Bogladerne æde Møl de Bøger, jeg skrev under Nattevagt og Bøn og Taarer; vil man ikke læse og forstaae dem, da har jeg udtalt til den ældre Slægt. Har den yngre Øren, da vil Gud give Tunger; og for dem vil jeg arbeide. I mine Prækener efter Tidens Tarv, som dog vel engang komme for Lyset, har jeg stræbt klart og frimodig at fremstille Tidens Forhold til Kristendommens Sandhed; og det skal være den sidste Bog om guddommelige Ting, jeg udtigger i Verden, den sidste, hvormed jeg bebyrder min Forlægger og mader hans Møl, thi er det usømmeligt at udtigge Fædrelandets Krønike i Verden, hvormeget mere da de evige Sandheder!" I September samme Aar havde Grundtvig (som ovenfor sagt) udgivet „Prøver af Snorros og Saxos Krøniker i en ny Oversættelse samt et Ord til Danske og Norske". Næste Aar udkom Grundtvigs „Bibelske Prædikener efter Tidens Tarv og Leilighed". Artikelen „Om Baggesen og om mig" slutter: „Hos Gud og i de forbigangne Dage vil jeg sænke mig, ikke for at undgaae, men for at fremvirke og oppebie Kampen, for at styrkes og beredes til den, til Kampen ei om mit usle Jeg, det Eneste, man end har vovet at angribe, medens jeg stedse stræbte at glemme det over Sandheden, nei, til Kampen om den Sandhed, der ene kan oplive og frelse Folket og Slægten. Jeg veed det jo godt, ogsaa denne Erklæring vil man miskjende, ogsaa dette Skridt vil man mistyde, som ethvert, jeg paa Sandheds Bane har gjort; men lad saa være! Jeg er kjed, inderlig kjed af det elendige Spil, man driver med Bog og Skrift, med Roes og Dadel til Tidsfordriv og for at vinde tilhøkre eller tilliste sig en Stol paa Parnas eller et Rum paa Athenes Bænke. Jeg har kun Valget mellem tvende Ting: at angribe det hele skriftlige Uvæsen i sine benævnte Elskere og Tolke og tvinge dem til stride pro

aris et focis, saa der dog paa en Maade blev Alvor af Legen — eller at betragte det Hele som en Farce, der maa udspille sig selv, for at aabenbare sin Tomhed, og ikke blande mig deri, uden med den Del af min Personlighed, der kan spille med, og blot vaage over, at den ei forspiller sig. Jeg vælger det Sidste, fordi jeg føler og erkjender, det bør saa være."

Man vil ikke let kunne faae noget mere levende Billede af vor berømte Reformators Situation og Følelser i Fædrelandets Hovedstad paa denne Tid, end det, Ovenstaaende yder. Ikke blot Baggesens og Grundtvigs Indre og Ydre, ogsaa deres Vilkaar og Stemning vare ikke uden Lighedspunkter. Grundtvig levede et Slags Eremitliv mellem Bøgerne og nogle faa Venner i fortrykte Kaar og i den utilbørligste Grad miskjendt. Paa Titelbladet af „Det evige Sindbillede" stod ikke for Intet „Sfinx, Monachus" under Mottoet — Baggesens Liv var isoleret og forpint; og den tidligere saa feirede Digter, der nu i religiøs „Tankeleg" søgte Trøst for Livets, tildels selvforvoldte, Skuffelser, kunde snart tælle sine Venner. Men ved Siden af Ligheden, hvor stor var ikke Forskjellen! Baggesens „seende Tro" var et ulige mere halvt og derfor usikkert og uholdbart Standpunkt end Grundtvigs blinde. Den af Baggesens religiøs-filosofiske Grublen affødte Gaade var paa mange Maader kun „et forfængeligt Spil", om end med „dybe genialske Glimt"; medens Grundtvigs, af hans stærke Tro baarne, Prædiken hvilede paa en ganske anderledes fast Klippe. Baggesens ustadige Aand var ingenlunde kommet i Havn, og han var ofte kun „altfor syg"; medens Grundtvig, efter en langt dybere Selvovervindelse, med ulige høiere Ro kunde lade „Sværde klirre og Pile gløde over Issen" (for at bruge et Udtryk af hans sidste Artikel).

En foregaaende Artikel af Grundtvig i Skilderiet (den 23nde December) „Om offentlige Forlystelser“ danner ligesom et Bilag til Troesheltens Kjøbenhavnske Martyrhistorie. Han, der har havt „det sjeldne Held i flere Aar uforskyldt at bidrage en ikke saa liden Skjærv ei blot til Hovedstadens, men endog til Landets Forlystelse“, tager her „Privat-Poesien“ ɔ: Bagtalelse under Behandling og erklærer, at han „neppe kan aande inden sine fire Vægge“, uden at den gjør sig gjældende. En senere Artikel sammesteds (30. December) af en nys ordineret Landsbypræst: „Hvad Grundtvig foretog sig ved Præsteordinationen den 15de December“, leverer en slaaende Kommentar til denne Skildring af „Privat-Poesien“. Artiklen begynder: „Flere Gange har der om Præsten N. F. S. Grundtvig været de urimeligste Rygter i Omløb, men noget mere Enfoldigt og derhos mere Uforskammet end det, der er opspundet om, hvad han skal have foretaget sig ved sidste Præstevielse, lader sig vel neppe tænke“. Efterat Præstevielsen havde fundet Sted, kom Grundtvig, der under Ordinationen havde staaet udenfor Skranken, op til det Rum ved Siden af Sakristiet, hvor Præsterne opholdt sig, tog Artikelens Forfatter i Haanden, ønskede ham Guds Velsignelse og spurgte, hvorledes han befandt sig, hvorpaa han igjen gik ned i Kirken. Referenten siger: „Grundtvig ønskede inderlig at være med ved min Ordination og meddele mig præstelig Velsignelse; men, for ikke at give mindste Anledning til at sige, han trængte sig ind i fremmed Bestilling, gik han ikke ind i Koret, hvor underligt det end maatte synes i hver Kristens Øine at se ham staae udenfor i sine Præsteklæder som en Banlyst — desto mere maa man da forundre sig over, at den uskyldige Handling, han foretog sig, blev ilde anset. Hvad nu den taabelige Historie angaaer, der løber om i Publikum, da er den let at forklare af Bagvaskelsen, der Ingen sparer,

allermindst Grundtvig." N. M. Petersen siger træffende i sine „Bidrag til den danske Literaturs Historie"*) i Anledning af Kingo: „Det mindst Paalidelige af Alt er enfoldige Samtidiges Dom over Digtere, som de ikke kunne begribe", idet han med Grund tilføier: „En Mands Overlegenhed viser sig deri, at han paa een Gang hører sin Tid til og staaer udenfor den, over den". Kjøbenhavn har specielt til alle Tider været et Sladderhul; og Enhver, der lever for en Idee, som gaaer over Døgnets Forstand, maa her være forberedt paa — hvad der uundgaaelig følger med „at være Geni i en Kjøbstad"**) — alt Ondt af „profanum vulgus", som paa den Maade karakteriserer sig selv. Baade Baggesen og endnu mere Grundtvig, der havde sat sit Liv ind paa det Høieste, fik Kjøbenhavneriets Kjærlighed at føle. De toge da ogsaa Revanche. Alt i Slutningen af forrige Aarhundrede havde Baggesen skrevet til Rahbek: „Der hersker en vis petit esprit de bagatelles i vort gode Kjøbenhavn"***). I „Gjengangeren" kaldes Kjøbenhavn 1807:

„— — — — — — — — — — den største
blandt alle Sladderhanke i vort Nord".

I Begyndelsen til Rimbrevet „Min Gjenganger-Spøg" (i „Poetiske Epistler, 1814") forhaaner Baggesen den kjøbenhavnske „Fimbulklaffer"†),

— — der sladdre kan for Ti og lyve
for Tyve".

---

*) Anden Udgave, III, 490.

**) S. Kierkegaard: »Synspunktet for min Forfatter-Virksomhed«, Side 77.

***) Se dette Værks første Afdeling, Side 122.

†) Fimbul, der forekommer i »Edda« i Sammensætninger som Fimbultyr, Fimbulvinter, betyder aabenbart: stor, mægtig.

Og i „Literatur-Tidendens Skudsmaal, 1816," kalder Grundtvig — hvis Spot med den Kjøbenhavnske „Privat-Poesi" vi nylig have dvælet ved — Kjøbenhavn „Dannemarks Gascogne". Billighed byder dog at tilføie, at saavel Baggesen som Grundtvig unegtelig ikke ganske sjelden gave den almindelige bon sens slemme Nødder at knække — ikke mindre end Staffeldt og Steffens, der heller ikke skaanedes af den herskende aandløse Middelmaadighed. Vi have før hørt Baggesen og Staffeldt, ja selv Oehlenschläger gribende skildre Geniusens Golgatha-Gang*) — som Evald tidligere hos os afgav et saa slaaende Exempel paa —; Grundtvig aflagde nu sit Vidnesbyrd. Ligesom Baggesen 1806 skriver: „Jeg maa gjøre Vold paa en af mine kjæreste Følelser, min Muses stolte Blufærdighed, ved at lade trykke, hvad jeg holder for mit egenlige Digterarbeide" — saaledes er Grundtvig „inderlig kjed af det elendige Spil, man driver med Bog og Skrift, med Roes og Dadel til Tidsfordriv og for at vinde, tilhøkre eller tilliste sig en Stol paa Parnas eller et Rum paa Athenes Bænke". Hvilken fribaaren Aand har ikke til sine Tider, ligeoverfor Boghandler-, Blad- og Koteri-Trafiken — ikke at tale om Sløvheden — været grebet af denne Lede ved Literaturtilstanden i den moderne Verden! Hvad har Søren Kierkegaard ikke at fortælle om Sligt, specielt i „Efterladte Papirer"! Ingen har dog maaske givet de berettigede bittre Følelser, som det ualmindelige Menneskes Situation ligeoverfor „Muldvarpesjælene" nødvendigvis maa fremkalde hos enhver ædlere Natur, et mere gribende Udtryk end den store moderne islandske Lyriker Bjarni Thorarensen — Amtmand, ligesom Staffeldt — i sine to herlige Gravdigte over „Oddur Hjaltalin" og „Sæmundur Magnusson Holm"**). Det Første ender:

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 246-248, og tredie Afdeling, Side 69-70.

**) •Kvæði Bjarna Thórarensens, Side 108-114 og 130-133.

„En þú, sem undan
æfistraumi
flýtur sofandi
að feigdar ósi,
lastaðu ei laxinn,
sem leitar móti
straumi sterklega
og stiklar fossa."*)

Det sidste slutter:

„Sje eg síltorfu
sje eg þorska
taka síl úr torfu,
ásækja síli
aðrir stærri
fiskar og fylgja torfu.

Allt fer á sömu leið
og ásækja smærri
fiska stærri fiskar,
silum samferða
að sama náttstad
náhvals í gapanda gini.

Torfu sje og aðra,
torfu sje eg þriðju
leggja leið þá sömu.

---

*) »Men Du, som nedad
Livets Strøm
flyder, sovende,
til Dødens Munding —
last ei Laxen,
der kraftigt mod Strømmen
kæmper og opad
Fossen springer!«
(Kr. Arentzen: Digtsamling, Side 61.)

Golþorskar ginstærstir
gleymdir eru í torfu
þriðju þar á eptir."*)

Mellemværendet med Grundtvig var ved Baggesens Skyld bleven draget ned i Prosaen; Gaadesangeren havde nu faaet Tid til at besinde sig, og han hævede sig atter op i Poesiens Æther. Den 16de Januar 1816 kvad Forfatteren af „Det evige Sindbillede" smukt i Skilderiet „Til Heimdal":

---

*) »Jeg ser en vældig
Sildestime.
Torsk ser jeg tage
Sild af Stimen.
Andre, endnu
større Fiske
følge Stimen,
jage Silden.

Alting gaaer paa den
samme Vis.
De større Fiske
jage de mindre,
følgende Stimen
til samme Natsted —
Dødninghvalens
glubende Gab.

Jeg ser en anden
Sildestime,
jeg ser en tredie
gaae samme Vei.
Kæmpetorsk
med uhyre Gab
ere i Silde-
stimerne gjemte.«

(Kr. Arentzen: Ny Digtsamling, Side 160-161.)

„Beslægtede, som Lys og Varme der,
hvor Straaler spille,
er jeg og Du i Mørkets Samfund her,
min Sangs Bro'erlille!
Beslægtet er min Aand med din, ei blot
i Smil paa Læben,
men og, med dyb Foragt for Tidens Spot,
i hellig Stræben.
Men mener Du, fordi jeg nemmed din
miskjendte Gaade,
at Du, som Ingenting, nu ogsaa min
ret nemt kan raade?
Fordi som Barn jeg lege kan med Dig,
Søn af min Moder!
er neppe sagt, Du spøge kan med mig,
din ældre Broder!
Fra Stadet, hvor jeg staaer, jeg vel i dit
mig ned kan sætte;
men Opgangstrinene fra dit til mit
er ei saa lette!
Som moden Aand, jeg vel erindrer mig
i Barnets Have;
men føler Du, hvad gyse vil i Dig
paa Mandens Grave?
Hvorledes han, som fusker, ofte faldt,
det Mestren husker;
men sig mig, Broder! var Du Mester alt,
før Du blev Fusker?"

Efter den pathologiske Affektion er Baggesen aabenbart med sædvanlig Elasticitet — eller, om man vil, med „den Vaklen, den afvexlende Stigen og Synken, som stedse trykkede og delte den Underlige, der næsten hvert Øieblik gjentager Dioskurernes evige Vexelliv", hvilken Grundt-

vig taler om i sin Beskuelse af ham i „Kjøbenhavnske lærde Efterretninger“ for 1809 og 1810 — ikke blot vendt tilbage til sit anerkjendende Udgangspunkt ligeoverfor Grundtvig, men ogsaa, efter atter at have taget Sagen roligere for, sagtens ikke mindst paavirket af Præsteskjaldens sidste Indlæg, bleven langt dybere greben af dennes Betydning som en „Heimdal“, den store, hellige, hvide As, de ni Møers underfulde Søn, der ser saa vidt og hører Græsset groe, Gudernes Vogter paa Himmelbjergene, hvis Gjallarhorn høres videnom og vækker til Ragnarøks-Kampen, hvori han gaaer imod sin Antipode Loke. Baggesen indrømmer Slægtskabet med sin Sangs „Broder“, som Grundtvig med Varme havde hævdet, og det ikke blot „i Smil paa Læben“, men ogsaa „i hellig Stræben“, ikke blot i Lune, men ogsaa i religiøs Tendens. At han endnu karakteriserer sig som „Lys“ og Grundtvig som „Varme“; at han mener at have nemmet Grundtvigs „miskjendte Gaade“, medens denne ikke saa let vil kunne raade hans; at han paastaaer nok at kunne stige ned til Grundtvigs Standpunkt, hvorimod denne ikke saa let naaer op til hans, den Ældres; at Grundtvig siges, for at vorde „Mesteren“ lig, først, som denne, at maatte snuble som Fusker — alt dette er vistnok Feilsyn, men dog Intet i Sammenligning med den totale Forblændelse, hvori han nylig havde været hildet — Grundtvig havde jo endogsaa selv sagt om Baggesens Aand: „den være min nu nok saa overlegen“. Man mindes ogsaa her uvilkaarligt om den poetiske Turnering mellem Noureddin og Aladdin i Vinteren 1806—1807, hvor Baggesen jo ligeledes stillede sig som „Lys“ ligeoverfor den umiddelbarere Oehlenschlägers „Varme“, og hvor det paa lignende Maade lød fra Baggesens Læber:

„Stig op! stig op!
høit! høiere! til Bjerget! til dets Top!

Der sæt Dig, Lykkelige! ved min Side;
og jeg, som ikke Lampen har, men veed
om Lampens Brug og Lampens Aand Besked,
vil lære Dig dens Kobberrust at gnide."*)

Ligesom Baggesen ender sit Kvad „Til Heimdal“:

„Hvorledes han, som fusker, ofte faldt,
det Mestren husker;
men sig mig, Broder! var Du Mester alt,
før Du blev Fusker? —

saaledes udbryder han i sit Svar paa Oehlenschlägers Replik:

„— — — — — — — — Min Fod
gled altfor tidt paa Sneen — — —" o. s. v.**)

og siger:

„— — — — Ubilligt kalder Du,
— — — — — — — —
at jeg et Barn Dig fandt, da Du var Barn,
Begynder, førend Du blev Mester! —" o. s. v.

Det er unegtelig høist interessant at se Baggesen saaledes stillet overfor den religiøse Hovedfaktor hos os i dette Aarhundrede ligesom tidligere overfor den poetiske.

Paa ovenstaaende Henvendelse fra Baggesen svarede „Heimdal“ i Skilderiets næste Nummer den 20nde Januar med et fortræffeligt større Digt „Til Sfinx“:

„Ei har jeg glemt, at, naar Gravklokken gaaer,
da først udringes mine Skoleaar,

---

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 269.
**) Se sammesteds, Side 294.

og aldrig har som Mester jeg mig brystet;
men lært jeg har i tunge Prøveaar
at føle mer, end nogen Sfinx forstaaer,
og af mit Ærme har jeg Barnet rystet.

Hvo høit vil flyve, falder gjerne ned;
hvo høit sig drømmer, svimler kun derved —
thi sætter jeg mig lavt paa Runestene.
Stat Du for mig, saa høit Du kan, i Fred;
men, hvis hovmodig Du paa mig ser ned,
da visselig Du staaer ei paa det Rene.

Du pukker, hører jeg, paa dine Aar;
men blegedes paa Lysets Vei dit Haar,
saa det omskinner Dig som Retfærds Krone?
Du praler, hører jeg, af dine Saar —
dem fik Du vel i Verdens Ormegaard,
men fik Du dem i Kamp for Lysets Throne?

Min Gaade, hører jeg, Du kløgtig nam —
var det dengang Du lydt med Daareglam
mig for en Hykler og en Djævel skjældte?
For Ingenting din Gaade jeg ansaae —
det siger Du; men kan Du da forstaae,
at jeg i Intet saae Orions Belte?

Hvis om din Gaade jeg har gjættet feil,
fordi jeg kiged kun i Sandheds Speil,
da har i det Du ikke set din Gaade;
og jeg tør give under Haand og Segl,
at ikkun da Du tager ikke feil,
naar Du den gjætter paa min simple Maade.

Du mener, hører jeg, det var Dig nemt
at knegte mig i Alvor og i Skjemt
og ydmyg dale til mit Barnesæde.
Om det er sandt, jeg veed vel ei bestemt —
men nok jeg veed, at, troer Du, det er nemt,
da avler Stolthed kun en dødfødt Glæde.

Om virkelig Du staaer paa Tempeltind,
og om jeg op til Dig har mange Trin —
det klarer sig engang vel paa det Sidste.
Men ser jeg ret ved Ordets Lampeskin,
jeg mod din Høide ikke gjør et Trin,
og aldrig skal din Modenhed mig friste.

At Lyset boer ei i din Hjerneskal,
men hist i Kjærlighedens Gaadehal —
det har jeg lært af Ham, som Engle dyrke;
og i hans Ord, som Lysets Arvetal*),
jeg fandt, at hverken kan, ei heller skal
der Samfund være mellem Lys og Mørke.

Som Digter, mener Du, paa Gravsens Bred
Du og dit Liv er ei at spøge med —
og det er netop, hvad jeg vilde sige;
men at for Alvor jeg tog Skjemten med,
hvor Alvorsord ei funde bedre Sted —
det var dog nok ei Næsvished saa lige.

Se, stolte Sfinx! det er mit Davus-Svar —
en bunden Tale, baade kold og klar,
tillukt med Flid for Tonen i mit Hjerte.

*) Arvetal, Slægtskabs-Beregning til Arveret.

Nu er jeg sen, som jeg var fordum snar,
til Vægterhaanden, Du bespyttet har,
at række Dig i Skin af Danmarks Kjerte.

Jeg lod Dig rase, ældre Broder min!
og paa min Kappe slagte dine Svin —
jeg vilde Dig ophidse ei, men kjøle.
Nu est Du kold og stolt med Hjertens Lyst —
kom nu, saa vove vi en Alvorsdyst,
og væmmes skal Du vist ei ved min Søle!

Dog ingen Handske kaster jeg til Dig;
jeg kun optager den, Du rakte mig,
og som jeg dengang ikke maatte røre.
Afbryder jeg med Fjenderne min Krig,
og venter jeg en Sandheds Ven i Dig —
hvor kan mod Dig med Lyst jeg Krigen føre!

Nei visselig, som Dannemand og Præst,
selv midt i Strid jeg huer Freden bedst,
og gjerne Hjertet vilde kjærlig tale;
men, til Du ser, at ei jeg leger Hest,
skjøndt Barn jeg er, det tjener os nok bedst
i Stilhed Gud hinanden at befale."

Mindede Baggesens Digt „Til Heimdal" om Rimbrevet „Noureddin til Aladdin" og Noureddins senere Replik, saa minder Grundtvigs Svar ikke mindre om Oehlenschlägers kraftige Trimeterbrev, for hvilket Stroferne „Til Sfinx" ingenlunde staae tilbage. Oehlenschläger udbrød:

„Som brave danske Helte vil vi holde Thing!"*)

---

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 280.

og Grundtvig siger noget Lignende, kun endnu stærkere — det gjaldt jo ogsaa her om dybere Spørgsmaal end poetiske:

„Kom nu, saa vove vi en Alvorsdyst!"

I et Slutningsvers fremtræder Forskjellen mellem Digterkongen og Digterpræsten dog først ret slaaende. Grundtvig er som en Vikingenatur, der smeltes af Kristendommen, saa han, efter Kampraabet, hjertegreben, nynner:

„Løst var Styrkens Belte,
blege alle Helte,
Hjertet maatte i et Suk hensmelte!"*)

Han er ikke uden Lighed med Ørvarodd i Oehlenschlägers smukke Saga af dette Navn, der famler efter sine Pile, men, erindret om, at han er Kristen, sukker: „Ak, det er sandt! Himlen være lovet!" og saa folder sine Hænder**). Endnu i sit 60nde Aar skrev Grundtvig 1844 „i meget syg Tilstand" i sit prægtige Digt „Albert Thorvaldsen":

„Jeg korser mig for lede Satan kun
og ei for Mennesker som mine Lige.
Jeg selv var Hedning, men dog ingen Hund —
og Skriftemaalet mit i Sandheds Rige,
det lyder saa: Det randt mig nys ihu,
at der er meget Hedenskab hos mig endnu!"***)

Slutningsverset i Digtet „Til Sfinx" lyder:

---

*) Se »Efterklang« i Grundtvigs Fordanskning af »Phenix-Fuglen, et angelsachsisk Kvad«, Side 70.

**) Oehlenschläger: »Ørvarodds Saga«; sidste Kapitel.

***) »Danskeren, et Ugeblad«, af N. F. S. Grundtvig, 1848, Nr. 27, Side 421.

„Dog Hjerteordet lader sig ei tvinge!
Gid, Baggesen! Du mesterlig fuldbringe,
hvad jeg har kjækt og ærligt fusket paa!
Da veed jeg vist, at under Lysets Vinge
min Broderhaand, mit Venneraad, saa ringe,
Du nænner ei at haane og forsmaae!"

Den 20-21nde Januar, altsaa umiddelbart efter at Grundtvigs Digt „Til Sfinx" havde staaet i Skilderiet, skrev Baggesen „Gaadekampen. Til Danfanas Læsere", der optoges i Februarheftet af dette Tidsskrift. Artiklen har til Motto: „Sunt et commercia coeli"*) og begynder: „Mindre for at oplyse den for nærværende Tid formodenlig meget Faa pirrende, slet Ingen maaske paa Hjertet liggende Sag imellem Strøtænkeren og Tankesamleren end for efterhaanden i og med den at indlede en langt almindeligere, der vedkommer Alle, hvem Religion og Sædelighed og det Mennesket Helligste i Literaturen ikke er blevet aldeles ligegyldigt, aflægger Digteren af den poetiske Epistel i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn" (den 5te December i nysafvigte Aar) her sit endelige Regnskab for Yttringen i Prosa over det prosaiske Svar eller (som Forfatteren deraf selv kaldte det) Usvar paa sammes Beskyldninger." Grundtvigs Artikel i Skilderiet „Om Baggesen" begyndte jo: „At svare kan naturligvis ei falde mig ind". Det hedder videre i Baggesens Artikel: „Sandelig, havde hine af mig fremførte, upaatvivlelig endog mer end haarde Beskyldninger været enten vilkaarlige eller letsindige eller blot skjemtende, vilde jeg i enhver ædel Læsers Sted, end sige i dens, de traf, have fundet mig berettiget at tiltroe deres offentlige Frem-

*) Ovid: Ars amatoria, III, 549.

fører den yderste Grad af Ondskab og Grusomhed, da Fornuftens og selv Forstandens paafaldende Fremlysen deri neppe vilde have tilladt mig Tvivlforudsætningen om Afsindighed eller Forrykkelse i Hjernen. Saa vidt det og desværre er kommet i Kjøbenhavn med Ligegyldighed imod Angreb paa den i Prisen dybt sjunkne borgerlige Biting, man i gamle Dage kaldte godt Navn og Rygte, saa herskende den gjensidige Fordragelighed i Æreskjænden virkelig er bleven — haaber jeg dog, at det ikke er kommet til den Yderlighed i det gængse Lad gaae-Liv, at Tiltalelses-Tolerancen er bleven ligesaa stor som Bagtalelsens. Blotte Skjældsord kunne til Nød afvises med taus Foragt; men formelig Anklage og Beskyldning for Mennesket fornedrende Adfærd, Tiltale som den, jeg tillod mig i hint ikke blot poetiske Tordenbrev — bør, hvis den aldeles ikke er begrundet, mer endog end lemfældigen revses. Spiller en saadan Formastelse og blot i Aandeverdenen, høit over det Borgersamfund, hvori den ene Djævel for Larm eller Søvn ikke kan høre den anden — spiller den

„— — — midt i Himmeriges Rige,
— — — — hvor Engle lytte til,“*)

bør den kun saa meget desto mere oprøre; og ikke blot den uskyldig Fornærmede, men Enhver, hvem det aandelige Livs Sikkerhed ligger paa Hjertet, Enhver, der ikke ønsker Menneskehedens sidste Palladium forstyrret, har Ret at gribe til Vaaben mod den fremfusende falske Anklager.“ Der fortsættes saa: „At Præsten N. F. S. Grundtvig altsaa i sit usvarende Svar paa min yderst alvorlige Tiltale ikke blot hørte op alvorligen at skjemte, men

*) Ord af Baggesens poetiske Epistel i Skilderiet den 5te December 1815, »Tankesamleren i Hjertet til Strøtænkeren i Munden«.

valgte den strengeste af alle prosaiske Former, den af en Regnskabsaflæggelse nemlig, forundrede mig saa lidet, at jeg tvertimod studsede ved, at han ikke gav sig Tid til at gjøre denne Strenghed endnu mere svarende til sin Hensigt — ved Grundighed. Mine Beskyldninger kaldte han paa een Gang „umulig alvorlige“ og „hartad rasende“. Det var altsaa umuligt, efter hans Formening, at man for Alvor kunde troe Nogen en Hykler, der selv paastod høit, at han ikke var det, naar man saae ham handle tvertimod sin Paastand? Denne alvorlige Troen paa min Side var imidlertid, trods det Kategoriske i den poetiske Form, fremsat udtrykkeligen som en Tvivl. Jeg gjentager, at hine Beskyldninger (skjøndt udtrykkelig betingede) vare høist alvorlige og — netop fordi de vare betingede — det Modsatte af rasende. Jeg vil i den Stemning, hvori nogle senere Toner af Heimdallur-Hornet nu har sat mig, ikke videre gjennemgaae hint Strøtænkeren selv aldeles uværdige Miskmask af Klynken og Skjælden. Jeg vil kun bemærke, at det, langtfra at ryste mig, som om jeg havde gjort en Uskyldig Uret, indjog mig en sand Gysen for Opløsningen af den Tvivl, mit Hjerte didindtil saa gjerne havde nært, trods alle for min Forstand mod ham talende Beviser. Følgen af denne mig utaalelige Angst blev Advarselen til Omvenderen, der vender om, den blodigste Udfordring til at gjøre Sagen klar i en mulig aandelig Misforstaaelse, der maaske nogensinde er flydt af en hjertelig Pen, og som Da jeg var lilles ikke blot unge, men gamle (jeg haaber: evige) Forfatter sandelig aldrig havde tilladt sig, selv imod den afgjorteste Kristendomshykler, hvis ikke Himlen allerede havde hørt, hvad den Udfordrede nu, med den os hørende lille Verden, vil faae at høre i følgende, hin stærke fjendtlige Vækken foregangne, venlige Vink og Tilraab. Det er nemlig det Nedvidnelagte, hvorom „Tankesamleren i Hjertet“

talte til „Strøtænkeren i Munden“.“ Der sluttes saa: „Skulde mit aandelige Liv endnu ogsaa længe blive mine Læsere en Gaade i anden Henseende, haaber jeg dog, at det, efter Læsningen af disse Bidrag til dets Opklaring, ikke mere vil blive miskjendt fra Formaalets Side, forsaavidt man uden Tvivl vil overtydes om, at jeg i Aandeverdenen ser noget Høiere, noget Andet og noget Elskeligere end min egen poetiske Figur og arbeider paa noget Mere end dens Forgyldning. Hvorom Alting er, mit upaatvivlelig i de senere Tider fornemmelig polemiske Digterliv maa synes nok saa skaanselløst, det er dog Intet mindre end egennyttigt. Hvo, der aldeles ikke kan begribe, hvad jeg vil med denne Arbeiden imod Strømmen, med denne Striden imod Overmagten, med denne Kamp imod det Almen-Gemene, burde dog kunne, synes mig, indse, hvad jeg ikke vil dermed. Tidlig eller sildig vil dog, om ingen Anden, Du forstaae mig, vaagne, hvis og iblinde mod mig kæmpende, Heimdal! Tidlig eller sildig vil Du maaske bedre end nogen Anden opløse min af Dig saa foragtede Gaade. Men didindtil ville vi fortsætte Kampen som dødelige Fjender paa den Mark, hvor tilforn alt kæmpede — for noget Andet end dem selv — udødelige Venner. Thi selv i Tvekampen stride vi mod Dorskhed, Forfængelighed og Hovmod; selv iblinde, Kraft mod Kraft, stride vi for Lyset og udbrede det ved vore Mjølneres Tørnen mod hinanden i Troldenes døsige Mørke. Hvad dødes kan, bør dødes jo før jo heller i Aandelivets fri Udvikling, hvor det findes, først og fornemmelig hos os selv. Ingen Fred altsaa, forinden Alt er klaret! Intet Broderkys, før Alt er Tillid! Intet filosofisk Venskab, før Alt er Kristi rene Kjærlighed! Saa min Tænkemaade, saa min aandelige Handel og Vandel i Oplysningens nye nordiske Morgenrøde!

Forliges venligen, I Fyrster! og regerer
saa trygt som broderligt i huld Samdrægtighed!
Adlyder overalt, I Povler og i Peerer!
i fredsom Borgerro Jer Øvrighed!
Nyd, hvis Du kan, Du Støvets hele Vrimmel!
i evig Fred paa Jorden Livets Himmel!
Sov ind i Fredens Frugtbarhed for mig!
Alt, hvad din Lyst i Drømmen selv formerer,
af Hjertens Grund jeg ei blot under Dig,
men Valmu-Bidrag selv dertil leverer
fra Tid til Tid i smukt Forlig.
Dog, indtil Kaos ganske ligger Lig,
og Dybet, i hvis Svælg det synker, lukker sig —
til Lyset over Mørket triumferer,
og Oromasdes*) overalt regerer:
i Aandeverdnen bør der være Krig!"

Det hedder derpaa: „Idet jeg nedskriver denne Forerindring til de tre følgende Sfinxiske Krigssange, standser mig Gjallerhornets dybe Hjerteklang i Tusmørkekvadet „Til Sfinx" med den sidste, dybt i mit Hjerte gjenklingende Tone. Den Følelse, hvormed jeg læste dette Danmarks, af mig som Genius aldrig miskjendte, kraftigste Skjalds værdige Kvad, den Glæde, hvormed jeg nu, uden at forandre en Tøddel i det Nedvidnelagte, kan gjengjælde det uden videre Svar og vække min maaske endnu længe aandelige Fjende af Drømmen om personlig Uvenlighed, end sige: selvkjærlig og forfængelig Digtertrodsen imod ham — grændser nær til himmelsk Salighed herneden. Men, Grundtvig!

***) Den góde Aand i Zoroasters Religion.**

skjøndt ingen Handske Du nu kaster mig,
blot den optagende jeg rakte Dig —
jeg, som nu engang Alt i Sang tør røre,
afbryder ei mod Fjenderne min Krig;
og, til min Gaade bli'er Dig fattelig,
og til jeg fuldt ser Sandheds Ven i Dig,
maa med vemodig Lyst jeg selv mod Dig den føre!"

Derpaa komme saa, under Titelen „Valhalla-Legen", de to poetiske Epistler til Udgiveren af Skilderiet, som efterfølges af den tredie „Til den mig ubekjendte Forfatter af Rimelige Strøtanker" og Digtet „Til Vali Magni".

Det er ufornødent paany at dvæle ved Baggesens poetiske og prosaiske Forløbelse mod Grundtvig, som Gaadesangeren her søger at gjøre Rede for. Disse Baggesenske Aktstykker kunne umulig billiges, om end Retfærdigheden byder at tilføie, at Grundtvigs skrappe Tiltale, der, som et tveegget Sværd, trængte ind til Marv og Ben og (for at bruge Baggesens Ord) borede sig i hans Vunder som hans egen Samvittigheds „Skjælv!" vel kunde bringe den nervøse Gaadesanger ud af Ligevægten, og at det selvfølgelig er ulige lettere for en uhildet Eftertid med talløse Midler til en bedre Forstaaelse at se de Baggesenske Replikkers store Uretfærdighed, end det kunde være for Baggesen, der havde kun altfor mange Meningsfæller i sin Tvivl — for ikke at sige mere — om Grundtvig. Naar Baggesen kalder Grundtvigs Svar paa Beskyldningerne for aandeligt Hovmod og Hykleri „hint uværdige Miskmask af Klynken og Skjælden", er det ligeledes en utilbørlig Karakteristik. Men, maa nu dette nødvendigvis virke frastødende, saa er det derimod en afgjort Tilfredsstillelse at se, at den „dybe Hjerteklang" i Digtet „Til Sfinx" ikke forfeilede sin Virkning, at den Følelse, hvormed Gaadesangeren læste „dette

Danmarks kraftigste Skjalds Kvad", grændsede „nær til himmelsk Salighed" og standsede ham paa hans vilde Veie. Ligesom Baggesen tidligere havde appelleret til J. L. Heiberg som den, der engang, „Fremtids Genius i Upartiskhed lig", skulde dømme Baggesen og Oehlenschläger imellem*), saaledes appellerer Gaadesangeren nu til N. F. S. Grundtvig, som den, der vil „forstaae" ham og hans „Arbeiden mod Strømmen", løse hans Gaade. Præsteskjalden viste ogsaa virkelig i den Baggesenske Feides sidste Dage — ligesom Vaudevillernes Forfatter senere — f. Ex. i sin store Artikel „Om Digterne Baggesen og Oehlenschläger, med særdeles Hensyn paa deres offentlige Mellemværende," i „Danne-Virke" 1819**) den dybeste sympathetiske Forstaaelse af Baggesen som „en mægtig Aand", der i sin Kritik i det Hele og Store taget røbede „et Falke-Syn" og lod „en lynende Vittighed" spille.

Grundtvigs „Til Sfinx" som endte med „Hjerteordet", der ikke lod sig tvinge tilbage, fremkaldte fra Baggesens Side „Hjertekvad til Grundtvig", der anslog beslægtede Strenge. Det tryktes i Martsheftet af „Danfana" og lød:

„Jeg veed, at, selv naar Jordgrav-Klokken gaaer,
udringes end ei mine Skoleaar,
at selv bag Sirius jeg Lærling bliver;
at bryste mig af Mit er ei min Skik —
hvad har den Rigeste, som han ei fik? —
men, hvad mig Ældre gav, jeg Yngre giver.

Jeg flyver gjennem Aandelivets Luft
saa høit, som mig kan bære min Fornuft,
til Tankekildens Udspring i det Rene.

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 112.
**) IV, 195-233.

Jeg skuer ei paa Dig hovmodig ned,
men paa dit Stade, hvis dit Bedested
er over Stjerner ei, end sige Stene."

Grundtvig havde jo i Digtet „Til Sfinx", erklæret, at han satte sig „lavt paa Runestene".

Baggesen vedbliver:

„Hvis Lyset havde bleget mine Haar,
jeg end dog aldrig brysted mig af Aar —
hver Alder er for kort til Retfærds Krone!
Men ikke rødmer jeg ved mine Saar;
thi, fik jeg dem i Verdens Ormegaard,
saa fik jeg dem i Kamp for Lysets Throne.

Ve Dig, hvis Du kun hørte Daareglam
i Vækkelyden, Du af mig fornam,
da jeg en Tvivldom over Dig kun fældte!
Men ve mig, hvis jeg maatte Dig forstaae,
naar Du som Ingenting min Gaade saae
og dog i Intet saae Orions Belte!

Sandt nok, i Gaaders Gaades Tankering
at tænke Tanken selv som „Ingenting"
er Gjætten paa en meget simpel Maade;
men til Bevis, at den ei her slog feil,
behøves noget Mer end Haand og Segl
af En, der gjætted feil, hver Gang han spaaede!"

Denne sidste Yttring hentyder vistnok, foruden til den 1814 udkomne „En mærkelig Spaadom", i hvis Fortale Grundtvig anvender Spaadomme i Bibelen „om den store Anti-Krist eller sidste Forfølgere" paa Napoleon*), til den

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 243 og 256.

1815 udgivne lille Bog „Europa, Frankrig og Napoleon, en dansk historisk Betragtning“. Her havde Grundtvig, efter Napoleons Tilbagekomst fra Elba, erklæret: „Jeg troer, at Verden maa underkaste sig ham, og at han vil ende med en Religionsforfølgelse“ — og hans fornyede Herredømme varede jo, som bekjendt, kun hundrede Dage. Sammesteds hævdede Grundtvig endvidere, blandt hvad han „udgiver for Vist“, at „Dannemark vil i denne Menneskealder blive hjemsøgt med en Religionskrig“.

Baggesen vedbliver:

„Jeg troede rigtignok, det var mig nemt
at følge Dig i Alvor og i Skjemt
og ned at dale til dit Barnesæde.
Jeg sagde det og siger det endnu;
men knegte Dig var derfor ei min Hu,
saa lidt som nogen anden dødfødt Glæde.

Om høiere jeg staaer end Lampens Skin,
og om dit Lys til mit har mange Trin,
vil ventelig opklares paa det Sidste;
men ve Dig, naar Du ser, at det er saa,
hvis, hvor Du staaer. Du dog bli'er ved at staae,
og Stigen op til mig Dig ei vil friste!

At Lyset boer og i min Hjerneskal,
som hist i Kjærlighedens Gaadehal,
det lærte mig Hans Straalen i min Kjerte;
og at det er Hans allerførste Bud,
at Mørket skal af Lyset slettes ud,
tiltoner mig dets Gjenklang i mit Hjerte.

Som Digter, stod jeg og paa Gravsens Bred,
var uden Synd mit Liv at spøge med —
jeg selv dermed i Rim uskyldig spøger!

Men hvad der ei tør spøges med som Tant
er, hvad jeg efter Livets Skibbrud fandt
i Havnen, som Du selv alvorlig søger.

Se, Vali! det er her mit Vidar-Svar
i Tonen, Du mig selv angivet har,
med Lyd, som ei fornegtes af mit Hjerte.
Vær snar, vær sen med Rækken af din Haand;
men ræk mig ei den, før din egen Aand
kan taale Lyset i min Gaades Kjerte!

Jeg lod Dig lege, mørke Broder min!
indtil din Spøg paa Digterens Ruin
gik over til en Spas med Mandens Gaade.
Da sang, da bad, da trued jeg og svor:
Saa sandt jeg veed og skuer, hvad han troer,
skal jeg ham tvinge den med Lyst at raade!

Den Handske jeg nu ene kaster Dig,
mens jeg beholder den, Du rakte mig.
Jeg, hvis og Du mig lukker end dit Øre,
afbryder ei med Fjenderne min Krig;
men, finder jeg en Sandheds-Ven i Dig,
vil jeg med Lyst, ei blot med Mod den føre.

Hvis Dig, som Skjald, som Dannemand og Præst,
selv midt i Striden, Freden huer bedst,
lad da dit Barnehjerte kjærligt tale!
Mig huer, indtil Freden sluttes, Krig.
Ihvor det gaaer, vi begge broderlig
i Død og Liv hinanden Gud befale!“

Der kan gjøres ikke saa ganske faa Indvendinger mod dette Digt, hvis Skjønhed unegtelig vilde fortjene endnu større Anerkjendelse, end der maa ydes det, dersom det

ikke havde Grundtvigs „Til Sfinx“ at støtte sig til. Baggesens Paastand, at det ikke er hans Skik at bryste sig af Sit, holder saaledes ingenlunde ubetinget Stik. Naar han vedblivende hævder, at det er ham en let Sag „at dale“ til Grundtvigs „Barnesæde“, da han „veed og skuer“, hvad denne kun „troer“, og har fundet „Havnen“, som denne endnu „søger“, — kan der heller ikke heri gives ham Medhold. Han havde endvidere visselig tildels faaet sine Saar „i Kamp for Lysets Throne“, men ogsaa kun tildels; og, naar han aldeles „ikke rødmer“ ved dem, er han paa ingen Maade i sin gode Ret. „Lyset“ i „Mandens Gaade“ er endelig af en saa dunkel og tvivlsom Beskaffenhed, at man ei med Rette kan forarge sig over, at den „mørke Broder“ ikke lod sig imponere af denne Susen gjennem „Aandelivets Luft“ henimod „Tankekildens Udspring“. Det var netop høilig fornødent, at der blev gjort Indsigelse mod Drømmerens Svæven „in's Blaue hinein“ og Sfinxens mystiske Orakelsprog. Grundtvigs Protest mod Baggesens luftige Gaadevæsen var uimodsigelig et Ord i rette Tid, ligesaa meget som H. C. Ørsteds Protest mod Grundtvigs Spaadoms-Uvæsen 1814*). Efter Begyndelsen af det „filosofiske Bombardement“ fra Marly-Eneboet 1810 tilstod Baggesen selv for Reinhold om Expeditionen, der dog først blev besluttet „efter forudgaaende store og alvorlige Tilberedelser“, at hans „symbolske Logiks saa frygtelig truende Linieskibe og Fregatter fordetmeste kun ere Nøddeskaller med Master af Tandstikkere og Seil af hvide Rosenblade, nogle endog hule og trækkende Vand“; og han blev ikke vred paa Reinhold, der fornøiede sig over Bombardementet som over „et interessant Fyrværkeri“**) — 1815 og 16 viste han ulige større Selvtillid, neppe med mere Berettigelse, og maatte derfor

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 244 o. s. v.
**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 208.

med en vis Nødvendighed tørne haardt sammen med den religiøse Hovedfaktor herhjemme paa den Tid, der ikke kunde se Andet i Gaaden end „et forfængeligt Spil“, dog ikke uden „dybe genialske Glimt“. Grundtvig maatte vel tilraabe den gamle Muldvarp, der rodede saa rapt i Jorden, den flinke Skandsegraver — for at bruge Hamlets Ord om Aanden — den danske Kongesøns:

„Rest, rest, perturbed spirit!“*)

Da Grundtvig fik Februarheftet af „Danfana“ i Hænder, da han af „det Nedvidnelagte“, de tre fortræffelige Digte, som havde været deponerede hos Skilderiets Udgiver, saae, hvor stærkt Baggesen var bleven grebet af hans „Strøtanker“, da han læste det bevægede, klangfulde Digt „Til Vali Magni“, da han i Forerindringen til de tre poetiske Epistler blev vaer, hvorledes den „dybe Hjerteklang“ i Digtet „Til Sfinx“ havde standset Baggesen paa hans vilde Veie, fundet dyb Gjenklang i Digterhjertet og fyldt det med salig Glæde, da han af den „store Daneskjald“ hørte sig kaldet „Danmarks, af mig som Genius aldrig miskjendte, kraftigste Skjald“ og saae deres Sammenstød hædret med Titelen „Valhalla-Legen“ — kom han naturligvis i stærk Bevægelse. Ikke mindst virkede Digtet „Til Vali Magni“ paa ham. Tilraabet:

„O, Vali! Vali! Vali!
smelt Nordens Is med mig!
Fell dögg í ðjúpa dali!
Hør! Vidar kalder Dig!“

*) »Stille, stille, hvileløse Aand!« (Shakespeare: »Hamlet«, Act I, Scene 5, hvor den danske Kongesøn kalder Aanden »old mole« og »a worthy pioner«).

og de øvrige gribende Toner i Kvadet trængte dybt i hans Sjæl. Et Vidnesbyrd herom foreligger i „Afbrudte Strøtanker ved Brevet til Vali Magni“, som tryktes i første Hefte af „Dannevirke“, et Tidsskrift, Grundtvig begyndte i Juli 1816, hvori det, blandt Andet, hedder:

„Hvem kalder? Hvem kalder?
Hvem raaber i Kvæld?
Hvem græder for Balder,
for Balder i Hel?
Hvem kalder paa Vale,
paa Dug over Dale
med underlig Røst?“

Dette Digt er dog ikke blot for vidtløftigt, men ogsaa, tildels paa Grund af de talrige mythologiske Detailler, for dunkelt til at kunne finde Plads her, uagtet det øver en ikke ringe Tiltrækningskraft og vel fortjener at kjendes. Et andet Vidnesbyrd om Grundtvigs Sindsbevægelse ved denne Leilighed er det store, gribende Digt, han den anden Marts lod trykke i Skilderiet. Det hedder: „Til Jens Baggesen. Aabent Feidebrev.“ og lyder:

„Velkommen, Du, hvem jeg har ventet længe!
velkommen, Du, hvis Døvhed bandt min Mund!
velkommen, Aand! i gamle Danmarks Vænge!
velkommen, Aand! i Skjolds Kjærmindelund!
velkommen, Aand, som ynkes over Vrimlen!
velkommen, Aand, som stirrer op mod Himlen
og speider Stjernerne paa Nattevagt!

Til Aander talte jeg, mig svared Kroppe,
og Latter døvede min Vemods-Sang.
O, snart jeg maatte over Skovens Toppe
mig svunget bort fra den forgjorte Vang,

hvor Uglerne man kaldte Nattergale,
hvor Aandeordet kaldtes Galmands Tale,
og Nidkjærheden var kun Brodernid.

O, underligt, at Tungen dog har mægtet
at tale som til Ingen Aar for Aar,
at ei min Aand er udtømt og forsmægtet
i Kampen mod de sære Ulivskaar!
Det er Hans Værk, som naadig lod mig skue
mit Danmarks Stjerne paa den mørke Bue,
hvor klar den tindrede bag sorten Sky.

Halleluja! Nu høit min Aand sig fryder.
Se! den fordeler sig, den sorte Sky.
O, Morgenstjerne! brat din Sky Du bryder,
bebudende et helligt Morgengry.
O, klare Sol, som, selv uset, er oppe,
nu skinner snart Du over Skovens Toppe —
Sangtoner ane Dig i Fuglens Bryst!

Ja, fattig Fugl, som pipper i mit Hjerte,
bered Dig nu til Morgen-Lærkeslag,
saa Du i Glimt af Himlens Morgenkjerte
kan hilse liflig paa den unge Dag,
saa Du kan vække Fuglene i Lunde,
saa de maa lytte, mens endnu de blunde,
til Psalmetonen, de gjenføde skal!

Tro ei, Du Aand! at jeg mig fræk hovmoder!
Tro ei, jeg beiler til din Skaansel nu!
Nei, vel i Aanden kalder jeg Dig Broder;
men her jeg møder Dig med Kamp i Hu.
Plant kun paa Kryds mod mig de skarpe Landser —
aftørne ei de brat paa Retfærds Pandser,
da er de Krandsen og jeg Døden værd!

Velkommen! siger jeg med hellig Glæde,
velkommen, Du, som kjender Aanders Lov!
Nu tør jeg tale, og nu tør jeg kvæde,
nu tør jeg raabe høit i Daneskov.
Nu tør jeg det; thi nu jeg mer end haaber:
det sandes skal, at, som i Skov man raaber,
saa finder man i Skovens Gjenlyd Svar.

Nu er jeg glad; thi nu skal Danmark vaagne,
nu skal vor Moder høre Sandheds Røst.
Lad falde Hedin og lad falde Hogne —
de leve op igjen i Hildes Bryst!
og, naar kun ret af Hjertens Grund de kæmpe,
maa Bulderet sig efter Rimet læmpe,
og Vaabengnyet bli'er et Vemodskvad."

Den yngre Edda fortæller, at Kong Hedin bortførte Kong Høgnes Datter Hilde og derfor maatte kæmpe med Høgne — Hilde vakte de Faldne til Liv igjen. Dette gamle Sagn findes ogsaa, dog i noget forskjellig Skikkelse, i en islandsk Saga og hos Saxo.

Grundtvig vedbliver:

„Her er min Haand i Skin af Danmarks Kjerte,
i Skin af Blaalys over Fædres Grav!
Jeg, nu som før, ret af mit ganske Hjerte,
Dig rækker den, skjøndt med en Feidestav,
og elsker end, som før, i Dig den Broder, —
hvis Billede jeg skued hos vor Moder —
som Du maa være eller slaae ihjel.

Her er min Haand! Den tolker, hvad jeg haaber —
en ærlig Sandheds, Lysets Ven i Dig.
Den siger mer, med Feidestav den raaber:
Jens Baggesen! nu dansk og ærlig Krig!

Ja, Kamp og Krig, til een af os maa blegne —
ifald ei før (det give Gud!) vi segne,
som kristne Venner, i hinandens Favn.

Ei er det Skjemt, ei heller Børnetrætte,
skjøndt Verden kalder det en Drengeleg.
Nei, Thor i Kredsen gaaer med Hrungner Jætte,
at se, om Loke ham med Mjølner sveg.
Det prøves skal og mærkes trindt i Norden,
hvem af os bæve, grue maa i Torden,
og hvem der staaer med Sandheds Thor i Pagt.

Kom, lad os nu med vore Feidestave
afrunde Kreds til Kamp i Daneskov
og knytte os i Aanden til de Brave,
som ei for Levnet brøde Kæmpelov!
Lad klarlig os for Dannemænd forkynde,
hvorom det er, vi yppe og begynde,
som dødelige Fjender, Tvist og Kamp!

Det være vitterligt: ei kæmpe vi i Lunde,
om Gang og Sæde og om Digterkrands!
Det er kun Løgn, som Sandhed kan misunde,
og ingen Skygge er for Aander Glands.
Ei kæmpe vi for Selvet at fordoble —
i Tidens Elv er Selvet kun en Boble;
hvo sig deri fordyber, er fortabt!

Skal vi i Lund om dine Skjældsord kæmpe,
om Hykleren, som sidde skal i mig?
Nei, hyklet Hede maa vel Kampen dæmpe;
men derom ei jeg løfter Sværd mod Dig!
Har jeg en Skygge mig udvalgt for Glandsen,
vil jeg fortabes under Martyrkrandsen —
misund mig ei det dyrekjøbte Skin!

Nei, hvad er Lys for Aand, og hvad er Mørke,
ja, hvad er Sandhed, hvad er Tant og Løgn,
hvad skal man troe, hvem skal man trolig dyrke,
er Kundskab hellig, eller er den søgn,
skal det for Sandhed staae og gaae paa Jorden,
hvad jeg forkyndte her i Aandens Norden —
kun det er værd et ægte Landsebrud!

O, Baggesen! o, kunde Du mig skue,
hvor tryg jeg sidder under Troens Skjold —
Du næppe vilde mod dets Demantsbue
din sløve Landse løfte, blind og bold,
men heller under det ved Præste-Side
med Smil se Pilene saa matte glide,
trods Nastronds Flammer, fra det blanke Speil!

Dog vel ei saa det er af Gud beskaaret —
og ske hans Villie paa den ganske Jord!
Af Hjertet maa jeg Dig tilønske Kaaret;
men Aanden minder mig om sande Ord:
Ei vaagner Slægten uden Vaabenbulder;
og det er kun som Venneklap paa Skulder,
hvis begge vi har Retfærds Bryniesærk!

Dog, før Een af os Øiehinde skifter,
ei begge vandre vi i Lysets Skin.
Du Virvar ser i mine aabne Skrifter*) —
jeg, hvorsomhelst jeg og til Dig ser ind.
Hvem der har Ret, kan ei de Lærdes Skare,
men ene Himmellyset selv opklare —
og hvor det er, det vil vi kæmpe om!

*) I Februarheftet af »Danfana« havde Baggesen jo talt om »Virvar« i Grundtvigs Skrifter.

Hvad skal engang man kalde Danmarks Kirke,
skal den gjendøbes i Athen og Rom,
Danfana kaldes eller Dannevirke —
det vil for Alvor vi nu kæmpe om!
Ei spørge her vi stort om Konfessioner,
men søge Grunden til de brudte Toner
og speide Lys med aandelig Fornuft."

I Anledning af Grundtvigs Erklæring: „Ei spørge her vi stort om Konfessioner" mindes man uvilkaarligt om lignende frisindede Yttringer af Grundtvig i det store, fortræffelige Digt „Albert Thorvaldsen" fra 1844, hvor det hedder om vor herlige Billedhugger:

„Varst Du en Kristen? som en Æressag
man spurgte høit, da man Dig bar til Jorde;
og dine Billeder i Kirkesmag
bevise kun, Du vidste, hvad Du gjorde —
men, til din Lykke, baade fjern og nær,
om Roes for Gud maa Alle tie kvær.

Gjaldt det om Æren mellem os i Nord,
hvo turde Dig vel nægte Kristennavnet!
Gjaldt det om Æren overalt paa Jord,
saa god en Kristen vorder længe savnet,
ei blot i Mylren under Himmel-Tag,
men midt i Præste-, Bispe-, Pave-Lag!

Du kjendte kun den falske Kristendom,
og den betragted Du med Ynk og Harme,
hvor Du den saae i Axelstad og Rom,
den Istap-kolde og den lummervarme,
saa hele Verden veed det godt og grandt:
Du var ei Katholik, ei Protestant."*)

*) Disse karakteristiske prægtige Vers ere, ligesom det tidligere gjengivne Vers af samme Digt, udeladte af »Albert Thorvaldsen« i de to 1869 og 1870 udkomne Udvalg af Grundtvigs Digtning.

Grundtvig vedbliver i sit Digt til Baggesen:

„Da skal det mærkes, om min Barneskammel
er lavere end Verdens Prækestol,
om Barnetroen blevet er for gammel,
om udbrændt er den gamle Kirkesol,
om ei endnu den gamle Alterlue
nedlyner Hver, som under Kirkebue
indvover sig med Verdens Tørvegløð.

Da skal det mærkes, om den gamle Lampe
til Andet trænger end at pirres op,
om i dens Straaler ei til blotte Dampe
det bli'er, hvormed den skulde spædes op,
om i dens Straaler sig ei Mer forklarer
end Alt, hvad Verdens-Praasernes Forsvarer
har anet selv, i Aanden som forrykt.

Nu, Dannemand! jeg planter Dannebroge
med hviden Kors imellem Dig og mig —
og evig Mørke paa dens Øielaage,
som pønser under Dannebrog paa Svig;
og Skam faae den, som under Danmarks Kjerte
vil gjennembore sin Modstanders Hjerte,
saalænge han ei skjænder Dannebrog!

Velkommen da i Danmarks gamle Vænge,
velkommen her i Skjolds Kjærmindelund!
Vi mødes her i Klang af Harpestrenge —
vel mødt, min Broder! i en Morgenstund!
Lad Hænder mødes, mens vi Handsker drage!
Og da i Vaabengny skal Lunden brage —
og ve Enhver, som os forstyrre tør!

Ja, hør et Ord! Vort Danmarks Kæmpe-Vænge
har længe været nu et Overdrev

for Svin og Faar og Gæs og Gadedrenge;
og den var Mesteren, som kaadest peb;
og ingen Forskjel har man villet vide
paa at tilrakke og tilgavns at stride;
og os vil Drengeflokken pibe ud.

Lad nu imellem os et Ord det være,
at vi vil hjælpes ad med ærligt Sind
og se, om vi ei Drengene kan lære
at stikke Halerne og Piben ind,
saa uden Roes og uden Last af Drenge
vi kæmpe kan i Danmarks gamle Vænge,
og ægte Dannemænd faae Ørenlyd!

Ja, skulde En af os, imens vi stride,
bagsmækkes af en Nidding eller Pog,
da lad udtrykkelig ham forud vide,
at To han træffer under Dannebrog,
ja indeklemmes, ganske muttersene,
imellem tvende, ja to haarde Stene,
der male, knuse ham saa smaat som Smuld!"

Grundtvig hilser, som en Aandens Bannerfører, jublende Aanden — Aanden, der „ynkes over Vrimlen, stirrer op mod Himlen og speider Stjernerne paa Nattevagt". Den har han længe forgjæves ventet paa. Han fordrede „en høiere Aand", end den, der besjælede Oehlenschlägers Sang*); Aladdins forunderlige Lampe var ham ikke nok til at sprede Nattens Mørke; „den gamle Lampe", Digterpræsten forherliger, er en anden end Digterkongens poetiske. Baggesens Aand, der har vendt sig mod det Religiøse, bydes af ganske Hjerte velkommen, nu den har Øret opladt for Broderrøsten — „os vil Drengeflokken pibe ud!" udbryder Grundtvig. „Et helligt Morgengry" bebudes;

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 122.

men Kampraabet lyder dog fra de jublende Læber. Baggesen har talt om „Oplysningens nye nordiske Morgenrøde“ — det er aabenbart ikke det Samme som Grundtvigs „hellige Morgengry“. Det attende Aarhundredes Søn har vel vendt sig fra Kants Kritik til Troen; men det er en filosofisk „seende Tro“, han gaadefuldt forkynder, hvori „Korset paa Golgatha blot er et Derivatum blandt utallige andre“. Man kommer herved uvilkaarligt til at tænke paa F. H. Jacobi's selvstændige Stilling ligeoverfor Kristendommen. Restaurationens kirkelige Forkæmper hos os, Grundtvig, hævder derimod, at „den gamle Alterlue nedlyner Hver, som under Kirkebue indvover sig med Verdens Tørveglød“. Altsaa Kamp — ikke om „Digterkrands“, som i Turneringen mellem Noureddin og Aladdin, nei, om de høieste Spørgsmaal. Slægten vaagner heller ikke uden Vaabenbulder, erklærer Grundtvig i god Overensstemmelse med Baggesens: „I Aandeverdnen bør der være Krig!“

Den samme Iagttagelse, som Digtet „Til Sfinx“ foranledigede gjentager sig her, og det endnu mere iøinefaldende: Kampraabet afløses af blidere Toner, som denne Gang endog baade faae større Spillerum og klinge i kortere, lettere, lysere og blødere Rhythmer. Feidebrevet ender nemlig:

„Men hør I mig, Kjærminder smaa!
Saa bly, saa blaa,
i Fred I staae.
Ja, staaer os nær!
Smaablomster har vi begge kjær;
og kjærlig I os minde
om, hvad vi er
i Verden her:
kun Blomster, som forsvinde,
hvis Morgenskin og Aftenskjær

hinanden er som Eders nær,
som Haarets om vor Tinde!

Og hør mig, I Lærker,
I Fugle paa Kvist og i Top!
O, stemmer kun op!
O, ser dog og mærker:
ei vilde Bersærker
Jer gjæste i Lund!
O sjunger, o sjunger
med tusinde Tunger
i Morgenens Stund!
Lad Skovenes Kroner
os minde i Vang
om Aandernes Toner,
og Sfærernes Klang!
Paaminder os stedse,
at Sværde vi hvæsse,
kun hvæsse og svinge
for Lys og for Vinge,
for Blomsten i Skoven,
for Lyset fra Oven,
for Vingen, som mægter
de vordende Slægter
at hæve fra Jord,
for Lys, som kan gløde,
oplive det Døde
i Nord!"

Som man kan tænke sig, blev der ikke Noget af den Tvekamp mellem Baggesen og Grundtvig, til hvilken den Sidste havde indbudet ved ovenstaaende, i det Hele saa smukke Digt, der rigtignok i det Enkelte, f. Ex. Slutningen af Feidebrevet om at knuse „saa smaat som Smuld" — hvad

Poul Møller ogsaa spøger med i sit „Forsøg til et Himmelbrev i Grundtvigs nye Smag“*) — ikke er frit for barok Smagløshed. Baggesen kunde vel vove sig ind paa Grundtvigs Gebet, men var altfor urolig og usikker en Aand til at holde Stand paa dette Punkt, hvor han ogsaa aabenbart havde maattet trække det korteste Straa. Kampen med Oehlenschläger laa ulige mere for hans poetisk-kritiske Natur end en religiøs Dyst med vor store Restaurator. Selv Baggesens blot præliminære Konfrontation med Grundtvig frembyder dog saa stor Interesse, at det rigeligt lønner sig at dvæle ved den, hvorfor der ogsaa har været god Grund til saa udførligt at skildre dette mærkelige Sammenstød, ved hvilket Grundtvig uimodsigeligt, idetmindste i alt Væsenligt, staaer med Palmer i Hænderne.

5.

Nytaar 1816 forsøgte den 31aarige Kjøbenhavner, Cand. juris H. C. Wosemose, ligesom Justitsraad Baggesen, at holde Justits paa det danske Parnas, idet han den anden Januar i Skilderiet lod trykke „Samtale i de Dødes Rige imellem otte af vore Genier“. Wosemoses ikke synderlig vittige og tilmed slet versificerede Satire lader baade Baggesen, Oehlenschläger, Grundtvig, Rahbek, Sander, Molbech, T. C. Bruun og N. T. Bruun optræde. Denne literære Opgjørelse af Manden med det uheldige Navn, der ikke havde nogensomhelst aandelig Berettigelse til Dommersædet, han anmassede sig, blev udleet af Baggesen, idet denne strax i det næste Nummer af Skilderiet (den 6 Januar) erklærede i Anledning af Fyren „fra Bredden af Parnassets lave Mose“:

*) Se »Efterladte Skrifter« af Poul M. Møller, første Udgaves første Bind, de følgende Udgavers andet Bind.

„For Snip herefter bør dét hedde Se!
og Snap herefter nu bør kaldes Ose!
mens Snurre kommer til at nævnes Mose!
og Purre kommer til at nævnes Se
Mose!
Du, Basselurre! døbes: O, se Mose!
Man gjætte, hvis man kan, den ny Correx!
Her staaer den indtil videre som X,
den Hex!“ o. s. v.

Tilsidst lyder det:

„O se!
Mose!
Se Mose!
O, se Mose!
I Molbækken med den Wosemose!“

I næste Nummer af Skilderiet (den 9ende Januar) affærdigede Grundtvig — „Profeten“, som Hr. Wosemose i sin „Samtale“ lader Oehlenschläger kalde vor Theolog — den Paatrængende:

„Profeten spaaer forsand Hr. Wosemose,
at kvalt han vorder i sin Vaasepose
og faaer end ikke i de Dødes Rige
det mindste Muk, end sige Ord at sige“.

Hamlet erklærer med Grund:

„'t is dangerous, when the baser nature comes
between the pass and fell incensed points
of mighty opposites!“*)

---

*) »For lavere Naturer er det farligt
at gaae imellem stærke Fjenders Stød
og vrede Klingespidser! — — — —«
(Shakespeare: »Hamlet, Act V, Scene 2.)

Baade Baggesen og Grundtvig udbrød, med den gaadefulde, grublende nordiske Prinds, ved den ufrivillige Komikers Lig:

„Thou wretched, rash, intruding fool, farewell?
Thou find'st, to be too busy is some danger!*)

Konflikten mellem Baggesen og Wosemose gav desuden Anledning til et stort Rimbrev fra den Førstes Side. „Fyens Stifts Tidende“, som udgaves af Fyenboen, Cand. theol., Bogtrykker og Boghandler samt Forligelseskommissær Søren Hempel, havde nemlig (den 9ende Januar) forarget sig over de Klaps, Wosemose havde faaet af Baggesen, og sagt om dennes burleske Præstation, at den var „i Parnassets nymodens Vrængemaneer med Navne saa mesterlig, at neppe nogen Gadedreng skulde falde paa at gjøre det bedre,“ samt spurgt: „Hvad skal man f. Ex. tænke ved Tøi som dette i vor høie og rene Digters Pen:' O se! Mose! o. s. v.?“ Dette bevirkede en ypperlig poetisk Epistel „Til Generalkrigskommissær Astrup“, der tryktes i Skilderiet den 27nde Januar, hvori Baggesen, blandt Andet, tiltaler Hr. Forligelseskommissæren:

„ „Hvad skal man tænke“, kjære Hempel!
— At naar den „høie, rene“ Pen,
der let ei klakker, Klakken slænger hen,
saa veed den, hvor den slænger den,
og naar og til hvad Ende for Exempel!

Til rette Tid, paa rette Sted
kan (siger Doktor Morten Luther)
i Klak mod Fanden og hans Glutter,
naar Pennen selv ei noksom sprutter,

---

*) »Du stakkels, blindt nyfigne Gjæk, Farvel!
Du ser for megen Ivrighed er farlig!«
(»Hamlet«, Act III, Scene 4.)

det hele Blækhorn selv gaae med.
Den Sætning Dem maaske betutter;
men jeg kan ikke hjælpe Dem,
den maa Dem synes nok saa slem —
min Mand er Doktor Morten Luther!
Hvad den Mand sagde, havde Klem;
og blot i Snak ei over Borde
han yttred sig saa ligefrem*);
men, som han sagde, saa han gjorde.
Paa Væggen af et vist Gemak,
hvor Satan ham af fulde Pose
begyndte grovt at wosemose,
jeg selv har set den store Klak,
som ingen Kalken mer kan tvætte —
skjøndt Luthers Træk var ellers ganske nette.
De skulde bare se den Klak, Hr. Hempel!
(paa Wartburg kan den ses endnu
med Gru) —
mod den er min et Fluestempel!
De vilde sikkert, saae De den,
faae mer Respekt for velanbragte Klakke
og ikke mer om, hvad en ædel Pen
ved visse Leiligheder slænger hen,
saa trøstig hen i Veiret snakke.
De vilde se, hvordan til Tid og Sted
og til behørig exemplarisk Ende,
naar man vil dumme Djævle mærkebrænde,
det hele Blækhorn kan gaae med.

At nu jeg Sted og Tid og smukt Exempel
har taget vel i Agt og Hu
med mit proportionerte Stempel,

*) Aabenbart Hentydning til Luthers berømte »Tischreden«.

skal et Par Linier endnu
Dem gjøre klart som Solen, kjære Hempel!

Hvad Stedet nemlig angaaer for Exempel,
da, skjøndt det er et reputerligt Sted,
hvor tidt jeg selv mig sætter ned,
trods mit Justitsraad- og Professor-Stempel,
og snakker, uden mindste „Dolk"*),
med andre ret honette Folk
(som for Exempel nu med Dem, Hr. Hempel!) —
saa veed De dog nok selv, at hvert Palads,
der ikke just er bygget blot til Stads,
har en aldeles ikke hellig Plads,
hvor Peer og Povl sig og kan sætte,
hvor der er Adgang til for Dværg som Jætte —
med andre Ord, at Soldins Skilderi,
trods mangt et filosofisk Stempel,
er intet Sfinx-bevogtet Isistempel —
og at en Laps i Poesi
kan (naar han ei sit Navn fordølger
og siden ta'er, hvad derpaa følger)
fast gjøre, hvad han vil deri.
Men sig, hvor skulde jeg anbringe Klapsen,
hvis ikke der, hvor jeg traf Lapsen?

Hvad Tiden angaaer — Himlen fri
mig for at sige derom mere!
„Gid den var bare snart forbi,
den Fandens Tid, vi lever i!"
saa sukker ikke blot de Ni,
men mange Flere.
For om dens Wosemoseri
Dem, uden mindste metrisk Øre,

*) I »Rimelige Strøtanker« havde Grundtvig jo havt travlt med Baggesens »Dolk«.

tilstrækkeligt Begreb at gjøre —
stik bare Fingeren deri,
og se, hvordan De Dem vil smøre!
Den Muse, der vil, klædt i Muselin,
og uden noget Loddent ud at vende,
tværs gjennem den til Evigheden rende,
har ganske tabt Forstanden sin —
og det er, ser De, kjære Hempel!
trods Smitsomheden her af mangt et stort Exempel,
endnu Tilfældet ei med min.
Hun ei Livstykket kaster just med Sløret
paa Modens Vink aldeles bort;
men efter Veiret, Veien eller kort
hvad man i Fyen og, troer jeg, kalder Føret,
hun skifter Fodtøi og ta'er Støvler paa
hvor hun med Sko kan ikke gaae.

— —

Naar Wosemosen engang fryser til,
gaaer hun paa Skøiter, om man vil,
derover i det lette Lunespil;
og naar Molbækkens Tid er rent udrunden,
naar atter Musehimlen bliver blaa,
da først hun, tyndtklædt, dandse vil i Lunden
med Rosen-Sko og Lilie-Strømper paa —
til mine vandsky Vers De ser nu Grunden!

Hvad Enden angaaer, den er snart udfunden,
Hensigten nemlig med bemeldte Klak:
naar Folk, der ikke veed, hvad de skal tænke,
la'er trykke deres tankeløse Snak,
som for Exempel
De selv, Hr. Hempel!
at mærke dem en Smule med lidt Blæk
til Andres Skræk.

Saavidt historisk klækkeligt Exempel,
hvorledes man skal tænke, naar man kan —
hvis ei, gaaer og i Løbet hvert „hvordan“!
Og nu Moralen, kjære Hempel!

Naar man i Odense, Stavanger eller Rom
aldeles ikke veed, hvad man skal tænke,
bør man sin simple Hempeldom,
før man den lader løbe Landet om,
forsigtig med en lille Mundkurv lænke.“*)

Et Udtryk af Wosemose „Danmarks første Egoist“ i et Rimeri i det af Boghandler C. Steen udgivne „Adrastea, et Oppositionsblad,“ den 31 Januar, bragte atter Baggesen paa Benene; og han lod i Skilderiet den 10ende Februar trykke et Digt „Til Wosemosernes Repræsentant“. I en Anmærkning hertil hedder det:

„Jeg er ene,
staaer, som lille Svane, paa det Rene.
Rundtom i det Brune, Gule, Graa,
med og uden røde Hoser paa,
samtlige Parnassets Store, Smaa
sammensvorne mod mig Arme staae,
kaste Vand og Mudder, Grus og Stene —
og med Svanevingerne som saa
dog lidt fra mig af og til at slaae
vil man mig Uskyldige formene!“

I Digtet selv siges der:

„Enhver, der har et Jeg, er vist
i een Betydning Egoist;

*) Rimbrevet er ikke optaget fuldstændigt i Baggesens »Danske Værker« og heller ikke ganske uforandret (Molbækken er fjernet).

og den staaer først, der har et Jeg,
som over sig slaaer Streg.

—

Det være Du, det være Han,
bestandig Jeget gaaer foran;
og hvor det ser et U-Jeg gaae —
vips! sidder det derpaa.

— — — — —

Som hellig Anders altsaa tryg
jeg paa din nattegamle Ryg
mit lystigen begyndte Ridt
fortsætter endnu lidt."

Digtet ender:

„Forsøg i mindre bunden Stil
paa fire Ben endnu en Mil
lidt paa Dig selv at holde Styr,
min altfor viltre Fyr!

Hvem veed, om det ei lykkes Dig
dit skjulte Jeg at vise mig.
At det paa Rim er rent forgjort,
vil ikke sige Stort!

Man være kan, som Folk er flest,
endskjøndt man er i Vers et Beest,
og uden gode Rim paa „Troels"
gaae hæderlig til Stols*).

Jeg stiger af, saasnart jeg ser,
Du wosemoser ikke mer;

*) Hentydning til »Barselstuen« af Holberg, hvor Poeten siger om Troels: »Det er et ulyksaligt og urimeligt Navn udi Poesien, thi der er ikke et eneste dansk Ord, som rimer sig til Troels!« og denne saa svarer: »Jomænd! man kan sige: gaae til . . . . .« (Act V, Scene 4).

og, gjør Du noget Godt, min Roes
skal blomsterstrøe dit Moos."

I „Adrastea" findes forresten en hel, ikke ganske lille Wosemose-Literatur, som der dog her ikke skal dvæles ved. Den affærdiges i Skilderiet den 27nde Februar af Baggesen i et lille Digt „Om min Ændsen af Adrastea" med Motto af Horats: Ne tamen ignores, quo sit „tractata" loco res*):

„Selv Fjender troe, jeg er for god,
naar jeg gjør noget Mer end blæser
ad Steens Oppositions-Fadaiser
paa Blade, strøede for min Fod,
hvoraf selv Drenge gjøre Næser
i hver lidt artig Urtebod —
o, vidste man, hvor jeg dem læser,
og hvor jeg sparker derimod!"

Man ser, at Baggesen samtidigt med Kampen mod Grundtvig maatte slaae fra sig til Høire og Venstre, ligesom 1814 under Polemiken mod Oehlenschläger.

6.

I Begyndelsen af December 1815, altsaa under Sammenstødet med Grundtvig, udstedte Baggesen en Subskriptionsindbydelse paa „Danfana, et filosofisk og poetisk Maanedsskrift". Den begynder: „Vakt til en friere og kraftigere Yttring af det Liv, der blev mig til Del i Aandeverdenen, og opmuntret, efter denne Vækkelse, ved Tabet selv af mit udvortes Lære-Embede**), til Fortsættelsen

*) Horatii epistolarum liber I, 12, v. 25 med lidt Forandring.

**) Hentydning til Afskedigelsen fra Professoratet i Kiel det foregaaende Aar (se dette Værks fjerde Afdeling, Side 90).

af mit indre — besjælet af inderlig Kjærlighed til det Modersprog, der blev mig kun dyrebarere ved fortroligt Bekjendtskab med andre, og brændende af Lyst til sønligen for min Del at værne det, nu jeg ser det truet med barbarisk Overfald af egne Sønner — troende det desuden min Pligt, trods alle blinde Forfølgelser af enkelte forvildede Brødre, at offre det Fædreland, hvori min Tænken spirede, dens Modenhed: indbyder jeg herved til Subskription paa Maanedsskriftet „Danfana“ (eller Dannertemplet), paa hvis Alter jeg haaber at nedlægge modnere, om ikke værdigere, Offere end dem, man tilsmilte Bifald i min Sprogdyrkelses første Periode.“ Det skal indeholde „aandelig Undervisning og aandelig Morskab i Vers og Prosa. Tvilling-Hovedsagen, der vil handles om, bliver Filosofi og Poesi; og Tvilling-Hovedbetingelsen for Behandlingen et grammatisk rigtigt, rhythmisk velklingende dansk Sprog.“ Subskriptionsplanen ender med et lille Vers om Nødvendigheden af et tilstrækkeligt Antal Subskribenter, hvis Slutning lyder:

„Ve den Skribent, der skriver, slet som vel,
for Livets Vinding eller jordisk Lykke!
men Skam faae den, der længer la'er sig trykke,
nu Trykken er saa kostbar, rent ihjel!“*)

Januarheftet 1816, hvormed Tidsskriftet begyndte, har til Motto:

„Udgiveren.
Kun Trællen kan frygte!
Musen.
Men Helten kan døe!

*) »Kjøbenhavns Adressecomptoirs Efterretninger«, 1815, 4 December.

Udgiveren.
Saa trøster hans Rygte
den grædende Mø!“

Det er Ord af en mesterlig Duet mellem Hother og Nanna i Evalds „Balders Død“*) med lidt Forandring. Den første Artikel, som er skrevet Nytaardag 1816, handler om „Maanedsskriftets Bestemmelse“. Den begynder: „Uagtet der neppe kan tænkes nogen fædrelandskjærligere Hensigt end den, jeg har med nærværende danske Maanedsskrifts Udgivelse, og uagtet fast enhver dertil bestemt Afhandling noksom vil udvise for upartiske fornuftige Medborgere, at uegennyttig Lyst til at bidrage Mit til Literaturens Forædling besjæler min Røgten af det Kald, jeg, selv paa mine Fjenders Ord, maa troe at have faaet, holder jeg dog for — med Hensyn paa Mængden af letsindige Domme — foreløbigen at skylde Sagen og mig selv en nærmere Erklæring.“ Det hedder saa: „Der var en Tid, da jeg var elsket i mit Fædreneland; og Ingen veed bedre end jeg, at denne Tid er ikke mere. Jeg elskede det dengang som et Barn og blev elsket igjen som et saadant; min Alder og Uerfarenhed tillod mig ikke klarligen at indse, hvad der i nogetsomhelst aandeligt Anliggende tjente til dets Bedste; og saae jeg det end stundom, tillod den Ynglingen ikke blot klædende, men paaliggende Beskedenhed og Agt for Ældre mig ikke at sige saa ganske ligefrem, hvad jeg saae, som den alderstegne, modne Lysets Ven tør og bør det i sin Sfære. Lysten til at elskes gik desuden naturligvis med Aarene lidt efter lidt over til Stræben efter at agtes, ligesom, i og med samme, Forsøgene paa at more forvandledes til maaske mindre heldige, men sikkert langt fortjenstligere Anstrengelser for at gavne. Dette allerede, som en mindre elskelig Fremgang hos Skribenten, tilsammentræffende

*) Anden Handling, fjerde Optrin.

med en, desvære! vel mer end noksom følelig Tilbagegang i hans hjemlige Spillerum — forklarer tilstrækkelig Tabet efterhaanden af en Yndest, der lidt efter lidt naturligvis ogsaa under saadanne Omstændigheder tabte Noget af sin Ynde.“ Der siges derpaa: „Et temmelig langt Ophold udenfor mit Fædreneland og, medens dette (under Arbeidet for at danne mig det Fortrinlige deri, dets egenlige Dannished, værdigere), Beskjæftigelsen med Aandsøvelser, der syntes et andet Parnas end Herthas helligede — et vist udenlandsk taaleligt Navn og Rygte i den større literariske Verden og især en Slags Gjæsteborgerskab i den tydske Literatur: fjernede endnu mere fra mig den Hjemmets aandelige Kreds, der hellere gaaer tilbage paa egen Haand end fremad ved en Andens. Kommer nu til, at Literaturvæsenet herhjemme i de sidste Tider var blevet, hvad man kalder et sluttet Selskab, hvori jeg blot af og til som reisende Medlem syntes at indfinde mig, maatte jeg virkelig have tabt al Tidskynde, Menneskekundskab og Skjønsomhed, hvis jeg for nærværende Øieblik i det, der opmuntrede og lønnede min Stræben for tredive Aar siden, troede at kunne maale mig med den mindste Dværg i Modens Poesi, end sige med sammes største Kæmpe. Ogsaa forsikkrer jeg høitideligen, at det hverken er mit Øiemed eller min Attraa. Ikke som om jeg var ophøiet over al forfatterlig Forfængelighed, ikke som om det jo endnu vilde kildre mig at elskes af det Fædreneland, jeg umuligen kan aflade at elske, ikke heller som om den mig eengang vinkende Krands havde tabt alle Fortryllelser for mig — men fordi jeg har en ganske anden, meget høiere Hensigt end alt dette, og fordi jeg aldrig attraaer, hvad jeg eengang veed, jeg umuligen kan opnaae. Selv om jeg nu paa eengang vendte om fra den Vei, jeg tidlig foresatte mig at vandre for at naae mit langt ud over Nutidens

Hvilehøis Kors*) liggende Maal, vilde det være for sildig. For at bringe det i Hellighed til den Høide at hænge sine Handsker paa Solens Straaler, maa en poetisk Hellig-Anders indride Parnassets Slagelse-Marker paa et nattegammelt Føl og ikke paa en stiv halvtredsindstyveaarig Kleppert. Som Døgnskribent har jeg een Gang for alle fordærvet det med mine Samtidige. Ogsaa om sit gode Navn og Rygte kan den i Ry komne, forresten nok saa uskyldige, fædrelandske Muse sige med andre Jomfruer:

„Vor Ære er en Ø, paa alle Kanter steil;
hvo een Gang ude er, ta'er altid deraf feil" —

saa længe der nemlig handles om den Ære, der har blot Navneværdi til en vis Tid og paa et vist Sted, den Ære, i hvis populære Tempel Kotzebue langt overstraaler alle sine glimrende Medbeilere, med eet Ord: den Ære,

jeg kunnet har og kan og vil undvære**) —

ingenlunde af Foragt for den (thi sandelig! ingen Yndest, intet Bifald, ingen Hæder er at foragte), men af Agtelse for noget Høiere og af Kjærlighed til noget Varigere. Dette veed jeg og vidste det allerede længe. Hvo, der har læst mine Forsøg i Modersmaalet, kan have lagt Mærke til, at det ikke var Digterkronen, jeg især lagde det an paa at vinde; og hvo, der har kjendt min Færd og Fremgangsmaade i det virkelige Liv, maa sige sig, at jeg snarere har modarbeidet min Digterlykke end lagt det an

*) En Høide udenfor Slagelse — forklarer en Anmærkning — hvorhen (efter det gamle Sagn) Egnens hellige Patron blev bragt igjennem Luften fra Joppe. — J. L. Heiberg havde det foregaaende Aar behandlet denne Legende i et Digt i C. Molbechs »Athene«.

**) Linie af »Tankesamleren i Hjertet til Strøtænkeren i Munden«.

paa at befordre og sikre den. Ene fra Begyndelsen af min Skribentbane, uden støttende Familieforhold, uden fremhjælpende Slægtskab eller Svogerskab, stræbte jeg ikke engang at afhjælpe disse Mangler ved andre sikkre Midler til Popularitet, som (Evald undtagen) hver anden Digter i Dannemark mer eller mindre har benyttet til en Slags Rodfæstning af sit aandelige Træ i Selskabet og den virkelige Verden. Ikke Medlem af noget kjøbenhavnsk Selskab, ikke engang af nogen Klub, intet Led i nogen borgerlig Kjæde, aldeles ingen Rolle spillende (selv sjelden Tilskuerens) paa noget offentligt eller privat Theater, ikke tilhørende noget Korps, ei engang Studenternes, end sige Professorernes, uden Interessentskab, udelukt af enhver større eller mindre Broderkreds — privatiserer jeg i egenligste Forstand, ikke blot uden partisk Publikum, men uden mindste Tilstød i paakommende Tilfælde af et Privatissimum. Skjøndt Frimurer, har jeg kun en eneste Gang for mange Aar siden indfundet mig i den herværende Loge; og hvor lidt jeg hører til det skandinaviske Literaturselskab, der blev stiftet i min Stue*), kan man se af Listen paa dets Medlemmer, hvoraf mit Navn er udeladt. Sandelig! havde jeg efterstræbt nogensomhelst Diktatur i Sangens Rige herhjemme, havde jeg (som man vil beskylde mig for) lagt det an paa at hæve mig selv eller nedtrykke Andre i den offentlige Mening, vilde dog vel det Første, jeg havde sørget for, have været: paa en eller anden bekjendt selskabelig Maade at tilvinde mig et Parti. Det er neppe selv mine Fjender troligt, at denne paafaldende Forsømmelse fra min Side skulde reise sig af blot Enfoldighed eller Uvidenhed. Thi Saameget maatte jeg i

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 132. Jfr. »Det skandinaviske Literaturselskab« af F. Bajer i »Nordisk Tidskrift för Politik, Ekonomi och Literatur«, 1869, Side 449–462.

det Mindste have lært ved Omgang med store Rollespillende udenfor mit Fædreneland, at man umulig kan stige høit i nutidig offentlig Anseelse uden ved Hjælp af et hurtig hævende Parti eller formedelst en langsom, varsom og taalmodig Kryben. Det sidste Middels Anvendelse falder det neppe Nogen ind at tiltroe, end sige forekaste min kritiske og ikke sjelden satiriske Gjenganger." Artikelen ender: „Jeg gjentager altsaa ved Aabningen af denne ny, den danske Genius helligede Hytte, hvad jeg paa hundrede Maader har yttret og viist: at det nemlig ikke er min nutidige Hæder, min borgerlige Anseelse, min personlige Vinding, men det inderlig elskede Modersprogs Helligholdelse og Bevogtelse, jeg har for Øie. Mit Kaldsbrev til et lille sprogfilosofisk og æsthetisk-kritisk Præsteskab har jeg indvortes i mit Hoved og Hjerte og udvortes i mine literariske Venners og Fjenders enstemmige Tilstaaelse. Forsaavidt en vis Opoffrelse af jordiske Fordele*), udstandne Prøver og allehaande smaa og store Forfølgelser synes mere at forøge end at formindske Værdigheden til himmelske Kaldsforretninger, troer jeg og at turde smigre mig med en mer end almindelig Indvielse. Men forsaavidt en hvilkensomhelst Helligdoms Bevogter i sin stridende Kirkes farefuldeste Tid fremfor Alt behøver et uforfærdet Mod, urokkelig Fasthed og smilende Foragt for legemlig Død og Undergang, veed jeg, at den ældgamle Moder Dana selv ingen kjækkere og trofastere blandt hendes Sønner havde kunnet vælge til Præst i sit Danfana. — — — Maatte de faa Ædle, hvem Menneskehedens ene Fornødne og Fædrenelandets herlige Palladium Sproget ligger paa Hjerte, ane, forstaae og tilsmile min i Hensyn paa mit forgængelige Selv høist utaknemmelige Bestræbelse! Dog, hvis og ikke —

*) »For sin Overbevisning opoffrede han alt Jordisk«, siger J. K. Høst om Baggesen i sine »Erindringer«, Side 45.

arma dabunt Superi victricia, tessera Christus,
crux signum, noster buccina Justus erit.
Jo. Bochius, in elegia ad principes christianos.*)"

I Foraaret 1807 skrev Baggesen jo umiddelbart før sin Afreise fra vor Hovedstad en Forerindring til en ny Udgave af „Labyrinten", hvori han gjorde Rede for sit Livs Labyrinth indtil da**). Ovenstaaende, næsten et Decennium senere, Forerindring til Maanedsskriftet „Danfana", „denne ny, den danske Genius helligede Hytte", der i en større Stil skulde fortsætte, hvad Bladene „Søndagen", „Lille Søndag-Aften" og „Skuddagen" et Par Aar iforveien havde indledet***), er nu atter en Redegjørelse, ligesom hin ældre interessant, om ikke i Et og Alt uomtvistelig, ligesaa lidt som den foregaaende. Begge disse Redegjørelser ere vigtige Konfessions-Monumenter fra de to sidste Hovedperioder i Baggesens danske Aandsliv, i hvilke han i stolt Tilbagetrukkenhed tilstræbte „paulo majora" og præsterede nogle af sine betydningsfuldeste Arbeider baade i alvorlig og spøgende Retning. Alt i sin Forerindring til første Udgave af „Labyrinten" 1792 havde Digteren, hvis første større Værk „Komiske Fortællinger" 1785 modtoges med Jubel af Tusinde, erklæret, at „Navnet paa det Parti, der endnu kunde være paa hans Side fra det Øieblik af, Skjebnen udlagde ham med det nu herskende, var vel duo vel nemo"†). Et Decennium senere bryder Oehlenschlägers straalende Sol frem;

„og Dalens Skjød og Klippens Top
er tændt af Solens Lue"††).

*) Jo. Bochius, en Nederlænder, latinsk Poet, levede i den sidste Halvdel af det 16de og Begyndelsen af det 17de Aarhundrede.
**) Se dette Værks anden Afdeling, Side 329 o. s. v.
***) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 5 o. s. v. samt 27 og 28 o. s. v.
†) Se dette Værks første Afdeling, Side 23 og 85.
††) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 27.

Baggesen, der, efter sit flereaarige frivillige Exil, vendte tilbage som „Gjenganger“, kom i endnu stærkere Konflikt end tidligere. Efter et nyt Decenniums Forløb føler den atter Tilbagevendte sig, om muligt, endnu mere isoleret. I Forerindring til „Digtervandringer“ havde han 1807 skrevet: „Alt har jeg omvexlet og forandret, undtagen mit Væsens Inderste, Kjærlighed til det Evige. I den legede jeg som Barn, i den spøgte og sværmede jeg som Yngling, i den tænker, handler og elsker jeg som Mand, og i den vil jeg døe som Olding“. Det Samme hævder den snart 52aarige Gaadesanger endnu med urøiet Mod i Forerindringen til sit nye Tidsskrift. Enhver, der har været paa Kant med Døgnets Aand, vil ikke uden Sympathi læse vor ualmindelige Forfatters bittre Skildring af, hvorledes „man umulig kan stige høit i nutidig offentlig Agtelse uden ved Hjælp af et hurtig hævende Parti eller formedelst en langsom, varsom og taalmodig Kryben“. Enhver, hvis Horizont strækker sig ud over Belt og Sund, vil forstaae, hvorledes Baggesens „Gjesteborgerskab“ i fremmed Aandsliv maatte bringe ham i Konflikt med „den Hjemmets aandelige Kreds, der hellere gaaer tilbage paa egen Haand end fremad ved én Andens“. Enhver fribaaren Natur, der har levet under Cliquevæsenets Tryk, vil fatte hans Udfald mod „sluttet Selskab“. Man maa, specielt ligeoverfor Baggesen, ikke glemme, at — for at bruge Henrik Hertzes Ord i Digtet „Ensomt Liv“*) —

„— — — her i Landet
er vi som sammenklistret,
at Publikum er blandet
og Trængselen forbistret,

at man iblandt maa sprænge
en Mine mellem Hoben.

*) »Digte fra forskjellige Perioder«, II, 15-16.

blot for at se saa længe,
om Himmelen er aaben" —

ikke glemme, at her trænges „til stærke Bjørnesener",

til Sener i en Harpe,
hvis dybe Toner bruse,
til Ord, der falde skarpe,
og til en væbnet Muse".

Efter sin, man kunde fristes til at sige, Krigserklæring i Prosa til Mændene, som Indledning til Maanedsskriftet, lader Gratiernes distancerede og ikke tilstrækkelig paaskjønnede Digter følge en blødere, bevæget Henvendelse „Til Danfanas Døttre" i klangfulde Rhythmer, som begynder:

„Rige Fugl kommer susende,
kommer brusende
med sin Hams forlystende Prang.
Fattig Fugl kommer hinkende,
kommer linkende
med sin Barms uskyldige Klang."

Til denne Strofe er benyttet, hvad Oehlenschläger 1818 i „En Reise"*) kalder „det gamle Vers":

Fattig Fugl kommer hinkende,
kommer linkende
o. s. v.",

der findes i Valravnens Sang i Oehlenschlägers „Valravnen" i „Digte, 1803":

*) II, 71.

„Rige Fugl kommer susende,
kommer brusende
over Bjerge og Dale.
Ser Du vel, Du fattig Fugl!
hvor mine Fjædre de prale!

Fattig Fugl kommer hinkende,
kommer linkende
over Ager og Enge.
Ser Du vel, Du rige Fugl!
hvor mine Fjædre de hænge!"

Baggesen vedbliver.

„Danmarks Helikons Frøkner og Fruer,
Herthas søde parnassiske Duer,
hvor nu Fugl flyver ind, flyver ud —
ei paa Lyrens, ei heller paa Lurens,
ei paa Kunstens og ei paa Naturens,
men paa Modens de vinkende Bud!

Ak, hos Eder, I Hulde! der vanker
i aandelig Leg og i Spøg
saa mangen en Høg over Høg
i Flyven — fra Lærke til Gjøg.
Naar I hører, I Søde! det banker,
det er altid et Digterbesøg.

Ser I deilige Farver at spille,
eller hører I Nynnen i Smugl*),
det er Skjalden — den store — den lille,
den rige — den fattige Fugl.

---

*) »I Smugl« (dannet af Verbet »at smugle«) er aabenbart identisk med »i Smug«.

Medens hin inden Tilliens Skranker,
udfoldende Regnbuens Glands,
med den hundredøiede Svands
og fortryllende Billeders Dands,
stolt, i legemlig Synlighed spanker —
den Lille med Spurvpusselanker
gemenlig kun kommer i Tanker,
undselig formedelst de smaa,
skinfattige, lurvede, graa
Dunbuxer, den Stakkel har paa.

Derfor, naar i Farvernes Luen
der høres en underlig Sang —
det klinger som Vinden i Stuen,
og Helikons-Frøknen og Fruen
i Sofaen vinke: kom! kom!

Men toner, usynlig, engang
som slog det med Flagren paa Rude,
for de Smaa paa Skammelens Pude
den inderlig bævende Klang —
det høres som Vinden derude,
og den bryder Ingen sig om.

Dog, lod og de Ni sig forføre
til Farten paa Tydsk og paa Spansk
i Modens nærværende Føre
med døvende Bjælder bag Øre —
jeg veed, at de Trende mig høre,
hvis Ynde mig tryller paa Dansk;
og dem er det mig om at gjøre."

Enhver ser, at det atter er til Oehlenschläger, fra hvem Motivet var hentet, der sigtes med dette ypperlige lille Digt af Gratiernes Sanger, som stiller Lyren mod Luren og Kunsten mod Naturen.

Derefter følger den J. L. Heibergs heltigede „Ode til Sommerfuglene“ samt J. M. Thieles „Forsøg til en Forklaring af Gaaden“, Baggesens „Elegi“ til den unge Gaadeløser, J. L. Heibergs „Den sidste Prøve“ og Weyses „Io“. I sine Indledningsord til Maanedsskriftet havde Baggesen erklæret: „Jeg aabner det med en ny Begængelse*) af de fordums Isis-Mysterier. Gaaden „Det evige Sindbillede“ kan overalt anses som Forgaarden til nærværende Danfana, i hvilken Sfinx ligger, Indgangen vogtende, som i flere Oldtidens Templer, eller — uden Billedsprog — benævnte Gaade indeholder i Korthed Texten til dette filosofiske og poetiske Maanedsskrifts følgende Forklaringer, det være sig i Afhandlinger eller Sange.“ Han, der alt under sit foregaaende Ophold i Danmark 1806-7 haabede at finde de Vises Sten, efterat Aladdin havde grebet den forunderlige Lampe, erklærer ogsaa nu, at det ikke var Digterkronen, han især lagde an paa at vinde. Januarheftet af „Danfana“ slutter saa med „Literariske Nyheder“, der, under Titel „Fjendtlige Fredspræliminarier“, indeholde en Afregning med „vor parnassiske Napoleons utrættelige Panegyrikus, Recensenten i Literaturtidendens æsthetisk-kritiske Nummere“ i Anledning af dennes „Kunstdom-Forsøg (snip-snapsnurrelig Ihukommelse) over Poetiske Epistler“. Det hedder deri blandt Andet: „Vi ere bange for, at Hr. Fredsmægleren er saa langt fra at være skikket til sin Forretning, at han ikke engang veed, hvad Krig er i Modsætning med Fred eller Fred i Modsætning med Krig, end sige den Krig, Gjengangeren førte, og Danfanas Præst vedbliver at føre mod Fornuftens, Kunstens, Sprogets og Smagens Fjender — de maa forresten være saa fredelig sindede, som den politiske Napoleon selv var det, naar han

*) Begængelse (hvilket Ord endnu findes i Sammensætningen Ligbegængelse) brugtes i ældre Tid i Betydningen: Helligholdelse.

ikke vilde, at nogen anden Tromme paa Jorden skulde røres end hans Kronings.“ Artikelen ender: Om „Krigen, jeg i Gjengangeren, i Søndagsbladene og i andre kritiske Forsøg har ført, erklærer jeg de respektive, større eller mindre, barbariske Kystmagter, at den nu først for Alvor begynder!“

Februarheftet af „Danfana“ aabnes med et Digt „Til Dannerkongen, den 28nde Januar 1816“, Frederik den sjettes Fødselsdag, hvori det hedder:

„Ei med Trygleren omkap jeg træder
opad Naadetrappen uden Kald;
Kryben ei, saalidt som Hovmod, klæder
Dannerkongens aldersvagne Skjald.

Men, af Sangerkredsen udelukket,
der paa Borgen selv tør Harpen slaae,
stiger dog for Dig til Himlen Sukket,
Klang-ledsaget, i min skjulte Vraa.“

Baggesen sigter upaatvivlelig her — hvad ogsaa Peder Hjort bemærker i den næstsidste af sine „Tolv Paragrafer om Jens Baggesen“ *) — til, at Oehlenschläger umiddelbart efter sin Hjemkomst forelæste „Correggio“ ved Hoffet **), samt til, at han det foregaaende Aar (som ovenfor omtalt) havde forherliget Kroningsfesten med et Digt,

*) Se «Athene», 1816, Novemberheftet, Side 465.

**) Se dette Værks tredie Afdeling Side 96. Fredrik Schmidt fortæller forresten 1811 om Oehlenschläger: «Med Serenissimus og Hoffet lod han ikke til at være synderlig tilfreds, men ansaae det dog for store Ting, at Serenissimus ikke faldt i Søvn, da han læste «Correggio» for ham. Røveren havde fundet mest Bifald hos Høistsammes» («Fr. Schmidts Dagbøger», Side 89).

der forelæstes Kongen i en Audiens, og med en „Folkesang“.

Der siges senere i Digtet:

„Ei med Harpens Klang i Fjeld og Dale,
ei med Tak og ei med Ønsker blot
Danneskjalden troer at afbetale
Gjælden til sin Hjemstavn og sin Drot.

Men, som Hine, der ved Kongens Side
blot ei kvad hans Pris ved hver en Fest,
men i Kampen og ham hjalp at stride —
værner han for Dan, som han kan bedst.

For sit Skjaldskabs Banner at forsvare,
tro sin Konge, frygtende kun Gud,
hvor han skuer Dannished i Fare,
drager han mod Begges Fjender ud.

Konge! lad ham i din fjerne Skygge,
hvis og langt fra Thronen i din Hal,
Dannisheden efter Evne bygge,
før han døer, et Værn mod Overfald!

Og trods alle Stormene, som tude
mod hans Stræben, og trods alle Lyn,
der ham truselblinke: „Det er ude
med hans Harpespil som med hans Syn!“

og trods alle Sorgerne, som tynge
Fredrik Fredegodes glemte Skjald —
skal end længe hver din Fest forynge
Gubbens Kraft til Røgten af sit Kald!“

Derpaa følger Juliane Marie Jessens Forsøg til en Opløsning af Prisopgaven, Baggesens Digt til hende og de

fleste af Digtene i Sammenstødet med Grundtvig samt tilføiede Oplysninger om Anledningen. „Vildskjalden“ er fire paa Oehlenschläger myntede Linier. I „Ingemann og Oehlenschläger“ stilles disse to Digtere paa en utilbørlig Maade sammen:

„Hin Schiller, denne Goethe paa vor Scene,
den Første hvid som Sne, den Anden luerød —
til Hvem mon nu vil række Melpomene
den Haand, hun Danmarks Klopstock, Evald, bød?

Hun uden Tvivl vil Ingemann den skænke,
før Oehlenschläger selv at vide faaer,
hvad hun betroede Publikum iaar
og mig ifjor, at hun er alt hans Enke.“

Ingemanns med stort Bifald optagne Debut paa Scenen som tragisk Digter med „Masaniello“ i Foraaret 1815 og „Blanca“ i Januar 1816, der foranledigede disse Strofer, vil senere blive omtalt. — Februarheftet af „Danfana“ ender med „Gaadebordet“.

Martsheftet af „Danfana“ begynder med „Hjertekvad til Grundtvig“, hvis Forfattervirksomheds Hovedtræk paa dette Tidspunkt ligeledes senere skulle fremstilles. Derpaa følger „Kong Salomon og Jørgen Hattemager i Læseverdenen“, der begynder:

„For fattig Folk at spare Hovedbrud,
der lidt af Tankens Lyst og gjerne nyde vilde,
naar i det stille, rene, klare Flud
af Modersmaalets fundne rette Kilde
en Digter Aandens Rigdom gyder ud,
foruden mindste Vind, end sige Storm og Slud —

saa tænker Læseren: Paa Digtets Bølger
med eget Blik jeg overalt sér Land;
Min Tanke magelig Ideens Flyven følger,
jeg er en Salomon i fattende Forstand!

For derimod at tage selv sig ud
og Studsen over sine Spring at vække,
naar, efter Sprogets kjække Sønderbrud
i Brokker, Grus og Dynd af alskens Bække,
Vildskjalden hæver sig som Fossens Gud
og trodser alle Tugtens Bud —
saa tænker Læseren: I Digtets Sluser
jeg mærker, min Seilads er ingen Leg;
den salomonske Høisangs Fald mig knuser,
jeg er en Jørgen Hattemager, jeg!"

Efter fire Linier „Rosen og Plukkeren", hvori Plukkeren spørger Rosen:

„Hvi stikker Du trods søde Lokkesmil?
Hvi saarer Du trods mild Udaanden?"

kommer et større Digt „Apologi for min Vidspilde, en Satire", med Motto: „Difficile est satyram non scribere" *), hvoraf der alt tidligere er anført enkelte Linier.**) Digtet begynder:

„Man spørger aarle, spørger silde,
hvorfor jeg dog mit Vid (mangfoldig Tak!)
i, selv med synlig Omhu, rimet Snak
paa det smagløse, raa og vilde
Makulaturens Pennepak
vil spilde.

---

*) Juvenalis Satirarum liber primus, Satira I, 30.
**) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 52—53.

Jeg svarer, som jeg er i Lune til,
tildels: fordi jeg kan, tildeels: fordi jeg vil,
men dog fornemmelig: fordi der her i Landet
i denne hjertelig døvstumme Tid
med velbemeldte Smule Vid
umulig la'er sig gjøre noget Andet.

Angaaende „denne hjertelig døvstumme Tid“ hedder det med Hentydning til Oehlenschläger:

„Spillet er paa Scenen, hvad til Aanden taler,
spillet, som i Kirken, hvert Guds Ord.
Kun for Idoler, ei for Idealer
har Sands den nye Sydlighed i Nord,
der førtes ind af Sangens Gert Vestfaler,
som, reist urolig mange Mil
for at uddanne Genialiteten,
kom hjem (lig hin til Hadersleb fra Kiel)
i Kunst, som om han aldrig havde set'en.“

Digteren siger om sig selv:

„Kortvillig fød, jeg driver Tiden bort
og hvad mig kjedeligt i Livet rammer,
af egen Drift, med Epigrammer,
og er jeg noget villig, er det kort —
og dog jeg stundom ses mig selv at svigte,
med næsten Oehlenschlägersk lange Digte.“ *)

Derefter følger „Sjællandsk Trøst, et Epigram“ om Misundelse, der ingen Last er, men blot et Børnespil „hos

*) I Sønnens Udgave af Faderens Værker er «Oehlenschlägersk» bleven til «altfor», ligesom senere «Oehlenschlägers Muddersang» til «mangen Muddersang.» Det kan ikke siges tidt nok, at denne Udgave er ikke lidet mangelfuld.

os, hvor Intet er i Grunden at misunde", samt „Heautontheorumenos eller Spøgelset i Kjerteminde, et forunderligt Drømmespil som Gaade for Lærde og Ulærde."

„Heautontheorumenos" (Selvbeskueren) spiller paa „Heautontimorumenos" (Selvplageren), en Komedie af Terentius. En Dedikation lyder: „Den æsthetisk-kritiske Skueplads-Bestyrelse i Maanen helliges nærværende temmelig utheatralske Lille Søndagaften-Spil som et nyt Spøgeri-Forsøg med Haab om Opførelse i Jordens Skygge". Den 30te Januar samme Aar var Oehlenschlägers Syngespil „Ludlams Hule", der udkom 1813*), første Gang gaaet over Scenen med Musik af Weyse, som Festforestilling i Anledning af Kongens Fødselsdag; og til dette Gjenfærd-Stykke, der alt var bleven spottet af Baggesen ved dets Udgivelse**), sigtes der med „et nyt Spøgeri-Forsøg" og „nærværende temmelig utheatralske Spil". I en „Prolog" tiltales først de Par Hundreder, der gjøre Baggesen den Ære „paa Veien til As-Minde-Templet", hvorhen der vandres i Tusindvis," naar Offerkvæget slagtes", at se lidt ind til ham i hans „Danfana-Hytte", hvorhen han maatte flytte „som Eremit" fra denne Verdens Herlighed, og hvor han frister sit Liv „som Bueskytte", og, næst sit Gjæsterne velsignende „Guds Fred!", har

„kun Æbler, Pærer, Kirsebær og Blommer
(hvis Overflod der dog er Maade med),
lidt Honning, Kildevand og, ak! (naar høit det kommer)
en Smule Fuglevildt at Fest-opvarte med."

Man kommer herved til at tænke paa Bueskytten Esau***) i

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 172.
**) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 78 og 177.
***) Se første Mose-Bog, Kap. 16, Vers 12, og Kap. 21, Vers 20.

hans Ørken, hvis Haand skulde være mod Alle som Alles mod ham, i Modsætning til den lykkeligere Tvilling, Hyrden Jakob, der havde tilegnet sig Broderens Førstefødselsret og Velsignelse. Det hedder saa:

„Jeg gjerne dog Jer Gode gad frembære
for Alteret engang en lille Ret,
der var lidt mindre tynd og mindre let,
hvori der ordenlig var Noget at fortære,
saa dog I og engang hos mig
fik Jer Bekomst i Poesien,
der er og være bør lidt kjødelig,
hvis der for mer end Tolv skal være Noget i 'en".

Baggesen maa se til at opvarte

„— — med Noget af det Eventyrlige,
som man kan ta'e og føle paa er Digt;
thi selv en Fantasi, der hader det Uhyrlige,
fra Tid til anden elsker Sligt".

Hvis han fortalte sin Drøm forleden Nat, mener han,

„vil sikkert svæve Jer grangiveligt for Øie
og ruske vældigen Jer Fantasi
dens lange, brede, tykke, føre, drøie,
haandgribelige Poesi".

Derpaa følger „Drømmen". Forfatteren taler:

„Mig syntes, som jeg selv, forvandlet af en Mand
til en Mandinde,
med Følelser af en Løvinde,
som, Ungerne frarøvet, man vil binde,
sprang ud af Buret, der mig slutted inde,

og standsede min Io-Fart i Blinde *)
midt paa den store, gamle Kirkegaard
i Kjerteminde.

Der først en Smule til mig selv jeg kom,
slog Øiet op og saae mig om;
og se paa Randen af en Grav, hvis Kule
var den uhyre Himmel selv som Hule,
jeg en Gestalt at sidde saae,
der ubevægelig og stille,
lod ned i Hulen sine Taarer trille,
der syntes, faldomstyrtende hver Pille,
selv Hvælvingen itu at slaae,
mens sluktes pludselig hver Himlens Kjerte.

Trods Løvemodet i mit Jomfruhjerte **),
jeg vendte mig og vilde gaae —
da pludselig en Røst som Torden
hult drønte med gjentagne Skrald
hen under Havet og dybt under Jorden,
saavidt jeg skjønnede fra Syd mod Norden,
saa langt omtrent som i al Fald
fra Koldinghus til Frederikshald.
Den brølte: „Knæl og skjælv og hør mig i min Hal!“
idet Gestalten saaes at nikke
med Apollonske Haar og Jupiterske Bryn —
et ganske majestætisk Syn!“

Da Forfatteren nærmere undersøger Spøgelset, ser han,

— — — — min drømte Helvedbengel
var mindre lig en Djævel end en Engel.

*) Io spiller en betydelig Rolle i Baggesens Gaade.
**) Sfinx — Baggesens Sindbillede — var jo halv Løve, halv Jomfru.

vidunderskjøn og mild og from i Lader,
med et naivt og huldt og eget Blik,
der Karakteren paa en Prik
erindred mig i mangen malt Gudfader.

Imens det taug, det saae livagtig ud,
som en mandvoxen Elskovsgud,
der er forlegen med sin kjælne Fylde,
og veed ei, hvilken Psyche den skal hylde."

Man kommer ved disse Vers til at tænke paa Deppings Skildring af Oehlenschläger som „en skjøn Mand „med et ganske italiensk Fysiognomi og paa hans Dvælen ved „Digterens barnlige Sjæl, ildfulde Øie og smukke Hoved"*). Fyrst Hermann von Pückler-Muskau, der var sex Aar yngre end Oehlenschläger, traf sammen med ham i Rom hos Fru Brun og beskriver ham som „en smuk ung Mand, der ser ud som en af sine Tragediehelte ɔ: ikke overvættes kraftig." **) I Baggesens Parodi paa en Dialog „Røverborgen" hentydes der jo ogsaa til, at „Adam hin Digre" — som Kamma Rahbek spøgende kalder Oehlenschläger i et Brev fra 1806 ***) — var „deilig" †). Atterbom, der i Sommeren 1817 traf sammen med Oehlenschläger i Berlin, siger om ham: „Han har ett prydligt utseende, og hufvudet kan med skäl kallas skönt. Dana-skjalden är en ännu rätt ungdomlig och fyllig Sanguinicus med dunkelfärgade hår och ögon, jovialisk, godhjertat, lätt eldfängd, maklig och sinnlig." ††) Forfatterinden Karoline

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 196.
**) Se «Jugend-Wanderungen vom Verfasser der Briefe eines Verstorbenen», Side 159.
***) Se dette Værks anden Afdeling, Side 176.
†) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 174.
††) Se Atterbom's „Minnen från Tydskland och Italien", I, 70-71.

Pichler, hvem vor Digter samme Sommer besøgte i Wien, taler ligeledes om hans „skjønne Skikkelse“ *).

Baggesen fortæller videre om Spøgelset:

„Det lænede sig til en Mindesten,
hvorpaa, som Kjerte,
der brændte, syntes mig, et Hjerte
af Alabaster eller Elfenben;
derunder stod i dybe Furer
med, Runer lige, Skriftfigurer:
„Jeg visner levende, jeg blomstrer død,
som Flamme jeg i Vand mig selv fortærer,
som Gaade knækker jeg min egen Nød —
med ingen anden Kjærne jeg mig nærer.“

Skjøndt Gaader ellers ere Smørrebrød for Forfatteren, piner han dog forgjæves sin Hjerne for at udfinde, hvad det kunde være, der kun knækker sin egen Nød og finder ingen anden Kjærne sød.

„Med Et jeg hørte Noget hvæse —

— — —

Personen nemlig snød sin Næse —
og slog til Lyd med Haanden i en Dask,
der klang livagtig som et Skybrud-Pladsk.
Jeg saae mig om i alle fire Vinde;
og se! rundt om ham laa paa Knæ,
som sælle Fæ,
med aabne Munde hele Kjerteminde.
Hvad, Kjerteminde? — hele Fyen!
Hvad, hele Fyen? — det hele Norden!
Kun Norden? Hvad jeg siger! — hele Jorden!

---

*) Se Karoline Pichler's „Denkwürdigkeiten aus meinem Leben“, III, 107.

en Vrimmel, som er aldrig skuet vorden,
hvori med Studsen mit forklarte Syn
gjenkjendte Mange her fra Byen;
imens om mig der stod et hundred Stykker,
blandt hvem jeg kjendte Grundtvig og de Faa,
hvis Navne her jeg ikke trykker,
da de tilforn alt i „Danfana" staae.

„Jeg" — saa begyndte han, triumfbebudende,
skjøndt i sin Skjønheds fulde Pragt
bestandigen lidt taareblændt, som sagt,
lidt hængende med Næsen og lidt ludende."

Der gaaes saa over til „Gaaden i Drømmen". Spøgelset, hvis sunde, rødmussede Skjønhedsfylde kontrasterer komisk med den tragiske Taarekilde, som Oehlenschlägers „rige og af og til noget yppige Deklamation" med hans Sørgespils Æmner, taler:

„Jeg — hører mig, I Gaser og I Gæs,
I Hanner og I Hunner, hvad I hedde,
der gabe her og hist paa Nilens Bredde,
hvor Io's Sfinx nys væltede sit Læs!
staaer ikke der og maaber hen iveiret
med Armene paa Kryds og Tværs,
men kommer alle hid, hvor jeg mig selv har leiret
i noget mer end lumpne gode Vers!
Hør mig, Du Publikum! I smaa Partier
for Jomfruløven og dens Yngel, tier!
Jeg, lutter Løve, slugende mig selv,
i Gaaders Gaades Kildes Under-Elv,
Jer i mit Selskabslivs Mysterier indvier,
lyt, Du, som under Vandet boer!
lyt Du, som hen i Luften foer!
lyt, Kjertemindes Eumenidekor!

lyt, hele Jordens Kreds! til mine Tryllerier,
hør, hvad jeg om mig selv at sige veed,
og fald saa dybt Du kan, o Himmel
med din af mig udslukte Stjernevrimmel!
for mine Fødder ned!

Jeg-Jeg (mens Andre kun Jeg-Ikkejeg'er
bør kaldes, subjektiv og objektiv)
blev den, jeg er, blot ved mit eget Bliv;
og med mig selv jeg selv bestandig leger
i evig ensom Tidsfordriv.
Som Fa'er min egen Søn, som Søn min egen Fader,
som Broder selv min Bro'er, som Brudgom selv min Brud,
det sande Menneske, ja selv den sande Gud,
naar jeg mit Væsens Bibel gjennemblader,
adlydende min Andagts første Bud —
Jeg-Jeg endnu engang og rent ud, sandt at sige,
Jeg-Jeg, Jeg-Jeg, Jeg-Jeg
Jeg-Jeg i det Uendelige,
der over Alt, der ei er mig, slaaer Streg:
nedlader her mig til, paa gamle Sfinx'es Maade,
at give mine Skygger rundtomkring
fra Mester Ingemann til Fusker Ingenting
saa vittigt og saa dumt, de kunne det, at raade
min menneske-guddommelige Gaade."

Senere siger Spøgelset:

„Forvovne Thiele, Weyse, Heiberg! skjælv,
ved Nærmen til min Gaades Selv i Selv!"

Og Baggesen tiltales:

„Gemene Sfinx! der saa formastelig
tør smile hist, idet Du ser paa mig!"

Gaadens Løsningsord er: Narcissus, Sønnen af Flodguden og Nymfen, den skjønne græske Yngling, der forelskede sig i sit eget Billede, som han havde set afspeile sig i en Kilde. Om den første Stavelse i Ordet siger Spøgelset:

„Den første, Roden, ligefrem at sige,
hvad Øiet, som mig ser, først falder paa,
er (som det mindste Barn kan strax forstaae)
en Nar — i min Person aldeles uden Lige,
den største vist, der kan paa Jorden gaae.“

Narcis-Spøgelset, der haaber, at man vil glemme det evige Sindbillede over hans, ender med et: „Meauton theoreomai!“ En „Epilog“ skildrer saa, hvorledes den hele Kreds i Drømmen, „indtil Fæene, der laa paa Knæene“, var sovet ind mod Enden af den mørke Tale, men foer op ved den sublime Slutning, og „udbrød pludseligt i Koret, hvor vi slap, med ubeskrivelige Klap.“ Hanen galede i det Samme, Kjerten slukkedes ud paa Stenen, Alt blev paa en Gang lyst, „det store Spøgelse forsvandt i Dampen af den sidste Røgelse“, og „hele Kjerteminde (hele Scenen) gik sit Skud“.

„Tilsidst var blot tilbage Stenen;
og ni ret yndige Smaapiger nu jeg saae,
der læste, hvad der stod derpaa:
„Jeg visner levende, jeg blomstrer død,
som Flamme jeg i Vand mig selv fortærer,
som Gaade knækker jeg min egen Nød —
ved ingen anden Kjærne jeg mig nærer.“

De smilte:

„Ja, det er Digtning, det er Gøgleri,
Spil med sig selv i Fantasiens Gaade,

romantisk, eventyrligt paa en Maade;
men, Søstre! det er ei vor Poesi!
Bekrandse, hvo der vil, det Gøgleminde —
hvor det forgudes, vi forsvinde!"

De forsvinde saa. En Gysen gjennemfarer Forfatteren; og han vaagner op, ør i Hovedet. Det Hele afsluttes med følgende „Moral":

„Hvis Nogen ser i dette Speil,
den gamle Adam, der i os skal dødes,
ifald vi ville, der en ny skal fødes —
seer han, moralsk betragtet, ikke feil.
Men hvilken Adam mener her min Gaade?
(thi hvert et Menneske har sin
at kæmpe med, som jeg har min)
det gi'er jeg netop Læseren at raade."

Oehlenschlägers naive Forfængelighed var ganske vist ikke lille. Alt i hans Ungdom ansaae „de Gamle" ham for „et ungt Menneske af urimelige Prætensioner", og Rahbek finder 1805 „hans Fordringer overdrevne og ubeskedne". Steffens taler i et Brev til Tieck fra 1806 om hans „umaadelige Forfængelighed"; og Fr. Schlegel kalder ham i et Brev til Schleiermacher samme Aar „ein guter Knabe, wenn er nur nicht so eitel wäre". Ogsaa Kamma Rahbek „udlod sig temmelig haardt" om denne menneskelige Svaghed hos den store Digter i en Samtale med Præsten og Poeten Fredrik Schmidt 1811. I et meget stort og interessant Brev fra 1818 til Oehlenschläger taler Peder Hjort om „en Art af Naivitet, som ligger i den Tilfredshed, De føler med Dem selv, og som gjør denne ubegrændset, siden den i ingen Henseende kan tillade, at man gjør Forskjel paa det, som angaaer Dem"

— om „Deres stærke Individualitet, som neppe vil tillade Dem nogensinde at have andre Venner end dem, som af Venskab fornægte deres Selvstændighed," — om „Forfængelighedens Magt over Dem" o. s. v. Og Atterbom, der (som ovenfor sagt) 1817 var sammen med Oehlenschläger i Berlin, siger, han er „en smula förmycket Narcissus". *) Baggesen havde upaatvivlelig heller ikke maattet taale ganske lidet af Digterkongens stolte Selvfølelse. Naar han imidlertid her saa bittert angriber Oehlenschlägers Egoisme er det ikke langt fra at ligne Tale om Strikken i hængt Mands Hus. I Rimbrevet til Olufsen „Den danske Naso i det tydske Tomi" (i „Poetiske Epistler, 1814") tilstaaer Baggesen selv:

„Men apropos om Fanden og om mig!
Det Træk, hvori jeg mest er arme Djævlen lig
(et Træk, som faaer mig selv i Graven til at skjælve),
mig synes det, som her jeg viser Dig:
jeg snakker altfor meget om mig selve."
o. s. v. **)

Man kommer uvilkaarligt ved Baggesens Udfald mod Jegheden til at tænke paa nogle Ord af ham i et Brev til Reinhold fra Slutningen af forrige Aarhundrede: „Intet er min individuelle Smag saa Meget imod som Hovmod, Forfængelighed, Indbildskhed, Egoisme. Skulde det maaske komme af, at jeg har funden mig selv overordenlig tilbøielig til Egoisme og, for at til-

*) «Breve fra og til H. C. Ørsted», første Samling, Side 205. „Af efterladte Breve til J. P. Mynster", S. 14. Holtei: „Briefe an L. Tieck", IV, 61. „Schleiermachers Leben in Briefen" III, S. 414. «Fredrik Schmidts Dagbøger», Side 97. Peder Hjort: «Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie», literærhistorisk Afdeling, I, 109 o, s. v. Atterbom: »Minnen från Tyskland och Italien», I, 71.

**) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 233.

intetgjøre denne Satan i mig, har vænnet mig til at anse Forfængelighed og Hovmod for det Afskyeligste og Væmmeligste, for det, der mest fortjener Had?" *) Naar Grovheden endvidere fremtræder saa utilsløret og uden Tilsætning af Vittighed, som hvor „Spøgelset" kommer med sit „Nar!" fristes man unegtelig til at anvende Jespers Replik: „Ha, ha, ha! Herren haver en Engle-Tunge at tale med!" i Anledning af Jacob von Tyboes: „Monsr. Christoffersen! I er mafoi en Nar." **) Oehlenschläger havde forresten tidligere fremstillet Baggesen som en Narcis, saa der timedes ham nu kun Gjengjæld. I Fortalen til den tydske Oversættelse af „Aladdin" 1808 taler han saaledes, næppe uden Henblik til Baggesen, om „den forfængelige Narcissus, der speiler sig i Vandet"; og i Begyndelsen af Fragmentet „Om Evalds Liv og Værker" (rimeligvis af Forelæsningerne 1810—11 over Evalds Værker) i „Athene" 1813 ***) hedder det, aabenbart med Hentydning til Baggesen: „Den, som ikke besidder Evne til at trænge ind i en Kunstners Verden, som ikke kan glemme sig selv og sine Tilbøieligheder over den og se, hvad hin har villet, og hvad hin har virket — den betragter i Grunden kun sit eget Jeg. Det lader vel, som om han skjænkte en Fremmed sin Opmærksomhed; men han forlanger dog egenlig kun i ham at finde et Speil, hvori Narcis kan forgabe sig i sig selv. Ikke meget bedre er det, naar en Saadan har forelsket sig i et enkelt Billed, faaet et enkelt Hang og kun nu finder Fornøielse i at finde Sympathi, som han kalder det, det vil sige: Det evige Et og det Samme." De sidste

---

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 76.
**) «Jakob von Thybo», Akt II, Scene 1.
***) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 165.

Yttringer minde jo øiensynligt om nogle Linier i Oehlenschlägers „Svar til Baggesen paa hans Brev Noureddin til Aladdin" 1807:

„— — — — — — Derfor feiler den,
som altid Eet vil overalt gjentaget se,
som vil, at al Bevægen sig kun yttre skal
i den af ham bestandig foretrukne Takt" *)

I „Adrastea, et Oppositionsblad," havde Sander det foregaaende Aar ligeledes skrevet en, aabenbart paa Oehlenschläger myntet, versificeret Fortælling, „Psaphon", der ender:

„O, Freunde! wisst, es steht geschrieben,
mein Psaphon sey der Letzte nicht geblieben,
der durch ein Elsternheer als Gott sich melden liesz
und endlich doch ein Narr der Narren hiesz" **).

Efter det store Satyrspil „Heautontheorumenos eller Spøgelset i Kjerteminde", hvormed Baggesen igjen indledede Feiden mod Oehlenschläger, der var standset efter Udgivelsen af „Helge" i December 1814, men nu — ifølge Polemikerens Erklæring i Slutningen af Januarheftet af „Danfana" — for Alvor skulde gjenoptages, fulgte „Kritisk Vurdering af det sidste Geburtsdagsstykke Ludlams Hule, Syngespil af Adam Oehlenschläger".

Men inden vi gaae over til denne Fornyelse af Kampen mod Digterkongen, ville vi først kaste et Blik paa Hovedpunkterne i den samtidige Literatur.

---

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 276-277.
**) Se »Adrastea», 1815, 2den Marts.

7.

Hvis man ikke i Forveien havde faaet mer end almindelig Interesse for N. F. S. Grundtvigs miskjendte storstilede, ensomme, kæmpende Personlighed, maatte uundgaaelig Sammenstødet med Baggesen og Reformatorens derved fremkaldte betydningsfulde prosaiske og poetiske Udtalelser vække en saadan.

Det er derfor heldigt, at man gjennem den i Juli 1815 udkomne Digtsamling „Kvædlinger eller Smaakvad“ kan faae et Overblik over hans poetiske Produktion indtil da og derved over hans aandelige Livsførelse og nuværende Standpunkt. Bogen har et Motto af Horatius:

„Spiritum Graiæ tenuem camoenæ
parca non mendax dedit et malignum
spernere vulgus“ *)

Den er tilegnet hans „elskede Moder“ med et Digt, som begynder:

„Moder! i dit Enkesæde
til din Pris jeg Harpen slaaer.
Sjunge skal for Dig med Glæde
hvert af mine Skjaldeaar.

*) Horatii carminum liber II, 16, v. 38-40.

Ingen Krands de har at bringe,
men med ubesmittet Navn
og med klare Toner svinge
de sig til din Moderfavn.

De har ingen Krands at bringe,
thi ei Verdens Pris de sang.
Altid de paa kjække Vinge
over Støvet sig opsvang.
Vild de foer, men aldrig bøied
de for Døgnets Afgud Knæ,
haaned kjæk, hvad han ophøied,
spotted med hans Laurbærtræ.

Derfor, naar min Harpe lyder,
klinger over Danevang —
Døgnet haaner og forskyder
alt mit Syn og al min Sang.
Men, o Moder! dog saalænge
Du har Søn og Syner kjær,
tone høit de stemte Strenge,
trodse Døgnets Skyggespær.

Baaret har Du under Hjerte
alt mit Syn og al min Sang,
født til Verden dem med Smerte —
Skjalden af dit Skjød udsprang.
I de gamle Heltedage
gjennem Dig han har sin Rod,
Sands for Sang og Syn for Sage
fik han med dit Adelsblod."

Moderen, en Søster til Steffens' Moder, var jo en Sæl-

lænderinde af Familien Bang, der skal nedstamme fra Absalons Broder, Esbern Snare.

Digtet vedbliver:

„Dog, det vilde lidt ham gavnet,
havde, som et Hjerteskud,
Du ei, from, med Adelsnavnet
gjemt den gamle Tro paa Gud,
Tro paa Ham, som fra Guds Throne
kom til Jord og sank i Grav,
for vor Vanart at udsone,
skjænke os sit Adelskab.

Foer jeg vild i Ungdoms Dage,
vild fra Gud og fra hans Ord,
foer jeg vild med Asa-Brage,
fandt jeg sent min Frelsers Spor,
skjøndt der for min Vugge sjunget
var saamangen Psalme sød —
hvad om da jeg var udsprunget
af en vantro Moders Skjød!“

I en „Fortale“ siger Grundtvig, at nærværende Samling af Digte betegner Veien, han i de syv forledne Aar har vandret, — et Par Digte fattes dog — og hævder, at det maa være en tænkende Læser, som i det Hele ynder hans Sang, kjært at kunne med eet Blik overskue hans Gang. Fortalen ender: „Vel har man ei for Skik at recensere mine Rim eller overhovedet Andet af min Skrift, end hvad man vil fordømme ubetinget; men skulde denne Samling alligevel vorde dømt eller fordømt ved det literære Bything, da tjener det forud til behagelig Efterretning, at den ei gaaer ud for at beile til de Krandse, der have andensteds hjemme, men blot for at hilse gamle

Kyndinge og med dem venlig fordrive en Aftenstund. — Til Eder, I adspredte Ædle! Eder, med hvem jeg vandrede venlig, og Eder, som, skjøndt vi ei saaes, venlig annammede min Tale, til Eder er den stilet, med Eder er det, jeg taler aabenhjertig om mit Syn og min Gang, mit Mæle, mine Feil og Vildfarelser. De, som hade og haane mig, vil ogsaa misbruge mine Bekjendelser og bruge mine egne Ord som Vaaben imod mig; men det faaer saa være. Eder skal min Tale stadfæste i den Vished, at jeg ei er den hovmodige, egenkjærlige Mand, jeg udraabes for, og at jeg hos mig selv, som hos Andre, hader og fordømmer al Plantelse, som Faderen ei haver plantet. Og saa i Guds Navn, lad Verden gaae sin skjæve Gang — den kan ikke Andet!" — Ligesom Steffens, Staffeldt og Baggesen maa Grundtvig nøies med de Faa og gjøre Front mod „malignum vulgus". — Ikke mindst Interesse har denne Digtsamling (der begynder med „Maskeradeballet i Danmark, et Syn", fra 1808, den første Bog, Grundtvig lod udgaae paa Prent, *) og ender med den af Baggesen i „Danfana" som „mesterlig" karakteriserede Gjengivelse af Digtet i den ældre Edda om Thors tabte men gjenvundne Hammer fra 1815) ved den Kritik, Forfatteren, jævnsides med Aftrykningen af sine Poesier, underkaster dem, hvorved der gjøres et dybt Indblik i hans stærke Natur, med de ikke ganske faa Slakker, som den luende Ild udbrænder, og i hans aandelige Udvikling med Feil og Mangler, men ogsaa med ærlig Stræben og kraftig Selvovervindelse. Strax i Anledning af det første Produkt i Bogen, „Maskeradeballet", erklærer han angaaende nogle „Roser og Lilier" deri: „Jeg fandt, Blomster klædte godt; der var ingen i det Island, hvor jeg dengang boede; jeg stjal da det Par i Oehlenschlägers Have"

---

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 81—84.

— angaaende Sammenstillingen af Odin og Kristus „som Sønner af Alfader“: „Ordene lader jeg staae til min Skam og til et Vidnesbyrd om, hvad et Menneske, som dog troede paa Kristus, i den galne Tid kunde føre det over sit Hjerte at sige« — angaaende sin Ærgjerrighed: „For min egen Skyld var det saare godt, at saavel dette som min øvrige Skrift i hine Aar blev saa godt som uændset, thi jeg var langtfra at være fri for Lyst til Bifald og Navnkundighed. Jeg forvildedes altfor meget ved Bifaldet i en snever Kreds.“ I Anledning af Digtet om Villemoes („Ved Midnat jeg sad i min eenlige Vraa“), ligesom „Maskeradeballet“, fra 1808 *) siges der: „Naar man skriver et saadant pynteligt Ligvers, har man visselig mere sin end den Afdødes Roes for Øie, og ikke det, men kun Pennen fælder Taarer. Den hedenske Indklædning lod sig maaske noget undskylde med det Exempel, selv kristne Mænd have givet i mere end eet Aarhundrede; men det er stedse uforsvarligt og usømmeligt, især naar det, som her, gaaer saa uforskammet vidt, at man snakker om Tillid til Afguders Magt“. Angaaende Digtet „Gunderslev Skov“ med Slutningslinierne:

„Jeg iler, jeg iler med vingede Fjed
for Asernes Alter at kaste mig ned
og prise de hensovne Guder.“ **)

hedder det: „At det koster mig Overvindelse at afskrive især de sidste Linier, der ligefrem er Daarekistesnak, kan Enhver forstaae. At det nu er Løgn, at jeg ligesaa lidet udvortes som indvortes har nogensinde bøiet Knæ

---

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 84-85.
**) Sammesteds, Side 90.

for slige Afguder, det er da af to onde Ting den mindste. Aldrig har nogen gammel Sten begeistret mig, og aldrig har jeg anset Aserne, enten som Idee eller Mennesker, for Andet end Oprørere i Guds Rige. Min Varme for Oldtiden var besmittet af Lyst til Navnkundighed ved at afbilde den, og derfor syntes ingen Toner mig for høie til at ledsage Talen derom.“ Et Digt „Sagas Tempel (ved Johannes Müllers Død)“ efterfølges af den mærkelige Erklæring: „At jeg talte saa lidt om Johannes selv, kom deraf, at jeg kjendte kun lidt til ham og var aldeles ikke begeistret for ham“. „Paa Adam Oehlenschlägers Fødselsdag den 14de November 1809“ umiddelbart før Digterkongens Hjemkomst fra den første Udenlandsreise *) ledsages af følgende Kommentar: „Jeg maa kalde denne Roes overdreven og usømmelig; men, ligesom det er Sandhed, at Dannemark har faa Digtere fra umindelige Tider indtil Evald, som i høiere Forstand fortjene dette Navn, saaledes seer jeg endnu ikke rettere, end at Oehlenschläger har været den største Digter, Danmark fostrede, og dets eneste egenlige Tragiker. Aldrig skal jeg aflade at sørge over, at Hakons Skjald vilde synke, til han blev Hugos, førend, det Gud give! jeg igjen hører de gamle, dybe, kjære Toner fra hans Harpe og Tunge.“ Grundtvig havde ikke engang — som Baggesen — hørt „de gamle Toner“ i „Helge“, der jo alt var udkommen i December 1814. I sit Tidsskrift „Danne-Virke“ **) siger han 1819 om Oehlenschläger: „Var jeg den Første, som ymtede om Faldet, skal jeg vist ei heller blive den Sidste, der jubler over Opreisningen, naar jeg ser den; men sagde jeg, jeg havde set den enten i „Helge“ eller „Hroars Saga“ eller andensteds end i Haabet, da løi jeg“.

---

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 91-92.

**) IV, 223.

I en Anmærkning til Digtet „Paa Oehlenschlägers Fødselsdag 1809“ tilføies angaaende Tiden før Evald: „De navnløse Forfattere af Kæmpeviserne være herved ufortalte; og forsaavidt Danmark tør tilegne sig Kingo, har det en Digter, der leder om sin Mage“. Det er betegnende, at Holberg, der for en halv Snes Aar siden var Grundtvigs „Mønster paa en virkelig Poet og en fuldkommen Skribent“, ikke nævnes — „Paarses store Digter, som nødte os til Kæmper at belee“, for at bruge Ordene i „Nytaarsnat eller Blik paa Kristendom og Historie“, 1811, Monumentet fra Grundtvigs religiøse Krisis. Om dette sidste Arbeide hedder det blandt Andet, med Anvendelse af et folkeligt Billede: „Fortalen gav tilkjende, at det var mit fulde Alvor, med al den Kraft, Gud vilde forlene, at gribe ind i Tidens Hjul og hjælpe til, om det var muligt, at dreie det tilbage til de gamle Stier“ — men der tilstaaes tillige: „Min Lyst til at tækkes Verden var endnu dygtig stor“. I Anledning af „Anholtstoget“, nogle af de første Vers, han skrev 1811 efter sin „svare Sindssygdom“ (for at bruge Digterens egne Ord) siges der: „Endskjøndt Buhls Kjækhed behagede mig, saa rørte det Hele mig dog ikke inderlig; jeg skrev det Vers mere for at prøve, om jeg endnu kunde synge om verdslige Bedrifter, eller vel endog for at vise, at jeg kunde“. — Af tidligere utrykte Digte findes i „Kvædlinger“, foruden det karakteristiske Digt „Skjaldelivet“ fra 1812 *) og det smukke „Karen Bjørns Minde“ fra 1813 om Tyge Rothes Hustru med Slutningshenvendelsen til Digterens Forlovede, den frie Gjengivelse af Skjemtedigtet i den ældre Edda om Thors tabte, men gjenvundne Mjølner, „Thryms Kvide eller Hammervisen“ (som Rask havde oversat i Origina-

---

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 132.

lens Versemaal, det ældgamle nordiske Fornyrdalag, i Nyerups „Idunna, en Nytaarsgave for 1812“). 1808 havde Grundtvig med Held gjengivet forskjellige nordiske Myther i sin „Nordens Mythologi eller Udsigt over Eddalæren“, og især var den større Komposition „Freis Kjærlighed“ rig paa Poesi *). Havde han nu der viist, at han i den alvorlige Tone formaaede at optræde som Oehlenschlägers Medbeiler i dennes nye poetiske Verden, saa satte hans brede sjællandske Lune, hvilket den paa dette Punkt unegtelig kompetente Baggesen i de stærkeste Udtryk anerkjendte, ham istand til med lignende Held at anslaae Skjemtetonen, som er en væsenlig Bestanddel af den nordiske Aand. Baggesen satte endog i „Danfana“ Forfatteren af „Hammervisen“ „høit over alle Forgængere og Medbeilere“ paa dette Territorium — ligesom han sammesteds mente, at Melpomene uden Tvivl vilde skjænke Ingemann sin Haand, efter at være bleven Oehlenschlägers Enke. Man ser, at der opstilledes poetiske Kronprætendenter; men Forfatteren af „Hakon Jarl“ og „Helge“ kunde ikke saaledes stødes fra Tronen.

„Den bære Kronen, som er Kronen voxen!“ **)

Og i vort Aarhundredes danske Digtekunst smykker den endnu den Dag i Dag ubestridelig Oehlenschlägers skjønne Hoved.

Samtidigt med „Kvædlinger“ hvori Grundtvig reassumerede sin poetiske Fortid, gjorde han sig Regnskab for den skjæbnesvangre Nutid i sin, ligeledes i Juli 1815 udkomne, lille Bog „Europa, Frankrig og Napoleon, en dansk historisk Betragtning“, med Slutningen af den tolvte

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 89.
**) „Hakon Jarl“, første Akt, sidste Scene.

Psalme som Motto: „Herrens Taler ere rene Taler, ligesom Sølv, smeltet i en Jordovn, syv Gange luttret. Du, Herre! Du skal bevare dem, Du skal vogte dem for denne Slægt evindelig. De Ugudelige have Fremgang trindt omkring, naar Skarn ophøies blandt Menneskens Børn.“ Fortalen er dateret den 24nde April 1815. I Slutningen af Februar havde Napoleon, stolende paa Utilfredsheden med Bourbonnerne, forladt Elba og var den første Marts landet i Frankrig. Han havde ikke bedømt Situationen feil: alt den tyvende i samme Maaned drog han ind i Tuillerierne, som Ludvig den attende havde forladt Dagen iforveien — man havde ikke fundet Restaurationen et Skud Krudt værd. Grundtvigs Fortale begynder: „De nærværende Dage høre upaatvivlelig til de sjeldne, som vække, hvad man kalder almindelig Deltagelse; thi man kan jo frit paastaae, at der er intet Land i Europa, hvor jo Alle, som læse eller høre efter Dagens Nyheder, vende Øret til samme Side og spørge: hvad skal Udfaldet vorde, hvilke Omskiftelser forestaae; skal han, som fordum udstrakte sit Herrespir over Landene, atter reise sin Throne paa Folkenes Storthing eller begraves under den?“ Fortalen ender: „Et Blik vil jeg kaste paa Europas og de enkelte Staters Tilstand og Vilkaar og minde alvorlige Gemytter om det Visse og Ventelige under en Gjæring, der maa vække høieste Opmærksomhed hos Alle, der holde det for Umagen værd at lægge Mærke til Menneskeheden, dens Gang og Tarv, som tænke paa at frelse sig selv i det store Skibbrud“. Den lille Bog begynder med at lade Franskmændene, der betragtes som „Skummet af den europæiske Folkestrøm“, staae Skoleret. Det hedder: „Det franske Sprog er, idetmindste i sin ny, beundrede og annammede Skikkelse, det flygtigste og tommeste i Europa; det er falsk som Skum paa Vand, brusende som Vinen fra Champagne, der, selv

for at volde den korteste Rus, maa flux nedsvælges, før den flygtig bortdamper, flydende som Skum paa Enge, der henriver Støv og Fjer og Blomsterblade, men gaaer uden om den mindste Sten; saa rigt dette Sprog monne være paa Smigrerens og Snakkerens, paa den snilde Statsmands og Feltherres, paa den kloge Verdensmands, paa Versemagerens og den vittige Piges Tunge, saa fattigt er det i Digterens og den dybere Tænkers Mund; ligesaa smidigt og bøieligt som det snoer sig om den ydre Verden, snoer det sig fra den indre, og lige let svæver det over de smudsigste og de helligste Ting. Skulde det nu være muligt, at et Folk med et dybt, alvorligt og gudeligt Gemyt kunde eie og elske et saadant Sprog; eller er ikke Sproget det tro Billede, der fremstiller Folkets Indvortes i sin Grund og i alle sine Omskiftelser?“ Der spørges saa videre: „Hvad var det nu, som gjorde dette Sprog elskeligt hos andre Folkefærd, som drev saa Mange til dermed at ombytte det dybere, fra Fædre nedarvede Tungemaal? Var det ikke den høieste Letsind, var det ikke kold Ringeagt for den dybere, alvorligere Aand, der havde dannet deres Fædres Sprog og udtalte sig gjennem det, for den enfoldige Trohjertighed, der sang for deres Vugge?“ Derpaa hedder det: „Er dette nu rettelig talt om Sproget, da veed man forud, hvad man maa dømme om den franske Smag i Skrivemaade, i Kunster og Videnskaber, naar ellers Franskmændene elskede deres Sprog; overfladeligt maatte Alt være, og tilbunds kunde man ei ville gaae, uden hvor Bunden var eller syntes at være paa Overfladen, som i de saakaldte Erfaringsvidenskaber; Lethed, Tydelighed, Gjennemsigtighed, Vittighed og Ynde, det var, hvad man fordrede af Stilen, en Slutningskjæde, udmaiet med Tulipaner og Hanekam, som løselig strakte sig henad Jorden, det søgte man i Videnskaberne; brogede, glimrende, net

afmaalte, blændende, smilende Skygger af Aandens og Legemets Verden, kun derved forlystedes man i Værker af den talende og tilsyneladende *) Kunst.“ I den Tone vedblives der; og det hedder: „Det er ikke første Gang, jeg tegner dette Billede; med alle sine Grundtræk findes det i mit korte Begreb af Verdenskrøniken“. Det er ufornødent at fremhæve Ensidigheden i denne Filippika mod et Sprog, hvori — for kun at nævne eet Navn — Paskal har skrevet. Om Napoleon, der opfattes som „Tidens aabenbarede Aand“, siges der: „Jeg betragtede Tidens Vilkaar og det Hjertelag, der syntes at være Napoleons, og fandt det rimeligst, at han vilde vorde en aandelig Tyran, lægge an paa med Magt og List at drive og lokke Folkene fra Sandhed. Nu ser man let, hvi den Forklaring af Spaadomme om Antikrist, jeg ifjor udgav, maatte tykkes mig saa mærkelig og vigtig, at jeg, for at bringe den til almindelig Kundskab, ringeagtede den Spot og Latter, jeg jo godt forudsaae maatte ramme slig en Tale, især i de Dage, da Napoleons Fald ansaaes af de Fleste for uundgaaeligt og uopreiseligt **). — — — Han kom tilbage; jeg troer, at Verden maa underkaste sig ham, og at han vil ende med en Religionsforfølgelse.“ Danmark forherliges som sædvanligt — uagtet Ordsproget: Selvroes stinker — og om det danske Sprog hedder det: „Et saadant Hjertesprog som det danske klinger ei og har ei klinget fra nogen Folketunge, saalænge Verden stod“. Om Tydskland hedder det: „Roms Keiserkrone skal kun være et Smykke, der tilhører den tydske Konge; og han skal kun modtage den Hylding, Folkene bringe den tydske Aand, som deres retmæssige Overherre; Roms Aand skal helliges ved at lære Tydsk; og Sproget i det

*) ɔ: hvad sædvanlig kaldes „bildende“ Kunst.
**) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 243.

hellige romerske Rige skal gjælde for Grundsproget, saa vidt nogen Aand rører sig i et Folkelegeme. Timen er der, saasnart Friedrich den Eneste har lært Tydsk; og det var derfor intet Under, at den Guds Mand, hvis Tale om Antikrist jeg ifjor udgav, stirrede paa Friederich, thi han var Forløberen; og paa hans tydske Eftermand vil sikkert Forklaringen ordret passe, om jeg nu ser ret." Grundtvig vil ikke slaae Haanden af sin „mærkelige Spaadom" fra det foregaaende Aar. Sagen bliver imidlertid mere og mere indviklet. Først var Antikristen Frederik den anden af Preussen, saa Napoleon, og nu Frederik den andens „tydske Eftermand". Det Hele opløser sig i en taaget Elverdands, hvor den Ene bliver til Tre og de Tre til En, medens

„Han selv stod i Midten af Hines lette Sving" *).

Kant omtales saaledes: „Da erschien, wie ein Blitz, der Tröster der Welt, die Critik der reinen Vernunft, den kløgtigste Fordunkling af klare Sandheder, Verden saae". Raden kommer derpaa til Fichte: „Nu troede Tydskerne virkelig, at de vare de eneste rette Mennesker; og der fattedes nu ikke mere, end at de øvrige Folk og Naturen skulde erkjende dem derfor. Men, da det ikke skete, var der intet andet Raad end at nægte det Stridiges Virkelighed; og det gjorde Fichte i sin Videnskabslære, som er, hvad Tydskerne selv indrømmer, det stolteste Værk under Solen. Her opfattede Fornuften sig i sin Selvfølelse og erklærede denne Selvfølelse for det eneste Virkelige, hvoraf alt Andet var Virkning, Straalebrækning, Reflex". Han karakteriseres forresten som „en ædel Sværmer" og behandles med synlig Kjærlighed. Schellings Filosofi kaldes, i god Overensstemmelse med

---

*) J. L. Heiberg: „Elverhøi", første Akt, første Scene.

tidligere Yttringer *), „Djævelens Mesterstykke“. Om sig selv siger Grundtvig: „Saa troede og elskede mine Fædre og Mødre, at, endog jeg i Ungdoms letsindige Dage forsagede Tro og Sandheds Vei, endog jeg fik saamegen Fornuft i Arv, at jeg vel kunde tilegne mig Tidens Visdom, skjøndt mit Hjerte hovmodede sig — saa indtoges dog Øiet af Kristendommens Herlighed, der Alvorstimen kom, saa rørtes dog Hjertet til at fatte den enfoldige Tro og sukke efter Kjærlighed, der Herren rørte mig med Sandheds Kraft, saa sank jeg dog tilbage i mine Fædres og Luthers Arme, i Tonerne fra Barnealderen, hvis Klang gjenfødtes i mit Øre, saa svækkedes dog Lysten efter Kundskabstræets Frugt, saa hvilte dog mit Hjerte roligt i den Kristi Kjærlighed, som overgaaer al Kundskab. Derfor lod jeg Grublen fare og grundede kun paa, hvorledes det ganske Menneske skal kristnes i Hjerte og Omgængelse, og glædedes ved Synet af de underfulde Spor i Tiden, hvor Herren haver ført sin Menighed.“ Det hedder: „Roms Aand skal falde for Danmarks Engel, Ordet skal paa Danmarks Tunge overvinde Antikristen med al hans Kløgt og Trolddom“. Tilsidst opstiller Grundtvig „i en kort Sum“, hvad han „udgiver for vist og vigtigt“, deriblandt, „at Dannemark vil i denne Menneskealder blive hjemsøgt med en Religionskrig“. Grundtvig spurgte det foregaaende Aar i sin Polemik mod H. C. Ørsted i Anledning af „En mærkelig Spaadom“: „Hvem er den falske Profet?“ **); Svaret maa aabenbart blive: „Du er Manden!“ ***) — Det er naturligvis kun enkelte Hovedpunkter, som her ere blevne gjengivne af denne mærke-

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 133 og 136, samt fjerde Afdeling, Side 254.

**) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 252.

***) Anden Samuels Bog, Kap. 12, v. 7.

lige lille Bog, hvori store, tidt forvirrede Syner afvexle med mer eller mindre historiske „Grillenfængerier“ og begeistret Prædiken i den mest forunderlige Blanding, som det ikke altid er ganske let at finde Rede i og gjøre sig Regnskab for.

1815 udgav Grundtvig (ligeledes i September) „Prøver af Snorros og Saxos Krøniker i en ny Oversættelse samt et Ord til Danske og Norske“ med Motto af Saxo: „— æque ad religionem pertinere judicans patriæ facta literis illustrare et res divinas conscribere“. Bogen indlededes med et stort og smukt Digt „Mindesang paa Fædres Gravhøi“, der begynder:

„Sving Dig over Mark og Skove,
sving Dig over blanken Vove,
sving Dig over Fjeld, min Sang!
Tolk som Torden Tidens Brøde,
sænk Dig saa i Toner søde,
Hjerter smelte ved din Klang.“

Den alt tidligere paapegede Forening af det Kraftige og det Bløde i Grundtvigs Natur møder os atter her: og man mindes uvilkaarligt Oehlenschlägers Ord, at en Digter bør være en aandelig stærk Natur og repræsentere Tilværelsens Helhed, paa eengang Mand og Kvinde *). Det Kraftige udarter rigtignok oftere hos Grundtvig til Buldren og det Bløde til Klynken. Der er ikke ganske sjeldent Anledning til paa Grundtvig at anvende de Ord, som J. E. Schlegel (en Onkel til Romantikerne August Wilhelm og Friederich Schlegel), der 1743, som ung Mand, var kommet fra Saxen til Kjøbenhavn, et Par Aar

*) Se dette Værks anden Afdeling, Side 191.

efter i sit Ugeskrift „Der Fremde“ lader en Trompet sige om Kingo: „Er hat jederzeit mit vollem Munde in mich gestossen und mit aufgeblasnen Backen grosse und hochgetriebne Töne durch mich hören lassen. Seine lebhafte Einbildungskraft hat ihm dann und wann prächtige Gedanken, noch öfter aber einen prächtigen Schall eingegeben. Darüber aber musz ich mich beklagen, dasz er nicht allein sehr oft in diesem Geräusche von hohen Tönen allzu ausschweifend wird, sondern dass er auch unter die edelsten Töne zuweilen einen Klang mischet, a s ob er in ein Nachtwächter-Horn bliese.“ *) I sin „Mindesang“ erklærer Grundtvig selv:

„Med Trompeten for min Gane
hvad jeg skue kan og ane
høit forkynder jeg i Nord“ —

uagtet en Trompet just ikke synes at egne sig til Udtryk for Anelser, hvorfor Poul Møller ogsaa, ei uden Grund, 1818 raillerede med denne Ytring i sit morsomme „Forsøg til et Himmelbrev i Grundtvigs Smag“ **). I en stor „Fortale“ til Prøverne fra August 1815 hævder Grundtvig, „at intet Folk af Naturen har annammet en saadan Kjærlighed til Fædrene som vi, at der er intet Folk under Himlen, der haver været saa underlig bekymret for at gjemme Fædrenes Ihukommelse og overantvorde den til deres Børn som de Folkefrænder, af hvis Lænder vi ud-

*) „Der Fremde, das XXXVIII Stück, Copenhagen, 1745,“ S. 303-304. I en Anmærkning hertil i „J. E. Schlegels Werke“ (V, 326-327) siger Udgiveren, Broderen J. H. Schlegel, i lignende Aand om Kingo: „Die Lieder, die von ihm verfertigt sind, unterscheiden sich durch den hochtrabenden und oft sehr tief herabsinkenden Ausdruck“.

**) Se „Efterladte Skrifter af Poul M. Møller“, første Udgaves første, de andre Udgavers andet Bind.

sprang"; og han siger: „Ja, hvem maa være vissere derpaa end jeg, at Kjærlighed til Fædrene er end tilbage mangensteds dog idetmindste som en dunkel Ihukommelse! Veed jeg det ei, at Faa kun lide, Mange hade Talen, som jeg fører om Guds Ord og Tidens Usselhed og store Skyld og Fare? veed jeg det ikke, at de kalde mig en hjerteløs, hovmodig Sværmer, som elsker kun sig selv og sine Griller? Jo, man har sørget for, jeg fik det ret at vide; man viser mig et Billede, som ingen Djævel skulde skammes ved at ligne, og som dog Folk vel sige er mit rette Kontrafei. Og dog, ja desuagtet, naar mit Hjerte bøiedes mod Fortids Dage, naar det rørtes ved de fromme Fædres Ihukommelse og sank deri med Kjærligheden, det ei maa ødsle paa Synd og Vantro, og jeg da rørte Tungen i Tale og Sang om de forrige Dage — o, da glemtes det slet ikke sjelden, hvem det var, som talede; da vare de slet ikke mange, som, medens dé Toner klang dem for Øre, vilde sige: „Han, som talte, kjender, eier ikke Kjærlighed!" Og dette er for mig det stærkeste Bevis, som gives kan, derpaa, at megen Kjærlighed til Fædrene er end tilbage, thi ellers rørtes man ei længer ved den Kjærlighed, som ydes dem." Bogen indeholder „Hellig Olavs sidste Dage" af dennes Saga, samt „Om den Gullandske Kongelinie i Danmark eller den danske Ynglinge-Saga" af Saxos syvende Bog med Sagnet om Sigrid, som Oehlenschläger havde benyttet til sit store fortællende Digt i „Digtninger" 1811 *), og Fortællingen om Habor og Signe, Gjenstanden for Oehlenschlägers Tragedie fra 1815, o. s. v. Tilsidst kommer en „Kundgjørelse fra Selskabet for de nordiske Oldskrifters Udgivelse" fra September 1815, undertegnet af

---

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 100-102.

Pram, Høiesteretsadvokat F. Treschow — der var en af Grundtvigs faa nærmere Venner dengang — og Grundtvig, om Understøttelse til en Oversættelse af Saxo og Snorro og muligvis af flere islandske Sagaer, Oldtidskvad og Lignende. Kundgjørelsen, der aabenbart er forfattet af Grundtvig, ender: „Brødre, Frænder! lad dog Verden lære, at hvad vi her pegede paa, var intet Drømmebillede, men at den Følelse, der gløder end hos Tusinder, kun ventede paa at tales til for at opblusse med den gamle Lue, den stadige, den rolige, den rene, som har havt et herligt Hjem i Norden og er ei mer i Verden, hvis den ei er der“.

Ligesom Grundtvig med sine poetiske Bearbeidelser af nordiske Myther forsøgte at realisere, hvad Oehlenschläger alt havde antydet i sin Besvarelse af Universitetets Prisopgave for Aaret 1800 og derpaa fortræffeligt begyndt at udføre i „Thors Reise til Jothunheim“ i „Nordiske Digte, 1807“ — saaledes optog Grundtvig med disse Oversættelser ligeledes en Ungdomsplan af Oehlenschläger, der jo 1804 havde udstedt en Subskriptionsindbydelse af lignende Art *). Der kan ingen Tvivl være om, at Grundtvig i flere Henseender, først og fremmest hvad Sprogkundskab angaaer, var bedre egnet til et saadant Arbeide end Oehlenschläger, af hvis Foretagende der da heller ikke blev Noget. Grundtvigs Prøver vare, især for Versenes Vedkommende, en temmelig fri, livlig og ofte høist poetisk Gjengivelse med mer eller mindre folkelige, sjællandske som jydske, af og til noget platte Vendinger. En Anmeldelse i „Dansk Literatur-Tidende for 1816“ ved den af Nordens Historie og Oldsager fortjente P. E. Müller, der, jævnsides med stærk Roes, paaankede de Friheder,

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 197-202, anden Afdeling, S. 79-80, 121-123 og 186, samt tredie Afdeling, S. 29.

Grundtvig tog sig, foranledigede et utilbørligt skarpt Grundtvigsk Tilsvar samme Aar (i April), „Literatur-Tidendens Skudsmaal i Henseende til Prøverne af Saxo og Snorro“, som ligeledes drager heftig tilfelts mod en anden Anmeldelse af Prøverne i „Athene“ 1816 af Grundtvigs tidligere Ven C. Molbech. Imod de „fine Boglærde“, specielt Hr. Dr. theol. og Prof. Peter Erasmus Müller, der behandles som en Erasmus Montanus, stiller Grundtvig med grovkornet Lune sit „Borgestue-Dansk, lave og uædle, men drøie og træffende Udtryk“, og siger: „Det er mit rene, nødvendige, haarde, men velmente Svar til Vedkommende, som i ni Aar ei har villet lære, at jeg er ingen Grønskolling mod dem, som ei har villet troe, at jeg hidtil skaanede dem, fordi jeg haabede, de dog selv skulde lukke Øinene op, som maae have tænkt, det var Spas eller Pral, da jeg ved Enden af forrige Aar erklærede, at jeg nu vilde tage Skeen i en anden Haand og ikke længer lide, at Godtfolk gjorde Spas med mig og mine Bøger, men prøve, hvem af os der kunde spille bedst, naar der endelig skal spilles, naar Tiden endelig skal fordrives med Spas“. De sidste Ord sigte til Slutningen af Artikelen „Om Baggesen og om mig“ i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn“ den 26nde December 1815, hvori det hedder: „Der ligge mine Bøger; og lad nu Nogen fremdeles antaste dem med tomme Skjældsord og kaad, letsindig Spot, da skal han fornemme, at de staa omgjærdede af hvasse Spyd“. Om sin Stil og sit Sprog siger Grundtvig i „Literatur-Tidendens Skudsmaal“: „Jeg betænker mig intet Øieblik paa at bekjende: jeg forstaaer ikke mit Modersmaal; jeg veed godt, at jeg fordetmeste skriver det maadelig og tager ikke sjelden feil. Men ingen af Dannemarks Skribenter har godtgjort, at han forstaaer det bedre; de fleste skrive det slettere end jeg, og selv de bedste tage langt tiere feil end jeg, netop fordi de an-

see sig for udlærte, medens de endnu, saavelsom jeg, kun har begyndt at stave, og mene kun, de kan lægge rigtig sammen, fordi de ikke kjøre i Hob som de Andre.“ I Aaret 1808 havde Oehlenschläger imod Abrahamson hævdet, at han med alvorligt Studium og sand Kjærlighed i flere Aar havde fordybet sig længer ind i vort literære Ægypten, for at finde Kilden til Sprogets Nilflod, end det af Konsorter længe havde været brugeligt, og erklæret: „Jeg troer heller ingen Billig, som veed, hvad der er gjort for mig, og hvad jeg har gjort, vil kunne sige, at jeg er kommen tilbage uden Udbytte“. Det var med Føie, Digterkongen stolt gjorde gjældende, at hans Sprog „i det Hele smagte af Kilden og af Kjærnen“ *). Grundtvig havde med endnu mere alvorligt Studium fordybet sig i det literære Ægypten for at finde Kilden til Sprogets Nilflod; og han medbragte unegtelig i denne Retning ikke lidet større Naturbetingelser end Oehlenschläger, for hvem (ifølge Deppings træffende Ord) „et strengere Studium var en unaturlig Tvang“ **), medens Grundtvig erklærer om sig selv, med Hentydning til Zeus' og Ledas udødelige Søn Polydeukes og hans Halvbroder, Lakonerkongens og Ledas Søn Kastor, hvilke Dioskurer, efter Kastors Drab, afvexlende tilbringe den ene Dag sammen i Himlen og den anden i Underverdenen: „Hos mig har nu engang Skjalden og Bogormen svoret sig i Fostbroderlag, som de græske Tvillinger, saa Skjalden maa, for Venskabs Skyld, tidt slide Tiden i de Dødes Rige ***). Til sit niende Aar paa Landet i Sydsjælland, derpaa sex Aar paa den jydske Hede, i Aarhus som Skoledreng Forelæser af de gamle danske Almuebøger i et lille Skomagerværksted,

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 32.
**) Se dette Værks anden Afdeling, Side 196.
***) «Haandbog i Verdenshistorien», II, 1836, Fortalen, Side IX.

fra 1805 (samme Aar som Oehlenschlägers „Poetiske Skrifter“ udkom) paa en Gaard paa Langeland i tre Aar, fra 1811 atter et Par Aar i det landlige Barndomshjem — havde Grundtvig desuden stadig været i Berørelse med Almuen, især Bønder, medens Oehlenschläger næsten udelukkende bevægede sig i literære Kredse. Grundtvig havde saaledes — ved Siden af grundigere Studier — i en ganske anden Grad end Oehlenschläger havt Leilighed til at nærme sig „Kilden til Sprogets Nilflod“ i selve Livet, i en ganske anden Grad, som Antæos, kunnet hente friske Kræfter fra Moderjordens frugtbare Muld, hvor „det gamle Guld klinger“ (for at citere „Guldhornene“). I Slutningen af en Artikel „Hvad kommer der ud af al den Vind med Saxo og Snorro?“ i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn“, den 13de Januar 1818, taler Grundtvig om „de Omstændigheder, under hvilke jeg i Barndommen blev fortrolig med det Gammeldags i Tankegang og Tungemaal i de Kroge af Fædrenelandet, hvor det havde holdt sig længst og just da sagde Farvel“. Det hedder derfor ogsaa i „Literatur-Tidendens Skudsmaal“: „Da selv mine arrigste Fjender og Forhaanere indrømme mig, at jeg kan føje mine Ord med de Bedste, saa vil og maa jeg ogsaa bede om at have om Sproget og om Ordene et lille Ord at sige. Og det skal da være min første Formaning: ei at lade haant om Borgestue-Ordene og Talemaaderne derinde i s i g s e l v, om de saa bruges og anvendes nok saa ilde, og ihvor slemt de end maa skurre i fortydskede, forfinede, forskruede og overalt forvænte Øren. I den store Borgestue, i hine Tider, da man talede ud af Hjertet og skrev ud af Munden, d e r, af dem, som da havde Hjerte i Livet og Forstand i Panden og Dannemarks Tunge i Munden, af dem skal vi lære Dansk. Men hvad vilde det Par Viser og Bøger, vi fra den Tid end har tilbage, forslaae eller nytte, dersom vi ei kunde

faae dem udlagte, rettede og formerede i Borgestuen, hvor menig Mand sidder og taler sit Modersmaal som Ingenting, som om det var Verdens eneste Sprog, og taler det naturligvis i Grunden som Thyra Dannebod, thi Led for Led og Mand efter Mand talede jo Sønnen sit Modersmaal, og fremmede Skarer har aldrig, det Gud være lovet! faaet Fodfæste paa Marken og Raaderum til at forvende Maalet eller skamskjænde Tungen i Dannemarks Mund; og i Sælland, Dannemarks Hjerte, der skal vi lære Dansk, thi i vort Modersmaal ligger Hjertet paa Tungen. Altsaa, i Borgestuen har jeg lært, hvad Dansk jeg kan; for Borgestuen skrev Anders Sørensen Vedel, for Borgestuen skriver jeg om de forrige Tider efter Saxo og Snorro; og den Dom, man i Borgestuen vil fælde over Sproget, er mig mere værd end alle de Sprogkyndiges, hvis Gaver jeg end saae paa Prent, end sige deres, jeg ikke vil nævne. Jeg veed ret godt, at vi har bildt os ind, vi havde gjort et Underværk, ifald vi kunde i Hjerte og Sprog udslette hvert Spor af de forrige Tider, ifald vi kunde lære Folket at tænke og tale saa frit, saa tomt og saa galt som vi selv, der kaldte os fornemme, oplyste Folk; men jeg veed end dette forvist, at af de forrige Tider og Folket skal vi lære baade at tænke og tale; og kun naar vi ydmyg bøie os for Hjerteloven, under Loven efter den Høiestes Hjerte i Tro og Eftertanke og under Loven af Danne-Hjertet i vort Modersmaal, først da kan vi lære stykkevis at erkjende Dybden i begge, at forstaae Guds Ord og derefter rense, adskille og forbinde Tider, Tanker og Ord. Mangt et Ord i vort Sprog og mangen Vending kan være at forkaste, og saare Meget er deri at forbedre og udvikle, mangt et Ord og mangen Talemaade passer kun paa visse Steder; men kunne maa man Sproget, før man vil tænke at forstaae det, klart maa man indse og tydelig kunne forklare det i Sproget, man vil

forskyde eller rette.“ Dette er unegtelig Ord, som det er værd at lægge paa Hjerte, Fordring om en ganske anden folkelig Dannelse end Skole- og Universitetspedanterne nogensinde have drømt om. Var Oehlenschlägers Besvarelse af Prisspørgsmaalet 1800 paa mange Maader et revolutionært Program af den tilkommende Digter af „Nordens Guder“, „Hakon Jarl“, „Helge“ osv., hvori han med Ønskekvisten pegede paa den nordiske Folkeligheds friske Kildevæld og rige Metalaarer i den fantasifulde Mythologi og gamle Historie — saa vare ovenanførte Yttringer af Saxos og Snorros geniale Fordansker, der i Tømmermandens ringe Hus havde fundet Verdens Frelse, et endnu mere fremtidssvangert Program, paa hvis Realisation der den Dag i Dag med Iver arbeides af trofaste Mænd, som vel ikke sjelden fare vild, men derfor ikke fortjene Skam til Tak. Med hvilken Kjærlighed omfattede ikke ogsaa alt tidligere vore største Aander, som Holberg og Evald, den af de høiere Staaende ringeagtede og fortrykte menige danske Mand og Kvinde? Hvor meget have disse to saa vidtforskjellige Digtere ikke fundet i Bondebyen og Fiskerleiet? Grundtvig udbryder: „I Sælland er jeg født, i Jylland er jeg opfostret, paa Falster og Langeland har jeg opholdt mig, intet Sprog uden Dansk har jeg elsket eller talt fra min Barndom af, Bibelen og de gamle Krøniker har jeg læst, skjøndt, Gud ske Lov! ikke nær aflæst; noget Islandsk kan jeg, lidt Angelsaxisk lærer jeg, noget Øre for Velklang, nogen Sands for Skjønhed har jeg ogsaa; de mest forskjellige Mennesker ere enige om, at min Stil i det Hele er ægte dansk — kun hvad der i det Enkelte ikke er det, derom er man uenig: den, der ikke kjender eller ynder det gamle Sprog, klager over mine Arkaismer, Sællandsfaren over de jydske, Jyden over de sællandske Provincialismer; den, som er forelsket i det forfinede Omgangssprog og Stilen i Bøgerne fra de

sidste tre Snese Aar, da man fordetmeste hjalp sig med Kjøbenhavnsk eller gjorde Blæst med Halvtydsk og sesquipedalia *), laste det Trohjertige, Drøie og Fyndige som plat og uædelt. Ethvert af disse Partier kunde jeg let fyldestgjøre; men med samme Stil tækkes dem alle, kan kun den, der vil spille løselig paa Overfladen, lade Sproget flyde og boble som Vand, forsat med lidt Sæbe — og det vil jeg ikke; jeg vil stedse stræbe at lære bedre Dansk ved at gaae den Vei, jeg nu kjender.“ Grundtvig ender dette interessante Parti af sit Stridsskrift: „Jeg haaber, at de Læsere, som elske vort velsignede Modersmaal, der vel, som Alt under Solen, er saare ufuldkomment, men uden Tvivl af alle Sprog skikket til at modtage den største Fuldkommenhed, ikke vil fortryde paa, at jeg saa længe har opholdt mig ved denne Sag; thi i vore Dage, da næsten enhver Forfatter indbilder sig at føre et godt Sprog og at kunne forbedre, hvad han ikke forstaaer, paa en Tid da man indbilder sig at kunne lære at skrive kjønt ved at udskrive smukke Bøger og efterskrive Andres Hænder, indbilder sig, man kan lære at skrive Bøger som at skrive Bogstaver, kort sagt, i en saa forkvaklet, forskruet og forfængelig haandværksmæssig Tid, da selv blandt Almuen Kjernesproget er i Flugten, i en saadan Tid gjøres det hardt behov at tale et sundt Ord med og tillige i sin Skrift frelse, hvad frelses kan af ægte danske Ord og Talemaader, om de end stundom gjøre Stilen lidt knudret, thi den kan man sagtens glatte, men at gjenføde eller erstatte det Tabte, det er en Kunst, der nok vil være tung at lære.“ Ogsaa Oehlenschläger hævder 1818, at man skal søge at berige Sproget med Provincialismer, og siger i den Anledning blandt Andet: „Goethe har en stor Fortjeneste af at have virket dette. Enhver Digter bør gjøre det.

*) sesquipedalia verba — se Horatii ars poetica, v. 97.

Hvor mangen god Drik har Shakespeare og Dante øst af Folkesprogets friske Kilde! Altsaa foragte man ikke Dialekterne, men elske dem meget mer som friske Hjælpetropper!“ *) I et „Tillæg til Recensionen over Pastor Grundtvigs Prøveoversættelse af Saxo og Snorro“ tog P. E. Müller, som upaatvivlelig havde endel Ret paa sin Side, næste Maaned (Mai), med ulige større Sindighed end Grundtvig, til Gjenmæle mod det overordenlig skrappe „Skudsmaal“, der var fremkaldt af en længe ansamlet Forbittrelse mod Literatur-Tidenden, som denne Gang dog langtfra ikke havde sparet paa Roes.

Allerede før „Kvædlinger“ og „Prøver“ havde Grundtvig — der forgjæves søgte Præstekald — i Mai 1815, i Anledning af Frederik den sjettes Tilbagekomst fra Kongressen i Wien, udgivet et større Digt, „Fædreneaaret, Dannekvad til Kong Frederik den sjette“, der ender:

„Med Fædrenes Hjerte
Du sidder paa Stol
og skuer med Smerte
den dalende Sol.
O føl, vi behøve
et Fædreneaar!
O lad mig dog prøve,
hvad Ordet formaaer —
dog nei, ikkun prøve,
om Dannemarks Løve
har Løven af Juda forglemt!

Jeg raaber, jeg raaber
til Kongen saa prud.

*) Se „En Reise, fortalt i Breve til mit Hjem“, II, 134-135.

Jeg haaber, jeg haaber
paa Himmelens Gud.
O lad ikke lyde
forgjæves min Sang!
Engang skal den fryde
din Sjæl med sin Klang,
naar Skyerne vige,
og over dit Rige
Du ser den opstigende Sol!"

Man mærker, at Grundtvig heller ikke er uden Lighed med Baggesen i Situationen ligeoverfor den faderlige Enevoldskonge.

I December udkom „Heimdal, dansk Nytaarsgave for 1816," med et Vers af Morten Luther til Motto. Den indlededes med et smukt Kvad „Til Dana". Derpaa følger „Fædreneaaret" og „Norne-Gjæst", efter Olaf Trygvesøns Saga, med en poetisk „Efterklang". I det derpaa følgende Digt, „Freden", fra 1813 hedder det:

„Først da fra Axelstad Luerne svang
høit sig i Sky,
kom under Vaabnenes Gny
Liv i min Sang.
Ja, da for Dannemarks Smerte,
saaret, oplod sig mit Hjerte,
der jeg saae Dannebrog svømme,
husvild, paa elskede Strømme,
der jeg saae Fjendernes Snekker
skride i brammende Rækker,
Fædres vanærede Navne
bagpaa de røvede Stavne,
hørte de bretske Kartover
buldre paa Beltenes Vover —

da slog jeg Skjaldenes Harpe:
den haver Strenge af Staal,
Tonerne ere saa skarpe,
Brage! ja Brag er dit Maal!

Fædreland! ja jeg har leget og sjunget,
alt som naar Sværd monne klirre paa Skjold;
og gjennem Buldret en Røst haver runget
alt som en Røst fra din Hedningeold.
Altid jeg sang, hvad jeg havde i Sinde —
Kamp var min Sang, thi det kæmped derinde.
Kæmpe vi maa i den løbende Tid,
Livet herneden er Strid.
Stride maa Aanden saa saare hernede,
førend sin Vinge den mægter at brede;
stride maa Aanden med Vind og med Vinge,
før den til Himlen sig mægter at svinge.
Kun om den Seirendes saarede Tinde
Palmer og Evigheds-Blommer sig vinde.
Længe i Kamp sig maa røre vor Tunge,
før den om Freden kan værdelig sjunge.
Aldrig et Hjerte i Kjærlighed smelted,
førend sig Blodet først brusende vælted.
Hvo kjender Freden og har ikke stridt?
Hvor er den Frelste, som Intet har lidt?"

Grundtvigs mørke, tungsindige Muse er født til Verden i Efteraarsdagene under Bombardementets Rædsler; medens Oehlenschlägers lysere, livsgladere saae Lyset hin Foraarsdag, da Kanontordenen fra Kongedybet, som skød det nye Aarhundrede ind hos os, med sin djærve Røst buldrede Danmarks Ære over Jorden — for at bruge den unge Digters Ord i „Anden April 1801, en dramatisk Si-

tuation,“ *) — og vakte nyt, freidigt Liv ved Belt og Sund, ogsaa i Poesien. Grundtvigs Muse, der fostredes under Krigens Bulder, er endvidere en Kampens Mø, ligesom Baggesens, der omtumledes i Revolutionstidsalderens vilde Gjæring — om end paa en ganske anden Maade. Det store, gribende Digt „Freden“ er „et Brudstykke“; Præsteskjalden formaaer her, som saa tidt, ikke at naae til kunstnerisk Afslutning; det kæmper saa stærkt i hans Aand, han maa i den Grad brydes med Indhold og Form, at Harmonien ofte gaaer tabt. — „Et Blad af Jyllands Rimkrønike“ bærer Vidnesbyrd om, at Digteren havde modtaget uudslettelige Indtryk i de sex Barndomsaar paa den stille, alvorlige Hede. Det begynder:

„Der er et Land saa kosteligt
alt under Nørre-Lide;
kun eet, jeg veed, er Landet sligt
paa Verdens Vesterside“.

Senere hedder det:

„Det er slet intet Fugleland
til høit i Kor at sjunge,
den Nattergal paa nøgne Sand
slaaer Trillerne saa tunge,
og Lundene er kun saa faa,
og Buskene er kun saa smaa,
og Bøgen staaer i Stampe.

Dog pippe hel vemodelig
de Hjeiler smaa og spage;

*) Se dette Værks første Afdeling, Side 204.

og, klukkende, opløfte sig
de Agerhøns saa fage;
ja stundom og en Urkbk goel
i Dagningen mod Gylden-Sol
alt paa den brune Hede.

Og aldrig har jeg hørt det før
og heller aldrig siden,
hvor mindelig for Ladedør
kan kviddre Finke liden,
naar Jydesvenden — som jeg saae —
et lille Korn til Fugle smaa
om Vinterdag udskifter.

Og aldrig slig en Tone sød
jeg hørte over Vange,
som den, der over Heden lød
i Lærkens Morgensange —
den slog saa sødt og fløi saa let,
som om, med Rugen, den kun ret
paa Heden havde hjemme.

Og naar da Lundens Fuglekor
har Sommeren udsjunget,
naar Stormen over kolde Jord
har Stemmen undertvunget —
da toner med en liflig Klang,
da klinger høit en Svanesang
alt over brune Hede."

Histovre i „Lyngens brune Land" tumlede sig dengang, som en Nimrod, den fortrykte theologiske Kandidat Blicher, der snart skulde fremmane en ny poetisk Verden af „det gule Sand", ligesom Oehlenschläger af Oldtidens Gravhøie og

Grundtvig af disse og Zions Ruiner. — Efter „Et Blad af Jyllands Rimkrønike“ følger i „Heimdal“ det tidligere omtalte Digt i Anledning af Dronningens Fødselsdag, „Høstgildet“. Næsten den sidste Trediedel af den lille Nytaarsgave optages af „Forslag til Norges Heltedigt“, en rimkrønikeagtig Oversigt over Hovedpunkterne i Norges Historie fra et kristeligt Standpunkt, der ender med en Forherligelse af Ingemann, som var een af den mærkelige kjøbenhavnske Eneboers faa Venner, og af dennes Tryllespil i tre Eventyr „Reinald Underbarnet“ fra samme Maaned — Grundtvig har upaatvivleligt kjendt Vennens Arbeide i Manuskript. Forfatteren af „De sorte Riddere“ var alt tidligere samme Aar bleven lovprist i Grundtvigs Stridsskrift „Imod den lille Anklager, det er Prof. H. C. Ørsted“ *). Om hin beslægtede, blødere Digternatur siger „Heimdal“:

„— Underbarnet Gjallarhornet finder
alt ved sin Vugge under blaa Kjærminder.
Ved Grublen ei, men kun ved Barnetro
i Engens Skjød man hører Græsset groe;
men hvem det hører, hører vist tillige,
hvad Træer, Fugle og hvad Sten vil sige.“

Det norske Broderfolk tiltales:

„Ja, hører det, hvor Tonerne alt bæve
vidunderlig fra Underbarnets Læbe,
tiltale Søstrene i Eders Fængsel,
udtone Hjertedybets dunkle Længsel,
udtone Nattergalens Vemodskluk
og Blomstens Aandedræt og Bølgens Suk!

---

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 254-255.

O, hører det og lærer dog at lytte
til Underbarnet i sin Bøgehytte!

— — — — —

Da aander Gud i Underbarnets Hjerte,
saa han forstaaer at lindre Eders Smerte,
da Hornet, fyldt med Kjærlighedens Aande,
udtoner Lægedom for Eders Vaande."

Med aabenbar Hentydning til Baggesen hedder det om Ingemann:

„Ja, kjære danske Broder-Aand
med Æolsharpen i det fromme Hjerte!
vil andre Skjalde end forsmaae den Haand,
jeg rækker dem i Skin af Danmarks Kjerte,
Du vil det ei, om end din Muse, bly,
sit Blik fordølger under Gaadesløret
for Verdens Øine og bortvender Øret
fra Saga-Valens høie Vaabengny!"

Ingemann apostroferes derpaa:

„Gak trøstig kun med Gud i Trylleskoven,
sænk med hans Leide Dig kun dybt i Voven,
gak under Slør af Himlens Fuglevinger,
udsjung kun fromt, hvad sødt i Hjertet klinger,
udsend i Verden kun som Eventyr
de dybe Kvad om Blomst og Fugl og Dyr!"

De to supranaturalistiske Dioskurer stilles senere sammen

„Du lyver ej, naar Sandhed Du adlyder,
om og Du klæder den i mystisk Billedflor;
jeg lyver ei, naar jeg din Sang udtyder
med Sagastaven efter Sandheds Ord.

I samme Aand vi Herrens Komme haabe,
forenede vi vil i Ørken raabe *)
og, jublende, det Underbarn bebude,
hvis Glands vi skimte gjennem Støvets Rude,
hvis Rørelse alt under Moderhjerte
i dit forkynder sig saa underlig,
hvis Lignelse afbilder sig for mig
paa Sagas Skjold i Skin af Ordets Kjerte.“

Atter lyder Opfordringen til Broderlandet:

„Saa lyt dog stille gjennem Verdens Bulder
til Nattergalen paa din Broders Skulder,
ja, til de søde Toner paa hans Tunge,
som jeg kan høre, men kun han udsjunge!“

Tidsskriftet „Danne-Virke“, som Grundtvig begyndte i Juli 1816, er helliget „Thyre Dannebods Minde“ med et Indledningsdigt, hvori det hedder:

„I tidlige Dage
med Dannemarks Sage
Du faldt mig paa Sind;
i Ungdommens Alder
med Frode og Balder
Du tonede ind.
Igjen for de Unge
skal mandlige Tunge
Dig prise i Vang.

*) „Røsten i Ørken, et bibelsk Drama,“ af Ingemann, var udkommet 1815, ligesom „Reinald Underbarnet“.

Naar Dagene hælde,
skal Unge gjengjælde
min Kviddren med Sang;
og glad skal den Gamle
de Toner forsamle
i aftenlig Stund,
ja, med dem paa Tunge
til Ro sig indsjunge
som Fuglen i Lund."

I Fortalen til første Bind fra Efteraaret 1816 siger Grundtvig: „Historien og dens Opkomst er, hvad jeg her uafladelig har for Øie"; og han ender den med „det Ønske og Haab: under Guds Velsignelse ogsaa ved dette Arbeide at udrette Noget til Befordring af sand Fædrenelandskjærlighed og grundig Videnskabelighed". Tidsskriftet er bestemt dels til „Oversættelser og Underretning om gamle Bøger samt Vers", dels til „Afhandlinger om Allehaande". Efter et større Digt „Danne-Virke", følger „Om dansk Poesi, Sprog og Historie", der aabnes med Polemik mod „det saakaldte oplyste attende Aarhundrede", og hvori det hedder: „Der er intet af det nyere Europas Folk, der har saa store lovlige Besiddelser i Aandens Rige som det danske, intet Folk, der har et saa oprindeligt Tungemaal, saa mærkelige Oldsagn, saa eiendommelig en Smag i Historie og Poesi. Hvad der hos os er ægte Dansk, er det mest Overensstemmende med en sand, dygtig og elskelig Natur. Ærlighed og Sanddruhed, Mildhed og Ømhed, Blyhed og Troskab er, hvad Historien erklærer for ægte Dansk, og hvad vi med eet Ord kalde: Dannished. Modersmaalet er mellem alle bekjendte Sprog det mest eenfoldige og trohjertige, men derhos fuldt af den sødeste naturlige Velklang og lige skikket til at udtrykke de høieste Betragtninger, de dybeste Følelser og den vittigste

Skjemt.“ Derpaa kommer „Udtog af den gamle danske Rimkrønike“ med tilføiede Bemærkninger, „Om Scriptores rerum danicarum medii ævi“ samt „Afbrudte Strøtanker ved Brevet til Vali Magni“.

Det første Hefte af „Danne-Virke“, som indeholdt de ovennævnte Ting, anmeldtes samme Aar i „Dansk Literatur-Tidende“ af Rask. Denne mærkelige fyenske Husmandssøn, der først i sit 14de Aar 1801 kom i Odense Latinskole, hvor han alt paa egen Haand begyndte at studere Islandsk og beslægtede Sprog, og blev Student 1807, var netop dengang hjemkommen fra Island, hvor han havde opholdt sig hele to Aar, for strax at tiltræde den store Reise, der førte ham lige til Indien. Alt tidligere havde Rask, „hvis Grundvæsen“ — for at citere hans Skolekammerat N. M. Petersen, ligeledes en fyensk Husmandssøn *) — „var Forstand og Klarhed“, holdt Øie med den excentriske Grundtvig. Denne havde 1810 i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn“ ladet indrykke en Artikel „Om en Oversættelse af den poetiske Edda“, hvori han tilbød at levere en saadan og som Prøve meddelte den herlige Slutning paa Kvadet om Helge Hundingsbane. I den Anledning fremkom Rask, hvis islandske Kundskaber langt overgik Grundtvigs, sammesteds med „Nogle Betænkninger om den lovede Oversættelse af Edda“, hvori han fandt „endel Ufuldkommenheder“, idet han derhos polemiserede mod Grundtvigs „altfor opskruede, tvungne, unaturlige og tildels uforstaaelige Stil, fuld af Islandismer, Soløcismer og Germanismer“. Dette foranledigede en Replik af Grundtvig i samme Organ. Rasks Anmeldelse af det første Hefte af „Danne-Virke“

*) Samlede Afhandlinger af R. K. Rask, med Bidrag til Forfatterens Levnet af N. M. Petersen“, I, 3.

begynder: „Det er glædelige Udsigter, der bebudes dansk Historie og Sprog i vore Tider, da de ypperste Digtere kappes om at pryde og berige vor Literatur og de første Lærde om at oplyse og forsvare vort Tungemaal og vor Historie". Ikke uden Grund paaanker dog den store Sproggrandsker, uagtet han elskede sit Fædreland og sit Modersmaal saa varmt som Nogen, „en patriotisk Overdrivelse", der „synes at stride saavel mod Sandhed som mod den Beskedenhed, der længe har været anset som et skjønt Hovedtræk i den danske Karakter". Efter, blandt Andet, at have paapeget adskillige sproglige Feiltagelser, ender Recensionen: „Iøvrigt ønsker Anm., at Danne-Virke maa længe staae og vældig værne om vort Sprog, vor Historie og Nationalitet, og slutter med den gamle Digters Ord:

Krist signe hver god Dannesvend,
som baade med Mund og Hand
uden Skrømt og Tant med Flid og Tro
vil tjene sit Fædreneland! *)"

Ligesaa nyttigt et Korrektiv H. C. Ørsteds Protest mod Grundtvigs Spaadomsuvæsen var, ligesaadan et Ord i rette Tid var unægtelig Rasks ædrueligere Opfattelse af det Nordiske og Hævden af solidere Sprogkundskab. I et senere Hefte af „Danne-Virke" værgede Grundtvig sig i en Artikel „Til Læseren" mod „vor islandske Sprogmester", medens han dog — ligesom i Striden med H. C. Ørsted **) — skjønnede paa „den Lykke at have en Re-

*) Slutningsverset i den gamle Folkevise om Niels Ebbesen hos Vedel med lidt Forandring.

**) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 252.

censent, som har nogen Forstand paa, hvad han vil bedømme *)". Grundtvig indrømmer om den 28-aarige Rask: „Han er i mange Dele af Sprogkyndigheden min Mester"; og han giver Recensenten Ret i et Par sproglige Bemærkninger.

Det første Bind af „Danne-Virke" indeholder endvidere, foruden Slutning paa „Udtog af den gamle danske Rimkrønike" med en Efterskrift, „Knud den helliges Levnet (af Knytlinge Saga)", „Saga om Haldans Sønner og Harald Hyldetan (af Søgubrot)" og en Bearbeidelse af den gamle danske Folkevise om „Havfruen og Dane-Dronningen" med en poetisk Efterskrift, der bruger Kæmpevisen som Symbolik; desuden findes der et smukt Digt „Johan Nordahl Bruns Amindelse" (i Anledning af den bekjendte norske Digters og Biskops Død samme Aar) samt tre Afhandlinger: „Om det filosofiske Aarhundrede", „Om historisk Vidskab eller om Krønikens Begreb" og „Om Krønikens Dyrkning". I den første af disse Afhandlinger (i Augustheftet) hedder det blandt Andet, aabenbart med Hentydning til de i „Athene" virksomme unge Venner af Oehlenschläger, Schellingianerne Peder Hjort og C. Hauch (af hvilke den Første havde polemiseret mod Ingemann i „Athene", sidste Gang i Juni, og den Anden angrebet Ingemann og Grundtvig i „Kontrasterne", som udkom sidstnævnte Maaned): „Vi har saamange vakkre Filosofer i Ophei **), der ganske artig forstaae at fortælle os, hvorledes Alting taber sig i Alhed og Intethed, som Poesien i Oehlenschläger og Ideerne i „Athene"; og der tilføies: „Deres hjemmegjorte Tøi er af et eget Slags, lidt aandeligt Papir af fremmede Klude og fuldt af Klatter, som,

*) Naar Grundtvig i sin Replik siger: „Første Gang i mit Liv nyder jeg den Lykke", feiler han.

**) Ophei, bruges aabenbart her i Betydningen: Opvæxt.

tilligemed det Stykke Vandmærke, er det eneste Danske deri — eller, med andre Ord, Tankerne ere ikke alene tagne paa Borg og Puf, men paa Træf og Slump, og Sproget er saa galt Tydsk, at man tidt har ondt ved at se, hvor gale Tankerne ere, saa man ikke engang kan have Nytte deraf som af en ordenlig Løgn, cujus contrarium verum est". I den sidste Afhandling i „Danne-Virke" siges der: „Alt i det ny Aarhundredes Morgenrøde, Morgenrøden, som vel mørk og blodig steg op fra Kongedybet, men just derfor mindede saa levende om Fædres Dage, alt dengang hørte man stærke Stød i Gjalderhornet til at vække Valhals Kæmper, og Fædrenes Aand slog Oehlenschlägers Harpe saa væ̈ldig og liflig, at det lod, som Skikkelser fra ældgamle Dage opstege af Høi og dandsede med Sang lyslevende hen over Marken, ledte om Afkom og lærte Sønner at blues, som følte, at det var Fædrenes Røst, hvis Tungemaal og Daad var hartad forglemt. Ikke vil jeg her omtale den Sorg, at hine Toner tav, da Haanden vilde gribe, hvad kun Aander fatte, ikke heller den, at flammende Kometer og strømmende Blodregn, ja et grueligt Brændejern maatte til at vække det snorkende Folk og lod endda til at virke forgjæves, ikke heller den, at jeg selv kun v a a g n e d e i D r ø m m e." Paa samme Maade som Grundtvig her benytter de store Kometer, der lode sig tilsyne 1807, 1811 og 1815, havde Schiller i „Wallensteins Lager" ladet Kapuzineren udbryde:

„Es ist eine Zeit der Thränen und Noth!
Am Himmel geschehen Zeichen und Wunder;
und aus dem Wolken blutigroth
hängt der Herrgott den Kriegsmantel 'runter;
den Kometen steckt er, wie eine Ruthe,
drohend am Himmelfenster aus.

Die ganze Welt ist ein Klagehaus,
die Arche der Kirche schwimmt in Blute."

Oehlenschläger havde, som begyndende Digter, 1803 ladet „den gamle Kæmpe Kometes" poetisk sige i Folketroens Aand:

„Thi vil jeg tugte streng og god,
forjage dorske Ro
og gjøde Dig, o Jord! med Blod —
deraf skal Roser groe,

og Stjerner atter lue frem,
for høit at staae i Glands,
naar de har flettet gamle Hjem
den gamle Blomsterkrands" *).

Om „Blodregn", hvilken Grundtvig med fuld prosaisk Alvor i Folketroens Aand opfatter supranaturalisk, ligesom Kometerne, kan, blandt Andet, efterlæses C. G. Ehrenbergs „Neue Beobachtungen über blutartige Erscheinungen nebst einer Uebersicht und Kritik der früher bekannten, 1830" **). I sin Afhandling erklærer Grundtvig: „Den Tid er kommet, da vi ikke længer kan følge noget andet Folk, da Dannemark maa tage Nøglen som Kirke-Værger". Han erklærer endvidere: „Afrivelsen fra Norge saarede Dannemarks Hjerte, men ikke til Døden, saarede til Livet"; og han udbryder: „Hvo der stod med mig i hine uforglemmelige Dage mellem Dannemarks boglærde Ungersvende ***), han saae og med

*) Se dette Værks anden Afdeling. Side 82.

**) Se „Annalen der Physik und Chemie, herausgegeben von J. C. Poggendorff," XVIII, 477-514.

***) Hentydning til Studentermøderne i Januar 1814 i Anledning af de Allieredes Fremtrængen til Kongeaaen (se dette Værks fjerde Afdeling, Side 231-237).

mig Historiens kjærlige Stjerne tindre paa Dannemarks Himmel, han saae i et usvigeligt Forbillede, hvad der vilde ses trindt paa Marken, om Sværdet nogensinde, synligt for Alle, blinkede i Fjendehaand og truede med at overskjære det historiske Baand, der, trods hvert Sund og hver skummende Bølge, dybt i Grunden sammenknytter Dannemænds Hjerter som deres Mark, ja, han saae, at det gjælder vel saa omtrent for Danske som Alle, at saamange Hoveder, saamange Sind, men at Hjertet, trods Hoved og Sind, dog mødes i Fædrenes Minde. For en Følge af hin dybe Rørelse maae vi i alle Maader regne Udgaven af Nordens Rigskrøniker paa Folkenes Bekostning og til deres Tarv.“ Som et godt Varsel fremhæver Grundtvig, at „Marken har baaret en Sprogmester frem som Rask, der vel ikke helmer, før han har indtaget alle de Tungemaal, der slægte paa Dannemarks, og ladet dem fortælle os deres Vilkaar, Noget af det Vigtigste, der behøves og savnedes til Oplysning af det nye Europas ældre Historie, ja til den menneskelige Aands Historie, hvis unegtelige Mindesmærke Sprogene er. Vel maa man beklage, at kun saa Faa endnu veed at skatte saadanne Arbeider, og at de under ublide Omstændigheder maa kæmpe sig frem; men man faaer vel trøste sig med, at Seir uden Kamp har ei stort at betyde.“ I de hist og her noget taagede og fantastiske Afhandlinger, hvori der hævdes, at „al sand Videnskabelighed maa være historisk“, fattes der ikke heftig Polemik mod det 18de Aarhundrede, eller Tale om „Folkenes Raab paa Frihed og Lyst til Selvraadighed — Demokrati“, om „enkelte Boglærdes Gjætninger om den løbske Jord og den stædige Sol“ og lignende reaktionære Expektorationer, Affødninger af Restaurationstidsalderen, hvis danske Hovedrepræsentant Grundtvig jo var.

Samtidig med sin Forfattervirksomhed prædikede Grundtvig. Især tyede han ud til den lille Frederiksberg Kirke, da Hovedstadens Prædikestole næsten ikke vare tilgængelige for ham; og en ikke ringe Tilhørerkreds lyttede til hans nidkjære Tale. Om anden Juledag 1815 hedder det saaledes i „Adrastea" *): „I Frederiksberg Kirke prædikede anden Helligdag vor berømte Grundtvig for en saadan Mængde Mennesker, som baade fra Forstæderne og fra Staden selv vare tilstrømmede, at Kirken ei nær kunde rumme dem alle. Her saaes Folk af alle Stænder, af Middelstanden saavelsom af de høiere Stænder og af den lærde Stand. Og der var sikkert ikke en eneste af dette store Auditorium, som jo er blevet, som ved en elektrisk Kraft, rystet i sin Sjæls Inderste og har følt Sandheden af den Sætning, hvorom Prædikenen handlede: hvor godt det er at være under Kristi Vinger. Vi kan frit paastaae, og vi kræve alle dem, som hørte ham, herpaa til Vidne, at kun faa Prædikener have gjort et saadant Indtryk som denne. Her var en Mynsters overtalende Grundighed, en Fallesens Orden og Bestemthed, en Balles Hjertelighed forenet med Nordahl Bruns Mandighed og henrivende Sprog." Med denne Prædiken ende „Bibelske Prædikener efter Tidens Tarv og Leilighed", der udkom i Juni 1816 med Motto af Profeten Jeremias: „Land! Land! Land! hør Herrens Ord!" I en Fortale til disse Prædikener hedder det blandt Andet: „Den Tro, jeg her forkynder, har skjænket mig selv Kraft og Mod til at trodse Verden, skjænket mig Fred med Gud, Trøst i Angest, Glæde i Bedrøvelse og et uforkrænkeligt Saligheds Haab; det, er jeg vis paa, den skjænker Enhver, som annammer og bevarer den i et oprigtigt Hjerte; og at ingen

*) „Adrastea", 1815, 29nde December, jfr. „Dagen", 1815, 27nde December, og „Fyens Stifts-Tidende", 1816, 2. Januar.

anden Tro formaaer Sligt, skal hvert Menneske, der alvorlig bekymres for Sjæl og Salighed, vel blive nødt til at mærke og sande. Dog, hvi siger jeg dette? I fem Aar har jeg jo uafladelig baade sagt og viist det, uden, som det lader, at Nogen har taget det til alvorlig Eftertanke, uden at en Eneste af dem, der hviske om, at de troe det Samme, har havt Mod til at give Sandhed Vidnesbyrd og uden Sky bekjende sin Tro for Verden." I den vidtløftige Beretning i „Adrastea" om Prædikenen anden Juledag 1815 hedder det, at Grundtvig erklærede, at „denne Prædiken blev den sidste, han holdt i Hovedstadens Kirker". Denne Erklæring findes ikke i den trykte Prædiken — „især Prædikenerne fra 1815 ere ganske omarbeidede", hedder det i Fortalen —; men sidstnævnte Sted siges der: „Tie vil jeg, thi hvad kan det nytte, jeg længere taler? — — — Jeg maa og vil tie, efter at have talt, talt saa høit, at Røsten gjenlød i Norges Klipper og rækkede selv Tydsklands Skove *), efter at have i denne Bog aflagt en udførlig og høitidelig Bekjendelse af den Tro, hvori jeg vil leve og døe og overleve Døden, af den Lærdom, jeg har ført og fulgt i fem Aars Tale og Skrift og stræbt at udtrykke i mit Levnet, som Gud den indtrykte i mit Hjerte. — — — Prædike Guds Ord her og gaae i Kreds mod dets nærværende Fjender, det vil jeg ikke mere, medmindre jeg aabenbar kaldes dertil, saa min Taushed maatte fornægte min Tro og give Løgnen Samtykke." Der tilføies: „At jeg, medens Præsten tier, agter at lade Skjalden og den Boglærde tale, tale især

*) Grundtvigs Dimisprædiken »Hvi er Herrens Ord forsvundet af hans Hus?« (1810) og Prædikenen »Hvorfor kaldes vi Lutheraner?« (1812) vare blevne oversatte paa Tydsk, og den mærkelige tydske Aandeseer Jung Stilling hilsede dem med hjertelig Glæde (se dette Værks tredie Afdeling, Side 110 og 136).

om de forbigangne Dage, hvad Præsten mener kan mest tjene til Guds Riges Komme; og at opladte Øine vist skal finde Kristendom i al min Tale, den lade saa verdslig som den vil — det har jeg sagt *) og gjentager det her". I Fortalen findes et Optryk af Dimisprækenen fra 1810, der ledsages af en Efterskrift fra April 1816, hvori der, blandt Andet, siges: „Dette var Prædikenen, hvorved jeg stræbte at dimittere Menneskefrygt og Læmpning efter Verden; for skarp var den ingenlunde, men meget for læmpelig, for fattig paa Aand og Kraft, fattig paa Liv og Salvelse, ikke fri for tomme Rhetor-Vendinger, ei heller fri for Ubillighed". Derefter kommer en Prædiken ved Bispe-Visitatsen, Juni 1813, i Udby (Fødebyen, som Grundtvig dengang stod i Begreb med at forlade, efterat hans gamle Fader, hos hvem han havde været Kapellan, var død): „Hvordan skal vi føde Guds Hjord?" De Kjøbenhavnske Prædikener (ialt femten) begynde saa med „Trænge vi til en Reformation som den i Luthers Dage?" fra 1813, hvori der siges: „Skal Kristendom igjen komme til at herske, visselig, da trænge vi til en Reformation og Forvandling endnu større end den, som skete i Luthers Dage; thi aldrig i de henrundne sytten Aarhundreder var Jesus saaledes glemt og foragtet mellem dem, der bar Navn af hans Disciple, som nu".

Aaret iforveien havde den anden Hovedfaktor i Datidens religiøse Liv, J. P. Mynster, efter 1810 som Landsbypræst at have udgivet sit første Bind „Prædikener", ladet andet Bind udkomme, indeholdende Prædikener for Frue-Menighed i Kjøbenhavn.

---

*) I Artikelen »Om Baggesen og om mig« i »Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn« i Slutningen af 1815.

8.

Der er alt tidligere i dette Værk gjort opmærksom paa, at, fattedes der den Oehlenschlägerske Natur væsenlige Momenter for fuldtud at kunne løse en Tragediedigters høieste Opgave, saa var dette endnu langt mere Tilfældet med den ulige blødere Ingemann*). Denne vedblev imidlertid desuagtet paa den med „Mithridat“ fra 1812 og „Turnus“ fra 1813 betraadte Bane**). „Mithridat havde været indsendt til det kongelige Theater, men var bleven forkastet; „Turnus“ var vel bleven antaget af Theaterdirektionen, men ikke opført. Ingemann lod sig dog ikke afskrække heraf; og i Foraaret 1815 gik „Masaniello“ over Scenen med stort Bifald. Udførelsen var god, især udmærkede Ryge sig i Titelrollen og Kruse som Jesuiten Genuino***). Kunde man for det Revolutionæres Vedkommende fristes til at anvende den fromme Erkebisps Ord til Masaniello: „Du er voldsom af Svaghed!“ paa Forfatteren af dette Sørgespil, saa savner den samme Replik heller ikke Anvendelse i Henseende til det Erotiske, som er Midtpunktet i Ingemanns paa fjorten Dage

*) Se dette Værks tredie Afdeling, Side 153.
**) Sammesteds, Side 154 og 159.
***) Se Overskou: »Den danske Skueplads«, IV, 377-378

skrevne *) Tragedie „Blanca“ — hvis Æmne er taget af en Novelle i Le Sage's „Gil Blas“ **) — der, ligesom „Hagbarth og Signe“, opførtes i Januar 1816 og pressede mange Taarer ud af mer eller mindre skjønne Øine. Begge disse Sørgespil vare alt udkomne før Opførelsen, i Januar 1815. I November samme Aar udkom „Røsten i Ørkenen, et bibelsk Drama,“ om Johannes den Døber, der indlededes med en versificeret „Bøn“ til Treenigheden om, at Guddomsordet fra den 26-aarige Supranaturalists Læbe maatte trænge „gjennem Tidens Ørken“ o. s. v. Dette Arbeide — under hvis Udarbeidelse den store Eremit i Hovedstadens Ørken, Vennen Grundtvig upaatvivlelig oftere har foresvævet Digteren — indeholder ikke ganske liden tildigtet Fantastik: Afgrundens Fyrste aabner saaledes Stykket som Kong Herodes's Mundskænk, og „en Kæmpe med luende Øine“ søger forgjæves at bedaare Johannes med Pantheisme, der atter her, ligesom i „De sorte Riddere“ fra det foregaaende Aar***), faaer Texten læst. I Anledning af dette Angreb paa Naturfilosofien siger dennes utrættelige Antagonist, Forf. til Lystspillet „Hospitalet“†), Sander, der velvilligt anmeldte „Røsten i Ørkenen“ i J. K. Høst's Ugeblad „Den nordiske Tilskuer“ (ligesom „Masaniello“ og „Blanca“ i „Adrastea“): „Her udfoldes ved det værdigste Sendebud et vist filosofisk System, som det kaldes, der først i Tydskland og siden i Danmark har

---

*) Se Fortalen til andet Bind af Ingemanns »samlede Skrifter, første Afdeling», 1843, Side VI.

**) To fra Ingemann vidtforskjellige Udlændinge, en fransk Tragediedigter af Voltaires Skole, Saurin, og Venetianeren Goldoni havde i det foregaaende Aarhundrede benyttet samme Sujet i »Blanche« og »Enrico, Re di Sicilia» (se »Goldoni og Gozzi» af S. Schandorph, 1874, Side 34).

***) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 262-263.

†) Se dette Værks anden Afdeling, Side 73-74.

forvildet Hoveder og forgiftet Hjerter. Vil vore Sofister, der forstaae Alt, selv det Uforstaaelige, der tillade sig Alt, fordi de tiltroe sig Alt, vil disse smaa Voldsmænd læse slig Formastelighed uden paa deres ligesaa plumpe som frække Maade at gribe til Lynstraaler og Tordenkiler? Dog . . . det er sandt! Ingemann hører nok ikke saa ganske til deres Parti; og disse Herrer læse intet Andet end, hvad deres Skole frembringer, hvorfor de da ogsaa bestandig have Ret og bestandig beholde det sidste Ord.“ Sander, der i det Ovenstaaende vistnok ikke mindst sigter til Peder Hjort *), søger, ligesom Baggesen, at hæve Ingemann paa Oehlenschlägers Bekostning; og, med aabenbar Hentydning til Digterkongens nordiske Tragedier, specielt til den nylig opførte „Hagbarth og Signe“, hedder det i samme Anmeldelse: „Hvor mange af Oldtidens og den opdigtede Verdens Barbarier tvinger os ikke den almægtige Mode og den Maratske Partiaand at se paa Skuepladsen, endskjøndt disse Umenneskeligheder i det Høieste kunde taales i en vaersom, hastig forbiilende fortællende Indklædning!“ Alt umiddelbart efterat „Hagbarth og Signe“ var udkommet i Trykken, havde Sander i „Adrastea, et Oppositionsblad“, i endnu stærkere Udtryk angrebet „Ole Klingklangs nyeste guddommelige Sørgespil“. **) Stoffet i „Blanca“ passede aabenbart bedre til Ingemanns Natur end det revolutionære Æmne i „Masaniello“; i „Røsten i Ørkenen“ var Ingemann endnu mere paa sit rette Territorium; og i „Reinald Underbarnet, et

---

*) Peder Hjort taler om «den lille, slemme Sander» i »Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie«, literærhistorisk Afdeling, II, Indledning, Side XXVIII-XXX og XXXIII-XXXIV.

**) »Den nordiske Tilskuer« 1816, 6te Marts. »Adrastea», 1815, den 18de Mai; jfr. den 1ste Juni.

Tryllespil i tre Eventyr" (tildels paa Grundlag af et Folkesagn), der udkom December 1815, er han fuldstændig hjemme. Et lille Indledningsdigt hertil begynder:

„Du, som venlig mangen Gang
saae igjennem Vindvets Rude,
naar min lille Musa sang
uden Ly i Regn derude!"

Underbarnet, den eventyrlige lille Riddersmand paa sexten Aar, vil indlades. Det hedder, blandt Andet, om ham i ikke synderlig gode Vers:

„Dog vil ret Du se ham glad,
dine Børn kald ind i Stuen —
de vil vist ei spørge ad,
om han har en ret Anskuen!"

Det Sidste er aabenbart adresseret til Schellings intellectuelle Anskuelse, som Supranaturalismens Talsmænd Grundtvig og Ingemann — i den Henseende i god Forstaaelse med den ældre Skoles Mænd, som Sander — saa ivrigt og vedholdende forkjættrede. Der siges videre i Indledningsdigtet om „Underbarnet":

„Børn maaske ham bedst forstaae;
men vil ham de Store høre,
maa de være som de Smaa —
ellers vil det ei dem røre!"

Naar forresten Ingemann her, ligesom J. L. Heiberg i Forerindringen til sit „Marionettheater"*), accentuerer det

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 108.

barnlige Sind, som Betingelse for den rette Opfatten, maa det dog bemærkes, at Reflexionen hos begge Forfattere spiller en ikke ganske liden Rolle, om end paa meget forskjellig Vis. Ingemanns lyrisk-dramatisk Eventyr „Reinald Underbarnet“ er ligesom en poetisk Explikation af det berømte Sted i Pauli Brev til Romerne *): „Den nuværende Tids Lidelser ere Intet at agte mod den Herlighed, som skal aabenbares paa os. Skabningens Længsel venter Guds Børns Aabenbarelse. Skabningen skal frigjøres fra Forkrænkeligheds Trældom til Guds Børns Frihed i Herlighed.“ I Skildringen af, hvorledes „Skabningen sukker og vaander sig“, gjør Supranaturalismen sig i den Grad gjældende, at Fiskene f. Ex. betragte deres naturlige Liv i Vandet som en Ulykke og, blandt Andet, udbryde:

„Mon vi ei histoppe gik,
ak! for længe siden?“

Det var forresten ikke uden Føie, at Grundtvig, baade for det Religiøses og Poetiskes Vedkommende, bevægedes dybt ved „Underbarnet“, ligesom han det foregaaende Aar tiltaltes stærkt af „De sorte Riddere“. Specielt betegnende er den forunderlig gribende Sang af Reinald, som Grundtvig anfører:

„O, boer Du histoppe, Du Ørnebrud!
saa hør, hvad Dig nynner en broderlig Stemme!
For Dig drog ung Reinald i Verden ud,
for Dig græder Moder derhjemme.

Se! Underbarnet er voxet op —
nu staaer han, en Ridder, og Glavindet svinger

*) Kap. 8, v. 18-22.

ved Ørnens Bolig paa Bjergets Top,
omsuset af Fuglenes Vinger.

Sin Handske han kaster i Verden ud,
vil knuse de Trolddomslænker saa tunge.
O, boer Du histoppe, Du Ørnebrud!
saa hør, hvad din Broder mon sjunge!

. . . Ak, Ingen mig svarer, min Røst er for svag,
den kan Dig ei naae i din skykrandste Bolig.
Saa ton da, mit Guldhorn! Dit Tordenbrag
er med høie Naturer fortrolig."

I Modsætning til Baggesen prædiker Ingemann, ligesom Grundtvig, Troen „sans phrase". Underbarnets Elskede tiltaler ham:

„Held Dig, at Du saae og ei forstod!
Tro ei, Du de Vises Sten har fundet!
Helved-List hin Visdom har opspundet,
giftig skjuler sig dens dybe Rod.
Ak, saamange Aander har den bundet!
Kast den, Ridder! knus den ved din Fod!

Desuagtet karakteriserede Baggesen i Martsheftet af „Danfana" 1816 (hvor Feiden med Oehlenschläger paany begyndte med „Kritisk Vurdering af Ludlams Hule") det dramatiske Eventyr „Reinald Underbarnet", der var et Slags kristelig „Aladdin", som „Ingemanns sande Trylledigt". Baggesen grebes, ligesom Grundtvig, af disse ungdommelig rene, romantisk sværmende Toner fra en „med høie Naturer fortrolig" Skjald, hvis Debut paa Scenen alt i Februarheftet af „Danfana" 1816 var blevet hilset med varm Anerkjendelse. — I December 1815 ud-

kom endnu et Drama af Ingemann. Det var det sjette dramatiske Arbeide samme Aar fra samme Haand — unegtelig en næsten ængstende Yppighed. Tragedien „Hyrden af Tolosa“, fører os midt ind i Middelalderen — Digterens forjættede Land — og Kampen mellem Kristne og Maurer i Spanien. Dette, især theatralsk, næsten utrolige Sørgespil gik — mirabile dictu — een Gang over Scenen i Foraaret 1821 *). Hvem der ønsker at se, i hvilken, man kunde fristes til at sige, aandelig St. Veitsdands Ingemanns sværmeriske Religiøsitet og hyperidealistiske Sentimentalitet dengang kunde henhvirvle ham, bør ikke undlade at gjøre sig bekjendt med dette Ungdomsarbeide. Ligesom Grundtvig i Digtet til Frederik den sjette foran „Roeskilde-Rim“ 1814 udbryder:

„Hvad vi sige, selv vi ikke vide! **)

saaledes erklærer Ingemann i et Indledningsdigt — af de uundgaaelige, kunde man med Føie sige — foran sin „ueberschwängliche“ Tragedie:

„Og om Hyrden af Tolosa,
om hin Blomst paa dunkle Vei
kvad jeg — mens de Syner vexled —
hvad jeg saae, men vidste ei.“

Det Ubevidste, Ekstasen, hint Kaos, hvoraf det Skjønnes Verden skal hæve sig til ædel Klarhed, gjør sig fremherskende gjældende hos de supranaturalistiske Drømmere,

---

*) Se Overskou: »Den danske Skueplads«, IV, 633-634, og »Et Besøg hos Ingemann« af Kr. Arentzen i M. G. G. Steenstrups »Dansk Maanedsskrift«, 1862, Side 182.

**) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 237.

med hvilke den af Følelsen berusede Middelalder bryder frem i vor nyere Literatur, efterat Oehlenschläger havde opmanet den fantasirige Oldtid af Gravhøien. — Næste Aar udgav Ingemann, til hvem der i „Dagen“ den 8de Marts havde været indrykket et hyldende Digt, som begynder:

„Ei Du vredes, Danmarks store Skjald!
at en Yngling Dig en Krands vil binde“ —

i Juni endnu en Tragedie, „Løveridderen“, overfyldt med hyperromantiske Rædsler (den gyselige Spiesz var bleven benyttet) og efterfulgt af nogle smaa Ballader, hvori Tragediens Døde gaae igjen og bringes til Ro — altsaa den omvendte, ulige misligere, Fremgangsmaade af Oehlenschlägers i „Helge“, hvor det Episke udmunder i Tragedien „Yrsa“ *). Med næsten større Ret end J. L. Heibergs poetiske Debut kunde ikke ganske Lidt af Ingemanns dramatiske Produktion tituleres „Marionettheater“. — I December 1816 udkom desuden en Samling Digte af Ingemann under Titel „Julegave“, der bestod af „Høitidssange“ — Julehymne, Skjærtorsdagshymne, Paaskehymne o. s. v. —, „Blandede Digte“ — deriblandt „Kong Valdemars Jagt“, „Til min Ven P. Dons“, „Cort Adeler“, „Døden (efter Mynster)“, „Til Dannebroge“ („Vift stolt paa Kodans Bølge“), „Herr Ebbe“ og „Kjærminder (til min henfarne Ven Hans Grüners Grav)“ — samt „Krønike om Hr. Helias og Jomfru Beatricia“ (efter en gammel tydsk Krønike).

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 226-228.

9.

Det var naturligt, at Idealismen og Realismen, som havde hvilet i umiddelbar Enhed hos Skjaldenes Adam, efter at være traadt ud fra hinanden, maatte komme i Kollision. Uagtet den 33-aarige Cand. theol. og Ægtemand Blicher, der havde forpagtet Faderens Præstegaardsavling i Randlev ved Aarhus og var en vældig Jæger, endnu ikke havde fundet sig selv som realistisk Digter, geraadede han dog i poetisk Haandgemæng med den idealistiske Ingemann. Denne lod nemlig i Oktoberheftet af Rahbeks Maanedsskrift „Dansk Minerva" for 1815 trykke et Digt „Til Ossians Fordansker St. St. Blicher i Anledning af hans Digte", som vare udkomne Aaret iforveien *). I dette Digt hedder det:

„— Da Du den Vældiges Harpe bortsatte
og greb efter Lyren i Danias Lund,
da tyktes Dig Morgenens Toner kun matte
mod Kvadet, Du hørte i Midnattens Stund.

Og mørkt blev dit Kvad, som fra Hedenolds Dage;
som Gjenlyd det toned fra Oldingens Grav;
og Aanden Du saae end i Skyen bortdrage,
mens Mindet kun svømmed paa Tidernes Hav.

*) Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 272-273.

Du Evighed saae i Hukommelsens Tempel,
men ei i Serafens, den helliges, Favn,
saae Storheden præge paa Jorden sit Stempel
og leve i Kvad kun og straalende Navn.

Og Æren opflammed den modige Sanger,
sin Bautasten vilde han reise med Kvad
og glemte, at Veien til Evighed ganger
selv høit over Fjeldet, hvor Digteren sad.

—

O, brænder den hellig, den evige Flamme
i Sangerens Hjerte — hvad spørger han da,
om kommende Slægter hans Navn skal udstamme,
hvad heller forglemt han skal ile herfra!

Med Haabet paa Kjærlighedsvinger han svæver
jo høit over Skyen og Stjernerne fort,
hvad enten paa Jord sig hans Bautasten hæver,
hvad heller for Stormen hans Støv farer bort.

O, Du, som med Hedenoldsbarden har vanket
i rædsomme Skumring paa haabløse Vei,
har set, hvor hans Hjerte af Længsel har banket,
da Lyset han aned, men skimted det ei —

o, hvi vil i klareste Morgen Du følge
den trøstløse Aand i den dæmrende Sky,
naar Solen er steget af Tidernes Bølge,
og Du paa dens Straaler til Himlen kan flye!

O, ser Du ham ikke den Herre, som vinker
og aabner for Barden den evige Hal,
hvor Kjærlighedsstjernen, den hellige, blinker,
og Palmen omskygger den troende Skjald!

Til ham Du Dig vende, og Taagen skal svinde,
som skjuled for Hedenoldsbarden hans Glands,
og ei skal Du sjunge for Laurbær at vinde,
men søge bag Stjernerne Digterens Krands!

O hør, hvad fra Dalen en Broder Dig synger,
mens fremmed han rækker Dig trofaste Haand
Naar Støvet ei mere til Dalen os tynger,
Du venlig gjenkjender den venlige Aand."

Paa dette Tilraab af den halvsyvende Aar yngre Digter, der selv en Tid baade Nat og Dag havde drømt om den store, tungsindige Taageverden hos Ossian, som han besang i sit første Bind „Digte" 1811, svarede Blicher i Decemberheftet af „Dansk Minerva" med følgende Digt:

„Fra min afsides Dal jeg nys frembrød
og paa den aabne Slette Harpen rørte.
Vel trende Lustre stod den paa mit Skjød,
skjøndt Folket ei dens stille Klimpren hørte.

Fra aarle Ungdom i min snevre Vang,
uset, i Løn jeg mine Vinger øved,
før jeg mig over høien Bakke svang
og Flugten udi Ørnens Egne prøved.

Hvi vil Du strax, saa skyndsom, ile til
og vise mig, hvad klart min Sjæl har skuet!
Hvi vil Du, hjælpsom, puste til den Ild,
der — om end lønlig — længe dog har luet!

Hvi denne Il! Hvorfor saa overbrat!
Hvi gjemte Du ei lidt din ømme Klagen!

Gaaer jeg vel derfor i ægyptisk Nat,
fordi min fromme Frænde staaer i Dagen!

— —

Hvor kunde Du da tænke, unge Mand!
at jeg, din Broder, vandrede i Blinde?
Kan jeg ei stevne til det samme Land,
skjøndt første Gang min Vei Du ei kan finde?

Hvorfor, min Frænde! saarer Du et Bryst,
hvis indre Lue Du end ikke kjender?
Din var det ei, min Ven! den første Røst,
som lærte mig, hvor Skjaldens Vandring ender!

Du dømmer mig, for hvad jeg ikke sang —
er det den milde Aand, som af Dig taler!
Veed Du saa grandt, hvorhen min Sjæl sig svang,
fordi den ikke hver en Flugt afmaler?

—

Hvor kunde Du da troe, at stoltelig
jeg vilde slaae mod Stjerner med min Nakke,
fordi jeg uden Bøining reiste mig
og opret standed paa min egen Bakke!

Hvor kunde Du bebreide mig en Lyst,
som Skjaldens Aand i sød Berusning hæver!
Er Hovmod det, naar Haabet i hans Bryst
foran ham til ufødte Dage svæver?

Er det Hoffærdighed, naar Skjaldens Hu,
ved hans Udød'lighed paa Jord mon dvæle!

Min Broderskjald! hvorfor da synger Du,
som lader haant om Navn og Eftermæle?

Her skue vi kun dunkelt i et Speil,
et Gjenskin af Lysstraalen i det Høie.
Om Du ser ret, ser jeg da derfor feil?
Er Taagen ganske veget fra dit Øie?

Op til vor Faders Hus saa mangen Vei
igjennem Regionerne sig slynger.
Gaaer jeg da derfor vild, ifald jeg ei
i dine Fodspor, Bardebroder! synger?

Og nu Farvel! I høien Himmelbue
om Lyset mødes ogsaa vi engang;
i utilhyllet Glands vi da vil skue,
hvad her vi begge halvt iblinde sang."

Ingemann løfter her det religiøse Banner ligeoverfor Blicher, ligesom Grundtvig tidligere ligeoverfor Oehlenschläger. Supranaturalismen, som er den reaktionære Tids Løsen, gaaer aggressivt tilværks. Den 6te August næste Aar tryktes forresten i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn" et smukt, varmt Digt af Blicher til Ingemann, „Forsang til Jyllandsreisen, en kjær Frænde helliget" (den versificerede „Jyllandsreise" udkom 1817 som anden Del af Blichers Digte). Blichers „Forsang" til Ingemann lød:

„Ensom jeg laa paa min lynggroede Bakke,
Stormenes Brusen henover mig gik,
mossede Gravsten var under min Nakke,
oppe i Skyerne dvælte mit Blik —

dvælte i Skyerne, men mine Tanker
foer over Stormens og Skyernes Gang;
stundom jeg nynned, de skaldede Banker
hørte min første, tungsindige Sang.

Tidt gjennem Stormen jeg kunde fornemme
liflige Toner fra Morgenens Kant;
hid til mit Hjerte den venlige Stemme
Vei over Hav, over Hederne fandt.

Yndige som paradisiske Drømme
var dine Kvad i fortryllede Sal;
blidelig susede Sangenes Strømme,
svale som Regn i den solbrændte Dal.

Lønligen priste jeg ham, som optænder
himmelske Luer i jordiske Bryst;
Skjaldenes Sjæle gaae ud fra hans Hænder —
Tusindes Glæde og Tusindes Trøst!

Mægtig jeg følte: den stærkere Flamme
blev ved hans Ord med den svagere Gnist —
følte: at Lærken er skabt af den Samme,
som satte Midnattens Sanger paa Kvist —

frydede mig, at de tusinde Tunger
kvæde i evigt uendeligt Kor,
og at utallige Læber udsjunger
Hymnen til ham, som i Himlene boer —

priste hans Værk, naar i smilende Sommer
Drosselens Fryd fylder lyttende Lund,
og naar i Natten vemodigen brummer
Rørdrummens Klage fra taagede Grund.

Da svam en Taare af Fryd i mit Øie
over den Gnist, som opvarmed min Aand;
gladelig flagred den op mod det Høie,
vældig løsrevet af jordiske Baand.

Ak! men jeg følte, at jordiske Sjæle
drømme kun dunkelt om Himlenes Fryd,
og at selv Digterens stærkeste Mæle
er kun en fage hendøende Lyd —

følte, at Oldtidens dybeste Rune
hugges i Stenen og er ikke mer;
Ossians Harpe og Shakespears Basune,
ak! ere begge kun Aske og Ler.

— —

Bedende laa jeg, ei turde jeg svinge
mig imod Himlen i jordiske Ham.
Bernhard! jeg slumrede ei, da din Vinge
rørte min Skulder med venlige Ram —

rørte den venligt, forlod mig og suste
atter til smilende Østerled hen.
Der, hvor i Sekler Vestvindene bruste,
Lyng-Landets Søn blev alene igjen.

Anden Gang kommer han ud af sin Hede,
blander sin Stemme med Stormenes Larm.
Kan han ei Vinger mod Himmelen sprede,
ager han dog i sin selvgjorte Karm.

Ak! og han veed det: af mangen en Frænde
skal han miskjendes eg hades maaske;

Nogle af Harme vil lønligen brænde,
Faa ville græde, og Færre vil le.

Men dét formørker ei Sangerens Blikke,
om han forfølges af Daarernes Hær.
Kjærligheds Digter! kun Du vil vist ikke
trykke paa Tornen, hans Hjerte er nær!

Elsk mig, min Ven! naar paa Aandernes Hede
lyder min dybe, tungsindige Sang,
og naar, ved Pirren i Vandbiers Rede,
Hvislen og Brummen forfølger min Gang!

Søn udaf Danmark, vor kjærlige Moder!
vi have diet eet Fødelands Bryst —
elsk dog mit Hjerte, min elskede Broder!
om Du ei altid kan elske min Røst!

Uset af Dig, har jeg tidt ved din Side
vandret paa Bredden af Døberens Flod;
hvor dine Taarer de runde saa stride,
grædende jeg og paa Golgatha stod.

I dine Haver og gyldene Slotte
tidt har jeg været og frydet mit Blik;
og, om end selver slet ingen jeg aatte,
gladelig dog gjennem dine jeg gik.

Vil Du de glindsende Vinger udbrede
hid fra din blomsterbedækkede Vang?
Stille og mørkladen er vel min Hede —
dog, kom, min Broder! besøg mig engang!

Ogsaa hos mig skinner Solen hin klare,
Maane og Stjerner paa Himmelen blaa;

Taager og Storme ei altid henfare
over min Hede, saa skummel og graa.

Skummel og graa er min fædrene Hede —
dog under Lyngtoppen Blomsterne staaer,
Lærken blandt Gravene bygger sin Rede
og sine Triller i Ørkenen slaaer."

Var Ingemann optraadt som Mentor for Blicher, saa optraadte til Gjengjæld den anden Hovedrepræsentant for den mere realistiske Retning hos os, J. L. Heiberg, som Mentor for Ingemann. I Slutningen af 1816 udkom nemlig Komedien „Julespøg og Nytaarsløier", hvori Vaudevillernes tilkommende Forfatter rykkede i Marken mod sin poetiske Antipode. Den derved foranledigede Feide mellem Heiberg og Grundtvig vil blive skildret i næste Afdeling af dette Værk jævnsides med Baggesens fortsatte Kamp mod Oehlenschläger.

Det kom ikke blot til Konflikt mellem Idealismens og Realismens Repræsentanter; ogsaa den Oehlenschlägerske Basis, hvorfra begge disse Retninger vare traadte ud fra hinanden, nedlagde gjennem en af sine unge Tilhængere Protest mod den Ingemannske Ensidighed. Alt i Juliheftet af „Athene" 1815 havde den 22-aarige Student Peder Hjort, en varm Ven af den nyere tydske Filosofi og Poesi og ikke mindre af Skjaldenes Adam, umiddelbart efter at have besvaret en Prisopgave i Filosofien, hvorved han vandt Universitetes Guldmedaille, anonymt begyndt en stor Afhandling „Om Digteren Ingemann og hans Værker". En sand Æsthetik var egentlig først mulig fra det Øieblik af, at Schelling opstillede Enheden af det Ideale og Reale som Princip; det Skjønne er jo nemlig Ideen i Form af begrændset Fænomen *). Den

*) Vischer: »Aesthetik«, I, 33 og 54.

unge Æsthetiker stod paa dette Stade og havde unegtelig derved et paalideligt Udgangspunkt — hvad Baggesen, for ikke at tale om de andre danske Æsthetikere paa den Tid, savnede —, der skærpede hans Øie for, hvorledes det ene Hovedmoment i det Skjønne, det Reale, langtfra ikke kom til sin Ret hos den supranaturalistisk sværmende Ingemann, samtidigt med, at den anden Faktor, Ideen, ofte tabte sig „in's Blaue hinein", ja endog ikke sjeldent paa den utilbørligste Maade forvexledes med det abstrakte Begreb, saa at, medens det Skjønnes Væsen er Ideens Harmoni med Virkeligheden — dog ikke i Almindelighedens Form, men fremtrædende i det Enkelte som fuldendt Fænomen —, Virkeligheden hos Ingemann sattes i Skammekrogen, og Ideen forflygtigedes eller gik under i Abstraktion og Føleri. Den første Artikel af denne Kritik i Juliheftet af „Athene" 1815 dvælede ved Ingemanns Lyrik, Fortsættelsen i Oktoberheftet 1815 og Februarheftet 1816 beskjæftigede sig med hans episke Virksomhed, og i April- og Juniheftet 1816 gaaes der saa over til Digterens dramatiske Produktion. I sin Kritik siger Peder Hjort (April 1816) ikke uden Grund: „Blandt dem, som hos os erhvervede sig Navn af Æsthetikere, var slet Ingen, hos hvem Kundskab til Filosofien eller endnu mindre nogen filosofisk Aand yttrede sig. Og hvad er enhver kritisk eller filosofisk Videnskab uden denne?" Og han polemiserer derpaa, med øiensynlig Hentydning til den tidligere æsthetiske Professor, Rahbek, og den daværende, Oehlenschläger, mod den gængse Maade at rede sig ud af Sagen paa. I samme Aand skriver C. Molbech i Oktober 1815 til sin unge Medarbeider: „For Æsthetik er jo egenlig Intet endnu gjort hos os. Endnu hviler jo Kritiken hos os paa de møre Levninger af den Rahbek-Sanderske Skoles Theorier eller rettere U-Theorier, thi hvor have vel disse

Herrer opstillet et fast, konsekvent System? Hvad ere selv Oehlenschlägers æsthetiske Forelæsninger? De vil sande med mig, at han er for stor Digter til at være Kritiker og Theoretiker" *). Alt det græske Navn paa den nye Anskuelses Organ, „Athene", røbede, at man her stræbte efter en større Idealitet end i den ældre Slægts „Minerva". Med Peder Hjort, der — for at bruge hans et Par Aar yngre Ven Poul Møllers Ord — udmærkede sig ved „en rastløs indvortes Gjæring og bestandig Grublen" **), var der aabenbart fremtraadt en Æsthetiker af en ganske anden Art end de tidligere; og hans Artikler om Ingemann adskille sig, om de end paa ikke saa ganske faa Steder røbe nogen, med Overmod parret, ungdommelig Umodenhed, toto genere fra Datidens almindelige Kritik. Det var ogsaa et Ord i rette Tid, ligesaa nødvendigt som H. C. Ørsteds Protest mod Grundtvigs profetiske Uvæsen og Rasks mod hans overdrevne, ukorrekte Nordiskhed, som Baggesens mod Oehlenschlägers geniale Sjudskeri. Af den yngre Slægt, der grupperede sig om Skjaldenes Adam, var Peder Hjort iøvrigt ikke den Eneste, som havde Øiet opladt for det Tomme i Ingemanns Drømmerier. Poul Møller udbrød saaledes i Anledning af sin gode Vens og Dusbroders „Julegave" i et Brev til Hjort: „Vel ryger jeg min Pibe meget nær, saa at fast intet Andet end Aske findes deri, naar jeg puster den ud; men Fanden skal tage mig, naar jeg giver ham Udkradsningen for al den Plukkefisk, han opvarter os med paa en saadan høi hellig Aften!" ***) Oehlenschlägers unge Beun-

---

*) «Udvalg af Breve til P. Hjort», 1867, Side 39.

**) Se »Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemaades og Dannelses Historie» af Peder Hjort, literærhistorisk Afdeling, II, Indledning, Side LXXIII.

***) Sammesteds, Side LXXVIII.

drer C. Hauch skaanede heller ikke Ingemann i „Kontrasterne“ (1816), der vil blive omtalt i næste Afdeling af dette Værk, ligesom „Aandernes Maskerade“ af Nikolai Søtoft fra samme Aar, der ogsaa havde fat i den af Publikum utilbørlig forgudede Digter.

Angrebet paa Ingemann i „Athene“ af den unge Schellingianer — specielt Polemikken mod „De sorte Riddere“ i Februarheftet af Molbechs Maanedsskrift — fremkaldte forresten et stort Digt af Grundtvig i „Nyeste Skilderi af Kjøbenhavn“, den 16de Marts 1816: „Til Bernhard Ingemann i Anledning af Ingenting“, som begynder:

„Hør mig, Frænde kjær i Brage!
Hør min Sang om Ingenting!
Ingenting i vore Dage
er den store Tryllering,
hvori Alt sig rører, speiler,
hvormed Aanden Alt besegler.

Ingenting for Muldvarp-Vrimlen
er det største Undersyn.
Ingenting er Gud i Himlen,
Ordets Røst og Aandens Lyn;
og som Ingenting opveier
Tiden Alt, hvad Tiden eier.

Ingenting heraf Du lære,
lære Tiden at forstaae,
agte for din største Ære
af dens Aand at nævnes saa!
Ingenting paa Tidens Tunge
er, hvad Skjalden skal udsjunge.

Hør Athene da berømme
Ridderskaren hærdebred,
Serafines Kirkedrømme
og Balsoras Kjærlighed *) !
Et og Alt, jeg skulde mene,
Ingenting er i Athene.

Lad kun Ugle-Ungen flyve
fornem over Kirketag,
sig i Mosedynd fordybe,
deri finde Hold og Smag —
Serafine ei om Smagen
strides vil paa Fastedagen.

Lad kun Andre kunstig bygge
Kroppe ret med Kjød og Blod,
mens Du tegner from en Skygge
af hvad Dig for Øie stod —
vi paa Sandheds Legem bygge,
naar vi tegne tro dens Skygge !

Mal Du trøstig kun i Vandet,
tegn Du kun i Tidens Vand
paa den Ø, hvor Du er strandet,
Skyggen af dit Fædreland —
vist den skal i Ebbe-Stunden
findes klar og fast i Grunden ! **)

---

*) Hentydning til «De sorte Riddere», hvor de to nævnte Kvindefigurer spille en betydningsfuld Rolle.

**) I «De sorte Riddere» siger Skjalden Theobald:

«Jeg maler skjønne Billeder i Vandet,
som slettes ud, før jeg dem har fuldendt.

Vær Du kun Dig selv en Gaade,
som en Blomst paa Havets Bund!
Aldrig hvo sig selv vil raade
vorder Hjerte-Gaadens Mund.
Glimt af Herrens Gaade-Kjerte
er det Lys, vi har i Hjerte.

Gud indaandet har af Naade
Støvet Gnist af Guddomsliv,
læse kun vi kan, ei raade
Runen i det Skaberbliv —
kun som *Kjærlighedens* Gaade
Støvet *føler* Herrens Naade.

Vist i Tidens Morgenrøde,
som et Speil af rent Metal,
maatte skues, maatte gløde
Aande-Sjælens Gaadehal;
men, ak! den sig lod fordunkle,
kan i *Anelser* kun funkle.

Kun med Længsler, rene, ømme,
blundende i Herrens Fred,
Hjertet kan i Gaade-Drømme
ane Støvets Herlighed
og, i Tro paa Tidens Fylde,
se det sig i Glands forgylde.

—

Som paa en øde Ø, min Sjæl er strandet,
men Himmelluen er dog ei udbrændt;
og, hvad jeg hisset saae i Fødelandet,
jeg skimter her forvirret og forvendt:
min Anelse jeg mægter ei udtale,
min Længsel kan jeg kun i Bølgen male.«

Tro kun ei, at Kjærligheden
har sit Legeme paa Jord!
Synligt var det kun herneden,
da det, straalende, opfoer;
og, til det igjen nedfarer,
kun i Aanden aabenbarer
Kjærligheden sig paa Jord.

Kun naar vi i Tro fortrolig
favne, hvad vi aldrig saae,
kan i Aandens Gaade-Bolig
fødes, hvad vi ei forstaae,
fødes, hvad, naar Tid bortfarer,
legemligt sig aabenbarer.

Lad da sig i Tro forklare,
fromme Skjald! din Kjærlighed!
Da skal Aanden aabenbare
for Dig, hvad Du end ei veed;
hvad Balsora hed herneden,
og hvorlunde hun foer heden.

Da Du skal i Vuggen finde,
hvad Du aldrig drømte om;
Barnet lege skal derinde,
som Du dunkelt ihukom;
Tonen, Du ei kan frembringe,
skal dit Hjerte gjennemklinge.

Da skal Billeder Du tegne,
som har Liv og Kraft og Glands,
skjøndt al Vift fra Himlens Egne
er kun Luft for Kjødets Sands —

Barnet, som i Hjertet bygger
leger da i Lundens Skygger.

Men, o Frænde! bi saalænge,
hold din Skygge klar og ren,
om saa hele Verdens Drenge
raabte efter Kjød og Ben!
Selv de svage Glimt og Skygger
glæde Barnet, hvor det bygger."

Grundtvig — der betoges af de symbolsk-fantastiske Tankebilleder i „De sorte Riddere" — var dog en altfor kraftig poetisk Natur til at finde Behag i Ingemanns dramatiske Virksomhed; og han følte klart, at denne her havde begivet sig ind paa et Territorium, hvor en saa blød Natur aldrig ret kunde blive hjemme. Det hedder derfor ogsaa i Digtet til Ingemann:

„Frænde! tør jeg end Dig raade,
spild paa Fyrværk ei din Ild,
udspind ei din Hjertegaade
Verden til et Skuespil —
Skyggen, der sig vil fordoble,
brister som en Farveboble!

Hvad vil Du i Brynjesærke?
Hvad gjør Du paa Kæmpeval?
Hvad vil Nattergal og Lærke
lære i den Riddersal?
Vil de Minnesangen nemme,
som har ret i Kjødet hjemme!

Vil Du vel i Kampens Bulder
døve Øret for den Sang,

Fuglen kvæder paa din Skulder
med saa dyb en Vemodsklang;
vil Du under Pandserringe
sønderknuse spæden Vinge?

Hører Du den Røst fra Oven,
Du din Moders sidste Søn!
Hører Du det Suk fra Skoven!
Hører Du ei Bjergets Drøn!
Kan Du slige Røster glemme
over Døgnets Daarestemme!

Aldrig lærer Du at sjunge,
hvad dit Øie aldrig saae;
Runerne paa Sagas Tunge
sent Du lærer at forstaae.
Hvo som tale skal med Helte,
fødes maa med Sværd ved Belte."

Digtet ender:

„Ingemann! o hør mig, Frænde!
Visselig Du farer vild
ved paa Pinebænk at spænde
Hjertet til et Sørgespil!
Lader Du det længer bløde,
sørger det sig brat tildøde.

O, gid standse jeg Dig kunde
i det dyre Væddeløb,
vende Dig til Bøgelunde
og til Rosen i sit Svøb.
Men, ak! end i Blod Du kvæder —
Skaren klapper, Barnet græder.

O, hvor skulde det mig smerte,
om Du over Daarers Roes
glemte Rosen i dit Hjerte,
kongelige Arvegods,
eller vided ud den Spæde
til et Sommerfugle-Sæde!

Nei, o Ven! som Ædelstene,
bedre end din Skjald sin Ring *),
gjem hvad Tiden og Athene
kalde Tant og Ingenting!
Hvis Du taber, hvad de vrage,
Ingenting Du har tilbage.

Stir paa Rosen i dit Hjerte,
elsk den i sit grønne Svøb,
til den under Himlens Kjerte
springer ud i Tidens Løb!
Runer paa dens Blade findes
om hvad Saga ikke mindes **).

---

*) Hentydning til «De sorte Riddere», hvor Skjalden taber sin Tryllering i Støvet.

**) «De sorte Riddere» havde et Motto af Zacharias Werner med lignende Tankegang:

«Was sie geseh'n, vermeldet die Geschichte;
das Unsichtbare läszt sie dem Gedichte» —

og i Prologen hed det i samme Aand:

«— Tidens Røst om deres Idræt tier.
Hvad lønlig gjennem Verdenshjertet klang,
udtoner kun i Harpemelodier».

(Se dette Værks fjerde Afdeling, Side 261).

Runer paa dens Blade stande,
ristede af Fimbultyr *),
om de gamle stærke Vande
og om Midgaardsormens Byrd,
ja, om Balders Banetue
og om Surturs lumske Lue.

Dog langt Mer end slige Stave
gjemmer Rosen i sit Skjød.
Staaer den, bly, i Herrens Have,
er dens Duft og mannasød.
Himmel-Perler den bedugge,
skjænke venlig Sang for Sukke.

I de Perler aabenbarer
Edens Rose sig med Glands;
Støvets Rose sig forklarer
efter den for Aandens Sands;
og, forklaret, Rosen svinger
sig fra Jord paa Fuglevinger."

Der er hist og her Noget i disse Sindet forunderlig betagende idealistiske Toner, der, trods al Forskjellen, minder om Schack Staffeldt, hvilken store Lyriker mærkværdig nok aldrig nævnes af Grundtvig, ligesaa lidt som af Oehlenschläger: der hersker overhovedet for denne ulykkelige Digters Vedkommende en ominøs Taushed, som fører Tanken hen til den samtidige engelske Digter Keats' bittre Klage paa Gravstenen i Rom, at hans Navn „er skrevet i Vand".

Det Grundtvigske Digt besvaredes af Ingemann, der i „De sorte Riddere" havde sunget:

---

*) Fimbultyrs Runer nævnes i Slutningen af »Völuspá«.

„— — — — — Troubaduren tynged
uvante Harnisk vel; men uforsagt
han hæved, haabfuld, Blikket mod det Høie,
og Stjerneskæret tindred i hans Øie“ —

paa følgende Maade *):

„Du, som, selv i Kampens Hede,
rækker mig din djærve Haand,
for at værne og veilede
en fortrolig Frændeaand —

ei Du mig til Kamp fremkalder,
fredelig jeg for Dig staaer;
og hvad Ord end blandt os falder,
venlig Aand til Aand dog naaer.

Fro i Lys af Sandheds Kjerte
jeg din Broderhaand modtog
og miskjendte ei det Hjerte,
som i hede Barm Dig slog.

At en Genius Dig fører
vældig frem med Kæmpehaand,
naar Du Streng og Tunge rører,
vidner selv hver fjendtlig Aand.

At Du ei paa Skrømt opflammer,
derpaa, tryg, jeg sværge kan.
Saadan som dit Glavind rammer,
rammer ingen død Forstand.

---

*) Se Ingemanns samlede Skrifter, fjerde Afdelings andet Bind, anden Udgave, 1863, Side 201-4.

Men, om stundom ei iblinde
Du med Peters Sværd slog til
og ei skjelned Ven fra Fjende,
derpaa ei jeg sværge vil.

Dog, det maa Du selv forsvare —
dertil ei Du æsked mig;
selv Du kom jo at advare
mig for Pandserring og Krig.

Vel! som Du jeg ei kan stride;
jeg er kun en Fredens Tolk,
vandrer ogsaa ved min Side
Melpomene med sin Dolk.

Skjøndt paa Sagas Skjold ei slebet,
den afridser Tidens Krands —
tro dog ei, jeg den har grebet
for at speiles i dens Glands!

Selv — Du veed det — aabenbarer
Aanden sig i Skjaldens Bryst;
visselig han ei vildfarer,
naar han følger tro dens Røst.

Ingen Anden mig kan vise
Veien gjennem Prøvens Dal.
Verden dadle! Verden prise!
ei dens Stemme blev mit Kald.

Er kun Lyset ei udslukket,
som os evigt lede maa,

heller ingen Dør er lukket,
som vor Længsel banker paa.

Gak da Du til Kirkevalen!
Kæmp Du med dit Flammesværd!
Jeg gaaer fredsom gjennem Dalen,
fredsom blandt den hele Hær.

Søg Du ei mig at afvriste
Sorgcamoenens blanke Staal!
Om det Runerne kan riste,
se vi først ved Løbets Maal.

Frygt ei, Staalet Barnet saarer,
som Du elsker i mit Bryst.
Vel det græder, men dets Taarer
smelte hen i salig Lyst.

O, har Du saa kjær dets Stemme,
kjend den da i hver dens Klang;
og lad ei dit Hierte glemme,
det var Barnet dog, som sang!

Rosen det i Haanden svinger,
sjungende i Tidens Løb,
spørger ei, naar den udspringer,
gjemmer tro den i dens Svøb.

Stands det ei i sine Drømme!
Tryg det selv paa Fjeldet gaaer,
svømmer over Tidens Strømme,
til det Barnehimlen naaer.

Did vi begge trøstig hige —
Herren vise selv os Vei!
Gaaer vor Gang til Himlens Rige,
Veien vi afmaale ei!“

Uagtet Ingemann ikke af Grundtvig vil lade sig fravriste „Sorgcamoenens blanke Staal“, som dog visselig ikke egnede sig for hans Hænder, har Vennens advarende Stemme neppe været uden Indflydelse paa ham og sagtens bidraget til, at hans Produktion i den nærmeste Fremtid tog en anden Retning.

Widener Library
3 2044 105 517 940